

JERZY WOŹNICKI

Misja, społeczna rola
i kultura instytucjonalna
Konferencji Rektorów
Akademickich Szkół Polskich

SZTUKA REKTORSTWA, KONTEKST SYSTEMOWY
I DOKONANIA KRASP

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

Misja,
społeczna rola
i kultura instytucjonalna
Konferencji Rektorów
Akademickich Szkół Polskich

JERZY WOŹNICKI

Misja,
społeczna rola
i kultura instytucjonalna
Konferencji Rektorów
Akademickich Szkół Polskich

SZTUKA REKTORSTWA,
KONTEKST SYSTEMOWY
I DOKONANIA KRASP

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

Recenzenci

prof. dr hab. Zbigniew Marciniak

ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek

Projekt okładki

Marta Jaszczuk

Fotografia na okładce: *Anna Wojnar*

Cytowanie: J. Woźnicki, *Misja, społeczna rola i kultura instytucjonalna Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich*, Wyd. KRASP, FRP, UJ, Kraków 2022

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Jagielloński

© Copyright by Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Fundacja Rektorów Polskich & Uniwersytet Jagielloński

Wydanie I, Kraków 2022

All rights reserved

Niniejsza książka stanowi utwór chroniony na podstawie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Utwór w całości ani we fragmentach nie może być powielany ani rozpowszechniany za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych bez pisemnej zgody posiadaczy praw autorskich.

ISBN 978-83-233-5207-5 (druk)

ISBN 978-83-233-7410-7 (PDF)

Fundacja Rektorów Polskich

ul. Górnośląska 14

00-432 Warszawa

email: frpfund@pw.edu.pl

tel. 22 621 09 72, faks 22 621 09 73

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

Redakcja: ul. Michałowskiego 9/2, 31-126 Kraków

tel. 12 663 23 80

Dystrybucja: tel. 12 631 01 97

tel. kom. 506 006 674, e-mail: sprzedaz@wuj.pl

Konto: PEKAO SA, nr 80 1240 4722 1111 0000 4856 3325

Wyrazy podziękowania dla Uniwersytetu Jagiellońskiego
za wydanie drukiem niniejszej książki

*Uniwersytet jest konserwatywną innowacją –
to świątynia wiedzy i centrum doskonałości.*

*W 25-lecie KRASP
Przyjaciółom w sztuce rektorstwa pracę tę poświęcam*

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Stefan', written in a cursive style with a large, sweeping initial 'S'.

Spis treści

Wprowadzenie. KRASP (1997–2022)	13

CZĘŚĆ I

KONTEKST SYSTEMOWY I ISTOTA REKTORSTWA UCZELNI

Rozdział 1. Idea uniwersytetu, system szkolnictwa wyższego i nauki, uczelnia jako podmiot porządku prawnego	23
1.1. Idea uniwersytetu	23
1.2. Pojęcie systemu szkolnictwa wyższego i nauki na gruncie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce	31
1.3. Uczelnia jako podmiot porządku prawnego	32
Rozdział 2. Wymogi regulacyjne dotyczące szkolnictwa wyższego	33
2.1. Uwagi wstępne	33
2.2. Perspektywa historyczna zmian ustawowych w szkolnictwie wyższym	34
2.3. Uwarunkowania proceduralne i kulturowe stanowienia prawa	36
2.4. Zakres wymaganych regulacji	40
Rozdział 3. Uwarunkowania deregulacyjne w systemie szkolnictwa wyższego	43
3.1. Uwagi wstępne	43
3.2. Nawiązanie do piśmiennictwa	44
3.3. Postulaty deregulacyjne w szkolnictwie wyższym	50

Rozdział 4. Sztuka rektorstwa	57
4.1. Pojęcie sfery <i>governance</i> w szkolnictwie wyższym	57
4.2. Rektorstwo z perspektywy historycznej. Tradycje Uniwersytetu Jagiellońskiego	59
4.3. Tożsamość rektora jako organu	61
4.4. Powoływanie rektora i uwarunkowania z tym związane	66
4.5. Relacje kompetencyjne rektora z innymi ustawowymi organami uczelni	69

CZĘŚĆ II

KRASP Z PERSPEKTYWY 25 LAT DZIAŁALNOŚCI – NA PODSTAWIE I Z WYKORZYSTANIEM FRAGMENTÓW DOKUMENTÓW ORAZ WCZEŚNIEJSZYCH OPRACOWAŃ I PUBLIKACJI

Rozdział 5. Geneza utworzenia i tożsamość KRASP jako reprezentacji uczelni akademickich	77
5.1. Treści dokumentów konstytuujących KRASP w kolejnych kadencjach	77
5.2. Umocowanie ustawowe KRASP w ustawie z 2005 r.	121
5.3. KRASP jako instytucja przedstawicielska na gruncie ustawy z 2018 r. Wybrane fragmenty Komentarza autora	123
Rozdział 6. Misja i społeczna rola KRASP	125
6.1. Wolności akademickie z perspektywy uregulowań ustawowych w okresie ostatniego 100-lecia szkolnictwa wyższego w Polsce	126
6.2. Wartości i wolności akademickie w dokumentach KRASP	128
6.3. Głos KRASP w obronie wartości demokratycznych oraz autonomii uczelni w treści uchwalonych dokumentów	131
Rozdział 7. Sfera <i>governance</i> w funkcjonowaniu KRASP	139
7.1. Status i organizacja KRASP w świetle publikowanych informacji własnych	139
7.2. Misja i kultura instytucjonalna KRASP	142
7.3. Zasada partycypacji i dialogu jako podstawa udziału KRASP w procesie legislacyjnym	145
Rozdział 8. Udział KRASP w procesie opracowywania projektów ustaw z 2005 r. i 2018 r. na podstawie dokumentów oraz wcześniejszych opracowań i publikacji autora	149
8.1. Wkład KRASP w prace nad ustawą z 2005 r.	149
8.2. Udział KRASP w procesie legislacyjnym ustawy z 2018 r.	158
8.3. Ogólna ocena ustawy z 2005 r. i ustawy z 2018 r. w opinii rektorów uczelni członkowskich KRASP	162

Rozdział 9. Przegląd dokonań KRASP z uwzględnieniem wewnętrznych problemów w działalności w kolejnych kadencjach	169
9.1. Przegląd dokonań kolejnych kadencji	169
9.2. Sytuacje konfliktowe w działalności KRASP	174
9.3. Podsumowanie dokonań i osiągnięć oraz ogólna ocena pozycji KRASP w życiu publicznym	176

CZĘŚĆ III

FUNDACJA REKTORÓW POLSKICH JAKO CZŁONEK „RODZINY KRASP-OWSKIEJ” WE WSPÓŁDZIAŁANIU Z UCZELNIAMI CZŁONKOWSKIMI

Rozdział 10. Geneza powstania, założyciele, misja Fundacji Rektorów Polskich i Instytutu Społeczeństwa Wiedzy. Politechnika Warszawska jako patron instytucjonalny Fundacji Rektorów Polskich	181
10.1. Geneza powstania think tanku badawczego FRP-ISW	181
10.2. Założyciele, misja i wsparcie Politechniki Warszawskiej	185
Rozdział 11. 20 lat działania FRP na rzecz KRASP w ramach partnerstwa strategicznego oraz oferta dla uczelni członkowskich. Główne projekty, szkoły zarządzania strategicznego, konferencje i publikacje FRP-ISW	191
11.1. Wspólne działania KRASP i FRP w ramach prac legislacyjnych	191
11.2. Projekty główne kolejnych kadencji. Prace FRP nad dokumentami strategicznymi KRASP	193
11.3. Konferencje, szkoły FRP zarządzania strategicznego, publikacje książkowe, raporty	196
Rozdział 12. Uchwały i stanowiska programowe Prezydium i Zgromadzenia Plenarnego KRASP w kadencji 2020–2024 (wybór autorski)	199
Podsumowanie	201
Dodatki	203
Dodatek nr 1. Sylwetki przewodniczących KRASP w okresie pierwszych 25 lat działalności instytucji	204
Dodatek nr 2. Komisje, zespoły oraz struktury i inicjatywy poziome KRASP w kadencji 2020–2024	212
Dodatek nr 3. Priorytetowe obszary działalności KRASP w kolejnych kadencjach (fragmenty sprawozdań KRASP od 2005 roku)	220
Dodatek nr 4. Społeczna rola i pozycja publiczna KRASP (na podstawie sprawozdań z wybranych kadencji)	226
Dodatek nr 5. Kodeks <i>Dobre praktyki w szkołach wyższych</i> – rozszerzenie treści dokumentu w 2022 roku	236

Dodatek nr 6. Współdziałanie KRASP z RGNiSW oraz innymi instytucjami przedstawicielskimi	239
Dodatek nr 7. Działalność międzynarodowa KRASP – członkostwo w EUA oraz relacje z innymi narodowymi konferencjami rektorów ...	253
Dodatek nr 8. Wykaz publikacji FRP-ISW	258
Dodatek nr 9. Program FE „Perspektywy” i uczelnie członkowskie KRASP pod nazwą „Study in Poland”	262
Dodatek nr 10. „Nie tworzymy niczego nowego”. Rozmowa z prof. Jerzym Woźnickim, „Forum Akademickie” 1999, nr 12	265
Dodatek nr 11. „Wolność i odpowiedzialność”. Rozmowa z prof. Jerzym Woźnickim, „Forum Akademickie” 2020, nr 12	272
Dodatek nr 12. Rozmowa z prof. Jerzym Woźnickim o powstaniu KRASP – transkrypcja fragmentów podcastu <i>25-lecie KRASP</i> z 2022 r.	281
Bibliografia	297
Indeks nazwisk	307

Wprowadzenie. KRASP (1997–2022)

Utworzenie i ogólna refleksja o działalności KRASP

W 2022 roku rektorzy uczelni członkowskich Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) ogłosili jubileusz 25-lecia działalności swej instytucji. Jak doszło do jej powstania?

Lata 1980–1981 to trudne początki: w następstwie powstania ruchu społecznego „Solidarność” pojawiła się inicjatywa grupy rektorów czołowych polskich uczelni, by podjąć wspólne działanie. W stanie wojennym została ona pogardliwie określona w ówczesnej prasie oficjalnej jako „samotwór rektorów”. Ale to już wtedy zaistniała potrzeba powołania struktury poziomej łączącej rektorów, która byłaby demokratyczna i reprezentatywna, a równocześnie potrafiłaby działać na rzecz wysokich standardów kształcenia i badań naukowych. W latach 1993–1996 podejmowano nieudane próby w tym zakresie.

W roku akademickim 1996/1997 rektorzy Aleksander Koj (UJ), Mirosław Handke (AGH), Włodzimierz Siwiński (UW) i Jerzy Woźnicki (PW) przedstawili ideę utworzenia ogólnopolskiej „szerszej reprezentacji środowisk akademickich”. Po okresie konsultacji w ramach Konferencji Rektorów Uczelni Autonomicznych, prowadzonych pod kierunkiem ówczesnego rektora UJ (z udziałem w pracach przygotowawczych autora niniejszej monografii jako osoby odpowiedzialnej za opracowanie projektów dokumentów, a w tym pierwszego regulaminu), zostało zwołane zgromadzenie rektorów różnych typów uczelni akademickich, to jest

szkół wyższych z uprawnieniami do habilitowania, ale także tych uprawnionych wyłącznie do doktoryzowania.

Rektorzy – zebrani w Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego 7 czerwca 1997 roku – postanowili utworzyć KRASP (Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich), przyznając – ale jedynie do końca trwającej kadencji, to jest do 31 sierpnia 1999 roku – uprawnienia członkowskie wszystkim uczestnikom posiedzenia, a więc także rektorom uczelni bez uprawnień habilitacyjnych. Przyjęto wówczas to rozwiązanie jako kompromis między rektorami uniwersytetów polskich i uczelni ekonomicznych a rektorami uczelni tylko doktoryzujących, wspieranymi przez rektorów uczelni technicznych.

Otworzyło to drogę do wyboru na pozostałą część kadencji (1997–1999) przewodniczącego i dwójga wiceprzewodniczących KRASP¹. Umożliwiło też podanie opinii publicznej za pośrednictwem zgromadzonych w UJ przedstawicieli licznie reprezentowanych mediów komunikatu o sukcesie inicjatywy rektorów – sukcesie, który wówczas wcale nie był przesądzony. Następnego dnia rektor Koj mógł poinformować o utworzeniu KRASP papieża Jana Pawła II na spotkaniu Ojca Świętego z rektorami i gośćmi w kolegiacie Świętej Anny w Krakowie.

Od tamtego czasu KRASP działa nieprzerwanie przez łącznie osiem kadencji, pierwotnie trzyletnich, a po wejściu w życie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 roku, poczynając od roku 2008 – kadencji czteroletnich. Od swej pierwszej pełnej kadencji (1999–2002) KRASP kilka razy formalnie zmieniała tożsamość instytucjonalną określaną w dokumentach konstytuujących – najpierw w regulaminach, a następnie w statutach.

Ewolucja w funkcjonowaniu KRASP dotyczyła także celów i form, jak również zakresu i skali działalności, w tym zwłaszcza programowej. W kolejnych kadencjach rektorzy rozwijali i doskonalili funkcjonowanie założonej przez siebie w 1997 roku instytucji, nierzadko z sukcesem pokonując powstające przy tym napięcia, a nawet wewnętrzne spory i sytuacje o charakterze konfliktowym lub kryzysowym. Wzbogacano misję KRASP, jej zakres działania i społeczną rolę, której częścią było między innymi publikowanie i upowszechnianie rezultatów najważniejszych projektów poszczególnych kadencji. Projekty te realizowano w utworzonej w 2001 roku przez rektorów w murach Politechniki Warszawskiej (PW) i działającej przy jej wsparciu Fundacji Rektorów Polskich (FRP), która od 2003 roku wspólnie z Instytutem Społeczeństwa Wiedzy (ISW) tworzy think tank FRP-ISW. Tak powstało zaplecze badawcze, projektowe, informacyjne i szkoleniowo-dyskusyjne, uznane

¹ Przewodniczącym został prof. dr hab. Aleksander Koj (UJ), a wiceprzewodniczącymi prof. dr hab. Janina Józwiak (SGH) oraz prof. dr hab. Jerzy Woźnicki (PW).

przez uczelnie członkowskie KRASP za niezbędne zgodnie z intencją rektorów wpływania na prace o charakterze strategicznym i legislacyjnym rządu.

Fundacja Rektorów Polskich, założona z inicjatywy i przez samych rektorów, określana bywa jako instytucja należąca do tak zwanej Rodziny KRASP-owskiej.

Nowo utworzona Konferencja Rektorów działała aktywnie zarówno w kraju, jak i w kontaktach międzynarodowych, w tym zwłaszcza w Europie, jako członek zbiorowy: najpierw od 1996 roku w CRE (Conference of Rectors of European Universities) i CEURC (Confederation of European Union Rector's Conferences), a następnie – po połączeniu tych instytucji – od 2001 roku w EUA (European University Association) (w czym autor niniejszej publikacji brał udział osobiście jako przedstawiciel w strukturach europejskich i ówczesny przewodniczący KRASP).

W kraju KRASP zyskiwała partnerów instytucjonalnych, w 2006 roku zawierając umowę o partnerstwie strategicznym z Fundacją Rektorów Polskich, następnie z Fundacją Edukacyjną (FE) „Perspektywy”, a także współdziałając programowo, zwłaszcza w procesie opiniowania projektów aktów prawnych, z innymi instytucjami przedstawicielskimi, w tym między innymi z: RGNiSW (Radą Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego), PSRP (Parlamentem Studentów Rzeczypospolitej Polskiej), KRD (Krajową Reprezentacją Doktorantów) oraz z PAN (Polską Akademią Nauk) i FNP (Fundacją na rzecz Nauki Polskiej), a ostatnio również z PKOI (Polskim Komitetem Olimpijskim). KRASP utrzymuje też kontakty z właściwymi strukturami NSZZ (Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego) „Solidarność” oraz ZNP (Związku Nauczycielstwa Polskiego).

Z punktu widzenia polityki publicznej w nauce i szkolnictwie wyższym najważniejszymi partnerami KRASP są zainteresowane ministerstwa i komisje parlamentarne. Relacje te są lub powinny być nacechowane wolą współdziałania stron w poszukiwaniu porozumienia, przy poszanowaniu autonomii uczelni i tradycji akademickich. Działając w przestrzeni publicznej w żywotnych sprawach uczelni i społeczności akademickiej, KRASP oraz FRP-ISW – zgodnie z treścią swoich deklaracji oraz dokumentów konstytuujących – łączą zasady zaangażowania, ale i bezstronności oraz neutralności politycznej.

Osiąganie dojrzałości instytucjonalnej z uwzględnieniem kontekstu systemowego

Okres 25 lat działalności to także czas, który nie został zmarnowany z punktu widzenia dojrzałości organizacyjnej i kulturowej KRASP, jej zdolności do kreowania pozytywnych i bliskich relacji między uczelniami członkowskimi

reprezentowanymi przez rektorów, a także nawiązywania kontaktów z partnerami w kraju i w Europie, w tym z innymi narodowymi konferencjami rektorów, z którymi KRASP trwale i blisko współdziałała, zwłaszcza pochodzącymi z takich państw, jak Niemcy, Francja, Ukraina i niektóre kraje Grupy Wyszehradzkiej.

Prowadząc działalność, KRASP od lat przywiązuje dużą wagę do zasad i wartości etyki zawodowej w nauce i szkolnictwie wyższym oraz do kształtowanych na tej podstawie dobrych praktyk w działalności organów w uczelniach. W opracowanym w FRP kodeksie *Dobre praktyki w szkołach wyższych*, uchwalonym w 2007 roku z okazji 10-lecia KRASP, a następnie rozszerzonym i uzupełnionym przez Zgromadzenie Plenarne w 2022 roku z okazji 25-lecia KRASP, zostały zaproponowane i przyjęte reguły proceduralne i zasady etyczne dotyczące działania ustawowych organów uczelni, to jest senatu, rektora i rady uczelni, a także propozycje dotyczące etyki zawodowej nauczyciela akademickiego w działalności szkoły wyższej i przekazie publicznym. Reguły te mają charakter miękkiego prawa, wskazują opcjonalnie, jak w środowisku akademickim postępować, uwzględniając wymogi dobrych praktyk i obyczajów.

Kodeks znajduje zastosowanie także w działalności samej Konferencji Rektorów, wzbogacając, wraz z gromadzonymi doświadczeniami kolejnych kadencji, kulturę instytucjonalną KRASP. Jej istotną częścią jest sama idea uniwersytetu i sztuka rektorstwa z uwzględnieniem kontekstu systemowego w nauce i szkolnictwie wyższym. Kontekst ten określają nie tylko tradycje uniwersytetu, lecz także – a może przede wszystkim – rozwiązania legislacyjne. System nauki i szkolnictwa wyższego jest bowiem silnie, a często nawet zbyt silnie, regulowany. Decydują o tym z jednej strony wymogi regulacyjne, a z drugiej – uwarunkowania deregulacyjne o charakterze systemowym oraz potrzeba zachowania pewnej równowagi między tymi tendencjami. Tożsamość instytucjonalna KRASP jest także zależna od decyzji regulatora w tym zakresie.

Uroczystości jubileuszowe różnych instytucji często są uświetniane publikacjami okolicznościowymi, w tym wydawnictwami książkowymi. Ostatnim dobrym tego przykładem może być monografia *Konferencja Rektorów Uniwersytetów Polskich. Trzydzieści lat działalności (1989–2019)*². Odnotujmy tu, że KRUP jest jedną z najstarszych, najliczniejszych i istotnie wpływających na działania rektorów statutowych konferencji rektorów poszczególnych typów uczelni działających w ramach KRASP. Publikacja ta zawiera szczegółowe relacje z kolejnych posiedzeń KRUP w wybranym okresie, opracowane na podstawie dostępnych źródeł, w tym

² J. Kita, *Konferencja Rektorów Uniwersytetów Polskich. Trzydzieści lat działalności (1989–2019)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2020.

protokołów oraz wcześniejszych dokumentów i publikacji. W 2007 roku z okazji 10-lecia KRASP została wydana monografia *Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (1997–2007)*³, zawierająca relacje z wydarzeń historycznych w działalności KRASP w znacznej mierze oparte, obok dokumentów, na wywiadach przeprowadzonych z rektorami działającymi w omawianym okresie.

Z okazji 10-lecia KRASP autor niniejszej publikacji wystąpił w roli twórcy monografii zatytułowanej *Uczelnie akademickie jako instytucje życia publicznego*⁴, poświęconej jednak nie KRASP, ale uczelniom i szkolnictwu wyższemu w naszym kraju, zadedykowanej Przyjaciołom w rektorstwie. Rektorzy otrzymali tę książkę w darze.

Niniejsza monografia, zatytułowana *Misja, społeczna rola i kultura instytucjonalna Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich*, jako wydanie jubileuszowe z okazji 25-lecia KRASP, także została zadedykowana moim Przyjaciołom w sztuce rektorstwa, których liczba od ostatniego jubileuszu 10-lecia KRASP znacznie się powiększyła.

Szczególny charakter książki

Obecna monografia naukowa, stanowiąc kolejny element cyklu wydawnictw jubileuszowych KRASP, w niczym nie przypomina żadnej ze swoich poprzedniczek. Inny jest jej charakter, inny cel, inny zakres, odmienne są podstawy, na jakich zostały oparte jej treści. Ta książka jest poświęcona KRASP, ale nie relacjonuje wyczerpująco kolejnych działań organów Konferencji, nie zawiera kalendarza wydarzeń. Stanowi raczej rodzaj przeprowadzonej na podstawie wybranych dokonań i elementów dorobku KRASP refleksji nad jej rolą, pozycją, znaczeniem dla uczelni i rektorów, wpływem na działanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz na jego rozwój. W mniejszym stopniu autor nawiązuje do treści uchwał i stanowisk KRASP, nie sięga do protokołów z obrad, ale odwołuje się raczej do stwierdzeń o ogólnym charakterze, zaczerpniętych z innych, wcześniejszych wydawnictw lub opracowań, w tym zwłaszcza do publikacji własnych, odnajdując potwierdzenie faktów w przywołanych źródłach.

³ A. Gałkowski, *Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (1997–2007). Z dziejów autonomii uczelni i samorządności akademickiej w Polsce*, Fundacja dla Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007.

⁴ J. Woźnicki, *Uczelnie akademickie jako instytucje życia publicznego*, Fundacja Rektorów Polskich, Warszawa 2007.

Książka jest autorska w dwojakim sensie. Po pierwsze, została w swej głównej, oryginalnej części napisana przez jednego autora. Po drugie, zawiera treści opisane na podstawie jego własnej percepcji zdarzeń – nie zasłyszanych, nie takich, o których przeczytał, ale tych doświadczonych osobiście. Skutkuje to przekazem bardziej bezpośrednim, być może relacją o większej wiarygodności, z tym jednak zastrzeżeniem, że niektóre treści i stwierdzenia mogą być w związku z tym naznaczone pewnym subiektywizmem. Jeśli nawet przedstawione opinie lub opinie zostały oparte na przywołanych faktach i znajdują uzasadnienie w dokumentach i doświadczeniach autora jako uczestnika i świadka wydarzeń, to i tak nie należy *a priori* wykluczyć w pewnym zakresie subiektywnego charakteru przekazu.

Publikacja nie jest zatem sprawozdaniem z 25 lat działalności KRASP, nie jest kroniką wydarzeń, nie zawiera zbioru danych statystycznych, nie przytacza informacji przewodniczących o bieżących działaniach, nie jest też odzwierciedleniem uogólnionej percepcji zbiorowej pokoleń rektorów funkcjonowania Konferencji. Książka – zgodnie z intencją autora – jest jego osobistą pogłębioną refleksją na temat działalności KRASP, podkreślającą znaczenie utworzenia FRP przez rektorów jako jednego z ich istotnych dokonań. Zawiera zbiór myśli o kontekście systemowym funkcjonowania uczelni i sztuce rektorstwa, o misji i wartościach Konferencji Rektorów, o jej społecznej roli, ze szczególnym uwzględnieniem udziału w działalności legislacyjnej, będącej rodzajem żywiołu KRASP, z przypisywaniem wielkiego znaczenia obronie autonomii uczelni. Warto spojrzeć na tę publikację jako na próbę syntezy przedsięwzięć i działań będących świadectwem angażowania się *pro publico bono* pokoleń rektorów znajdujących dzięki istnieniu KRASP ścieżki efektywnie prowadzonych działań wspólnych.

Autor zwraca się zatem do Czytelników, w tym zwłaszcza do swych Przyjaciół w sztuce rektorstwa, z prośbą o przyjęcie niniejszej książki jako dzieła zawierającego relacje autorskie i stwierdzenia własne, tyle że opracowane – jak to czasem podkreślają rektorzy – przez jednego z ojców założycieli KRASP, który doskonalać swoją ekspertyzę, pozostaje członkiem Prezydium i Zgromadzenia Plenarnego od początku istnienia KRASP do chwili obecnej, odgrywając w niej przypisywane mu przez rektorów w żartobliwym tonie role – tu cytat – kapłana świętego ognia, stróża wartości, piewcy dobrych praktyk i obyczajów. Jako realizator najważniejszych projektów autor pełni także w pewnym sensie, włączając w to dokonania think tanku FRP-ISW, funkcję „głównego projektanta” KRASP, działającego na rzecz Konferencji na zlecenie uczelni członkowskich.

Książka jest więc formą osobistego przekazu, wykorzystującego wiedzę i rozum. Ale została też napisana z potrzeby serca. Intencją autora jest uhonorowanie

Roku Jubileuszowego 25-lecia KRASP – instytucji, z którą czuje się on, i nigdy nie przestanie się czuć, silnie związany. Tym okolicznościowym wydaniem autor pragnie również przekazać swoje podziękowanie rektorom – za przyjaźń, która wiele znaczy.

Nie chodzi tu jednak tylko o wartości symboliczne i emocjonalne. Monografia ma w ogólnym zamyśle charakter ściśle merytoryczny. Zawiera spojrzenie autora kształtowane nieprzerwanie przez cały okres jego działalności w KRASP na podstawie obserwacji uczestniczącej oraz aktywnie odgrywanych ról i sprawowanych funkcji wszystkich możliwych rodzajów w Konferencji Rektorów.

Refleksja ta w części I niniejszej publikacji, jeszcze zanim pojawia się temat KRASP, dotyczy idei uniwersytetu i jego tożsamości jako podmiotu porządku prawnego, instytucji i systemu czynników określających kontekst regulacyjny działania uczelni oraz przywództwa i sztuki rektorstwa.

Myśli i słowa sformułowane w części II dotyczą w ścisłym sensie KRASP, w tym osiągnięć, ale i problemów w działalności Konferencji od zarania jej istnienia. Autor odwołuje się do okresu ćwierćwiecza własnego członkostwa w tej instytucji, obejmującego wszystkie dotychczasowe kadencje.

Relacja zawarta w części III poświęcona jest Fundacji Rektorów Polskich jako partnerowi instytucjonalnemu KRASP, a także dokonaniom think tanku FRP-ISW na rzecz uczelni członkowskich we współdziałaniu z instytucjami partnerskimi. Przekaz ten znalazł swoje miejsce w książce wydanej w jubileuszowym roku 20-lecia działalności Fundacji Rektorów Polskich.

W swojej już długiej, znacznie ponad 30-letniej działalności na rzecz rozwoju szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce autor opublikował wiele opracowań i tekstów w postaci monografii naukowych, rozdziałów w opracowaniach zbiorowych, artykułów i referatów, wykładów, wywiadów i wystąpień publicznych. Niektóre z nich poświęcone były treściom zawartym również w tej książce. Autor nawiązuje zatem do niektórych publikacji własnych, wykorzystując ich fragmenty, czasem przenosząc je wprost do niniejszego tekstu. Czyni to jednak w taki sposób, aby stanowiły one jedynie uzupełnienie narracji. Zamiast więc redagować na nowo tekst na temat opisanych już wcześniej przez siebie kwestii, dla kompletności tej monografii autor odwołuje się wprost do tego dorobku, wykorzystując zaczerpnięte z niego fragmenty, co zawsze zostaje odnotowane w przypisach w tekście. To określa rodzaj klauzuli generalnej w tym zakresie.

Jest oczywiste, że warto również sięgać do dokumentów oraz tekstów opublikowanych wcześniej przez inne osoby lub instytucje. Autor czyni to, zachowując w każdym takim przypadku wszelkie wymagania związane z przywołaniem źródła oraz wyróżnieniem cytatu w tekście.

Książka zawiera też bibliografię oraz zbiór dodatków, których teksty zostały we fragmentach przeniesione z innych publikacji i opracowań w celu zilustrowania i uzupełnienia referowanych treści.

Autor składa podziękowanie mgr Natalii Kraśniewskiej, asystentce naukowo-badawczej w FRP, za pomoc w zgromadzeniu materiałów źródłowych do niniejszej monografii.

CZĘŚĆ I

KONTEKST SYSTEMOWY I ISTOTA REKTORSTWA UCZELNI

ROZDZIAŁ I

Idea uniwersytetu, system szkolnictwa wyższego i nauki, uczelnia jako podmiot porządku prawnego

1.1. Idea uniwersytetu

Wyjątkowość uniwersytetu można scharakteryzować, odwołując się do następujących stwierdzeń. Uniwersytet, ze swymi już prawie 1000-letnimi tradycjami, licząc od korzeni, czyli założenia Uniwersytetu w Bolonii w 1088 roku, miał i ciągle ma misję poszerzania i szerzenia wiedzy (prawdy). Ale stał się też instytucją kultury i promotorem wartości, kierując się swymi tradycyjnymi zasadami obowiązującymi do dzisiaj¹. Kultywując je w swoich działaniach, uniwersytet pielęgnuje swą kulturę instytucjonalną i kształtuje własną społeczność akademicką określoną w ustawie jako wspólnota uczelni². Uniwersytet realizuje misję, której szczegółowe brzmienie określa sam we właściwym dokumencie uchwalanym

¹ Zob. *Dobre praktyki w szkołach wyższych. Kodeks opracowany przez Fundację Rektorów Polskich, uchwalony przez Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich 26 kwietnia 2007*, Fundacja dla Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007.

² Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668, t.j. Dz.U. 2022 poz. 574).

przez senat, respektując jednak wskazany w ustawie katalog zadań podstawowych uczelni. Obok kształcenia i badań naukowych współcześnie uniwersytet realizuje również swą tak zwaną trzecią misję – w relacjach z otoczeniem. Grono nauczycieli akademickich uniwersytetu jest wspólnotą twórców, wobec których respektowane są zasady z tym związane³.

Średniowieczne uniwersytety cechowały się zarówno pewnym stopniem uniformizacji, jak i różnorodnością, co wynikało między innymi z uwarunkowań historycznych i geograficznych, takich jak rok ustanowienia danej uczelni, warunki, pod jakimi została ustanowiona, społeczna i polityczna sytuacja miasta/regionu. Można wyróżnić dwie fazy tworzenia uniwersytetów: pierwsza to utworzenie uniwersytetów w Bolonii i Paryżu (ukonstytuowanie się istniejących środowisk), a druga – tworzenie uczelni aktem najwyższych władz kościelnych lub świeckich.

W latach 1378–1500 na Półwyspie Iberyjskim powstało siedem uczelni, na terenie Francji – osiem, na terenie Niemiec – piętnaście, na terenie Włoch – osiem, a na obrzeżach Europy (w Szkocji, Skandynawii, Polsce i na Węgrzech) – dziewięć⁴.

Ostatnie stulecia przyniosły intensywny przyrost liczby uczelni akademickich i znaczne ich zróżnicowanie. Wyzwania wynikające z konieczności nadania wyższemu wykształceniu charakteru masowego w związku z potrzebami rynku pracy i ogromnym wzrostem aspiracji społecznych w XX wieku w całej Europie zaowocowały nawet nadmiarowym rozwojem instytucjonalnym krajowych systemów szkolnictwa wyższego, zwłaszcza w sektorze niepublicznym. Trendy rozwojowe oraz łączące się z tym problemy stały się motorem dynamicznego rozwoju badań nad szkolnictwem wyższym. W ostatnich dekadach w piśmiennictwie można znaleźć wiele prac poświęconych idei uniwersytetu oraz uwarunkowaniom rozwojowym systemu szkolnictwa wyższego⁵. Obszar refleksji ideowej w tym zakresie od dawna był przedmiotem rozważań uznawanych za atrakcyjne intelektualnie ze

³ Tamże, zob. art. 116 ust. 7: „Wykonywanie obowiązków nauczyciela akademickiego stanowi działalność twórczą o indywidualnym charakterze, o której mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 2021 poz. 1062)”.

⁴ J. Woźnicki, *Przywilej i zobowiązanie rektora. Zasada good governance i dobre praktyki*, wykład wygłoszony podczas XXIII Szkoły Fundacji Rektorów Polskich. Szkoła Zarządzania Strategicznego w Szkolnictwie Wyższym dla Rektorów i Prorektorów w kadencji 2020–2024, Łochów, 20–23 września 2020 r. [materiał niepublikowany].

⁵ Zob. np. J. Brzeziński, L. Nowak (red.), *The Idea of the University*, Editions Rodopi, Amsterdam–Altanta, GA 1997; J. Sadlak, P. Altbach (red.), *Higher Education Research at the Turn of the New Century: Structures, Issues, and Trends*, UNESCO Publishing, Garland Publishing, Paris–New York 1997; P. Altbach, P. McGill Peterson (red.), *Higher Education in the New Century: Global Challenges and Innovative Ideas*, Sense Publishers, Rotterdam 2007; A. Curaj i in. (red.), *European Higher Education at the Crossroads: Between the Bologna Process and National Reforms*, Springer, Dordrecht 2012.

względu na specyfikę instytucji, jaką stał się uniwersytet. Usprawiedliwia to używanie określenia „fenomen uniwersytetu”, gdyż wielowiekowe tradycje i wartości akademickie w znacznej mierze zachowały aktualność. Uważa się, że uniwersytet, będąc jednym z największych osiągnięć naszej cywilizacji w sferze instytucji, trwa dzięki swej idei. Nie ma wątpliwości, że w uczelniach akademickich, także tych współczesnych, warstwa ideowa często zyskuje przewagę nad sferą organizacyjną, a tradycyjna kultura uczelni dominuje nad jej strategiami rozwojowymi. To między innymi dlatego idea uniwersytetu stała się przedmiotem wielu prac naukowych, także w Polsce⁶.

Według Kazimierza Z. Sowy uniwersytet jest jednym z najbardziej złożonych tworów społecznych, będących od stuleci nieodzownym elementem struktury instytucjonalnej społeczeństw europejskich. Autor przywołuje genezę idei uniwersytetu, stwierdzając:

Można wskazać (...) trzy źródła czy też trzy tradycje, które spłotyły się w idei i w kształcie uniwersytetu. Najstarszym składnikiem tej idei były niewątpliwie starożytne szkoły filozoficzne (...) na czele z najślawniejszymi – Platońską Akademią oraz Liceum Arystotelesa. Drugim składnikiem idei, a także kształtu uniwersytetu stał się wczesno-średniowieczny korporacjonizm społeczno-zawodowy, którego najdoskonalszym wyrazem była gildia. Trzecim wreszcie była, jak się zdaje, tradycja autonomicznych, republikańskich wspólnot miejskich, które w niewiele późniejszym okresie wieków średnich (X–XII wiek) rodziły się w północnych Włoszech. (...) [T]am pojawiły się pierwsze uniwersytety. Są one zatem bez wątpienia dziedzictwem średniowiecznej Europy (...)⁷.

Jerzy Woźnicki zwraca uwagę na wyjątkowość uniwersytetu jako instytucji z jednej strony realizującej swoją tradycyjną misję – kształcenie i badania naukowe – a z drugiej pełniącej funkcję podmiotu, który aby trwać, a jednocześnie się rozwijać, musi uczestniczyć w procesie własnej transformacji, tworząc nowy model szkoły wyższej:

Uniwersytet (...) jest instytucją szczególną, której kulturotwórcza rola ma ogromne znaczenie. Uniwersytet jest instytucją powołaną do rozwijania i szerzenia wiedzy,

⁶ Por. J. Woźnicki, *Koncepcja pod nazwą uniwersytet-idea z perspektywy wartości, tradycji i teraźniejszości uczelni*, „Kultura i Rozwój” 2019, nr 7.

⁷ K.Z. Sowa, *Gdy myślę uniwersytet...*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2009, s. 11–12.

instytucją, która odwołuje się do pewnych wartości wspólnych dla wszystkich uczelni akademickich, ale także buduje na tym fundamencie swoją własną tradycję. Każdy uniwersytet tworzy własną kulturę, kształtującą się w wieloletnim procesie wykonywania zadań i osiągania celów, które składają się na określoną (...) misję, obejmującą badania naukowe i kształcenie akademickie. (...) Model uczelni (...) powinien być kształtowany tak, aby służył możliwie dobrze aktualnej misji uczelni i jej aktualizowanym zadaniom, nawet jeśli trzeba byłoby go zasadniczo przekształcać. Oznacza to postulat swoistego priorytetu misji, zadań i celów nad strukturą szkoły wyższej. Potrzebny jest więc taki model uczelni, który zapewni jej niezbędną elastyczność w zakresie organizacji i zarządzania (...)⁸.

W publikacji *Uczelnie akademickie jako instytucje życia publicznego* ten sam autor odwołuje się do elementów tworzących ideę uniwersytetu – tradycji, misji, kultury instytucjonalnej, a także wyzwań, jakie stoją przed uniwersytetami w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości:

(...) im większą wagę uczelnia przywiązuje do swej tradycji i pozycji, tym istotniejsza dla niej samej jest jej własna kultura instytucjonalna, której kształtowanie wymaga troski i mądrości. (...) Stopień rozwoju i poszanowania własnej kultury w uczelni staje się zatem znakiem jej tożsamości i autorytetu oraz miarą dojrzałości jej społeczności akademickiej. (...) Kultura instytucjonalna wzbogacana jest w relacjach uczelni z jej otoczeniem. Szkoły wyższe mają do wypełnienia misję akademicką oraz do odegrania rolę społeczną. O sposobie wypełnienia swojej misji uczelnie tradycyjnie rozstrzygają same, odwołując się do zasady autonomii. Środowiska akademickie w ostatnich latach udowodniły, że w swoim myśleniu o misji uczelni kierują się interesem kraju. (...) Uniwersytet, aby przetrwać w swej roli w XXI wieku, będzie musiał podlegać ewolucji⁹. Wiele wskazuje na to, że będzie to oznaczać nie tyle zmiany powolne i w małej skali, ile raczej ewolucję istotną i dynamiczną¹⁰.

W monografii *Misja i służebność uniwersytetu w XXI wieku* pod redakcją Jerzego Woźnickiego również scharakteryzowano ideę uniwersytetu:

⁸ J. Woźnicki (red.), *Model publicznej szkoły wyższej i jej otoczenia systemowego. Zasadnicze kierunki nowelizacji prawa o szkolnictwie wyższym*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej [KRASP], Warszawa 1998, s. 21–22.

⁹ W tym miejscu autor cytowanego tekstu odsyła w przypisie do innej publikacji (por. J. Sadlak, P. Altbach, *Higher Education Research...*).

¹⁰ J. Woźnicki, *Uczelnie akademickie...*, s. 28–31.

Uniwersytet ma długookresową misję, a nie tylko krótko- i średniookresowe zadania i cele. Zgodnie ze średniowieczną tradycją jej istota to szerzenie i poszerzanie prawdy (wiedzy). Wielowiekowy proces realizacji misji wykreował kształt instytucjonalny i pozycję uniwersytetów, nadając im rangę wiodących instytucji kulturotwórczych. Dzieło uniwersytetów i one same stały się częścią dorobku cywilizacyjnego i dziedzictwa narodowego w poszczególnych krajach. (...) W dłuższym horyzoncie możemy zaobserwować, że uniwersytety przekształcają się w celu lepszego wywiązywania się ze swej zmieniającej się misji, zachowując jednak jej uniwersalne przesłanie i fundamentalne elementy swej tożsamości¹¹.

Richard Lambert i Nick Butler w swojej diagnozie europejskiego szkolnictwa wyższego przestrzegają, że brak zmiany systemu szkolnictwa wyższego doprowadzi do sytuacji, w której Europa przestanie być konkurencyjna pod względem innowacji i rozwoju technologicznego. Autorzy postulują następujące kierunki zmian: „Zróżnicowanie, a nie konformizacja – Europa potrzebuje wszystkich typów uczelni (...). Kraje UE muszą zrobić więcej, nie tylko w celu rozpoznawania i premiowania jakości, ale także zidentyfikowania i korygowania słabych wyników (...)”¹².

Piotr Sztompka, podsumowując Kongres Kultury Akademickiej w 2014 roku, wydobyl związek pomiędzy ideą uniwersytetu a kulturą akademicką:

Kulturę rozumiem jako zbiór podzielanych w danej zbiorowości i akceptowanych przez jej członków idei (przekonań, poglądów, opinii) oraz, co szczególnie ważne, reguł postępowania (wartości wskazujących godne cele, norm dyktujących godne sposoby osiągnięcia celów oraz wzorców osobowych pokazujących, kim warto być). A kultura akademicka to ramy ideowe i normatywne, wyznaczające pole aktywności społeczności uniwersyteckiej. Geneza kultury akademickiej jest dwojaka. Po pierwsze stanowi skumulowany efekt wielowiekowego artykułowania i krystalizowania się tradycji uniwersyteckiej – idei uniwersytetu. Po drugie ukształtowana zostaje przez aktualny szerszy kontekst funkcjonowania uniwersytetów: legislacyjny, polityczny, ekonomiczny, a w szczególności regulacje prawne czy administracyjne odgórnie wymuszające organizację życia uniwersyteckiego¹³.

¹¹ J. Woźnicki (red.), *Misja i służebność uniwersytetu w XXI wieku. Praca zbiorowa*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 1997, s. 7.

¹² R. Lambert, N. Butler, *Przyszłość uniwersytetów europejskich. Renesans czy upadek?*, Fundacja Unia & Polska, Warszawa 2007, s. 60–61.

¹³ P. Sztompka, *Uniwersytet współczesny. Zderzenie dwóch kultur [w:] Idea uniwersytetu. Reaktywacja*, red. P. Sztompka, K. Matuszek, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014, s. 7–8.

Jerzy Woźnicki zwraca uwagę, że

Działania uniwersytetu muszą się odwoływać do wartości, których zbiór tradycyjnie towarzyszy rozwojowi szkół wyższych i obowiązuje od wieków w instytucjach akademickich. Jest to system wartości, które nawiązują do etyki w jej wymiarze uniwersyteckim. Podstawę tego systemu stanowią wartości kształtujące pojęcie etyki nauczyciela akademickiego oraz zasady etyczne w nauce. Zasady zawodowej etyki wspólnoty akademickiej powinny współtworzyć kulturę uniwersytetu przez swoją dobrze ugruntowaną obecność w świadomości osób należących do środowisk akademickich. Uniwersytety, jeśli chcą utrzymać swój autorytet i pozycję, powinny wprawdzie pozostawać świątyniami wiedzy, ale zarazem muszą stawać się centrami doskonałości, czego nie można osiągnąć bez innowacyjności i popierania postępu w sposób wyprzedzający otoczenie¹⁴.

Zmieniający się uniwersytet:

(...) w swej istocie musi jednak pozostawać konserwatywny, zwłaszcza w aspekcie odwoływania się do swych tradycyjnych wartości określających kontekst etyczny i kulturowy jego funkcjonowania. Oznacza to m.in. konieczność pielęgnowania w uczelni tradycyjnych, pozytywnych postaw, zachowań, dobrych obyczajów, stosowania ostrzejszych niż gdzie indziej zasad postępowania i ocen moralnych. Potrzebne jest utrzymanie szczególnego wyczulenia społeczności akademickiej na wszystkie przejawy zła, nieprawości, niegodziwości, w tym na łamanie prawa i wolności obywatelskich. Stanowi to także o obowiązku społeczności akademickiej zachowywania szczególnej wrażliwości na patologie w życiu publicznym. Oznacza to obowiązek publicznego reagowania wobec ostrych przejawów występowania takich patologii (...). Jedną z wartości, do których musi się odwoływać uczelnia w swych działaniach, budując swoją tradycję i rozwijając swą kulturę, jest jednak polityczna neutralność¹⁵.

Warunkiem właściwego odczytania pojęcia idei uniwersytetu jest sięgnięcie do jego średniowiecznych korzeni. Określenie „uniwersytet” wywodzi się z łacińskiego *universitas* oznaczającego ogół, całość, powszechność, zespół, korporację. Termin ten odnosił się do zbiorowości studentów, sama zaś uczelnia w średniowieczu

¹⁴ J. Woźnicki, *Uczelnie akademickie...*, s. 24–25.

¹⁵ Por. J. Woźnicki, *Uczelnie akademickie...*; oraz tegoż, *The University as an Institution of Public Domain: The Polish Perspective European Center of Higher Education, UNESCO-CEPES, Bucharest 2009.*

nosiła nazwę *studium generale*¹⁶. Pierwsze uniwersytety średniowieczne powstały w wiekach XI–XIII w Bolonii, Paryżu, Oksfordzie, Cambridge i Padwie. Istniały wówczas dwa modele funkcjonowania uniwersytetów – model boloński *universitas scholarium* oraz model paryski *universitas magistrorum et scholarium*. Pierwszy był korporacją studentów, która miała znaczący wpływ na funkcjonowanie uniwersytetu, wybór wykładowców oraz poziom nauczania. Studenci utrzymywali uczelnię, opłacając czesne, a także wybierali ze swojego grona rektora. Model paryski natomiast był cechem profesorów (nauczycieli – mistrzów) opłacanych przez Kościół, z priorytetem teologii oraz silną kontrolą papieską. Wybór rektora należał do profesorów¹⁷.

Funkcjonowanie uniwersytetu średniowiecznego opierało się na przywilejach obejmujących: „prawo nadawania stopni naukowych, prawo nauczania w całym chrześcijańskim świecie, autonomii wewnętrznej w zakresie stanowienia prawa oraz prawo do strajku i secesji z miasta”¹⁸. Podstawowym celem uniwersytetów średniowiecznych – zarówno w modelu bolońskim, jak i paryskim – było szerzenie wiedzy, rozwój duchowy studentów, dochodzenie do prawdy poprzez uniwersytecką dysputę.

Według dwunastowiecznego teologa paryskiego ze szkoły katedralnej Notre Dame – Piotra Kantora – obowiązki profesora średniowiecznej uczelni wyższej sprowadzają się do trzech zasadniczych form nauczania. Powinien on mianowicie *legere, disputare et praedicare* (wykładać, brać udział w dysputach oraz wygłaszać kazania i inne przemówienia uniwersyteckie). (...) To, co charakteryzowało uniwersytet klasyczny, to relacja „mistrz–uczeń” oraz korporacyjność uniwersytetu. Przejawem korporacyjności było podejście do uniwersytetu jako autonomicznej instytucji publicznej z własną administracją i sądownictwem¹⁹.

Średniowieczne uniwersytety odznaczały się powszechnością i masowością – były otwarte dla ludzi wywodzących się z różnych warstw społecznych, stanów,

¹⁶ M. Krajewski, *Tradycje akademickie – ujęcie encyklopedyczne*, https://krajewskimiroslaw.pl/images/materialy/Dydaktyka/9._Tradycje_akademickie_PDF.pdf (dostęp: 22.06.2022).

¹⁷ A. Andrzejuk, *Uniwersytet jako wspólnota nauczających i nauczanych*, http://katedra.uksw.edu.pl/publikacje/artur_andrzejuk/uniwersytet_jako_wspolnota_nauczajacych_i_nauczanych%20.pdf (dostęp: 22.06.2022).

¹⁸ K. Leja, *Uniwersytet: tradycyjny – przedsiębiorczy – oparty na wiedzy*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2006, nr 2(28), s. 9.

¹⁹ A. Gieysztor, *Misja uniwersytetu dawniej i dziś*, „Wydawnictwa Instytutu Problemów Współczesnej Cywilizacji”, t. VII: *Misja uczelni*, Instytut Problemów Współczesnej Cywilizacji im. Marka Dietricha, Warszawa 1998, s. 11–12.

zawodów czy narodowości²⁰. Obowiązywał w nich jeden wspólny język – łacina, cechowały się podobną strukturą wydziałową oraz charakterem reprezentowanych dyscyplin, z teologią i filozofią, prawem, medycyną oraz sztukami wyzwolonymi²¹. Były w nich stosowane jednolite reguły przyznawania stopni naukowych.

O początkach uniwersytetu średniowiecznego pisał między innymi Aleksander Gieysztor:

Nowego rodzaju związek wytworzyli równoległe do organizacji rzemieślniczych i kupieckich także ludzie szczególnego rodzaju usług społecznych, mianowicie ludzie pracy umysłowej. Poznawanie świata i człowieka oraz kształcenie swych następców i współpracowników postanowili wzbogacić edukacją i własnym warsztatem poznawczym, prowadzonym przez korporacyjne skupienie ekspertów. Wszyscy należeli do stanu duchownego, mieścili się w Kościele, ale potrafili w nim uzyskać miejsce na skraju hierarchii kościelnej, episkopalnej lub zakonnej, które dotąd w sposób wyłączny dbały o transfer kultury uczonej. (...) W uniwersytecie wyraziła się w okresie jego narodzin swoista cecha cywilizacji europejskiej. Było nią łączenie zmysłu przedsiębiorczości, inicjatywy i innowacji z potrzebą zrzeszania się ludzi poza związkami krewniczymi, poza więzami zwierzchności osobowej i poza hierarchią tych więzów²².

Rozważania na temat idei uniwersytetu można podsumować, odwołując się do dwóch kluczowych stwierdzeń wielokrotnie przywoływanych przez Jerzego Woźnickiego:

I. Uniwersytet średniowieczny okazał się wielką innowacją, która wpływała i wpływa na świat od prawie 1000 lat.

II. Uniwersytet przetrwał i będzie trwał, ponieważ:

- jego uniwersalna misja poszerza się i zyskuje na znaczeniu;
- stał się on i pozostaje źródłem innowacji;
- zachowuje swoją tradycję, a w tym tradycyjne wartości;
- od wieków zmienia się, jakkolwiek czyni to pod presją i ewolucyjnie.

²⁰ W. Daszkiewicz, *Dziedzictwo uniwersytetu średniowiecznego*, „Cywilizacja” 2009, nr 30, s. 30–40.

²¹ S. Waltoś, *Korzenie współczesnego szkolnictwa wyższego – ścieżki tradycji* [w:] *Szkolnictwo wyższe w Polsce. Ustrój – prawo – organizacja*, red. S. Waltoś, A. Rozmus, Konsorcjum Akademickie – Wydawnictwo WSE w Krakowie, WSliZ w Rzeszowie i WSZiA w Zamościu, Kraków–Rzeszów–Zamość 2012, s. 17.

²² A. Gieysztor, *Systemy wartości w tradycji uniwersyteckiej* [w:] *Idea uniwersytetu u schyłku tysiąclecia*, red. H. Żytkowicz, Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej, Warszawa 1997, s. 9.

Można powiedzieć, że uniwersytet jest zawieszony pomiędzy swą przeszłością i przyszłością – podtrzymuje go zarówno jego konserwatywna przeszłość (historia, tradycja, wartości (...)), jak i innowacyjna przyszłość (profesjonalizm, efektywność, przedsiębiorczość, konkurencyjność, transfer technologii (...)).

Przypominając sens znaczeniowy kluczowych pojęć: uniwersytet, konserwatyzm i innowacja, możemy stwierdzić, że idea Uniwersytetu przetrwała, ponieważ uniwersytet stał się i nie przestał być w pewnym sensie konserwatywną innowacją²³.

1.2. Pojęcie systemu szkolnictwa wyższego i nauki na gruncie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce²⁴

W art. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce²⁵ znajdujemy dość oczywiste stwierdzenie, że przedmiotem regulacji są „zasady funkcjonowania systemu”. Odnotowania wymaga bliższe określenie tego systemu jako „systemu szkolnictwa wyższego i nauki”. Praktyczne znaczenie i konkretne skutki może mieć wprowadzenie w tym sformułowaniu zmiany zawężającej w stosunku do ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. W art. 4 ust. 3 odwoływała się ona do regulacji dotyczącej „narodowego systemu edukacji i nauki”. Edukacja albo edukacja narodowa, w rozumieniu tych pojęć z 2005 roku, formalnie obejmowała łącznie dwa osobne działy: oświatę i szkolnictwo wyższe²⁶. Znajdowało to swój wyraz w przynależności tych działów do zakresu działania jednego ministra (ministra edukacji narodowej). Encyklopedyczne znaczenie pojęcia edukacji obejmuje właśnie taki jego zakres²⁷.

W art. 3 stwierdza się, że:

1. Podstawą systemu szkolnictwa wyższego i nauki jest wolność nauczania, twórczości artystycznej, badań naukowych i ogłaszania ich wyników oraz autonomia uczelni.
2. System szkolnictwa wyższego i nauki funkcjonuje z poszanowaniem standardów międzynarodowych, zasad etycznych i dobrych praktyk w zakresie kształcenia

²³ J. Woźnicki, *Koncepcja pod nazwą uniwersytet-idea...*, s. 80.

²⁴ W tym podrozdziale autor odwołuje się do Komentarza do ustawy, przytaczając fragmenty własnego tekstu w formie cytatów. Zob. J. Woźnicki (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.

²⁵ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U. 2018 poz. 1668 (t.j. Dz.U. 2022 poz. 574).

²⁶ Zob. Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz.U. 1997 nr 141 poz. 943, t.j. Dz.U. 2021 poz. 1893).

²⁷ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. 2022 poz. 574 art. 3).

i działalności naukowej oraz z uwzględnieniem szczególnego znaczenia społecznej odpowiedzialności nauki²⁸.

1.3. Uczelnia jako podmiot porządku prawnego

Uczelnia na gruncie ustawy posiada osobowość prawną. Uczelnia publiczna jest państwową osobą prawną, co oznacza, że uczelnia to autonomiczny podmiot obrotu samodzielnie realizujący swoje zobowiązania. Uczelnie publiczne i niepubliczne w tym samym stopniu są zakładami administracyjnymi wykonującymi zadania publiczne.

Uczelnia²⁹ ma obowiązki jako zakład administracyjny i nie wynikają one przede wszystkim z umowy o czesne, ale z ustrojowej tożsamości uczelni. Odpłatność (lub nie) z punktu widzenia zakładu administracyjnego jest obojętna, gdyż ważne jest samo świadczenie, a nie sposób finansowania. Destynatariusz (student) poddaje się władztwu w zakresie określonym w statucie i regulaminie studiów. Stosunek władztwa zakładowego występuje w uczelniach zarówno publicznych, jak i niepublicznych. Decyzje właściwych organów uczelni dotyczące statusu destynatariusza są decyzjami administracyjnymi – w ewentualnych sprawach spornych stronom przysługuje odwołanie do wojewódzkiego sądu administracyjnego. Mamy tu do czynienia z misją zakładu administracyjnego, który z definicji nie jest powołany do prowadzenia działalności gospodarczej.

Stosunek cywilnoprawny na gruncie ustawy jest drugorzędny, stąd podobieństwo publicznych i niepublicznych szkół wyższych. W ustawie mowa o przypadku i modelu uczelni, która nie jest przedsiębiorstwem – więc gdy pojawiają się spory, sprawa trafia nie do sądu cywilnego, lecz do sądu administracyjnego. Działalność gospodarcza ma w uczelni jedynie dodatkowy charakter. W szkole wyższej obowiązuje „stosunek sprawnego działania”, a nie „stosunek skutku”. Uczelnia nie jest zobowiązana nauczyć, lecz ma jedynie uczyć – tyle że starannie, czyli musi przestrzegać zasady staranności.

²⁸ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. 2022 poz. 574 art. 3).

²⁹ Za: J. Woźnicki, *Uczelnie akademickie...*, s. 219–220.

ROZDZIAŁ 2

Wymogi regulacyjne dotyczące szkolnictwa wyższego

2.1. Uwagi wstępne

W procesach legislacyjnych dotyczących szkolnictwa wyższego w odniesieniu do wprowadzania nowych regulacji w ramach postępowania prowadzonego przy poszanowaniu określonych wymagań odwołujemy się do pojęcia związanych z tym wymogów regulacyjnych, merytorycznych i proceduralnych, a więc dotyczących zarówno treści przepisów, jak i właściwego trybu oraz dobrych praktyk w pracach nad projektem ustawy¹. Za jeden z kluczowych elementów charakteryzujących każdą ustawę regulującą szkolnictwo wyższe uznaje się wynikający z niej zakres autonomii instytucjonalnej i jej powiązanie z autonomią społeczności akademickiej. Zasady, na jakich zapewnia się autonomię szkół wyższych, tak jak tego wymaga Konstytucja RP², będące podstawą i głównym kryterium

¹ J. Woźnicki, *Regulacje prawne i reguły kulturowe określające zasadę partycypacji i dialogu na gruncie uniwersytetu* [w:] *Odpowiedzialność, zaangażowanie i bezstronność uniwersytetu. Uwarunkowania kulturowe i prawne*, red. J. Woźnicki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2019, s. 127–148.

² Art. 70 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).

środowiskowej oceny zakresu i treści przepisów ustawowych, są istotną, ale nie jedyną częścią merytorycznych wymogów regulacyjnych w systemie szkolnictwa wyższego i nauki. Poszanowanie zasady partycypacji i dialogu społecznego³, będące jednym z elementów katalogu wymagań związanych ze sposobem prowadzenia procesu legislacyjnego, stanowi istotną część proceduralnych wymogów regulacyjnych. Doświadczenia wynikające z prac legislacyjnych w procesie transformacji szkolnictwa wyższego w ostatnich 30 latach wskazują na znaczenie postulatu respektowania wymogów regulacyjnych.

Nawiązując do przykładowych pozycji z piśmiennictwa i prezentując przeglądowe podejście do przedstawionych zagadnień, autor odwołuje się między innymi do swoich wcześniejszych prac i publikacji, nie unikając także wniosków wynikających z własnych doświadczeń z tak zwanej obserwacji uczestniczącej, co obejmuje cały okres 30-lecia transformacji szkolnictwa wyższego w Polsce w latach 1989–2019. Celem rozdziału jest z jednej strony określenie pożądanego zakresu regulacji dotyczących szkolnictwa wyższego, w tym zwłaszcza fundamentalnej dla jego funkcjonowania sfery *governance*, oraz zwiększenia roli statutu uczelni w systemie źródeł prawa, z drugiej zaś podkreślenie znaczenia trybu prac, w tym wskazanie katalogu pożądanых zasad, procedur i zachowań w procesie opracowywania projektowanych regulacji ustawowych, a następnie w pracach legislacyjnych w parlamencie.

2.2. Perspektywa historyczna zmian ustawowych w szkolnictwie wyższym

W 2020 roku odnotowaliśmy jubileusz 100-lecia działalności legislacyjnej dotyczącej szkolnictwa wyższego w Polsce, poczynając od czasów II Rzeczypospolitej. Przygotowana przez autora szczegółowa analiza wybranych treści aktów rangi ustawowej o charakterze ograniczonym tematycznie obejmuje osiem ustaw określonych w tym czasie jako nowe, to jest niebędące nowelizacją ustaw wcześniejszych, a zatem aktów prawnych nieodwołujących się do ich przepisów⁴. Autor pomija tu liczne nowelizacje tych ustaw ze względu na

³ J. Górniak, *Ustawa 2.0. Partycypacyjny model istotnej zmiany regulacyjnej*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2017, nr 2(50), s. 129–146.

⁴ Zob. J. Woźnicki, *Sto lat działalności ustawodawczej w szkolnictwie wyższym w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem okresu trzydziestolecia transformacji [w:] Transformacja akademickiego szkolnictwa wyższego w Polsce w okresie 30-lecia 1989–2019*, red. J. Woźnicki, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej [KRASP], Warszawa 2019; J. Woźnicki, *Uczelnie akademickie...*

ograniczone ramy tego rozdziału. W szczególności dwie początkowe: Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich oraz Ustawa z dnia 15 marca 1933 r. o szkołach akademickich różnią się fundamentalnie, co wyraziście odzwierciedla dwa różne modele systemu szkolnictwa wyższego, wynikające ze zmiany uwarunkowań ustrojowych państwa w okresie II Rzeczypospolitej. W 1933 roku spowodowało to istotne ograniczenie autonomii uczelni przyznanej w 1920 roku, w pierwszym okresie ledwie odzyskanej niepodległości. Kolejne trzy ustawy: Ustawa z dnia 15 grudnia 1951 r. o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki, Ustawa z dnia 5 listopada 1958 r. o szkołach wyższych oraz Ustawa z dnia 4 maja 1982 r. o szkolnictwie wyższym powstały w czasie PRL i także odwołują się do zasadniczo różnych kierunków regulacji. Pierwsza z nich to ustawa o charakterze stalinowskim, druga odzwierciedla odwilż tak zwanego polskiego października. Nietypowa w kontekście swego czasu jest trzecia, w wielu aspektach mająca charakter demokratyczny, popierany i reprezentowany przez niezależnych przedstawicieli środowisk akademickich i naukowych związanych z ruchem społecznym „Solidarność”, którzy opracowali projekt ustawy. A przecież została ona uchwalona w okresie stanu wojennego w Polsce. Stało się tak w drodze wyjątku. W intencji ówczesnej władzy ustawa ta miała być rodzajem eksperymentu pozwalającego na ocenę możliwości pozyskania tą drogą pewnego poparcia w uczelniach i instytucjach naukowych. Gdy to się nie wydarzyło, w 1985 roku ustawa została zasadniczo znowelizowana, tak by ograniczać wcześniejszą autonomię. Lata 1989–2019 to okres zainicjowany przez początek procesu transformacji ustrojowej państwa, zmierzającej w kierunku potwierdzonym przez Konstytucję RP z 2 kwietnia 1997 r. W tym czasie zostały uchwalone trzy napisane na nowo akty rangi ustawowej: Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym oraz obecnie obowiązująca Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Główne różnice pomiędzy tymi aktami z okresu transformacji ustrojowej państwa można scharakteryzować, odnosząc się w szczególności do istniejących wówczas szerszych uwarunkowań wpływających zwłaszcza na regulacje dotyczące sfery *governance*. Rok 1990 to pojawienie się w środowisku akademickim entuzjazmu, w ślad za przyznaniem szkołom wyższym szerokiej autonomii, naznaczonego jednak pewną dozą zbyt szlachetnej lub naiwnej predykcji zachowań uczelni i w uczelniach funkcjonujących już bez wcześniejszych ograniczeń, co w pewnym stopniu narażało system na patologie. Rok 2005 to deregulacja, wzrost autonomii uczelni i rangi statutu, ale i wprowadzenie w systemie większego ładu i porządku, co odzwierciedlało intencje bardziej aktywnego przeciwstawiania się patologiom, odwoływania się do standardów europejskich oraz zwiększania

wymagań jakościowych i związanej z tym konwergencji sektorów publicznego i niepublicznego w systemie szkolnictwa wyższego, czyli wzmocnienia instytucji⁵. W 2018 roku nastąpił dalszy wzrost autonomii, ale też zakresu odpowiedzialności uczelni, narzucanie wymagań ewaluacyjnych, wzmocnienie walki z patologiami, skonsolidowanie szkolnictwa wyższego i nauki w jeden system z egzekwowanymi wymaganiami rozliczalności i zwiększonego nadzoru w warunkach poszerzenia zakresu regulacji statutu uczelni, a także próba zapoczątkowania procesów dywersyfikacji instytucjonalnej.

2.3. Uwarunkowania proceduralne i kulturowe stanowienia prawa⁶

Zgodnie z Rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”⁷ podjęcie decyzji o przygotowaniu projektu ustawy poprzedza się szeregiem czynności. Z treści § 1 wynika, że należy do nich między innymi zasięgnięcie opinii podmiotów objętych zakresem interwencji organów władzy publicznej⁸. Rozporządzenie nie określa sposobu dokonania tej czynności, która jest realizowana po przedstawieniu założeń nowego aktu prawnego. Inne przepisy wymagają formy pisemnej, a brak niezbędnej dokumentacji byłby łatwy do stwierdzenia. Treść § 2 tego rozporządzenia⁹, w którym mowa o powinności wyczerpującego regulowania spraw z danej dziedziny, zwłaszcza gdy przepis ten bywa przedmiotem interpretacji rozszerzającej, może wywoływać tendencję do przeregulowywania przepisów. Reakcją na to powinny być postulaty i działania deregulacyjne. W następstwie wejścia w życie ustaw z 2011 i 2014 roku nowelizujących Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 roku stan taki zaistniał¹⁰ ze względu na charakter ingerencji tych nowelizacji w istniejące przepisy, skutkujących pojawieniem się nadregulacji i wzrostem wymagań biurokratycznych w uczelniach. Dotyczyło to samej ustawy, a także treści aktów wykonawczych.

⁵ Jednym z założeń prac nad ustawą było wprowadzenie zasady konwergencji sektorów publicznego i niepublicznego w zakresie wymagań jakościowych.

⁶ J. Woźnicki (red.), *Deregulacja w systemie szkolnictwa wyższego* [w:] *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Część V: Deregulacja w systemie szkolnictwa wyższego*, red. J. Woźnicki, Wydawnictwo SGGW [FRP-KRASZ], Warszawa 2015.

⁷ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz.U. 2002 nr 100 poz. 908, t.j. Dz.U. 2016 poz. 283).

⁸ „§ 1.1. Podjęcie decyzji o przygotowaniu projektu ustawy poprzedza się w szczególności: (...) 5. zasięgnięciem opinii podmiotów objętych zakresem interwencji organów władzy publicznej”.

⁹ „§ 2. Ustawa powinna wyczerpująco regulować daną dziedzinę spraw, nie pozostawiając poza zakresem swego unormowania istotnych fragmentów tej dziedziny”.

¹⁰ J. Woźnicki (red.), *Deregulacja w systemie...*

Wśród podmiotów nadzorujących stosowanie przepisów Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów na etapie prac nad projektem ustawy należy wyróżnić Rządowe Centrum Legislacji oraz Komitet Stały Rady Ministrów. Oba te podmioty pełnią niezbędne i w ogóle bez wątpienia pożyteczne funkcje w procesie legislacyjnym. Może to jednak w szczególnych przypadkach utrudniać inicjatywy i działania o charakterze deregulacyjnym, nawet jeśli powstanie ich ewidentna potrzeba. Istnieje zagrożenie, że mogą temu sprzyjać spotykane w kręgach urzędniczych nawyki biurokratyczne. Praktyka prac nad projektem ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce tego nie potwierdziła. Podobnie treści projektowanych regulacji tej ustawy ogólnie nie wykazywały tendencji nadregulacyjnych, a gdy pojawiały się one w wyjątkowych przypadkach, były przedmiotem reakcji i skutecznej interwencji instytucji przedstawicielskich, zwłaszcza KRASP.

Właściwej regulacji, szczególnie w wypadku zaistnienia uwarunkowań deregulacyjnych, służy stosowanie standardów prawidłowej legislacji oraz dobrych praktyk w tym zakresie, łącznie z tymi, o których mówi *Zielona Księga*¹¹. Wymogi te dotyczą szkolnictwa wyższego ze względu na szczególną wrażliwość jego instytucji i wspólnoty uczelni. Państwo powinno wypełniać zadanie pielęgnowania takich cech systemu, jak rozliczalność i transparentność instytucjonalna oraz zaufanie do organów władzy, zwłaszcza gdy jego działanie odwołuje się do finansowania budżetowego – w przypadku szkolnictwa wyższego wymagane są zatem precyzyjne regulacje wprowadzające zobiektywizowane kryteria i reguły w tym zakresie. Prawnym skutkiem deregulacji powinien być wzrost znaczenia regulacji instytucjonalnej w systemie, dokonywanej w ramach statutu. W szkolnictwie wyższym jest z tym związane dokładne określenie przedmiotowego zakresu nadzoru prawnego wykonywanego przez ministra właściwego lub w jego imieniu. Tezę o potrzebie zwiększenia roli autoregulacji o charakterze właściwym ideom *public governance* trzeba sytuować wśród instrumentów sfery *governance* w ramach zarządzania publicznego¹². Pozostaje to w bliskim związku z zasadą *good governance* w szkolnictwie wyższym. Należy utrzymywać pod kontrolą nadmierne stosowanie trzystopniowego systemu tworzenia prawa w układzie: ustawa–rozporządzenie–statut instytucji, a raczej odwoływać się do systemu dwustopniowego: ustawa–statut. W szkolnictwie wyższym nie powinno się zbytnio rozszerzać zakresu regulacji przenoszonych do aktów wykonawczych ani zwiększać ich liczby – nierzadko to

¹¹ *System stanowienia prawa w Polsce. Zielona Księga*, Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, „Biuletyn Forum Debaty Publicznej” 2013, nr 30, s. 9.

¹² Por. H. Izdebski, *Doktryny polityczno-prawne. Fundamenty współczesnych państw*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2021, s. 126, 352 i n. oraz cytowana tam literatura.

te akty wymagają deregulacji. Wprowadzaniu rozwiązań o charakterze deregulacyjnym sprzyjają partnerskie relacje w procesie stanowienia i stosowania prawa między organami państwa a zainteresowanymi pozarządowymi organizacjami pożytku publicznego. W szkolnictwie wyższym właściwymi partnerami są wskazane w ustawie instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki.

Szkolnictwo wyższe musi być przedmiotem szczegółowych regulacji, ponieważ realizuje zadania publiczne o dużym znaczeniu dla państwa i obywateli. Wymaga to nakładów budżetowych, z czym wiążą się wymogi regulacyjne, w szczególności dotyczące dystrybucji środków oraz gospodarki i dyscypliny finansowej, sprawozdawczości, rachunkowości oraz nadzoru i kontroli zarządczej w odniesieniu do uczelni. Szkolnictwo wyższe potrzebuje regulacji, ponieważ do jego misji należy przyznawanie dyplomów potwierdzających uzyskanie kwalifikacji na poziomie 5–8 PRK (Polska Rama Kwalifikacji), z czym wiążą się określone warunki ustawowe wynikające ze standardów akredytacyjnych, także te o charakterze międzynarodowym, niezbędne do zapewnienia porównywalności dyplomów.

Szkolnictwo wyższe wymaga regulacji nakładających na państwo obowiązek obniżania ryzyka edukacyjnego, któremu podlega kształcący się obywatel, związanego z inwestycją własną studenta (lub doktoranta, z uwzględnieniem wszystkich różnic), który poświęca pierwsze lata swego dorosłego życia na studia lub kształcenie się w szkole doktorskiej w wybranej uczelni, nie mając zdolności do pełnej, własnej oceny jakości, tym samym wartości uzyskanego wykształcenia i dyplomu.

Przywołując kontekst historyczny, możemy stwierdzić, że szkolnictwo wyższe wymaga regulacji, bo jego instytucje są uniwersytetami, podmiotami szczególnymi, co stanowi o ich swoistym charakterze. Grono nauczycieli akademickich uniwersytetu jest wspólnotą twórców, wobec których respektowane są zasady z tym związane¹³. Z twórczego charakteru dzieła uniwersytetu można wywieść zasady autonomii uczelni – autonomii instytucji i autonomii społeczności akademickiej. Twórczość, która wymaga wolności, uzyskuje bowiem szanse realizacji jedynie w instytucji autonomicznej. Regulacja nie może zatem naruszyć istoty autonomii uczelni.

Szczególny charakter uczelni akademickiej wynikający z tradycji akademii z okresu średniowiecza, kształtujący się w warunkach obowiązywania zasady

¹³ Zob. art. 116 ust. 7 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce: „Wykonywanie obowiązków nauczyciela akademickiego stanowi działalność twórczą o indywidualnym charakterze, o której mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 2021 poz. 1062)” (t.j. Dz.U. 2022 poz. 574).

ponadnarodowej powszechności uniwersytetu, znajduje także obecnie swoje potwierdzenie zwłaszcza w Europie. Współczesne uniwersytety na naszym kontynencie działają z poszanowaniem zasad, wartości i celów określanych wspólnie przez kreatorów i aktorów polityki publicznej w szkolnictwie wyższym. Grono to obejmuje między innymi ministrów właściwych, reprezentujących kraje należące do procesu bolońskiego¹⁴, którzy swoje uzgodnienia prezentują w ogłaszanych tak zwanych Komunikatach¹⁵, oraz partnerskie instytucje przedstawicielskie działające na poziomie europejskim, a w tym te reprezentujące rektorów uczelni należących do stowarzyszenia European University Association (EUA)¹⁶. Respektowanym dokumentem, do którego odwołuje się międzynarodowa społeczność akademicka, jest Wielka Karta Uniwersytetu¹⁷, której fundamentalne stwierdzenia także dzisiaj stanowią podstawę sposobu postrzegania tożsamości uniwersytetu. Próbę łączenia zasady autonomii z zasadą odpowiedzialności uniwersytetu znajdujemy w dokumencie pod nazwą Deklaracja erfurcka¹⁸.

W pracach legislacyjnych w szkolnictwie wyższym postulowane są między innymi: przyjęcie zasad zaufania, ciągłości i pomocniczości, respektowanie zasady przewidywalności, z ograniczeniem wpływu założenia o dominacji roli prewencji, odrzucenie stosowania zasady odpowiedzialności zbiorowej.

¹⁴ Proces boloński został zainicjowany przez deklarację bolońską z 19 czerwca 1999 r. – wspólna deklaracja 29 europejskich ministrów. Celem procesu bolońskiego było stworzenie Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego (European Higher Education Area), obecnie do EOSW należy 48 krajów, http://www.ehea.info/page-full_members (dostęp: 29.04.2022).

¹⁵ Dokumenty Konferencji ministrów od 1999 do 2012 r.: <https://brjk.amu.edu.pl/akty-prawne-wzory-dokumentow/europejskie/dokumenty-procesu-bolonskiego> (dostęp: 7.09.2022); Konferencja Ministrów w Erywaniu 2015 r., dokument *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*, https://enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf (dostęp: 7.09.2022); Konferencja Ministrów w Paryżu 2018 r., Komunikat paryski, http://ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/EHEAParis2018_Communique_final_952771.pdf (dostęp: 29.04.2022).

¹⁶ European University Association (EUA) to organizacja zrzeszająca ponad 850 uczelni tzw. sektora uniwersyteckiego (uczelnie z prawem do nadawania stopnia naukowego doktora – PhD) oraz 33 tzw. narodowe konferencje rektorów, <https://eua.eu/about/who-we-are.html> (dostęp: 29.04.2020).

¹⁷ Magna Carta Universitatum, 1988, <http://www.magna-charta.org/resources/files/the-magna-charta/polish> (dostęp: 16.06.2022).

¹⁸ Dokument pn. *Deklaracja erfurcka* z 1996 r., <http://www.pef.uni-lj.si/ceps/knjiznica/doc/erfurt-declaration.pdf> (dostęp: 7.09.2022): „Uczelnia ma stanowić odpowiedzialną wspólnotę, nie zaś anarchistyczne czy nieodpowiedzialne stowarzyszenie. Na szkołach wyższych ciąży obowiązek takiego organizowania się, aby ich decyzje podejmowane były po wszechstronnej konsultacji, lecz bez zbytej zwłoki, a uzgodnione działania wprowadzane w czyn w pełni i sumiennie, przy minimum kosztów. Jako wspólnota uczonych i studentów uczelnia ponosi zespółową odpowiedzialność za działania podjęte przez swe władze bądź w jej imieniu”, <http://www.weu.int/documents/971118en.pdf> (dostęp: 16.04.2022).

2.4. Zakres wymaganych regulacji

W systemie szkolnictwa wyższego i nauki ustawa określa w szczególności prawa i wolności łącznie z zobowiązaniami nakładanymi na organy władzy publicznej, a także zakres autonomii uczelni w powiązaniu z zasadą odpowiedzialności zarówno instytucjonalnej uniwersytetu, jak i osobistej każdego uczonego¹⁹. Konstytucja, w aktualnym stanie prawnym akt z 2 kwietnia 1997 r., określa normy dedykowane w postaci zasad: powszechnego i równego dostępu do wykształcenia (art. 70 ust. 4), autonomii szkół wyższych (art. 70 ust. 5), wolności badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników (art. 73), wolności nauczania (art. 73), wolności twórczości artystycznej oraz korzystania z dóbr kultury (art. 73).

Treść przepisów zawierających przywołane normy wskazuje na konstytucyjną ochronę zasady twórczości, która była i pozostaje jednym z fundamentów uniwersytetu. Państwo zostało zobowiązane do odgrywania roli rzeczywistego, a nie jedynie deklaracyjnego gwaranta wymienionych zasad. Ustawa zwykła powinna konkretyzować ich charakter normatywny.

Osobnym zagadnieniem są relacje pomiędzy uczelniami publicznymi i niepublicznymi. Odwołują się one do zasady konwergencji sektorów, która legła u podstaw ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r. Zasada ta dotyczy wymagań jakościowych i uprawnień dotyczących kształcenia studentów oraz doktorantów, reguł ustanowionych w celu zagwarantowania studentom i doktorantom przesłanek i warunków wskazujących na porównywalną wartość analogicznych dyplomów wydawanych przez uczelnie publiczne i uczelnie niepubliczne.

Projektodawca ustawy, definiując normy systemowe i instytucjonalne w szkolnictwie wyższym, powinien odwoływać się do pewnego minimum regulacji, tak aby tworzyć uczelniom w ich ramach możliwość wyboru właściwego dla każdej z nich szczegółowego modelu działania określonego w statucie i innych uczelnianych aktach wewnętrznych.

W ustawie muszą się znajdować precyzyjne i szczegółowe regulacje dotyczące uczelni w sprawach finansowania i nadzoru, tak aby mogły być spełnione w systemie wymagania ich transparentności i rozliczalności. Regulacje dotyczące nadzoru nad uczelniami powinny zapewniać ministrowi zdolność do skutecznego reagowania w przypadkach zaistnienia sytuacji patologicznych, tak aby takie zdarzenia o charakterze incydentalnym nie rodziły w przyszłości następstw regulacyjnych, negatywnych lub represyjnych wobec wszystkich podmiotów.

¹⁹ Zob. J. Woźnicki, *Komentarz do preambuły [w:] Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. J. Woźnicki, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 43–46.

Szczególny charakter uczelni jako instytucji zarówno publicznej, jak i niepublicznej wymaga, aby jej utworzenie następowało odpowiednio na podstawie decyzji właściwego organu władzy publicznej albo udzielenia w wymaganej formie pozwolenia przez właściwy organ państwa. Prowadzenie studiów w uczelni może odbywać się po uzyskaniu akredytacji organu wskazanego w ustawie.

Autor niniejszej publikacji sformułował szczegółowe wymogi regulacyjne o charakterze merytorycznym wobec systemu szkolnictwa wyższego, wskazując konkretne obszary niezbędnych regulacji na poziomie ustawy oraz na poziomie statutu uczelni²⁰. W sferze *governance*, mającej znaczenie fundamentalne dla systemu, przedstawił następujący zakres spraw właściwych do uregulowania w ustawie dotyczącej szkolnictwa wyższego:

(...) organizacja systemu (ang. *framework*) i określenie zakresu autonomii instytucjonalnej; ogólne reguły finansowania i nadzoru; gwarancje praw i wolności oraz instrumentarium obniżania ryzyka (pracownicy, studenci, doktoranci), a także walki z patologiami; uprawnienia kontrolne i nadzorcze; stosunki (administracyjnoprawne) w szkolnictwie wyższym; fundamenty działania uczelni „prawnej” w państwie prawnym i źródło delegacji statutowych; sposób umocowania rynku jako regulatora; status poszczególnych grup interesariuszy uczelni; reguły gospodarki i dyscypliny finansowej uczelni (zasady odpowiedzialności, przychody, koszty, kontrola zarządcza [...]); tożsamość i umocowanie formalne Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a może także innej(-ych) komisji adaptacyjnej(-ych), KRASP i KRZaSP, a także agencji rządowych niezbędnych w systemie szkolnictwa wyższego, Parlamentu Studentów RP i Krajowej Reprezentacji Doktorantów²¹.

W świetle treści ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w akcie rangi ustawowej należy uzupełnić ten zakres o kolejne obszary niezbędnych regulacji uszczegóławiających lub rozszerzających, do których należą: sposób tworzenia, likwidacji i przekształcenia instytucji tworzących system lub działających na jego rzecz, zadania podstawowe uczelni, organy, zakres regulacji strategicznych, studia i inne formy kształcenia z zasadami akredytacji, a także sprawy studenckie, zasady etyki w nauce, sprawy dyscyplinarne, uwarunkowania międzynarodowe, szkoły doktorskie i ich ewaluacja, systemy informacyjne, wymagania związane z RODO,

²⁰ J. Woźnicki, *Deregulacja i jej rozumienie właściwe ze względu na wymogi rozwojowe szkolnictwa wyższego* [w:] *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Część V: Deregulacja w systemie szkolnictwa wyższego*, red. J. Woźnicki, Wydawnictwo SGGW [FRP–KRASP], Warszawa 2015, s. 74–75.

²¹ Tamże, s. 78.

działalność proinnowacyjna i komercjalizacja, konsolidacja instytucjonalna, eksterytorialność terenu uczelni i zasady organizowania zgromadzeń, przepisy szczególne, przejściowe i końcowe.

Do wymogów regulacyjnych możemy zaliczyć także zachowywanie przez ustawodawcę pewnej powściągliwości w tworzeniu aktów wykonawczych, zarówno co do ich liczby, jak i zakresu przedmiotowego, z jednoczesnym egzekwowaniem od rządowego projektodawcy ustawy ogólnego, obowiązującego wymagania równoczesnego przedłożenia obok projektu tego aktu, także projektów rozporządzeń wykonawczych. W praktyce legislacyjnej często zdarza się, że warunek ten nie jest respektowany. W ogólności zmniejszanie skali i zakresu delegacji ustawowych do aktów wykonawczych, a także unikanie ciągłej ich nowelizacji można uznawać za działania pożądane w procesie legislacyjnym w szkolnictwie wyższym.

W systemie szkolnictwa wyższego, kształtowanym przez wieki rozwoju jego instytucji i zakorzeniania się tradycji akademickich, respektowane powinny być reguły kulturowe, fundamentalne dla uniwersytetu. Szkolnictwo wyższe nie powinno podlegać ocenom uproszczonym, nieuwzględniającym jego złożoności i specyfiki. W szczególności nie jest metodą doskonalenia działalności uczelni proefektywnościowe ich ekonomizowanie poprzez wprowadzanie presji nadregulacji i cięć budżetowych oraz naruszanie ich autonomii będącej podstawą funkcjonowania systemu. Za niedopuszczalne należy uznawać regulacyjne wkraczanie w sferę *good governance* i mikrozarządzanie na poziomie instytucjonalnym. Reguły biznesowego menedżeryzmu, obce kulturze instytucjonalnej uniwersytetu, nie mogą być podstawą polityki publicznej wobec szkolnictwa wyższego. Proces regulowania systemu wymaga poszanowania zasady pewnej stabilności reguł funkcjonowania uczelni i powściągliwości w ich modyfikacji, a także planowego charakteru zmian i ograniczonego tempa ich wprowadzania w życie.

ROZDZIAŁ 3

Uwarunkowania deregulacyjne w systemie szkolnictwa wyższego

3.1. Uwagi wstępne

W odniesieniu do deregulacji właściwe jest odwoływanie się do pojęcia jej uwarunkowań, a nie jej wymogów. Nie zawsze bowiem możemy mówić o potrzebie deregulacji i związanych z tym wymogach deregulacyjnych. Nie miałyby one przecież zastosowania w przypadku systemu już dostatecznie zderegulowanego, który – gdyby został poddany kolejnej deregulacji – mógłby się znaleźć w sytuacji regulacji niedostatecznej, co nie tylko pozostawałoby w kolizji z wymaganiami rozporządzenia o zasadach techniki prawodawczej¹, lecz także mogłoby wywołać niekorzystne zjawiska w działaniu uczelni w następstwie powstawania wątpliwości natury interpretacyjnej.

W zakresie pojęciowym uwarunkowań deregulacyjnych powinny znaleźć swoje miejsce zarówno treści przepisów ustawowych prowadzących do nadregulacji, jak i ograniczenia od strony niezbędnego minimum regulacyjnego, wymaganego ze względu na obowiązek określania i zachowywania porządku prawnego.

¹ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz.U. 2002 nr 100 poz. 908, t.j. Dz.U. 2016 poz. 283).

Należy odnotować, że do uwarunkowań deregulacyjnych w szkolnictwie wyższym powinniśmy zaliczyć także konieczność zapewnienia w procesie projektowania i stanowienia prawa niezbędnej równowagi między często spotykanymi, biurokratycznymi tendencjami do uregulowywania wszystkiego a manifestowanym w środowisku akademickim przekonaniem o szkodliwości każdej regulacji, w tym zwłaszcza przepisów o nadzorze ministra.

Autor był zaangażowany (w różnych rolach) w procesy przygotowywania i wprowadzania w życie zmian w systemie szkolnictwa wyższego i nauki – między innymi brał udział w projektowaniu aktów prawnych, a także w pracach legislacyjnych w parlamencie oraz, na zlecenie różnych podmiotów, dokonywał interpretacji przepisów prawa. W przypadku ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oznacza to współautorski udział w pracach nad jej projektem², a następnie nad komentarzem do niej³.

Celem tego rozdziału jest wskazanie, że w tym szczególnie wrażliwym zakresie niepożądany jest zarówno stan regulacji niedostatecznych, jak i przypadek nadregulacji, z uwzględnieniem uwarunkowań pożądaną w takiej sytuacji deregulacji w szkolnictwie wyższym. W rozdziale wskazano na szczególne wyczulenie środowiska akademickiego ujawniające się w procesie legislacyjnym w szkolnictwie wyższym, wywodzące się z tradycji akademickich, z przywiązania wspólnoty uczelni do wartości uniwersyteckich, w tym zwłaszcza do fundamentalnych zasad autonomii. Wynika to przekroju środowiskowego pracowników uczelni z dominującą rolą nauczycieli akademickich jako grona twórców, którzy wymagają respektowania ich własnej swobody twórczej, z czym wiąże się pojęcie autonomii społeczności akademickiej zakorzenione w kulturze instytucjonalnej każdej uczelni⁴.

3.2. Nawiązanie do piśmiennictwa

Przywołane wartości i zasady nawiązują do rozwiązań europejskich przedstawionych w najważniejszych dokumentach międzynarodowych⁵, zwłaszcza tych

² Dziewięć konferencji tematycznych Narodowego Kongresu Nauki; wnioski i rekomendacje zespołów Rady Narodowego Kongresu Nauki, <https://nkn.gov.pl/>; 11 raportów analitycznych z lat 2017–2019 Komisji ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego KRASP poświęconych Ustawie 2.0, <https://frp.org.pl/pl/wydarzenia/536-komisja-ds-strategicznzych-problemw-szkolnictwa-wyzszego.html> (dostęp: 15.04.2020).

³ J. Woźnicki (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym...*

⁴ J. Woźnicki, *Uczelnie akademickie...*

⁵ Deklaracja bolońska, 1999, http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/Ministerial_conferenc-ces/02/8/1999_Bologna_Declaration_English_553028.pdf (dostęp: 7.09.2022); Deklaracja erfurcka,

określających Europejską Przestrzeń Szkolnictwa Wyższego (EHEA) oraz Europejską Przestrzeń Badań Naukowych (ERA) jako powiązane z sobą obszary, kierunkowo regulowane przez kolejne tak zwane komunikaty ministrów krajów uczestniczących. Polska jako kraj należący do realizatorów procesu bolońskiego jest jego aktywnym uczestnikiem, respektującym wspólne zobowiązania⁶.

W monografii pod redakcją Christine Musselin i Pedra N. Teixeira⁷ poddane zostały analizie przeprowadzone w różnych krajach europejskich reformy szkolnictwa wyższego wynikające z potrzeby dostosowania praktyk uniwersyteckich i sfery *governance* do wymagań współczesnego świata i nowej misji instytucji akademickich. Autorzy zwracają uwagę, że większa autonomia uczelni oznacza wzrost zróżnicowania instytucjonalnego, co obserwuje się w systemie szkolnictwa wyższego w wielu krajach. Źródeł tego zróżnicowania można poszukiwać w polityce rządów, uwarunkowaniach prawnych i zakresie publicznego finansowania szkolnictwa wyższego. Zdaniem Musselin i Teixeira główne zmiany w analizowanych systemach szkolnictwa wyższego dotyczyły przekształceń na poziomie organizacyjnym, w szczególności dokonywanych poprzez decentralizację i deregulację procesów wewnętrznych. Zmiany wprowadzone w systemach szkolnictwa wyższego dotyczyły przede wszystkim takich obszarów, jak finansowanie, sfera *governance*, zapewnianie jakości, zarządzanie zasobami ludzkimi.

Peter Maassen, Eli Moen i Bjørn Stensaker⁸ zwracają uwagę, że wzmocnienie autonomii instytucjonalnej w systemach szkolnictwa wyższego jest możliwe dzięki deregulacji i ograniczeniu zakresu władzy państwowej w zarządzaniu tym

1996, <http://www.pef.uni-lj.si/ceps/knjiznica/doc/erfurt-declaration.pdf> (dostęp: 7.09.2022); I. McNay, *Values, Principles and Integrity: Academic and Professional Standards in Higher Education*, Institutional Management in Higher Education, OECD; European Higher Education Area, Ministerial declaration and communiqués 1998–2018, www.ehea.info (dostęp: 7.09.2022); The European Code of Conduct for Research Integrity Revised Edition, ALLEA – ALL European Academies, Berlin 2017.

⁶ Zob. np. *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) (Standardy i wskazówki dotyczące zapewnienia jakości kształcenia w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego)*, Europejskie Stowarzyszenie na rzecz Zapewnienia Jakości w Szkolnictwie Wyższym, Helsinki 2005, https://enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf [dostęp: 7.09.2022]); Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2008/C111/01/WE); Europejskie Ramy Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2008.111.01.0001.01.POL&toc=OJ%3AC%3A2008%3A111%3A-FULL (dostęp: 7.09.2022); Ustawa o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji z dnia 22 grudnia 2015 r. (Dz.U z 2016 r. poz. 64).

⁷ C. Musselin, P.N. Teixeira (red.), *Reforming Higher Education: Public Policy Design and Implementation*, Springer Science+Business Media, Dordrecht 2014, DOI 10.1007/978-94-007-7028-7.

⁸ P. Maassen, E. Moen, B. Stensaker, *Reforming Higher Education in the Netherlands and Norway: The Role of the State and National Modes of Governance*, „Journal Policy Studies” 2011, nr 32(5).

systemem. Autorzy poddali analizie reformy szkolnictwa wyższego przeprowadzone w Holandii i Norwegii od połowy lat 80. XX wieku, badając wpływ wprowadzanych reform i tworzonych ram regulacyjnych na zwiększanie autonomii uczelni. Kluczowym wnioskiem wynikającym z ich badań jest teza, że zarówno pełna autonomia uczelni, jak i dominująca rola państwa w systemie szkolnictwa wyższego nie są rozwiązaniami pożądanymi. Według autorów należy utrzymywać systematyczny dialog między państwem a instytucjami szkolnictwa wyższego w celu zmniejszania ryzyka negatywnych skutków różnic zdań w odniesieniu do pożądanego zakresu autonomii instytucjonalnej oraz wykorzystywać wiedzę i doświadczenie sektora w kształtowaniu polityki publicznej.

Tom Christensen zwraca uwagę, że zmiany zachodzące w uniwersytetach związane są z szerszymi reformami wynikającymi z wymogów *New Public Management*, skoncentrowanymi na zwiększaniu wydajności organizacji publicznych⁹. Przeprowadzane reformy, zwłaszcza te o charakterze deregulacyjnym, są skoncentrowane na zmianach relacji uczelni z państwem. Zwiększa się autonomia uczelni w kwestiach finansowych, zarządzania i w zakresie podejmowania decyzji. Wzrost autonomii uczelni w praktyce jednak często wiąże się ze zwiększeniem liczby instrumentów sterujących i kontrolnych w postaci raportów, audytów, sprawozdań dla organów nadrzędnych, systemów zarządzania wydajnością, systemów zachęt ekonomicznych itp. Zdaniem autora zauważalna jest pewna dynamika procesów deregulacji i ponownie przeprowadzanej re-regulacji poprzez narzucane systemy kontroli i sprawozdawczości, co w praktyce ogranicza autonomię uczelni.

Ekspert od prawa publicznego Hans-Detlef Horn¹⁰ zauważa, że zwiększenie autonomii uniwersytetów w Niemczech w ostatnich latach, związane z przeniesieniem wielu kompetencji z ministerstw landów na uczelnie, zostało przyjęte przez środowisko akademickie pozytywnie. Deregulacja instytucji szkolnictwa wyższego, szczególnie dotycząca autonomicznego zarządzania, miała na celu zwiększenie atrakcyjności uniwersytetów oraz ich konkurencyjności w kontekście wymagań lokalnego i międzynarodowego obszaru nauki i szkolnictwa wyższego. Zdaniem autora deregulacja i zwiększanie autonomii wiążą się również z ryzykiem przeciążenia instytucji szkolnictwa wyższego przez wzrost wymagań dotyczących między innymi raportowania, zarządzania strukturą i kadrą oraz zmiany dotyczące

⁹ T. Christensen, *University Governance Reforms: Potential Problems of More Autonomy?*, „Higher Education” 2011, nr 62, 503–517, <https://doi.org/10.1007/s10734-010-9401-z> (dostęp: 27.04.2022).

¹⁰ H.-D. Horn, *Autonomie und Steuerung – Die Universitäten zwischen Deregulierung und Re-Regulierung*, „Forschung & Lehre” 2014, nr 9, <https://www.wissenschaftsmanagement-online.de/beitrag/autonomie-und-steuerung-die-universitaeten-zwischen-deregulierung-und-re-regulierung> (dostęp: 27.04.2022).

rosnącej liczby kierunków studiów i modułów kształcenia. Zwraca on też uwagę, że wprowadzenie zasad *New Public Management*, tak zwanych zasad korporacyjnych w instytucjach szkolnictwa wyższego, nie sprzyja „wolności naukowej”, która jest prawem konstytucyjnym. Według autora niezależnie od deregulacji i autonomii brak zwiększonego finansowania uniwersytetów oraz niedostatek kompetencji kadry zarządzającej utrudniają osiągnięcie optymalnych efektów rozwojowych. Można także zauważyć tendencje do re-regulacji dotyczących autonomicznych uczelni pod presją rosnących nacisków politycznych motywowanych koniecznością reform. Wolność naukowa jest zagrożona wzrastającym wpływem polityki naukowej państwa, wobec czego najważniejszym wyzwaniem jest zachowywanie wartości i kultury instytucjonalnej uniwersytetów.

Zagadnienia deregulacji w szkolnictwie wyższym są analizowane także w ramach badań komparatywnych dotyczących systemów szkolnictwa wyższego w Polsce i Ukrainie¹¹, ponieważ postulat ten znajduje odniesienia do procesów legislacyjnych i projektowanych reform w obu krajach. Z badań porównawczych przeprowadzonych w 2019 roku wynika, że w realizowanej polityce państwa w Ukrainie obserwuje się faktyczne odchodzenie od wcześniej deklarowanych założeń i koncepcji prowadzących do deregulacji systemu, w Polsce natomiast postulat deregulacji stał się jednym z głównych celów i zmian ustawowych wprowadzonych zarówno w 2005, jak i w 2018 roku.

W bibliografii polskiej dominują pozycje poświęcone regulacji, a niewiele prac dotyczy zagadnień deregulacji w szkolnictwie wyższym. Można tu na przykład wymienić prace Karola Dąbrowskiego¹² z oceną regulacji dotyczących studiów, Dominika Sypniewskiego¹³ z postulatem przeprowadzenia deregulacji poszerzającej rzeczywisty zakres autonomii uczelni i zwiększanie konkurencji między uczelniami, jak również Łukasza Abramowicza, Piotra Labenza i Michała Miąskiewicza¹⁴, którzy w nawiązaniu do pojęcia deregulacji opowiadają się za „liberalizacją” szkolnictwa wyższego w Polsce, a więc zniesieniem wielu ich zdaniem sztucznych

¹¹ Zob. np. I. Degtyarova, *Sfera governance w szkolnictwie wyższym na Ukrainie i w Polsce w okresie transformacji* [rozprawa doktorska w dziedzinie nauk społecznych, nauki o polityce i administracji], Szkoła Główna Handlowa w Warszawie 2019.

¹² K. Dąbrowski, *Obszary regulacji systemu szkolnictwa wyższego w Polsce* [w:] *Deregulacja w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej*, red. K. Dąbrowski, D. Sypniewski, Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna w Warszawie, Warszawa 2012, s. 43–70.

¹³ D. Sypniewski, *Regulacja i akredytacja jako instrumenty podnoszenia jakości w szkolnictwie wyższym w kontekście doświadczeń Stanów Zjednoczonych*, „Zarządzanie Innowacyjne w Gospodarce i Biznesie” 2012, t. 14, nr 1.

¹⁴ Ł. Abramowicz, P. Labenz, M. Miąskiewicz, *Czesne, reforma i liberalizacja rynku szkolnictwa wyższego*, „e-mentor” 2005, nr 4(11).

regulacji, w tym za wprowadzeniem odpłatności za studia, ściśle połączonym ze sprawiedliwym społecznie systemem stypendiów lub zwolnień z odpłatności.

Dominik Antonowicz i Ben Jongbloed zauważają, że w ostatnich latach wiele europejskich rządów zdecydowało się na transformację systemów szkolnictwa wyższego w swoich krajach. Celem przeprowadzanych reform stało się dostosowanie uniwersytetów do funkcjonowania w złożonym, bardziej konkurencyjnym otoczeniu. Autorzy poddali analizie reformy szkolnictwa wyższego w trzech krajach: w Holandii, Portugalii i Austrii. W ich raporcie czytamy między innymi:

Jednym z filarów reformy ustroju uniwersyteckiego jest przyznanie szerokiej prawnej autonomii po to, by zmienić uniwersytety w niezależne podmioty prawne (...). Jeżeli jest jakiś aspekt autonomii, który został przede wszystkim wzmocniony, to będzie to autonomia organizacyjna – zdolność publicznych uniwersytetów do tego, by decydować bez zewnętrznych interwencji o kształcie wewnętrznej władzy, strukturze kompetencji i wzajemnych zależnościach (...). Uwzględniając zmieniające się warunki społeczne, polityczne oraz gospodarcze, rządy zdecydowały się na deregulację szkolnictwa wyższego i przyznanie większej autonomii uniwersytetom. Myślenie to opierało się na przekonaniu, że przeregulowane uczelnie nie mogą w pełni wykorzystywać swojego potencjału¹⁵.

W ramach przedsięwzięcia „Ustawa 2.0 – Założenia systemu szkolnictwa wyższego” MNiSW włączyło w trybie konkursowym w prace nad projektem ustawy trzy zespoły eksperckie ze środowiska akademickiego. We wszystkich dokumentach ogłoszonych przez te zespoły w 2017 roku można odnaleźć wyraźnie zaakcentowane postulaty deregulacji systemu szkolnictwa wyższego. W raporcie zespołu z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu czytamy między innymi:

Z polskiego punktu widzenia zasadnym wydaje się zmierzanie w kierunku zwiększenia autonomii uczelni, tak w znaczeniu instytucjonalnym, jak i funkcjonalnym, przede wszystkim przez deregulację systemu prawnego, czerpiąc (dobre i) przystając do polskich warunków szczegółowe rozwiązania z systemów różnych państw¹⁶.

¹⁵ D. Antonowicz, B. Jongbloed, *Jaki ustrój uniwersytetu? Reforma szkolnictwa wyższego w Holandii, Portugalii i Austrii. Wnioski dla Polski*, Ernst & Young Usługi Finansowe Audyt, Warszawa 2015, s. 64.

¹⁶ Projekt zespołu z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: M. Kwiek, D. Antonowicz, J. Brdulak, M. Hulicka, T. Jędrzejewski, R. Kowalski, E. Kulczycki, K. Szadkowski, A. Szot, J. Wolszczak-Derlacz. Zob. M. Kwiek z Zespołem, *Prawo o szkolnictwie wyższym. Projekt założeń do ustawy*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań 2016, s. 89.

Eksperci z Instytutu Allerhanda w swojej propozycji założeń do ustawy pt. Reforma nauki i akademii w Ustawie 2.0.¹⁷ postulowali deregulację w wielu obszarach:

(...) reforma ustroju umożliwi deregulację w wielu obszarach, które dotychczas, przez nadmierną reglamentację, stanowiły bariery rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce. Dotyczy to zwłaszcza programów i treści studiów. (...) Proponowana reforma – w duchu deregulacji – obejmuje także przegląd otoczenia instytucjonalnego polskiej nauki pod kątem ograniczenia biurokracji i zastąpienia jej przez oddolnie tworzone inicjatywy, zapewniające partycypacyjny model kształtowania ekosystemu polskiej nauki.

Zdaniem zespołu z Uniwersytetu Humanistycznospołecznego SWPS potrzeba deregulacji i odbiurokratyzowania systemu szkolnictwa wyższego w Polsce jest kluczowa i przyjmowana jednomyślnie przez środowisko akademickie:

Według opinii, którą można uznać za powszechną, obowiązujące obecnie Prawo o szkolnictwie wyższym (wraz ze stosunkowo licznymi aktami wykonawczymi) jest nadmiernie rozbudowane, a jakość stanowionego w ostatnich latach prawa jest co najmniej wątpliwa. Nowelizacje z lat 2011 i 2014 wprowadziły w ten obszar działalności społecznej nadmierną biurokratyzację i sprawiły, że o potrzebie deregulacji mówią niemal wszyscy zajmujący się problematyką szkolnictwa wyższego w Polsce¹⁸.

Podsumowanie prac Narodowego Kongresu Nauki, a w tym między innymi wyniki działalności jego Zespołu Ustrój i Zarządzanie, znajdujemy w publikacji MNiSW, w której czytamy:

W ustawie należy wypełnić wymagania delegacji konstytucyjnych. Wśród nich znajduje się zasada autonomii uczelni – jako szczególnie ważny wymóg. Trzeba uregulować m.in. uprawnienia ministra, które są istotne dla niezakłóconego działania i rozwoju szkolnictwa wyższego, zgodnie z zasadą, że organ ten może to, co zostało napisane, że może. Należy określić podstawowe zadania, rodzaje uczelni i ich organy, czyli zdefiniować podstawy ustrojowe szkolnictwa wyższego, zasady finansowania

¹⁷ Projekt zespołu z Instytutu Allerhanda: A. Radwan (red.), *Plus ratio quam vis consuetudinis. Reforma nauki i akademii w Ustawie 2.0. Projekt założeń do ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym*, Oficyna Allerhanda, Kraków 2017, s. 13–15.

¹⁸ Projekt zespołu z Uniwersytetu Humanistycznospołecznego SWPS: H. Izdebski (red.), *Założenia do projektu ustawy „Ustawa 2.0. Założenia systemu szkolnictwa wyższego”*, Uniwersytet SWPS, Warszawa 2017, s. 13, 33.

i nadzoru, gwarancje praw i wolności w różnym rozumieniu, uwarunkowania międzynarodowe w niezbędnym zakresie. (...) Intencją ustawodawcy powinno być usunięcie nadregulacji w systemie szkolnictwa wyższego poprzez:

- Wylimitowanie – w ramach selektywnej deregulacji w systemie szkolnictwa wyższego – przepisów narzucających udział państwa w mikrozarządzaniu w uczelniach.
- Zróżnicowanie nakładanych na uczelnie rygorów ustawowych, dotyczących dysponowania środkami finansowymi, w zależności od źródła ich pochodzenia, umożliwiające racjonalizację działania uczelni¹⁹.

3.3. Postulaty deregulacyjne w szkolnictwie wyższym

Z twórczego charakteru dzieła uniwersytetu można wywieść zasady autonomii uczelni – autonomii instytucji i autonomii społeczności akademickiej. Twórczość, która wymaga wolności, uzyskuje bowiem szanse realizacji jedynie w instytucji autonomicznej. Regulacja nie może zatem naruszyć istoty autonomii uczelni. Nie zawsze i nie wszystkie instytucje szkolnictwa wyższego potwierdzają w swych działaniach respektowanie wszystkich tych wartości i wymagań. Powinny one jednak zachowywać swoje miejsce wśród wymogów regulacyjnych oraz wpływać na treści normatywne ustawy.

W systemie szkolnictwa wyższego i nauki ustawa określa w szczególności prawa i wolności łącznie z zobowiązaniami nakładanymi na organy władzy publicznej, a także zakres autonomii uczelni w powiązaniu z zasadą odpowiedzialności, zarówno instytucjonalnej uniwersytetu, jak i osobistej każdego uczonego²⁰. Konstytucja RP w obecnym stanie prawnym (akt z dnia 2 kwietnia 1997 r.) określa normy dedykowane w postaci zasad:

- powszechnego i równego dostępu do wykształcenia (art. 70 ust. 4);
- autonomii szkół wyższych (art. 70 ust. 5);
- wolności badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników (art. 73);
- wolności nauczania (art. 73);
- wolności twórczości artystycznej oraz korzystania z dóbr kultury (art. 73).

Nie jest rolą ustawodawcy ingerowanie w tradycyjne wartości i zasady świata uniwersytetu, ale Konstytucja RP określa między innymi także zobowiązania ogólne, które muszą być respektowane, wpływające na działalność uczelni

¹⁹ Narodowy Kongres Nauki 19–20 września 2017 r., Centrum Kongresowe ICE Kraków, <http://arkadiuszradwan.pl/wp-content/uploads/2018/01/NKN-KR-broszura.pdf> (dostęp: 7.09.2022), s. 53–54.

²⁰ Zob. J. Woźnicki, *Komentarz do preambuły...*

w świecie je otaczającym, zewnętrznym wobec nich. Uczelnie podlegają wyzwaniom tego świata. Uniwersytety nie mogą ignorować zachodzących tam zmian. Zadaniem ustawodawcy jest wskazywanie kierunków pożądanej transformacji systemu i tworzenie warunków dla procesu jej przeprowadzania przez uczelnie i z ich udziałem. Określa to nakładane na treści regulacji zobowiązania wynikające z potrzeby harmonizacji wymogów obu przywołanych światów. Niezbędność utrzymywania relacji partnerskich w procesie legislacyjnym między podmiotami odpowiedzialnymi za wartości obu tych światów uzasadnia konieczność respektowania przez te strony zasady partycypacji i dialogu²¹.

Konstytucyjne podstawy procesu regulacji systemu szkolnictwa wyższego, z odwołaniem się do treści Wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 listopada 2000 r.²² dotyczącego zgodności z Konstytucją pobierania przez uczelnie publiczne opłat za studia inne niż dzienne, obecnie określane jako stacjonarne, na podstawie obowiązujących wówczas przepisów przedstawił Hubert Izdebski²³, wskazując między innymi odniesienia do autonomii uczelni z tym związane. Konstytucja w art. 70 ust. 5 zobowiązuje ustawodawcę do określenia zasad, na których zapewniana zostaje autonomia uczelni. Regulacja ta, pozostawiając projektodawcy ustawy swobodę w określaniu tych zasad, pozbawia go jednak możliwości dowolnego jej ograniczenia²⁴. Należy mieć na uwadze, że zakres autonomii uczelni ma charakter konstytutywny w szkolnictwie wyższym i podlega ustanowionym i respektowanym standardom międzynarodowym ze względu na ich fundamentalne znaczenie uznawane przez społeczność akademicką na naszym kontynencie.

W projekcie środowiskowym FRP–KRASP pt. „Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r.” sformułowany został postulat selektywnej deregulacji prawa. W opracowaniu tym wnioskowane jest usunięcie nadregulacji w systemie szkolnictwa wyższego poprzez między innymi:

(...) wyeliminowanie – w ramach selektywnej deregulacji w systemie szkolnictwa wyższego – przepisów narzucających udział państwa w mikrozarządzaniu w uczelniach; zróżnicowanie nakładanych na uczelnie rygorów ustawowych, dotyczących

²¹ J. Górniak, *Ustawa 2.0...*

²² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 listopada 2000 r. sygn. akt SK. 18/99 (Dz.U. 2000 nr 101 poz. 1091).

²³ H. Izdebski, *Problematyka deregulacji w szkolnictwie wyższym* [w:] *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Część V: Deregulacja w systemie szkolnictwa wyższego*, red. J. Woźnicki, Wydawnictwo SGGW [FRP–KRASP], Warszawa 2015, s. 32.

²⁴ M. Chałupka, *Metoda (de)regulacji* [w:] *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Część V: Deregulacja w systemie szkolnictwa wyższego*, red. J. Woźnicki, Wydawnictwo SGGW [FRP–KRASP], Warszawa 2015, s. 51–56.

dysponowania środkami finansowymi w zależności od źródła ich pochodzenia, umożliwiające racjonalizację działania uczelni²⁵.

Jeśli tak nie jest, mamy do czynienia z przesłanką na rzecz deregulacji w ustawie. W poprzednim punkcie wskazaliśmy na potrzebę ograniczenia skali i zakresu delegacji ustawowych do rozporządzeń. Jeśli ten warunek nie jest spełniony, pojawia się przesłanka wskazująca na potrzebę ustawowej deregulacji. Akt prawny regulujący działanie systemu szkolnictwa wyższego powinien odwoływać się do zasady zaufania. Jeśli ustawodawca nadaje w tym akcie priorytet tezie o jego prewencyjnej roli i dopuszcza do odpowiedzialności zbiorowej w intencji ograniczenia potencjalnych patologii, co wiąże się z poddaniem – w ustawie wszystkich uczelni – swoistej karze o charakterze legislacyjnym niejako na wszelki wypadek, ponieważ jedna z nich dopuściła się zachowań patologicznych, stanowi to przesłankę na rzecz deregulacji systemu. Jeśli zakres autonomii uczelni został ustawowo określony przepisami ograniczającymi swobodę jej działania w sposób istotnie odbiegający od norm międzynarodowych w tym zakresie, mamy do czynienia z przesłanką na rzecz deregulacji uwalniającej uczelnie. Jeśli ustawodawca nałożył na uczelnie nadmiarowe obowiązki sprawozdawcze lub wprowadził ograniczenia i wymagania w znacznym stopniu zbędnie biurokratyzujące ich działanie, pojawia się przesłanka na rzecz deregulacji systemu.

Wymieniane przypadki to jedynie przykłady zaistnienia sytuacji wymagających podjęcia inicjatywy legislacyjnej prowadzącej do deregulacji systemu szkolnictwa wyższego.

W swej publikacji z 2015 roku autor poświęcił wiele miejsca analizie pojęcia deregulacji i jego rozumienia właściwego na gruncie szkolnictwa wyższego. Znajdujemy tam między innymi następujące stwierdzenia dotyczące możliwego podejścia do zakresu przedmiotowego deregulacji oraz sformułowań charakteryzujących zróżnicowane rozumienie tego pojęcia.

Czy deregulacja to:

- zasada koniunkcji: mniej regulacji → krótszy akt prawny → deregulacja gramatyczna,
- regulacja inaczej (zmiany legislacyjne odregulowujące system),

²⁵ *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego 2010–2020. Projekt środowiskowy*, [red. prowadzący A. Matysiak], Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego [FRP–KRASP], Warszawa 2009; J. Woźnicki (red.), *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Część V: Deregulacja w systemie szkolnictwa wyższego*, Wydawnictwo SGGW [FRP–KRASP], Warszawa 2015; J. Woźnicki, *Postulat selektywnego charakteru deregulacji w szkolnictwie wyższym*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2017, nr 2(50).

- zmiany regulacji ograniczające ich zakres lub zasięg, nawet za cenę zwiększenia objętości aktu prawnego – deregulacja celowościowa/funkcjonalna,
- zmniejszenie liczby regulatorów wprowadzonych i określonych na poziomie ustawy,
- zmiany na poziomie aktów wykonawczych (mniej rozporządzeń i węższych co do zakresu)²⁶.

W środowisku akademickim często można się spotkać z poglądem, że deregulacja to jedynie takie działanie, które prowadzi do stanu, gdy mamy mniej regulacji. A może deregulacja to zredukowanie liczby regulatorów ustawowych w systemie, co może – ale nie musi – być tożsame z mniejszą liczbą regulacji? Rozumienie deregulacji jako procesu gramatycznego zwykle oznacza krótszy akt prawny. Deregulacji nie należy jednak rozumieć jako uregulowania inaczej. Chodzi tu przede wszystkim o to, żeby zmiany legislacyjne zapewniały większą swobodę działania uczelni w pewnym zakresie. Za deregulację należy też uznawać zmianę istniejących regulacji o charakterze celowościowym, czemu możemy przypisać określenie deregulacji funkcjonalnej. Deregulację należy także postrzegać jako pożądaną zmianę ograniczającą nadmiarowe przepisy na poziomie rozporządzeń. Chodzi tu o mniej delegacji oraz węższych co do zakresu regulacji.

Podsumowując, należy stwierdzić, że pojęciu deregulacji można nadawać zróżnicowane rozumienie, jakkolwiek wszystkie wskazane wyżej przesłanki jej zaistnienia mogą znajdować swoje zastosowanie. Ogólnie z potrzebami deregulacji mamy do czynienia w przypadkach określanych jako przeregulowanie lub występowanie nadregulacji, a czasem także tak zwanych re-regulacji, albo gdy nastąpiło zmniejszenie roli autoregulacji w systemie. O zaistnieniu takich przypadków decyduje nie tylko naruszenie wymagania ograniczonego zakresu regulacji, lecz także przesadna ich głębokość, co prowadzi do nadawania przepisom charakteru zbyt szczegółowego. Deregulacja, jeśli zaistnieją przesłanki do jej wprowadzenia, powinna jednak mieć charakter selektywny²⁷. Proces deregulacji nie powinien naruszać wymogów regulacyjnych w szkolnictwie wyższym, co jest przedmiotem rozważań w poprzednim punkcie tego artykułu. Podstawą analizy przepisów ustawy, projektowanych albo ustanowionych, powinno być poszukiwanie przypadków nadregulacji potwierdzonych przez konkretne, wskazane przesłanki potwierdzające ich zaistnienie.

Jeżeli przyjmiemy na przykład, że do pożądanego zakresu regulacji należą kryteria i wymagania jakościowe w uczelni oraz związane z tym wymogi

²⁶ J. Woźnicki, *Deregulacja i jej rozumienie właściwe...*, s. 69–75.

²⁷ J. Woźnicki, *Postulat selektywnego charakteru deregulacji...*, s. 92.

ich weryfikacji, to procesowi deregulacji powinny podlegać, w przypadku zaistnienia zjawiska nadregulacji, strategie i rodzaje działań prowadzących do uzyskiwania tych efektów wraz ze stosowanymi procedurami, które powinny być przedmiotem regulacji uczelnianych.

Tworzenie prawa spełniającego wymagania o charakterze deregulacyjnym służy respektowaniu standardów prawidłowej regulacji. Doświadczenia wynikające z prac legislacyjnych nad ustawami regulującymi szkolnictwo wyższe wskazują na istotne znaczenie wzmiankowanej wcześniej zasady partycypacji i dialogu w procesie opracowywania projektu ustawy. Konsultacje społeczne, którym poddawane są kolejne jej fragmenty i powstające przepisy już na etapie ich opracowywania i redagowania, a nie dopiero po ogłoszeniu kompletnego projektu ustawy, umożliwiają pozytywne wpływanie nie tylko na brzmienie niektórych artykułów tego aktu, lecz także na kierunki regulacji, tak aby mogły zostać spełnione postulaty deregulacyjne.

Wnioski o charakterze deregulacyjnym mają najczęściej charakter dedykowany, wskazując na przeregulowany charakter konkretnych przepisów. Postulaty te nie powinny jednak odzwierciedlać jedynie wąskich interesów partykularnych poszczególnych interesariuszy w systemie i nie powinny prowadzić do naruszenia spójności regulacji.

Warto odnotować, że jednym z uwarunkowań deregulacyjnych jest pojawienie się presji proregulacyjnej, czasem także ze strony organów niektórych uczelni, zainteresowanych przeniesieniem odpowiedzialności za własne niezbędne działania, niepopularne we wspólnocie uczelni, na organy państwa. Uleganie takiej presji przez projektodawcę ustawy oznaczałoby naruszenie zasady „tyle autonomii, ile odpowiedzialności uczelni”, co musiałoby w dłuższej perspektywie skutkować uzasadnionym ograniczeniem autonomii. Odnotowania wymaga w tym kontekście postawa instytucji przedstawicielskich środowiska szkolnictwa wyższego i nauki w naszym kraju, które w zasadzie przeciwstawiają się tendencjom o charakterze nadregulacyjnym w projektowanych aktach prawnych.

Postulat deregulacji nie ma charakteru absolutnego. Celem nie jest, albo nie zawsze jest, deregulacja gramatyczna, a więc ograniczenie objętości lub zakresu przepisów w systemie szkolnictwa wyższego. Intencją może być, i najczęściej jest, realne ograniczenie oddziaływania określonych przepisów na działalność uczelni, co jednak może wymagać deregulacji funkcjonalnej, a więc regulacji o większej objętości, co oznacza nie tyle usunięcie przepisów przeregulowanych, ile raczej dodanie tych deregulujących.

W systemie szkolnictwa wyższego, kształtowanym przez wieki rozwoju jego instytucji i zakorzeniania się tradycji akademickich, respektowane powinny być

reguły kulturowe fundamentalne dla uniwersytetu. Świat jego wewnętrznych wartości wymaga poszanowania przez ustawodawcę, także w konfrontacji z wyzwaniami świata zewnętrznego, którym uczelnie muszą sprostać. Nakłada to zobowiązania i ograniczenia regulacyjne istotne w procesie legislacyjnym. Wymaganiom narzuconym przez otoczenie uczelni, dotyczącym procedur i wyników, musi towarzyszyć uznawanie praw i wartości akademickich. Zasada partycypacji i dialogu w systemie, postulowana w relacjach szkół wyższych z organami państwa, powinna być przenoszona na forum wspólnoty uczelni. Zasady służebności, transparentności i rozliczalności szkół wyższych muszą pozostawać w pewnej równowadze z zasadami zaufania, bezstronności i społecznej odpowiedzialności uczelni. Należy zapewnić egzekwowanie efektów działalności szkół wyższych, ale przy poszanowaniu wartości ich tradycji, kultury instytucjonalnej oraz misji akademickiej i społecznej. System szkolnictwa wyższego i nauki powinien być dywersyfikowany instytucjonalnie za sprawą prawa do autoregulacji.

ROZDZIAŁ 4

Sztuka rektorstwa

4.1. Pojęcie sfery *governance* w szkolnictwie wyższym¹

Zgodnie z definicją OECD², pojęcie *governance* obejmuje struktury, relacje i procesy, poprzez które, zarówno na poziomie krajowym, jak i instytucjonalnym, polityka na rzecz szkolnictwa wyższego jest opracowywana, wprowadzana w życie i weryfikowana. Obejmuje złożoną sieć relacji i procesów, w tym ramy legislacyjne na tle charakterystyki instytucji, odniesienia do całego systemu, rozstrzygnięcia, w jaki sposób pieniądze są przeznaczane na instytucje, jak są wydawane i kto jest za to odpowiedzialny, a także mniej formalne struktury i relacje, które mają zdolność sterującą i oddziałują na zachowania.

Rozróżnia się dwa poziomy *governance* w szkolnictwie wyższym – poziom instytucjonalny (HEI) i poziom systemowy (HES)³.

¹ I. Degtyarova, *Zarządzanie, governance i polityka publiczna w systemie szkolnictwa wyższego: Polska–Ukraina*, „Studia z Polityki Publicznej” 2016, nr 3(11), s. 162–163.

² P. Santiago, K. Tremblay, E. Basri, E. Arnal, *Tertiary Education for the Knowledge Society*, t. 1: *Special Features: Governance, Funding, Quality*, OECD 2008, s. 324.

³ J. Woźnicki, *Szkolnictwo wyższe. Zarządzanie, governance i polityka publiczna*, wykład wygłoszony podczas konferencji „Liderzy Zarządzania Uczelniami LUMEN 2015”, Warszawa, listopad 2015 [materiał niepublikowany]; I. Degtyarova, *Zarządzanie...*

*Governance in HEI*⁴ obejmuje zakres kompetencji i odpowiedzialności rektora i jego bezpośrednich współpracowników. Są to działania polegające na regulowaniu, kierowaniu i sterowaniu (kontrolowaniu) w ramach określonego porządku. Pojęcie *governance* może być analizowane i opisywane jako zbiór dobrych praktyk, ponieważ struktury *governance* mają charakter instytucjonalny – formalny i nieformalny.

Good governance to wieloaspektowe kierowanie procesami i tworzenie narzędzi niezbędnych do osiągnięcia zamierzonych celów w uczelniach. Obejmuje *fitness of purpose* (przystosowywanie celu do zamysłu) oraz *fitness for purpose* (przystosowywanie się do celu)⁵. Praktyka *good governance in HEI* realizowana jest w wyniku działania w swojej uczelni i na jej rzecz.

Elementem tych działań jest *self governance in HEI* w dwóch ujęciach. *Academic self-governance* to samorząd akademicki, kolegalność oraz procesy i procedury budowania konsensusu w ramach uczelni. *Managerial self-governance* dotyczy pozycji poszczególnych organów jednoosobowych (rektorów i dziekanów) oraz usytuowania w hierarchicznej strukturze uczelni kanclerza, a także kierowników jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za wyznaczanie celów i podejmowanie decyzji bieżących.

Governance in HES dotyczy tych obszarów i struktur *governance*, które służą harmonizowaniu i legitymizacji systemu oraz zapewnianiu jego efektywności poprzez wskazywanie kierunków działania, wyznaczanie standardów, wypełnianie funkcji alokacyjnych, monitorowanie stanu i pozycji własnej oraz redukcja konfliktów przez organizowanie procesów negocjacyjnych. *Good governance in HES* nie powstaje jedynie w następstwie wprowadzania określonych struktur i stosowania procedur. Od uczestników procesu wymaga się respektowania reguł kulturowych w relacjach wzajemnych między partnerami.

Zasada *good governance in HES* realizuje się w działalności wykraczającej poza zakres działania oraz interesy jednej uczelni. Ma ona z definicji charakter międzyuczelniany lub ponaduczelniany, jest bowiem podporządkowana celom określającym dobro całego systemu.

Sfera *governance* obejmuje między innymi wprowadzanie określonych struktur i stosowanie procedur, egzekwowanie prawa i tworzenie regulacji, zapewnianie efektywności systemu, a także budowanie odpowiednich relacji z interesariuszami⁶.

⁴ HEI – higher education institution.

⁵ *Higher Education Governance between Democratic Culture, Academic Aspirations and Market Forces*, Council of Europe, 2005, http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/Governance/GOV_recommendations_EN.pdf (dostęp: 27.04.2022).

⁶ *Higher Education Governance between Democratic Culture, Academic Aspirations and Market Forces*, Council of Europe, Strasbourg 2005, <http://www.ehea.info/cid102313/higher-education-governance-2005.html> (dostęp: 16.04.2020).

Mariola Żak zwraca uwagę na różnice między pojęciami *governance* i *good governance*. *Governance* w ujęciu opisowym uznawane jest za kategorię analityczną ukierunkowaną na zarządzanie stosunkami społecznymi w systemie prawa, zasada *good governance* w ujęciu normatywnym dotyczy zaś jakości zarządzania w przestrzeni publicznej za pomocą metod miękkich, na przykład partycypacji, transparentności, elastyczności⁷. Iryna Degtyarova, odwołując do przywołanego dokumentu Rady Europy, charakteryzuje pojęcie *good governance*, stwierdzając między innymi, że *good governance* to wieloaspektowe kierowanie procesami i tworzenie narzędzi niezbędnych do osiągnięcia zamierzonych celów w uczelniach⁸.

4.2. Rektorstwo z perspektywy historycznej. Tradycje Uniwersytetu Jagiellońskiego⁹

W Uniwersytecie Kazimierzowskim rektorem mógł być tylko scholar (akt erekcyjny wykluczył z tej godności magistrów i doktorów). Najprawdopodobniej przy jego wyborze kierowano się zasadami obowiązującymi w Bolonii: musiał być bezżenny, urodzony z prawego łóża, majątny, w wieku co najmniej 25 lat, studiujący nie krócej niż pięć lat. Król postanowił, że rektor miał otrzymywać 10 grzywien rocznie, zabezpieczonych na żupach wielickich.

Scholar piastujący urząd nie miał prawa być dopuszczony do zdawania egzaminów na stopnie naukowe. Rektor posiadał pełną władzę nad scholarami i profesorami oraz władzę sądowniczą (z wyjątkiem spraw większych, które sądził biskup jako kanclerz uniwersytetu). Aresztowanie scholarą mogło nastąpić tylko za wiedzą i zgodą rektora. Główną karą, którą stosował rektor, było relegowanie słuchacza z uczelni, co wiązało się z jego wyświeceniem z miasta (mieszkańcy musieli takiemu studentowi odmówić dachu i chleba).

Uniwersytet został odnowiony w 1400 roku. Przyjęcie w tymże roku paryskiego modelu uniwersytetu sprawiło, że rektora wybierali spośród siebie wyłącznie profesorowie (magistrzy i doktorzy). Do 1419 roku kadencja rektora trwała jeden

⁷ M. Żak, *O możliwych zastosowaniach idei good governance w naukach prawnych i praktyce prawniczej*, „Państwo i Prawo” 2019, nr 9, s. 53–70.

⁸ I. Degtyarova, *Zarządzanie...*, s. 162.

⁹ J. Woźnicki, *Przywilej i zobowiązanie rektora. Zasada good governance i dobre praktyki*, wykład wygłoszony podczas XXIII Szkoły Zarządzania Strategicznego w Szkolnictwie Wyższym dla Rektorów i Prorektorów, Łochów, 20–23 września 2020 r. [materiał niepublikowany]; F. Ziejka, *Rektorskie gronostaje. Tradycje akademickie i dziedzictwo uniwersytetu w Polsce*, wykład wygłoszony podczas XVIII Szkoły Zarządzania Strategicznego w Szkolnictwie Wyższym dla Rektorów i Prorektorów, Giżycko, 10–14 lipca 2016 r. [materiał niepublikowany].

rok. Potem, aż do 1778 roku, jeden semestr. Wybory odbywały się w określone dni: 24 kwietnia (dzień św. Jerzego) na semestr letni i 16 października (dzień św. Gawła) na semestr zimowy. W wiekach XV i XVI rektorzy z racji pełnienia funkcji najprawdopodobniej nie pobierali żadnego uposażenia. Dopiero później wypłacano im pensję (kwartalnie). Od 1778 roku rektora wybierano na jeden rok. Po reformie Kołłątaja z 1783 roku rektorów mianowała Komisja Edukacji Narodowej, a po III rozbiórce Polski – władze austriackie. W latach 20. XIX wieku oraz w latach 1852–1869 władzę sprawowali kuratorzy (najpierw, od 1826 roku, późniejszy generał Józef Załuski jako kurator rosyjski zarządzał uniwersytetem w imieniu kuratora okręgu wileńskiego, Mikołaja Nowosilcowa; potem, od 1852 do 1860 roku, Piotr Bartynowski – jako kurator austriacki). W XVI wieku zdarzało się, że wybrany na rektora profesor odmawiał przyjęcia funkcji. Wówczas płacił karę (10 grzywien). W czasach autonomii galicyjskiej, począwszy od 1873 roku, rektora wybierano corocznie z kolejnego wydziału (ale wolno było wybrać rektora na kolejną kadencję). Z urzędu rektor był posłem do Sejmu Krajowego we Lwowie. Po II wojnie światowej władzę rektora znacząco ograniczono. Do końca lat 40. XX wieku zachowano zwyczaj wyboru rektora; w latach 1949–1956 rektora mianował minister. Powrócono do zasady wyborów po październiku 1956 roku, ale znacząco ograniczono swobodę wyborów już w roku 1969. Dopiero od 1981 roku rektor jest wybierany. Aż do roku 1939 istniał zwyczaj, który przewidywał, że każdy rektor po zakończeniu kadencji obejmie urząd prorektora. Jako dobrze zorientowany w sprawach bieżących, kierował on administracją uczelni, gdy rektor reprezentował uczelnię na zewnątrz.

Urząd rektora zawsze był bardzo wysoko ceniony: w XV wieku rektorami byli wybierani nawet książęta krwi (w 1401 roku – Jan Wajdut, książę drohicki, bliski krewny Władysława Jagiełły; w 1422 roku – książę mazowiecki Aleksander, siostrzeniec Władysława Jagiełły). Biskupi krakowscy (jako kanclerze uniwersytetu) niekiedy znacząco wzmacniali władzę rektorów, nadając im na przykład prawo rzucania klątwy (w 1492 roku rektor Maciej z Kobylina rzucił klątwę na profesora teologii Macieja z Szydłowa). Od średniowiecza rektorowi przysługuje tytuł *Rector Magnificus*. W 1817 roku tytuł ten wpisano do statutu UJ. Rzadziej używa się dla dziekana tytułu *Spectabilis*.

Aż do czasów Kołłątaja nie było „rektoratu”. Rektor urzędował w pomieszczeniach swojego wydziału, dokumenty uniwersyteckie przechowywał natomiast w swoim prywatnym mieszkaniu (wiadomo na przykład, że w 1719 roku w prywatnym mieszkaniu rektora Wojciecha Józefa Jodłowskiego w Collegium Iuridicum spaliły się bezcenne źródła do dziejów uczelni, tak zwane konkluzje uniwersyteckie z lat 1589–1701).

Zdarzało się i tak, że biskupi popadali w konflikt z uniwersytetem. Na przykład w 1513 roku biskup Jan Konarski rzucił klątwę na uniwersytet, gdyż ten sprzeciwił się płaceniu kontrybucji na rzecz wojny z Moskwą. W konsekwencji na wiele miesięcy wstrzymano w uczelni zajęcia i egzaminy, uniwersytet bowiem odwołał się do Rzymu. Ostatecznie w 1514 roku synod w Łęczycy zwolnił uczelnię od płacenia nadzwyczajnych kontrybucji. Spory rektorów z biskupami najczęściej wiązały się z dążeniem biskupów krakowskich do przejęcia od rektora prawa do zatwierdzania testamentów profesorskich.

Godzi się pamiętać o słowach Stanisława ze Skarbimierza, pierwszego rektora odnowionego w 1400 roku krakowskiego uniwersytetu, który mówił: „Boga trzeba się bać, rektora zaś czcić, zwłaszcza że godny jest tego, gdyż promieniuje wiedzę, cnotą i dobrymi obyczajami”. Z kolei Antoni Karbowski w 1889 roku pisał, że złoto, purpura i aksamit to cechy ubrania rektorskiego, które go stawiają pod tym względem na równi z królem. Bo też rektor i *rex* to pojęcia jednego i tego samego pochodzenia, podobnych zakresów. Rektor i król obaj mają berła, obaj są władzami wychodzącymi z wyboru sobie równych: król rządzi krajem i jego ludnością, rektor jest udziałnym w tym kraju panem, jest królem w państwie uczonych.

4.3. Tożsamość rektora jako organu

Rektor powinien nie tylko zarządzać, kierować swoim środowiskiem uczelnianym i je reprezentować, ale w jeszcze większym stopniu – przewodzić mu, mobilizując je do wysiłku na rzecz zmiany w imię osiągnięcia ambitnych celów rozwojowych w rywalizacji ze zidentyfikowanymi, instytucjonalnymi konkurentami uczelni. Świadectwem tego, że od rektora oczekuje się odgrywania roli lidera, jest powierzenie mu z urzędu funkcji przewodniczącego senatu (JM Rektor ma dużą władzę, ale przez czas ograniczony). Można dostrzec pewne analogie uczelniane z pozycją i funkcjami najważniejszych organów w państwie (Prezydent, Marszałek Parlamentu, Premier...).

Menedżer zarządza kompleksowością, ogarnia organizację i zasoby, lider natomiast zarządza zmianą, odpowiada za problematykę strategiczną. Od lidera wymagany jest wyższy poziom inteligencji emocjonalnej. Rektor powinien być liderem. Magnificencja to tytuł symbolizujący wspaniałość uczelni, a nie rektora.

Rektor jako lider staje przed dylematem wyboru modelu pasywnego czy też modelu aktywnego rektorstwa. Musi odpowiedzieć na pytania: W czym ręką jest inicjatywa zmian? Kto mówi pierwszy, a kto ostatni? Jakie znaczenie ma kryterium bezpieczeństwa w procesie selekcji inicjatyw? Często lider uczelni mierzy

się z syndromem „samotności rektora”. Pewnym źródłem dylematu może być rywalizacja *versus* identyfikacja w postawach współpracowników. Godna poparcia jest promocja w społeczności akademickiej postaw: „Przyłączam się, bo widzę w tym nadrzędny interes” lub „Mówię, chcę i robię = zaangażowanie”.

Rektor opracowuje projekt i realizuje strategię rozwoju uczelni. Strategia „Uczelnia” powinna respektować takie wymagania, jak realistyczny charakter, umiejętność realizowania w praktyce, otwartość (wobec świata zewnętrznego), zmiana (na rzecz skutecznej i efektywnej realizacji misji), odpowiedzialność (legalność, gospodarność, celowość, rzetelność), inkluzywność w odniesieniu do społeczności akademickiej.

Realizując te wszystkie zadania, rektorzy opierają się na uwarunkowaniach i uregulowaniach mających przede wszystkim charakter formalny. Podstawę działań każdej uczelni stanowią regulacje prawne – najpierw zewnętrzne, a następnie własne, wewnętrzne. Regulacje te, choć mają fundamentalne znaczenie, nie powinny jednak stanowić jedynej podstawy dla rektora i jego współpracowników w działaniu i w procesie podejmowania decyzji. Zbiór istotnych uwarunkowań, do których powinien się odwoływać rektor, obejmuje bowiem także przesłanki wynikające ze sfery, którą możemy nazwać własną kulturą, pamięcią uczelni, współkształtującą – oprócz innych czynników – jej tożsamość.

Fundamentalne znaczenie dla kultury o charakterze tradycyjnym w uczelni akademickiej mają autonomia instytucjonalna, wywodzona z zasady twórczości, oraz misja uczelni, odwołująca się do zasady służby publicznej. Trzeba pamiętać, że to na rektorze spoczywa jednocześnie odpowiedzialność za pielęgnowanie i kształtowanie kultury uczelni. Częścią tej kultury jest zbiór ważnych precedensowych decyzji, które każdy rektor musi podejmować. Pozostają one w kulturze uczelni i wpływają na to, co się dzieje później, albowiem poszukując sposobów rozwiązania nowych problemów, rektorzy i senaty w kolejnych kadencjach mogą się odwoływać do precedensów jako swego rodzaju niepisanych praw zbudowanych na przeszłych praktykach i dobrych obyczajach, sprawdzając, czy w historii uczelni zaistniał już podobny przypadek i jak wówczas postąpiono. Taka tendencja nawiązywania do wcześniej podejmowanych decyzji i przyjmowanych rozwiązań jest naturalna i właściwa. Ogranicza ona woluntaryzm w działaniach organów uczelni, pod hasłem „Wszystko jedno jak, byle inaczej niż przedtem”, a także sprzyja kształtowaniu się właściwych reguł zachowań rektora następcy wobec rektora poprzednika i odwrotnie – co jest istotnym znakiem wysokiej kultury uczelni. Od tych zasad pojawiają się jednak wyjątki w funkcjonowaniu uczelni, które znajdują swoje uzasadnienie.

Na rektorze spoczywa osobista odpowiedzialność za utrzymywanie kultury uczelni w tym rozumieniu, ponieważ jej budowanie (albo psucie) następuje przede

wszystkim za sprawą podejmowanych albo proponowanych lub akceptowanych przez niego decyzji. Własna kultura instytucjonalna uczelni jest zatem kształtowana w ogromnej mierze przez rektora lub przy jego osobistym udziale. Na tym także polega jego osobista odpowiedzialność. I nie zmienia tego fakt, że odpowiedzialność tę częściowo dzielą z rektorem: senat, rada uczelni, członkowie innych organów kolegialnych, a także, przy zachowaniu proporcji, w odpowiedniej części, samorząd studentów i doktorantów.

Rektor wpływa na uczelnię w stopniu znacznie większym niż inni członkowie wspólnoty uczelni. Jest przewodniczącym senatu i organem jednoosobowym o własnych kompetencjach, w które nie wolno wkraczać także senatowi. Senat nie jest przełożonym rektora. Zdarza się, że rektor musi bronić kultury instytucjonalnej uczelni przed swym senatem, którego członkowie mogą ulegać presjom lub emocjom. Rektor musi stać na straży autorytetu uczelni. Publiczny autorytet uczelni akademickiej musi mieć solidne i trwałe podstawy. Uczelnia go zachowuje, jeśli działa dobrze, tzn. osiąga wyniki lepsze niż jej konkurenci i nie popełnia błędów, za które odpowiada rektor.

Doświadczenia wskazują, że w warunkach respektowania praw i wolności uniwersytetów rewolucja w szkolnictwie wyższym nie jest celowa i nie jest możliwa. Należy harmonizować przeszłość i przyszłość uniwersytetu, a odpowiedzialność za te działania ponosi rektor. Zmiany, nawet zasadnicze, w szkolnictwie wyższym są jednak możliwe, ale pod warunkiem, że zostaną one zapowiedziane i starannie (wspólnie) zaprojektowane oraz będą wspierane przez reprezentatywną część środowiska akademickiego pod przewodnictwem rektora. Rewolucję od ewolucji różnią koszty i stałe czasowe. Wniosek: potrzebny jest plan strategiczny, którego opracowanie należy do obowiązków rektora.

Rektor powinien być liderem sprawującym władztwo w uczelni z poszanowaniem regulacji prawnych, ale i wymogów kulturowych w rozumieniu kultury instytucjonalnej swojej uczelni. Powinien zatem umieć i chcieć sprostać wymogom przywództwa w swej uczelni¹⁰.

Misja rektora oraz wymogi przywództwa określają zakres jego kompetencji i odpowiedzialności, co obejmuje szczególnie:

- kierowanie uczelnią w rozumieniu *good governance in HEI*;
- odpowiedzialność za realizację misji uczelni (jakość i standardy – bezstronność i neutralność polityczna);

¹⁰ E. Piotrowska-Albin, K. Sobczak (oprac.), *Uczelnie i sztuka rektorstwa. Doświadczenia i refleksje Jerzego Woźnickiego*. Z profesorem Jerzym Woźnickim rozmawiali Elżbieta Piotrowska-Albin, Krzysztof Sobczak [i in.], Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2017, s. 185–200.

- zadania o charakterze strategicznym (strategia rozwoju uczelni);
- odpowiedzialność za kulturę instytucjonalną, a w tym troska o tradycje uczelni;
- reprezentowanie uczelni na zewnątrz;
- działania wspierające rozwój współpracy uczelni z innymi podmiotami krajowymi i zagranicznymi oraz internacjonalizację;
- działania na rzecz utrzymywania wspólnoty akademickiej wspomagające dialog oraz troska o stan debaty w uczelni;
- organizowanie pracy senatu i rola jego przewodniczącego, a także odpowiedzialność kierownika jednostki (w rozumieniu ustawy o finansach publicznych);
- troska o dotrzymywanie standardów etyki zawodowej i walka z patologiami;
- nadzorowanie działalności kanclerza i kwestora oraz współodpowiedzialność za gospodarowanie zasobami i integrowanie zarządzania z misją akademicką i społeczną uczelni.

Pozycję rektora można też scharakteryzować, używając swego rodzaju „listy negatywnej”. Rektor nie jest jedynie organem jednoosobowym w rozumieniu ustawy¹¹, organem administracji publicznej, nauczycielem akademickim i liderem zachowującym neutralność polityczną, ale w pewnym zakresie odgrywa każdą z tych ról.

Często prezentowany jest pogląd, że sposób powołania rektora istotnie wpływa na działanie uczelni akademickiej, nie tylko ze względu na rozstrzygnięcia personalne, lecz także dlatego, że determinuje uwarunkowania sprawowania władztwa instytucjonalnego w szkole wyższej. Wskazuje się, że zakres niezależności i swobody działania rektora po powołaniu do pełnienia tej funkcji silnie zależy od procesu poprzedzającego nominację. Formułowana jest teza o istotnym wpływie sposobu powoływania rektora i innych organów jednoosobowych na zakres podejmowanych w uczelni przedsięwzięć reformatorskich i skalę wprowadzania zmian.

Zmiany te bowiem – nawet gdyby przynosiły korzyści uczelni – często nie są dobrze przyjmowane przez społeczność akademicką, co może się przekładać na relacje rektora z senatem. Uznaje się zatem, że sposób powoływania rektora jako organu jednoosobowego i jego kampania przedwyborcza – statystycznie ujmując – w przesądającym stopniu określają jego pozycję wobec senatu jako organu kolegialnego.

¹¹ Działalność rektora podlega silnym ograniczeniom prawnym (zob. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) i kulturowym (zob. np. kodeks *Dobre praktyki w szkołach wyższych*, KRASP, 2007).

Rektor to organ jednoosobowy uczelni. Jest organem osoby prawnej, w sferze cywilnoprawnej, i organem w rozumieniu działania zakładu administracyjnego – uczelni podejmującej decyzje administracyjne.

Rektor jest organem administracji publicznej. W uczelni publicznej jest organem drugiej instancji w rozumieniu prawa administracyjnego, na przykład w sprawach skreślenia studenta, podczas gdy organem pierwszej instancji jest dziekan wydziału.

Rektor jest przełożonym wszystkich pracowników uczelni. Ma prawo wydawania poleceń, a w tym wskazanego działania w określonych granicach. Czynności pracodawcy natomiast wykonuje ten, kto jest statutowo umocowany. To on reprezentuje uczelnię jako pracodawca.

Samorządność akademicka a rządność instytucjonalna to jeden z fundamentalnych dylematów. Wymaga znalezienia pewnej równowagi. Ten aspekt obejmuje między innymi takie kontrapunkty, jak: wolności akademickie a rygory sztuki zarządzania, kolegialność a jednoosobowość władzy, samorządność a korporacjonizm, decentralizacja a centralizacja decyzji, wybory a konkursy na stanowiska, kadencyjność a ograniczenia w powołaniu na czas nieokreślony.

W tych warunkach rektor powinien nie tylko zarządzać, kierować i reprezentować, ale w jeszcze większym stopniu – przewodzić swojemu środowisku uczelnianemu, mobilizując je do wysiłku na rzecz niezbędnych zmian w imię osiągnięcia ambitnych celów strategicznych w uczelni, w rywalizacji ze zidentyfikowanymi jej instytucjonalnymi konkurentami.

Sfera ta mieści się w szerszym pojęciu kultury instytucjonalnej uniwersytetu/uczelni. Jak wspomniano wyżej, pojęcie kultury uczelni akademickiej jest szerokie i obejmuje zarówno pewne publikowane zasady, przepisy i prawa, zawarte w aktach prawnych oraz w uchwałach lub zarządzeniach organów, jak i niepisane reguły zachowań – indywidualnych i zbiorowych – wywodzone z własnej tradycji, odwołujące się do precedensów i wcześniejszych dokonań, uznawane i szanowane nie ze względu na literę regulacji, ale ze względu na ducha i etos uczelni. Przypomnijmy – to rektor odpowiada za kulturę instytucjonalną uczelni.

Autor świadomie używa wobec uczelni pojęcia kultury instytucjonalnej jako odpowiednika terminu „kultura organizacyjna firmy” na gruncie nauk o zarządzaniu. Słowo „organizacyjna” w świecie akademickim odnosi się nie do całej organizacji, jaką jest instytucja akademicka, ale raczej do tak zwanej działalności organizacyjnej w uczelni, co oznacza wąski i jedynie pomocniczy wycinek realizowanych zadań.

4.4. Powoływanie rektora i uwarunkowania z tym związane

Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym w wersji znowelizowanej w 2011 roku dopuszczała dwie drogi powoływania rektora uczelni: w trybie wyboru dokonanego przez uczelniane kolegium elektorów albo wyłonienie w trybie konkursowym. Odzwierciedla to różnice zdań w tej sprawie, które pojawiły się w debacie w środowisku akademickim. Od kandydatów wymagane jest legitymowanie się co najmniej stopniem naukowym doktora, chyba że statut określi wyższe wymagania w tym zakresie, na przykład nałoży wymóg posiadania stopnia doktora habilitowanego, co często występuje. Nie nakłada się wymogu zatrudnienia w uczelni. Dwie dyskutowane ścieżki powoływania rektora różni zatem podmiotowy charakter organów rozstrzygających, a w ślad za tym zasady, tryb i regulamin ich powoływania i działania.

Dokonując porównania obu dyskutowanych dróg powołania rektora, należy wskazać na pewne różnice w skutkach, jakie one przynoszą. Rektor z wyboru w odczuciu społecznym ma silniejszy tytuł do pełnienia swej funkcji, powołania dokonuje bowiem w drodze aktu wyborczego organ o silnym umocowaniu uczelnianym, wynikającym z jego respektowanej społecznie legitymacji, reprezentatywny dla społeczności akademickiej. Zauważmy, że nieprzypadkowo to kolegium elektorów, a nie senat, dokonuje wyboru rektora.

Uczelniane kolegium elektorów działa w imieniu całej uczelnianej społeczności, a w jego wyborze uczestniczyć mogą, co w powszechnym odczuciu uznaje się za słuszne, wszyscy jej członkowie. Cechą wyboru jako trybu powoływania rektora jest zatem demokratyczny charakter całego procesu, co wzmacnia mandat rektora w oczach pracowników, studentów i doktorantów.

Taki tryb zapewnia rektorowi poczucie większej identyfikacji ze środowiskiem akademickim. Zdarza się jednak tak, że wybrany rektor staje wobec członków społeczności uczelni jako podmiot obciążony pewnymi zobowiązaniami, często, choć nie zawsze, werbalizowanymi publicznie w kampanii wyborczej. Jeśli tak się stanie, może to istotnie ograniczać pole manewru wybranego rektora, być może ze szkodą dla interesów rozwojowych uczelni. Może to stanowić poważne ograniczenie w sytuacjach konieczności podejmowania działań niepopularnych, wymaganych w obliczu narastających wyzwań rysujących się przed szkołami wyższymi. Często dzieje się to w sytuacji dynamicznych i nie zawsze korzystnych zmian w ich otoczeniu.

Podkreślenia wymaga jednak, że rektorowi z wyboru, stojącemu na czele senatu pochodzącego z wyboru, tryb wyboru zapewnia psychologicznie większy komfort działania. Do tego wybór rektora, poprzedzony poszukiwaniem potencjalnych

kandydatów przez społeczność uczelni w prowadzonych nieformalnych rozmowach i dyskusjach, umożliwi zweryfikowanie zdolności kandydata do pozyskiwania zwolenników, jego umiejętność znajdowania kompromisów oraz pozyskiwania i przyjmowania do wiadomości opinii i poglądów innych niż własne. Tryb wyboru wymaga bowiem kampanii wyborczej, w ramach której mogą być, i na ogół są, prezentowane na otwartych spotkaniach programy wyborcze wraz z debatą. Toczy się więc poważna rozmowa o przyszłości uczelni. Sprzyja to programowej aktywizacji członków uczelnianej wspólnoty akademickiej oraz identyfikowaniu się wyborców z poglądami, planami i działaniami powołanego w tym trybie rektora. Należy jednak odnotować, że rektora z wyboru łatwiej jest pomawiać o brak profesjonalnego przygotowania do pełnienia tej tak trudnej funkcji zarządczej. Zarzut taki pojawia się często w ustach polityków lub przedstawicieli środowisk gospodarczych, mediów itp. Słabością trybu wyboru rektora przez kolegium elektorów jest możliwość podejrzewania kandydatów o składanie niejawnych dla społeczności obywateli wyborczych adresowanych do przedstawicieli jej grup w nieformalnym trybie.

Rektor wyłoniony w trybie konkursu może spełniać jedynie w ograniczonym zakresie przywołane wymogi silnej legitymacji i identyfikacji z uczelnią i jej społecznością.

Komisja konkursowa do powołania rektora jako organ profesjonalny, działający z natury rzeczy w sposób bardziej kularowy i nieodwołujący się do przebiegu i wyników publicznej debaty, nie posiada w odbiorze społeczności uczelni tak silnego mandatu do powołania rektora jak uczelniane kolegium elektorów. Znacznie łatwiej w tych warunkach o pojawianie się teorii spiskowych, posądzeń wobec członków komisji o działanie w zмовie, o uleganie wpływowi grupowemu o charakterze nieformalnym, wewnętrznym lub zewnętrznym, a także o uleganie względem pozamerytorycznym. Korzystnym uwarunkowaniem dla rektora z konkursu mogłoby być za to swoiste poświadczenie w tym postępowaniu spełnienia przez niego wysokich wymogów profesjonalnych w sferze zarządczej, związanych z pełnieniem funkcji rektora uczelni. Zauważmy, że szkoła wyższa jest dużą instytucją, będącą często jednym z największych lokalnie pracodawców, która obok realizacji swej misji akademickiej prowadzi procesy inwestycyjne i działalność gospodarczą oraz współdziała ze swym otoczeniem społecznym. Rektor z konkursu miałby zatem słabszy mandat demokratyczny, ale za to silniejszą legitymację profesjonalną. Byłoby tak jednak wyłącznie, gdyby zasady i tryb powoływania komisji konkursowej, wcale niełatwe do ustalenia w uczelni, zapewniały priorytet kompetencjom profesjonalnym jej członków, kosztem reprezentatywności tego organu. A tak nie musiałoby się stać. Kontrargumentem wobec tezy o silniejszej

legitymacji profesjonalnej mogłoby też być spostrzeżenie o prawdopodobnym w realiach uczelnianych kandydowaniu na rektora przez osoby o analogicznych kwalifikacjach i doświadczeniach, albo wręcz te same – bez względu na przyjętą drogę, wybór czy konkurs.

W przypadku trybu konkursowego często podnosi się argument o większych możliwościach pojawienia się kandydatów zgłaszających się spoza uczelni. Niektórzy z nich mogliby legitymować się potwierdzającymi ich kompetencje doświadczeniami i dorobkiem spoza szkolnictwa wyższego, co mogłoby, choć nie musiałyby, być korzystne dla sposobu kierowania uczelnią. Należy odnotować w tym kontekście, że także alternatywny wobec konkursu tryb wyboru rektora przez kolegium elektorów dopuszcza kandydowanie na to stanowisko przez osoby spoza uczelni. Co więcej, to nie one same zgłaszałyby się w tym trybie – jak to się dzieje w przypadku konkursu – ale byłyby zgłoszone przez uprawnione osoby z grona wyborców z samej uczelni, co zapewniałoby tym kandydatom wyższy komfort ubiegania się o funkcję rektora. Dochodzimy tu do kluczowej kwestii dotyczącej samej idei konkursu jako metody obsadzania stanowisk.

Konkurs co do zasady, obok swoich zalet, takich jak otwartość, odwoływanie się do zdefiniowanych kryteriów o charakterze merytorycznym, domniemanie obiektywizmu w procesie wskazywania zwycięzcy itp., także jest niedoskonałą formą wyłaniania osób na funkcje i stanowiska ze względu na niepewność ze strony potencjalnych kandydatów, czy nie stanowi on w praktyce narzędzia o charakterze ograniczonym albo nawet pozorowanym. Mielibyśmy z tym do czynienia, gdyby inna osoba jako faworyt została w trybie nieformalnym namaszczona *de facto* jeszcze przed ogłoszeniem konkursu; doświadczenia wielu konkursów uczelnianych, zwłaszcza tych tak zwanych awansowych, w pełni potwierdzają możliwość zaistnienia takich praktyk. Słabą stroną tej formy jest też obserwowany w realiach uczelnianych brak zgłoszeń ze strony kandydatów o najwyższych kompetencjach i w ślad za tym – o wysokiej pozycji naukowej i zawodowej, o wyróżniającym się dorobku i legitymujących się prestiżem oraz znaczącą pozycją w środowisku akademickim lub w życiu publicznym. Tacy kandydaci, nawet będąc potencjalnie zainteresowani, odstępują od kandydowania, obawiając się dotkliwych dla nich, negatywnych skutków możliwej porażki, zwłaszcza w sytuacji, gdy to oni sami ubiegają się o stanowisko.

W świecie bywa stosowana alternatywna względem konkursu metoda formalnego poszukiwania kandydatów (*searching*). Jest to postępowanie prowadzone przez uprawniony organ, zmierzające do wyłonienia grona możliwie najlepszych kandydatów na daną pozycję, stosowane formalnie na przykład przez uniwersytety chociażby w Stanach Zjednoczonych. Jest ono pozbawione wcześniej

wymienionych, zasadniczych wad trybu konkursowego, a fundamentalna różnica polega na zaadresowaniu wymogu inicjatywy. W przypadku konkursu oczekuje się inicjatywy własnej ze strony samych zainteresowanych, co czyni z nich w pewnym sensie petentów ubiegających się o daną pozycję. Co więcej – petentów niemających pewności, czy rzeczywiście pozycja ta jest naprawdę otwarta.

W przypadku *searchingu* od początku do końca inicjatywa pozostaje po stronie upoważnionego instytucjonalnie grona osób ukonstytuowanego jako tak zwany *search committee*. Jego zadaniem jest znalezienie dobrych kandydatów, dotarcie do nich z zaproszeniem do wyrażenia przez nich wstępnie zgody – niekoniecznie finalnej – jedynie na umieszczenie ich nazwisk na niejawnej liście potencjalnych kandydatów w celu dalszych analiz prowadzonych przez te organy w warunkach zapewnionej poufności. Kandydat ma wtedy poczucie, że to nie on ubiega się o funkcję, lecz to instytucja ubiega się o jego zgodę na ewentualne objęcie przez niego stanowiska. To odwrócenie ról ma fundamentalne znaczenie dla pozyskiwania najlepszych kandydatów. W warunkach amerykańskich podmiotem nadzorującym proces zmierzający do obsadzenia stanowiska prezydenta uniwersytetu jest organ mający charakter rady powierniczej (*board of trustees*), który powołuje *search committee* i podejmuje ostateczną decyzję. W uniwersytetach amerykańskich taka rada składa się wyłącznie lub w znacznej części z osób spoza uczelni. Nawiązuje do tego rozwiązanie regulacja w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 2018 roku wprowadzająca nowy organ pod nazwą rada uczelni obok innych organów o charakterze ustawowym.

4.5. Relacje kompetencyjne rektora z innymi ustawowymi organami uczelni¹²

Organami uczelni publicznej są rada uczelni, rektor i senat. Sprawy jakości działania organów uczelni wiążą się ściśle z jej modelem organizacyjnym. Przypomnijmy w tym kontekście pytania: Czy podstawą kształtowania tego modelu mają być kategorie historyczne, czy też należy nadać priorytet misji, która przecież musi być, i jest, aktualizowana w każdym uniwersytecie pod wpływem zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych? Czy władze uczelni powinny zatem przyznawać priorytet misji nad strukturą uniwersytetu?

¹² Źródło przytoczonych fragmentów tekstów w tym punkcie: E. Piotrowska-Albin, K. Sobczak (oprac.), *Uczelnie i sztuka rektorstwa...*, s. 185–200.

Ważnym zadaniem ustawowych organów uczelni jest poszukiwanie i utrzymywanie równowagi w instytucji uniwersyteckiej. Przyjmując, co nie budzi wątpliwości w warunkach ery informacji i kształtowania się społeczeństwa wiedzy, postulat dostatecznej dynamiki ewolucji uniwersytetu, możemy sformułować tezę o potrzebie zapewnienia w nim takiego stanu równowagi, której punkt – w wyniku planowych działań o charakterze instytucjonalnym – musi ulegać nieustającej, choć ewolucyjnej, zmianie położenia. Dzieje się tak pod wpływem presji zewnętrznej, której obecność może stanowić konstruktywną inspirację dla ewolucyjnej właśnie racjonalizacji uniwersytetu. Jeśli charakter tendencji rozwojowych uczelni w płaszczyźnie funkcjonalnej wynika z postępujących procesów generowania i integracji wiedzy w warunkach elastyczności organizacji, włączając w to konieczność agregacji zasobów w wyniku presji finansowej, to fakty te prowadzą nieuchronnie do wniosku o konieczności wiązania pierwiastków kompetencji naukowej i profesjonalizacji w kierowaniu uczelnią.

O szczegółowym określeniu funkcji o charakterze nadzorczym rady uczelni i senatu wobec innych organów w uczelni, w sprawach nieuregulowanych w ustawie, decyduje statut uczelni. Nie powinien on jednak ograniczać kompetencji i ustawowego zakresu władztwa rektora. Ograniczanie się w wykonywaniu swego mandatu przez rektora, a bywa tak w uczelniach, wynika nie tyle z braku dostatecznie mocnej jego pozycji, ile raczej ze świadomości ograniczenia w czasie do co najwyżej dwóch kadencji nieprzerwanego sprawowania funkcji, a następnie konieczności powrotu na swój wydział w celu wykonywania obowiązków nauczyciela akademickiego.

Przywołanie płaszczyzn ideowej i ekonomicznej uniwersytetu wskazuje na konieczność łączenia w funkcji rektorskiej profesjonalnego pierwiastka menedżerskiego w zarządzaniu instytucją oraz pierwiastka akademickiego w kreowaniu i realizowaniu jej strategii, a także w reprezentowaniu środowiska i tradycji uczelni. Wszystkie te składowe znajdują swój wyraz łącznie w tej roli i pozycji rektora, którą określa się jako jego przywództwo w uczelni.

Od stopnia i umiejętności harmonijnego łączenia tych elementów w kierowaniu instytucją akademicką zależy dzisiaj jej zdolność do utrzymywania, wbrew ograniczeniom zewnętrznym i wewnętrznym, swej pozycji akademickiej i renomy naukowej. Pamiętajmy, że rektor, rada uczelni i senat to organy osobne, o odrębnych kompetencjach. Organy te nie powinny wyręczać się w swych rolach. Powtórzmy to – na gruncie uwarunkowań prawnych senat nie jest przełożonym rektora.

Tradycyjne kompetencje organów uczelni – rektora i senatu – po wejściu w życie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w praktyce nie uległy

zasadniczym zmianom, z wyjątkiem nowych uwarunkowań wprowadzonych w związku z utworzeniem nowego organu, czyli rady uczelni, i zniesieniem rad podstawowych jednostek organizacyjnych jako obligatoryjnych organów kolegialnych uczelni. Należy odnotować przypisanie przez ustawodawcę większych kompetencji zarządczych rektorowi, a także przeniesienie wybranych wcześniejszych zadań senatu na radę uczelni.

Treść tego punktu w dalszej części, dla kompletności przekazu, zawiera wybór i kompozycję fragmentów komentarza autora do ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹³.

Zasada domniemania kompetencji rektora uległa w ustawie zmianie jedynie o charakterze redakcyjnym. Bez względu na brak takiego stwierdzenia *explicite* rektor jest przełożonym członków wspólnoty akademickiej, ma zatem prawo wydawania poleceń, w tym realizacji przez określoną osobę wskazanego działania w prawnie określonych granicach. W ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym (z 2005 r.) zasada domniemania kompetencji rektora dotyczyła jedynie uczelni publicznej (zob. art. 66 ust. 2), a obecnie dotyczy ona także uczelni niepublicznych.

Rektor – jako organ jednoosobowy uczelni – jest organem właściwym do rozstrzygania określonych w ustawie spraw indywidualnych z zakresu administracji publicznej w drodze decyzji administracyjnej. Co do zasady decyzje administracyjne w uczelni wydaje rektor, chyba że przepis ustawy stanowi inaczej, na przykład decyzje w sprawie przyjęcia na studia może wydawać komisja. Inne podmioty, na przykład osoby pełniące funkcje kierownicze w uczelni, mogą wydawać decyzje administracyjne na podstawie upoważnienia udzielonego im przez rektora, a więc mogą działać w jego imieniu.

Rektor podlega odpowiedzialności za swoje działania. Odpowiedzialność ta rozciąga się jednak także na działania należące do kompetencji rektora realizowane przez inną osobę na podstawie upoważnienia albo pełnomocnictwa udzielonego przez rektora, choć wówczas można powiedzieć, że rektor dzieli się odpowiedzialnością z inną osobą, której działania powinny pozostawać pod jego nadzorem.

Tradycje akademickie i piśmiennictwo wskazują także na zobowiązania rektora w sprawach należących do kultury instytucjonalnej w uczelni¹⁴. Pojęcie to ma wymiar instytucjonalnie zbiorowy, uniwersalny, do którego należy podtrzymywanie tradycyjnych wartości uniwersytetu, co dotyczy w ogólnym zakresie

¹³ J. Woźnicki (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym...*

¹⁴ J. Woźnicki, *Regulacje prawne i reguły kulturowe określające zasadę partycypacji i dialogu na gruncie uniwersytetu [w:] Odpowiedzialność, zaangażowanie i bezstronność uniwersytetu – uwarunkowania kulturowe i prawne*, red. J. Woźnicki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2019.

wszystkich uczelni. Ma ono także wymiar instytucjonalnie zindywidualizowany, należący do dorobku własnego o charakterze swoistym i szczególnym, dedykowanym, związanym z konkretną uczelnią. Ten wymiar obejmuje w szczególności tak zwaną pamięć instytucjonalną konkretnej uczelni, w tym jej własne tradycje. Za pielegnowanie tak rozumianej kultury uczelni odpowiada rektor. Oznacza to, że rektor, wypełniając swe zadania wynikające bezpośrednio lub pośrednio z ustawy, powinien także być liderem sprawującym władztwo w uczelni z poszanowaniem regulacji prawnych, ale i wymogów kulturowych, działając zgodnie z uwarunkowaniami wynikającymi z zasady *good governance*¹⁵. Rektor powinien zatem umieć i chcieć sprostać wymaganiom przywództwa w swej uczelni, powinien być liderem wspólnoty uczelni. Utrzymywaniu wysokiej pozycji uczelni jako instytucji życia publicznego służy zgodność jej działań z wymogami dobrych praktyk, które – jeśli zostały zwerbalizowane – są rodzajem miękkiego kodeksu, zawierającego pewne normy niewynikające z aktów prawnych, ale respektowane z innych względów i odgrywające istotną rolę. KRASP uznała za właściwe przygotować swój dokument tego typu opracowany przez FRP – kodeks *Dobre praktyki w szkołach wyższych* ogłoszony w 2007 roku w czasie Jubileuszowego Zgromadzenia Plenarnego z okazji 10-lecia Konferencji Rektorów¹⁶. Zawiera on między innymi 10 zasad ideowych o charakterze fundamentalnym oraz – nie będąc kodeksem etycznym pracownika naukowego lub członka wspólnoty uczelni – nakłada wymagania właściwego działania w rozumieniu kultury instytucjonalnej i dobrych praktyk na rektora i senat¹⁷.

Ustawa podtrzymuje dotychczasowe umocowanie rektora jako *ex officio* przewodniczącego senatu, co było także przedmiotem regulacji ustawy z 2005 roku. Alternatywne rozwiązanie, pozbawiające rektora – obdarzonego silnym mandatem w następstwie wyboru przez kolegium elektorów po zasięgnięciu opinii senatu – możliwości organizowania prac senatu, w ogólności osłabiałoby siłę przywództwa rektora w uczelni i zakres jego oddziaływania na jej funkcjonowanie i rozwój. Mogłoby to prowadzić do rywalizacji przewodniczącego senatu z rektorem, skutkującej przejawami dwuwładzy. Niewykluczone byłyby sytuacje zagrażające paraliżem decyzyjnym lub prowadzące do pokusy nadużycia uprawnień senatu przewidującego możliwość złożenia wniosku o odwołanie rektora uczelni publicznej. Ogólnie można wskazać dwa spośród możliwych sposobów ograniczenia pozycji rektora w sferze *governance* w uczelni ze względu na zasadę samorządności akademickiej. Może to nastąpić przez ustawowe pozbawienie

¹⁵ *Higher Education Governance between Democratic Culture, Academic Aspirations and Market Forces...*; I. Degtyarova, *Sfera governance...*

¹⁶ *Dobre praktyki w szkołach wyższych...*

¹⁷ W referowanym okresie nie działały rady uczelni.

rektora części jego kompetencji, co skutkowałoby na przykład pozbawieniem go pozycji przewodniczącego senatu albo ograniczeniem czasu pełnienia przez niego funkcji rektorskiej, z prawdopodobnym powrotem do własnego środowiska naukowego w uczelni i dalszej pracy w charakterze nauczyciela akademickiego. W polskiej tradycji akademickiej wybór padł na tę drugą możliwość. Co więcej, w obecnie obowiązującej ustawie zakres zadań rektora został zwiększony ze względu na intencje ograniczenia nadkolegialności i wzrostu decyzyjności w celu przyspieszenia rozwoju uczelni. Pozostawienie w ustawie z 2018 roku regulacji wprowadzającej zasadę domniemania kompetencji rektora nadaje tym intencjom spójny i konsekwentny charakter.

Relacje rektora z radą uczelni wynikają z aktualnie obowiązującej ustawy i statutu¹⁸. Tożsamość rady uczelni i charakter jej misji możemy zatem ściśle scharakteryzować w następujący sposób:

- rada jest umocowanym w ustawie organem kolegialnym uczelni, działającym z udziałem członków spoza wspólnoty uczelni, realizującym zadania wskazane *explicite* w tym akcie, mające charakter opiniodawczy i nadzorczy (bez wprowadzenia tego słowa w ustawie), z których część może mieć wymiar władczy;
- rada wskazuje kandydatów na rektora, ale go nie wybiera, a ponadto podejmuje czynności wobec rektora w określonych sprawach w ramach jego relacji z ministrem;
- rada na podstawie regulacji statutowych może realizować także inne zadania, zwłaszcza o charakterze doradczym, w tym korzystać z przyznanego jej w aktach wewnętrznych uczelni prawa do własnej inicjatywy w sprawach należących na przykład do sfery *governance*. Dodajmy, że rada uczelni może także podejmować działania należące na podstawie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 roku do organu pn. „Konwent”, który nie został wprowadzony do ustawy z 2018 roku.

Ważne zadania rady uczelni zgodnie z tą ustawą dotyczą jej następujących działań wobec rektora: wykonywanie przez przewodniczącego rady uczelni czynności z zakresu prawa pracy wobec rektora (art. 121 ustawy z 2018 r.); wyrażanie zgody, by na okres kadencji rektor uczelni publicznej mógł wykonywać dodatkowe zajęcie zarobkowe (lub jej odmowa) (art. 125 ust. 4); wnioskowanie do ministra o wysokości wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego rektora uczelni publicznej (art. 140 ust. 1); przyznanie rektorowi dodatku zadaniowego (art. 140

¹⁸ J. Woźnicki (red.), *Rady uczelni. Regulacje i dobre praktyki*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu [FRP–KRASP], Warszawa–Toruń 2021.

ust. 4). Działania rady uczelni w sytuacji zaistnienia przesłanek do odwołania rektora obejmują następujące czynności: zgłoszenie wniosku o odwołanie rektora uczelni publicznej przez radę uczelni (art. 27 ust. 2); wnioskowanie do ministra o odwołanie rektora uczelni artystycznej, uczelni medycznej oraz uczelni morskiej w przypadku niezyskania zgody na wykonywanie dodatkowego zajęcia zarobkowego, ale wykonywania go pomimo to (art. 453 ust. 3). Warto zwrócić uwagę nie tylko na możliwość, ale i na potrzebę określenia także innych zadań rady, które mogą zostać wskazane w statucie uczelni, na przykład: opiniowanie lub przedkładanie senatowi propozycji uchwał dotyczących misji, wizji i strategii uczelni; opiniowanie rocznych sprawozdań rektora z działalności uczelni; opiniowanie programów studiów pod względem odpowiadania potrzebom społeczno-gospodarczym; wyrażanie opinii w sprawach przedłożonych przez rektora i senat; występowanie do organów uczelni z wnioskami dotyczącymi funkcjonowania uczelni. Z uprawnienia do rozszerzenia w statucie zakresu zadań rady nie skorzystały niektóre uczelnie, a wśród nich także te należące do pierwszej dziesiątki rankingu „Perspektywy”¹⁹. W części statutów uczelni wprowadzono prawo rady do przedstawiania opinii w sprawach uczelni z własnej inicjatywy, a także wyrażanie opinii w sprawie nawiązania i rozwiązania stosunku pracy z kanclerzem.

Konflikt interesów może pojawiać się w relacji rada uczelni–rektor w zakresie ważnej kompetencji rady, wynikającej z art. 125 ust. 4 – udzielenia zgody na wykonywanie dodatkowego zajęcia zarobkowego przez rektora uczelni publicznej na okres kadencji. Zgadzając się na to, rada uczelni powinna kierować się dobrem instytucji, to jest ocenić w sposób bardzo szczegółowy i precyzyjny charakter tego dodatkowego zajęcia zarobkowego w zakresie wymaganego nakładu pracy oraz pod kątem działalności konkurencyjnej i konfliktu interesów.

Zgodnie z treścią art. 453 ust. 4 „Rektor zostaje zawieszony w pełnieniu funkcji z mocy prawa, w przypadku gdy toczy się przeciwko niemu postępowanie karne z oskarżenia publicznego o przestępstwo umyślne lub postępowanie o umyślne przestępstwo skarbowe”. W ust. 5 tego artykułu czytamy:

Jeżeli rektor rażąco lub uporczywie narusza przepisy prawa, minister może go odwołać, po zasięgnięciu opinii RGNiSW oraz właściwej konferencji, o której mowa w art. 329 ust. 1 pkt 2–4. Opinie są przedstawiane w terminie 30 dni od dnia doręczenia wniosku o ich wydanie. W przypadku bezskutecznego upływu tego terminu wymóg zasięgnięcia opinii uważa się za spełniony. W przypadku odwołania rektora przez ministra przepisy art. 24 ust. 7 i 8 stosuje się odpowiednio.

¹⁹ Ranking Szkół Wyższych Perspektywy 2019, <http://perspektywy.pl/RSW2019/> (dostęp: 18.12.2020).

CZĘŚĆ II

KRASP Z PERSPEKTYWY 25 LAT DZIAŁALNOŚCI – NA PODSTAWIE I Z WYKORZYSTANIEM FRAGMENTÓW DOKUMENTÓW ORAZ WCZEŚNIEJSZYCH OPRACOWAŃ I PUBLIKACJI

ROZDZIAŁ 5

Geneza utworzenia i tożsamość KRASP jako reprezentacji uczelni akademickich¹

5.1. Treści dokumentów konstytuujących KRASP w kolejnych kadencjach

Wykaz powoływanych dalej dokumentów obejmuje:

REGULAMIN z 1997 r. (treść tego dokumentu nie zachowała się)

REGULAMIN z 6 czerwca 1999 r.

ze zmianami 6 maja 2000 r. oraz 7 czerwca 2001 r. (Przewodniczący – Jerzy Woźnicki)

ze zmianami 15 kwietnia 2004 r., 19 listopada 2004 r. oraz 23 maja 2005 r. (Przewodniczący – Franciszek Ziejka)

STATUT z 24 września 2005 r.

ze zmianami 14 listopada 2005 r. oraz 13 października 2006 r. (Przewodniczący – Tadeusz Luty)

¹ Rozdział jest zbiorem wybranych przez autora fragmentów wcześniejszych opracowań z przywołaniem ich źródeł, oraz cytatów z dokumentów formalnie konstytuujących KRASP.

STATUT z 13 października 2011 r.

ze zmianami 26 maja 2012 r. (Przewodnicząca – Katarzyna Chałasińska-Macukow)
ze zmianami 23 listopada 2012 r. (Przewodniczący – Wiesław Banyś)
ze zmianami 18 listopada 2016 r., 16 listopada 2018 r. oraz 6 grudnia 2019 r. (Przewodniczący – Jan Szmidt)

Prezentacja dokumentów konstytuujących KRASP, w tym dokumentu uznano za bazowy oraz wprowadzonych następnie zmian, została poprzedzona kilkoma komentarzami poświęconymi genezie utworzenia KRASP oraz ostatnio wprowadzonym zmienianym regulacjom statutowym i ustawowym.

Wstęp

W książce Adama Gałkowskiego wydanej z okazji jubileuszu 10-lecia KRASP czytamy:

Swoistym fenomenem w historii ogólnej Konferencji Rektorów był fakt, iż od początku swojego istnienia działała ona jako dobrowolne stowarzyszenie, w oparciu o wewnętrzny regulamin, zatwierdzony przez Zgromadzenie Plenarne (uchwała z 6 czerwca 1999 r.). Tak więc organizacja formalnie działała zgodnie z prawem – z Prawem o stowarzyszeniach – obradowała, głosowała, wybierała swoje władze i zatwierdzała finansowe sprawozdania. Mimo to brak ustawowego uregulowania obniżał jej rangę i z pewnością nie ułatwiał bieżącej pracy i realizacji powierzonych przedsięwzięć. Tym bardziej że w większości krajów europejskich działalność podobnych organizacji regulują ustawy, a one same dysponują znacznie większymi budżetami oraz rozbudowanym zapleczem pomocniczym (J. Woźnicki, *Nie tworzymy nic nowego*, „Forum Akademickie” 1999, nr 12).

Mimo wszystko – jak się wydaje, regulamin KRASP dobrze spełniał swoją rolę, gdyż Konferencja Rektorów funkcjonowała sprawnie i sukcesywnie się rozwijała. Dużą w tym zasługą i udziałem prof. Jerzego Woźnickiego, który od początku trzymał nad regulaminem stałą pieczę. Do grona członków przyjmowała nowe uczelnie, rozszerzała zakres działalności merytorycznej, umacniała swoją pozycję w polskim życiu akademickim, nawiązywała współpracę z analogicznymi organizacjami w innych krajach oraz umacniała swoją pozycję w organizacjach międzynarodowych. Regulamin, w razie zaistnienia takiej potrzeby, mógł być aktualizowany. I tak się zdarzyło – m.in. wskutek przyjęcia uchwały Prezydium z 4 września 1999 r. w sprawie podejmowania zobowiązań i rozporządzania majątkiem KRASP, 6 maja 2000 r. (uchwała Zgromadzenia Plenarnego), 7 czerwca 2001 r. w związku z powołaniem działającej w ramach

KRASP Komisji Akredytacyjnej (uchwała Zgromadzenia Plenarnego), mającej stanowić forum współdziałania komisji akredytacyjnych konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych.

O ile Minister Edukacji Narodowej Krystyna Łybacka była przeciwna idei solidniejszego „umocowania prawnego” organizacji rektorów w postaci odpowiednich zapisów w przygotowanej ustawie o szkolnictwie wyższym, o tyle wskutek działań ówczesnego Przewodniczącego KRASP, prof. Jerzego Woźnickiego, wspartego autorytetem Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego, wiosną 2002 r. dostrzegła jednak taką potrzebę. Tę odmianę stanowiska Minister odnotowali rektorzy, stwierdzając z zadowoleniem, iż w ten sposób ich konferencja, „pełniąc funkcje doradcze i opiniodawcze, uzyskała – tak jak ma to miejsce w większości krajów Unii Europejskiej – status instytucjonalnego partnera Ministra w dyskusjach na temat spraw istotnych dla szkolnictwa wyższego” (uchwała Prezydium KRASP z 27 kwietnia 2002 r.). Wszystko to była zapowiedź przyszłych rozwiązań, a tymczasem wciąż obowiązywał regulamin, którego kolejną nowelizację spowodowały: przekształcenie Komisji Akredytacyjnej KRASP w Komisję Akredytacyjną – Zespół Boloński oraz powołanie do życia Tymczasowej Konferencji Rektorów Akademickich Uczelni Niepaństwowych (uchwała Prezydium z 15 kwietnia 2004 r.). Podobne przyczyny zmian miały miejsce jeszcze rok później (Uchwała Zgromadzenia Plenarnego KRASP z 23 maja 2005 r.).

(...) Struktura KRASP kształtowała się w zależności od wzrostu zaangażowania tej organizacji w misję określoną regulaminem i statutem, i w miarę poszerzania się obszarów działalności. Ewolucja ta trwała od początku istnienia Konferencji i miała jedną stałą tendencję – rozbudowę. Obowiązujący dzisiaj statut uprawomocnił funkcjonującą już wcześniej strukturę organizacyjną reprezentacji rektorów art. 4, a także szczegółowo określił tryb powoływania, prawa, kompetencje i obowiązki poszczególnych jej organów (...)².

Jubileusz 25-lecia Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich skłania do wnikliwego spojrzenia na wyzwania i dokonania kolejnych kadencji rektorskich w tym okresie. Naszym wspólnym, największym osiągnięciem na przestrzeni tych 25 lat jest uzyskanie przez KRASP pozycji dojrzałej, umocowanej formalnie i odpowiedzialnej instytucji, bez której trudno byłoby dzisiaj wyobrazić sobie system szkolnictwa wyższego w naszym kraju.

² A. Gałkowski, *Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (1997–2007). Z dziejów autonomii uczelni i samorządności akademickiej w Polsce*, Fundacja dla Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007, s. 59–60, 64.

W statucie Konferencji Rektorów podkreślono, że KRASP „stoi na straży tradycyjnych wartości akademickich, a w tym zasad etyki zawodowej, odpowiedzialności i konstytucyjnej zasady autonomii szkół wyższych, gwarantującej im w szczególności prawo do określania własnego stanowiska we wszystkich sprawach, którymi zainteresowana jest społeczność akademicka”.

KRASP działa na podstawie art. 337 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668 ze zm.), realizuje cele i zadania wynikające z ustawy (w szczególności z jej art. 251 ust. 4, art. 329 ust. 2, art. 337, art. 388 ust. 5, art. 404 ust. 5, art. 432 ust. 5 oraz 6) oraz statutu. Jest instytucją przedstawicielską środowiska szkolnictwa wyższego. Konferencja działa na rzecz rozwoju szkolnictwa wyższego, nauki i kultury, angażuje się w żywotne sprawy środowiska akademickiego, przedstawia wnioski, wyraża opinie, wspiera i monitoruje działania na rzecz podnoszenia jakości kształcenia. KRASP współdziała z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, innymi ministrami nadzorującymi szkoły wyższe oraz z Radą Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Polską Komisją Akredytacyjną i innymi agencjami akredytującymi uczelnie akademickie, Parlamentem Studentów Rzeczypospolitej Polskiej i Krajową Reprezentacją Doktorantów.

Utworzenie KRASP

Lata 1980/1981 to były trudne początki inicjowania przez grono rektorów czołowych uczelni współdziałania i kontakty o charakterze poziomym. Prasa stanu wojennego określiła je później pogardliwym stwierdzeniem – „samotwór rektorów”. W latach 1993–1996 rektorzy wznowili tę inicjatywę. Spotykali się regularnie, tworzyli kluby rektorów typów uczelni, ogłaszali wspólne komunikaty, wybierali swego przewodniczącego, ale ich działalność miała wciąż charakter nieformalny. Pojawiła się potrzeba powołania instytucji, która byłaby demokratyczna, powszechna, a równocześnie potrafiłaby zachować standardy nauczania i badań naukowych. W latach 1996/1997 czterej rektorzy uczelni – Aleksander Koj (UJ), Włodzimierz Siwiński (UW), Mirosław Handke (AGH) i Jerzy Woźnicki (PW) – zainicjowali ideę utworzenia ogólnopolskiej „szerszej reprezentacji środowisk akademickich”. Projekt powołania reprezentacji w postaci KRASP został przedstawiony na posiedzeniu nieformalnej Konferencji Rektorów Uczelni Autonomicznych (KRAU) 31 stycznia 1997 roku i został przyjęty przez uczestników spotkania. Jednak spory o formułę działania, wymogi członkostwa obejmujące uczelnie niepubliczne czy nie i charakter instytucjonalny przyszłej struktury dopiero się zaczęły. Trzeba było rozstrzygnąć kilka kwestii zasadniczych – wybór charakteru struktury organizacji:

czy struktura silniejsza, czy luźniejsza, czy struktura federacyjna, jaka powinna być siła organów. Należało ustalić kryteria przynależności uczelni członkowskich – „warunki akademickości” – wymogi habilitacyjne czy tylko doktorskie. Należało podjąć prace nad projektem regulaminu przyszłego KRASP oraz „propozycjami poprawek do tego projektu”, a także prowadzić działania konsultacyjne i informacyjne inicjatorów projektu w instytucjach rządowych i w Sejmie.

Po niezbędnych przygotowaniach, a w tym po opracowaniach propozycji Regulaminu, zebranie założycielskie KRASP odbyło się 7 czerwca 1997 roku w Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Grono 73 rektorów jednomyślnie głosowało za utworzeniem KRASP, przyjęło pierwszy wewnętrzny regulamin i wybrało władze.

W preambule do Statutu KRASP odnotowano, że powstała ona w 1997 roku z inicjatywy oddolnej – powołana „przez rektorów będących członkami [nieformalnych] konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych: uniwersytetów, uczelni technicznych, rolniczych, pedagogicznych, ekonomicznych, medycznych i artystycznych”, w 1998 roku dołączyli rektorzy członkowie Konferencji Rektorów Akademii Wychowania Fizycznego. Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich została utworzona w celu ustanowienia wspólnej reprezentacji rektorów uczelni akademickich, zarówno publicznych, jak i niepublicznych, wobec organów państwa, a także w celu utworzenia jednej narodowej konferencji rektorów do reprezentowania tej grupy uczelni polskich na poziomie europejskim, w składzie wówczas istniejących stowarzyszeń uczelni w Europie, to jest Konfederacji Europejskich Konferencji Rektorów (CEURC) oraz Stowarzyszenia Uniwersytetów Europejskich (CRE). Te dwie organizacje w 2001 roku zostały połączone w następstwie utworzenia Europejskiego Stowarzyszenia Uniwersytetów EUA³, którego współzałożycielem została działająca w ich ramach KRASP⁴, z pełnymi prawami członkowskimi. Umocowanie ustawowe KRASP uzyskała w 2005 roku w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym, która wówczas – nie nazywając Konferencji Rektorów wprost organem przedstawicielskim – pozostawiła bliższe określenie jej statusu do regulacji statutowej. Statut z 13 października 2011 roku określił KRASP jako „organ przedstawicielski uczelni akademickich, właściwy w zakresie szkolnictwa wyższego i nauki”. Obecnie na mocy ustawy, zgodnie z przepisami art. 329, KRASP jest instytucją przedstawicielską, reprezentującą uczelnie akademickie⁵.

³ P. Nyborg, *The Roots of the European University Association*, April 2014, <https://eua.eu/component/attachments/attachments.html?task=attachment&id=853> (dostęp: 7.09.2022).

⁴ https://www.krasp.org.pl/pl/Dzialalnosc/WSPOLPRACA_Z_EUA (dostęp: 7.09.2022).

⁵ J. Woźnicki, *Komentarz do art. 337 [w:] Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. J. Woźnicki, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.

W sprawozdaniu KRASP za kadencję 2016–2020 czytamy:

W swej ostatniej zakończonej już kadencji Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich funkcjonowała na podstawie statutu uchwalonego przez Zgromadzenie Plenarne w październiku 2011 r. W Statucie tym kilkakrotnie wprowadzono zmiany. W kadencji 2016–2020 Statut był nowelizowany przez Zgromadzenie Plenarne KRASP trzykrotnie. Zmiany wprowadzone na początku kadencji, 18 listopada 2016 r., dotyczyły nowej struktury komisji stałych oraz włączenia do składu Prezydium przewodniczących komisji powołanych przez Prezydium na okres jednej kadencji. Nowelizacja Statutu KRASP dokonana przez Zgromadzenie Plenarne KRASP 16 listopada 2018 r. dostosowała Statut do przepisów nowej ustawy, bez wprowadzania zmian w zasadach funkcjonowania Konferencji. Nie wprowadzono także wówczas zasadniczych zmian przepisów dotyczących Konferencji Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych (KRePSZ), która – z nazwą zmienioną na Konferencja Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych (KRePUZ) – została wymieniona jako trzecia, obok KRASP i KRZaSP (Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich), konferencja reprezentująca środowisko szkolnictwa wyższego i nauki (w poprzednio obowiązującej ustawie wymienione były jedynie KRASP i KRZaSP). Postanowiono wówczas odłożyć decyzję w tej sprawie do chwili przyjęcia przez KRePUZ nowego statutu i ustalenia na tej podstawie nowych zasad współdziałania obu Konferencji. Zasady te określono w roku 2019, a znalazły one odzwierciedlenie w nowelizacji Statutu KRASP dokonanej 6 grudnia 2019 r. W wyniku tej nowelizacji Konferencja Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych utraciła status zbiorowego członka stowarzyszonego, a jej uczelnie członkowskie – status uczelni stowarzyszonych KRASP. Uczelnie członkowskie KRePUZ, począwszy od roku 2020, mogą ubiegać się o status uczelni stowarzyszonych KRASP na zasadach ogólnych, stosowanych wcześniej w odniesieniu do uczelni zawodowych, będących członkami KRZaSP lub niebędących członkami żadnej konferencji rektorów⁶.

Za dokument wyjściowy dalszych analiz należy uznać Regulamin KRASP z 1999 roku, którego brzmienie przedstawiono w związku z tym w całości.

⁶ Sprawozdanie z działalności Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich w kadencji 2016–2020, https://www.krasp.org.pl/resources/upload/Inne_dokumenty_KRASP/publikacje_2016-2020/sprawozdanie_KRASP_2016-2020_z_zalacznikami.pdf (dostęp: 22.06.2022).

REGULAMIN KONFERENCJI REKTORÓW AKADEMICKICH SZKÓŁ POLSKICH

*uchwalony przez Zgromadzenie Plenarne KRASP
w dniu 6 czerwca 1999 r.*

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich - KRASP, została powołana w dniu 7 czerwca 1997 r. przez rektorów szkół wyższych, będących członkami konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych: uniwersytetów, uczelni technicznych, rolniczych, pedagogicznych, ekonomicznych, medycznych i artystycznych. W dniu 20 kwietnia 1998 r. Zgromadzenie Plenarne KRASP podjęło decyzję o włączeniu do KRASP, na prawach członków założycieli, rektorów - członków konferencji rektorów akademickich wychowania fizycznego. KRASP stoi na straży tradycyjnych wartości akademickich, a w tym konstytucyjnej zasady autonomii szkół wyższych, gwarantującej im prawo do określania własnego stanowiska we wszystkich sprawach, którymi zainteresowana jest społeczność akademicka.

Art. 1

1. KRASP jest dobrowolnym zrzeszeniem rektorów reprezentujących polskie szkoły wyższe, w szczególności prowadzące dzienne studia magisterskie na co najmniej dwóch kierunkach studiów oraz posiadające uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora lub równorzędne w co najmniej jednej dyscyplinie.
2. Rektorzy szkół wyższych, o których mowa w ust. 1, zwanych dalej uczelniami członkowskimi, mogą działać w ramach konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych:
 - a) uniwersytetów,
 - b) uczelni technicznych,
 - c) uczelni rolniczych,
 - d) uczelni pedagogicznych,
 - e) uczelni ekonomicznych,
 - f) uczelni medycznych,
 - g) uczelni artystycznych,
 - h) akademii wychowania fizycznego.
3. Status uczelni członkowskiej może być nadany indywidualnie - poszczególnym uczelniom, lub zbiorowo - wszystkim uczelniom, należącym do konferencji rektorów określonego typu szkół wyższych, z zachowaniem warunków określonych w ust. 1.
4. Status uczelni członkowskich - zbiorowo wszystkim uczelniom należącym do konferencji rektorów określonego typu szkół wyższych, nie wymienionego w ust. 2, nadaje Zgromadzenie Plenarne KRASP na wniosek Prezydium KRASP.
5. Status uczelni członkowskiej - indywidualnie danej uczelni należącej lub nie do konferencji rektorów określonego typu szkół wyższych, wymienionego w ust. 2, nadaje Prezydium KRASP na wniosek konferencji rektorów właściwego typu szkół wyższych lub samej zainteresowanej szkoły wyższej.

Art. 2

1. Celem KRASP jest:
 - a) inspirowanie i koordynowanie współpracy zrzeszonych szkół wyższych,
 - b) reprezentowanie interesu szkolnictwa wyższego i nauki, a także wspólnych interesów na zewnątrz szkół wyższych, w tym także wybór ich przedstawicieli do ponadnarodowych stowarzyszeń rektorów lub uczelni.
2. Dla osiągnięcia powyższych celów KRASP:
 - a) podejmuje działania na rzecz stworzenia społecznego poparcia dla rozwoju szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce,
 - b) występuje do rządu i parlamentu w żywotnych sprawach dotyczących środowiska akademickiego,
 - c) dba o utrzymanie zasad etycznych, wartości akademickich i etosu nauczyciela akademickiego oraz odpowiedniego poziomu kształcenia studentów i słuchaczy,
 - d) opracowuje i przedstawia opinie w sprawach istotnych dla rozwoju polskiej nauki, kultury i oświaty,
 - e) współpracuje z organami kolegialnymi oraz stowarzyszeniami i korporacjami reprezentującymi polskie środowisko akademickie i naukowe,
 - f) współpracuje z Ministerstwem Edukacji Narodowej i innymi resortami, urzędami i organizacjami działającymi na rzecz nauki i edukacji narodowej.

Art. 3

1. Organami KRASP są:
 - a) Zgromadzenie Plenarne KRASP,
 - b) Przewodniczący KRASP.
2. Kadencja organów KRASP pokrywa się z kadencją rektorów określoną w odpowiedniej ustawie.

Art. 4

1. Zgromadzenie Plenarne KRASP:
 - a) uchwała Regulamin KRASP i dokonuje jego zmian oraz wykładni,
 - b) nadaje status uczelni członkowskich w trybie zbiorowym,
 - c) uchwała wytyczne kierunkowe dla pozostałych organów i komisji KRASP,
 - d) dokonuje wyboru Przewodniczącego KRASP i jego zastępców,
 - e) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania Przewodniczącego KRASP z działalności KRASP,
 - f) podejmuje uchwały z własnej inicjatywy, na wniosek Prezydium lub Przewodniczącego KRASP albo Przewodniczącego konferencji rektorów danego typu szkół wyższych.
2. Plenarne zgromadzenie KRASP zwołuje Przewodniczący KRASP w miarę potrzeby, jednak nie rzadziej niż raz w roku:
 - a) z własnej inicjatywy,
 - b) na wniosek Prezydium KRASP,
 - c) na wniosek co najmniej 3 konferencji poszczególnych typów szkół wyższych.
3. W okresie pomiędzy posiedzeniami Zgromadzenia Plenarnego działa w jego imieniu Prezydium KRASP.

Art. 5

1. Przewodniczącego KRASP oraz jego dwóch zastępców wybiera Zgromadzenie Plenarne KRASP w głosowaniu tajnym, bezwzględną większością ważnie oddanych głosów, przy obecności więcej niż połowy uprawnionych do głosowania.
2. Wybór Przewodniczącego KRASP oraz jego zastępców na nową kadencję, z zachowaniem wymagań określonych w ust. 1, następuje w okresie ostatnich 3 miesięcy przed upływem bieżącej kadencji; wyboru dokonują rektorzy wybrani na nową kadencję.
3. Zgromadzenie wyborcze zwołuje Przewodniczący KRASP bieżącej kadencji.

Art. 6

Przewodniczący KRASP kieruje jej działalnością, przewodniczy pracom Prezydium KRASP oraz reprezentuje KRASP na zewnątrz.

Art. 7

1. W skład Prezydium KRASP wchodzi z urzędu:
 - a) Przewodniczący KRASP,
 - b) dwóch zastępców Przewodniczącego KRASP,
 - c) przewodniczący konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych, wybrani przez te konferencje.
2. W skład Prezydium KRASP mogą wchodzić także, na podstawie uchwały Prezydium, przewodniczący poszczególnych stałych komisji KRASP.
3. W pracach Prezydium KRASP biorą udział z głosem doradczym:
 - a) Sekretarz Generalny KRASP,
 - b) inne osoby zaproszone przez Prezydium lub Przewodniczącego KRASP.
4. Prezydium KRASP w okresie między posiedzeniami Zgromadzenia Plenarnego KRASP podejmuje uchwały w imieniu KRASP, a ponadto:
 - a) reprezentuje KRASP na zewnątrz,
 - b) powołuje stałe i doraźne komisje KRASP,
 - c) nadaje status uczelni członkowskich KRASP w trybie indywidualnym,
 - d) podejmuje wszystkie decyzje nie zastrzeżone dla innych organów KRASP.
5. Prezydium KRASP zwołuje nie rzadziej niż raz na kwartał Przewodniczący KRASP lub, z jego upoważnienia, zastępca Przewodniczącego:
 - a) z własnej inicjatywy,
 - b) na wniosek co najmniej 3 członków Prezydium.

Art. 8

1. W celu realizacji istotnych celów KRASP tworzone są na czas kadencji organów KRASP komisje stałe KRASP; komisje doraźne mogą być tworzone w celu załatwiania określonych spraw i mają okresowy charakter.
2. Jedna z komisji stałych wykonuje funkcje komisji rewizyjnej KRASP.
3. Prezydium KRASP powołuje i odwołuje komisje i ich przewodniczących oraz określa ich skład, a także wyznacza zadania komisji.

4. W skład komisji wchodzi rektorzy uczelni członkowskich. W skład komisji mogą wchodzić także rektorzy poprzedniej kadencji, z tym że liczba rektorów aktualnie pełniących swe funkcje musi przekraczać połowę składu komisji.
5. Przewodniczącym komisji może być tylko rektor uczelni członkowskiej, aktualnie pełniący swą funkcję.
6. Do ważności postanowień komisji niezbędne jest, aby aktualni rektorzy stanowili więcej niż połowę obecnych na danym posiedzeniu.
7. Postanowienia komisji mają charakter wewnętrzny i mogą być przedstawiane wyłącznie Prezydium KRASP.

Art. 9

1. Sekretarz Generalny KRASP zapewnia od strony organizacyjnej i administracyjnej warunki dla funkcjonowania KRASP i jej organów.
2. Sekretarza Generalnego powołuje na okres kadencji organów KRASP i odwołuje Prezydium KRASP na wniosek Przewodniczącego KRASP.
3. Obsługę KRASP prowadzi Biuro KRASP, którym kieruje Sekretarz Generalny KRASP.
4. Szczegółowe zasady organizacji i finansowania Biura określa Prezydium KRASP.

Art. 10

1. W imieniu KRASP wobec władz państwowych oraz instytucji krajowych i zagranicznych występują:
 - a) Przewodniczący KRASP i jego zastępcy,
 - b) Prezydium KRASP.
2. Zastępcy Przewodniczącego KRASP działają na zlecenie i w granicach upoważnienia Przewodniczącego KRASP.
3. Z upoważnienia Przewodniczącego, KRASP może reprezentować także Sekretarz Generalny KRASP, w granicach tego upoważnienia.
4. W szczególnych przypadkach, na zlecenie Przewodniczącego KRASP, w imieniu KRASP może występować upoważniony przez niego członek Prezydium KRASP.

Art. 11

1. Przy podejmowaniu uchwał i postanowień organy i komisje KRASP dążą do uzyskania konsensusu.
2. Jeżeli osiągnięcie konsensusu jest niemożliwe, uchwały zapadają, z zastrzeżeniem postanowień Art. 5 ust. 1 oraz Art. 15, większością 2/3 ważnie oddanych głosów przy obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania.
3. Czynne prawo wyborcze oraz prawo głosu w organach KRASP przysługuje rektorom uczelni członkowskich posiadających uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora lub równorzędne oraz rektorom uczelni założycielskich.
4. Bierne prawo wyborcze w wyborach Przewodniczącego KRASP i jego zastępców oraz prawo kandydowania do składu Prezydium KRASP zgodnie z Art. 7 ust. 1 lit. c przysługuje rektorom uczelni członkowskich posiadających uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora (lub równorzędne) w co najmniej dwóch dyscyplinach nauki

(sztuki) oraz do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego (lub równorzędne) w co najmniej jednej dziedzinie nauki (sztuki).

5. Przewodniczącego konferencji rektorów danego typu szkół wyższych, na posiedzeniach i w pracach Prezydium KRASP, może zastępować z głosem stanowiącym jedynie wiceprzewodniczący tej konferencji, jeśli spełnia warunki określone w ust. 4.
6. Rektora uczelni członkowskiej w Zgromadzeniu Plenarnym może zastępować z głosem stanowiącym, po przedstawieniu pisemnego upoważnienia rektora, upoważniony przez niego prorektor.

Art. 12

Działalność KRASP nie może naruszać autonomii uczelni członkowskich ani niezależności i samorządności konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych.

Art. 13

1. KRASP pokrywa koszty swej działalności ze składek wnoszonych przez uczelnie członkowskie.
2. Wysokość składek i zasady rozliczania kosztów ustala Prezydium KRASP.

Art. 14

1. Utrata członkostwa w KRASP następuje w wyniku złożenia przez danego rektora deklaracji o wystąpieniu.
2. Utrata członkostwa z innych względów, niż określone w ust. 1, następuje w trybie analogicznym do jego przyznania. Przesłankami do decyzji właściwego organu o pozbawieniu członkostwa są:
 - a) zniesienie uczelni reprezentowanej przez danego rektora,
 - b) utrata uprawnień, o których mowa w Art. 1,
 - c) zaleganie z wnoszeniem składek członkowskich pomimo upomnienia.

Art. 15

Zrzeszenie KRASP może zostać rozwiązane na mocy uchwały podjętej przez Zgromadzenie Plenarne większością 2/3 ważnie oddanych głosów przy obecności co najmniej 3/4 regulaminowego składu członków KRASP. O zwołaniu tego Zgromadzenia członkowie KRASP powinni być powiadomieni pisemnie co najmniej na dwa tygodnie przed posiedzeniem.

Art. 16

Wykaz uczelni założycielskich KRASP zawiera załącznik nr 1 do Regulaminu.

W dalszej części rozdziału przedstawiono kolejne zmiany w dokumentach wewnętrznych ustanawiających KRASP.

- Zmiany Regulaminu wprowadzone 6 maja 2000 r.

Do preambuły dodano:

Doświadczenia pierwszych lat działania KRASP oraz procesy zachodzące w polskim i europejskim szkolnictwie wyższym wskazują na potrzebę działania Konferencji w szerokiej formule, zapewniającej możliwość współdziałania rektorów i poszanowania tożsamości różnych typów uczelni – publicznych i niepublicznych, dużych i małych, akademickich i zawodowych, prowadzących kształcenie na wielu kierunkach i bardziej specjalistycznych, działających w dużych ośrodkach akademickich i mniejszych miejscowościach, o wieloletniej tradycji i tych nowo utworzonych.

KRASP pragnie realizować swoje cele w partnerskiej współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej oraz Parlamentem Studentów RP.

Dodano typ uczelni – wojskowej:

Art. 1 ust. 2 i) uczelni wojskowych.

Dodano status uczelni stowarzyszonej:

Art. 1 ust. 6. Status uczelni stowarzyszonej może być nadany indywidualnie poszczególnym uczelniom prowadzącym studia magisterskie. Status uczelni stowarzyszonej może być także nadany zbiorowo wszystkim uczelniom należącym do konferencji rektorów niewymienionych w ust. 2, zrzeszonym według określonych kryteriów. Do trybu nadawania statusu uczelni stowarzyszonej stosuje się odpowiednio postanowienia ust. 4 i 5.

Dodano trzeci cel KRASP:

Art. 2 ust. 1 b) podejmowanie działań prowadzących do stworzenia efektywnego zintegrowanego systemu edukacji narodowej i działanie na rzecz rozwoju szkolnictwa wyższego.

Dodano cztery sposoby realizacji celów:

Art. 2 ust. 2

podejmuje działania sprzyjające poprawie jakości kształcenia,
podejmuje działania wspierające podmiotowość studentów oraz elastyczność i różnorodność form kształcenia, wynikające między innymi z bogactwa tradycji instytucji kształcących,
podejmuje działania sprzyjające zrównoważonemu rozwojowi systemu szkolnictwa wyższego obejmującego wszystkie typy i rodzaje uczelni,
zapewnia rektorom zainteresowanych uczelni członkowskich zaplecze informacyjne i doradcze w zakresie kierowania uczelnią.

Dodano organ – Prezydium KRASP:

Art. 3 ust. 1 c) Prezydium KRASP.

Dodano prawo głosu doradczego uczelni stowarzyszonych w Zgromadzeniu Plenarnym:

Art. 11 ust. 7. W Zgromadzeniu Plenarnym mogą brać udział, z głosem doradczym, rektorzy uczelni stowarzyszonych lub upoważnieni przez nich prorektorzy tych uczelni oraz przewodniczący lub wiceprzewodniczący konferencji rektorów, o których mowa w art. 1 ust. 6.

- Zmiany wprowadzone 7 czerwca 2001 r.

Po art. 8 wprowadza się dodatkowy artykuł 8' o następującej treści:

W ramach Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich działa Komisja Akredytacyjna KRASP, stanowiąca forum współdziałania komisji akredytacyjnych konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych.

1.

W skład Komisji Akredytacyjnej KRASP wchodzi:

przewodniczący komisji akredytacyjnych konferencji rektorów poszczególnych typów szkół,

a.

b. osoby wyznaczone przez Prezydium.

2.

Pracami Komisji Akredytacyjnej KRASP kieruje jej przewodniczący, powoływany przez Prezydium na okres kadencji organów KRASP.

- Propozycje zmian w 2002 r.

Członkostwo KRASP – uczelnie uprawnione do nadawania stopnia doktora:

Art. 1. KRASP jest dobrowolnym zrzeszeniem rektorów reprezentujących polskie szkoły wyższe posiadające uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora lub równorzędne w co najmniej jednej dyscyplinie.

Wprowadzenie statusu Honorowego Przewodniczącego KRASP:

Art. 6¹. Zgromadzenie Plenarne KRASP, w trybie określonym w art. 5 ust. 1, może nadać byłemu Przewodniczącemu KRASP status Honorowego Przewodniczącego KRASP.

Poszerzenie składu Prezydium KRASP o Honorowego Przewodniczącego:

Art. 7 ust. 1. b) Honorowy Przewodniczący KRASP.

Poszerzenie składu Prezydium o Przewodniczącego Komisji Akredytacyjnej KRASP:

ust. 2

W skład Prezydium KRASP mogą wchodzić także, na podstawie uchwały Prezydium, przewodniczący poszczególnych stałych komisji KRASP oraz przewodniczący Komisji Akredytacyjnej KRASP, o ile jest aktualnym lub byłym rektorem uczelni członkowskiej.

ust. 3

3¹. Liczba rektorów aktualnie pełniących swe funkcje musi przekraczać połowę składu Prezydium.

Zmiana w zapisie składu komisji z: rektorzy poprzedniej kadencji na: byli rektorzy uczelni członkowskich:

Art. 8 ust. 4. W skład komisji wchodzi rektorzy uczelni członkowskich. W skład komisji mogą wchodzić także byli rektorzy uczelni członkowskich, z tym że liczba rektorów aktualnie pełniących swe funkcje musi przekraczać połowę składu komisji.

Zmiana z: Przewodniczącym komisji mógł być tylko rektor uczelni członkowskiej, aktualnie pełniący swą funkcję na: każdy członek komisji, także były rektor uczelni członkowskiej:

Art. 8 ust. 5. Przewodniczącym komisji może być każdy członek komisji, także były rektor uczelni członkowskiej.

Postanowienia komisji dostępne już nie wyłącznie Prezydium KRASP, lecz także organom KRASP:

Art. 8 ust. 7. Postanowienia komisji mają charakter wewnętrzny i mogą być przedstawiane wyłącznie organom KRASP.

Dodano słowo „Krajowe” do Biura KRASP:

Art. 9 1. Obsługę KRASP prowadzi Biuro Krajowe KRASP, którym kieruje Sekretarz Generalny KRASP. 2. Szczegółowe zasady organizacji i finansowania Biura Krajowego określa Prezydium KRASP.

Art. 10 3. Z upoważnienia Przewodniczącego, KRASP mogą reprezentować także, w granicach tego upoważnienia, Honorowy Przewodniczący KRASP oraz Sekretarz Generalny KRASP.

- Zmiany w regulaminie z 15 kwietnia 2004 r.

Dodano do typów uczelni – akademickie uczelnie niepaństwowe:

Art. 1 ust. 2 dodaje się lit. j w brzmieniu:
j) akademickich uczelni niepaństwowych.

Powołanie Komisji Akredytacyjnej – Zespołu Bolońskiego KRASP:

Art. 8' otrzymuje brzmienie:

1. W ramach Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich działa Komisja Akredytacyjna – Zespół Boloński KRASP.
2. W skład Komisji Akredytacyjnej, stanowiącej forum współdziałania komisji akredytacyjnych konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych, wchodzi:

- a) przewodniczący komisji akredytacyjnych konferencji rektorów poszczególnych typów szkół,
 - b) osoby wyznaczone przez Prezydium.
3. W skład Zespołu Bolońskiego, którego zadaniem jest okresowe dokonywanie oceny przebiegu Procesu Bolońskiego w naszym kraju na tle zmian zachodzących w innych krajach oraz przedstawianie inicjatyw i rekomendacji dotyczących niezbędnych działań, wchodzi osoby wyznaczone przez Prezydium.
 4. Pracami Komisji Akredytacyjnej – Zespołu Bolońskiego KRASP kieruje jej przewodniczący, powoływany przez Prezydium na okres kadencji organów KRASP.
- Zmiany w regulaminie z 23 maja 2005 r.⁷

Preambuła:

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich - KRASP, została powołana w dniu 7 czerwca 1997 r. przez rektorów szkół wyższych, będących członkami konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych: uniwersytetów, uczelni technicznych, rolniczych, pedagogicznych, ekonomicznych, medycznych i artystycznych. W dniu 20 kwietnia 1998 r. Zgromadzenie Plenarne KRASP podjęło decyzję o włączeniu do KRASP, na prawach członków założycieli, rektorów - członków konferencji rektorów akademii wychowania fizycznego.

W dniu 30 września 2000 r. Zgromadzenie Plenarne postanowiło przyznać Konferencji Rektorów Uczelni Zawodowych (działającej aktualnie jako Konferencja Rektorów Państwowych Szkół Zawodowych - KRePSZ) status stowarzyszonego członka zbiorowego KRASP.

Zgromadzenie Plenarne uczyniło to w przekonaniu o istotnej roli uczelni zawodowych w systemie szkolnictwa wyższego, które – zgodnie z założeniami Procesu Bolońskiego – kształcą studentów studiów I stopnia przygotowują swoich absolwentów do wykonywania zawodu, ale także do kontynuowania studiów II stopnia w uczelniach akademickich. Wskazuje to na potrzebę partnerstwa zarówno pomiędzy uczelniami zawodowymi i akademickimi, jak i organizacjami zrzeszającymi te uczelnie.

KRASP stoi na straży tradycyjnych wartości akademickich, a w tym konstytucyjnej zasady autonomii szkół wyższych, gwarantującej im prawo do określania własnego stanowiska we wszystkich sprawach, którymi zainteresowana jest społeczność akademicka.

Doświadczenia pierwszych lat działania KRASP oraz procesy zachodzące w polskim i europejskim szkolnictwie wyższym wskazują na potrzebę działania Konferencji w szerokiej formule, zapewniającej możliwość współdziałania rektorów i poszanowania tożsamości różnych typów uczelni – publicznych i niepublicznych, dużych i małych, akademickich i zawodowych, prowadzących kształcenie na wielu kierunkach i bardziej specjalistycznych, działających w dużych ośrodkach akademickich i mniejszych miejscowościach, o wieloletniej tradycji i tych nowo utworzonych.

KRASP pragnie realizować swoje cele w partnerskiej współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej i Sportu oraz Parlamentem Studentów RP.

⁷ Zmiany w Regulaminie zostały wykazane pogrubioną czcionką.

Art. 1 ust. 2

2. Rektorzy szkół wyższych, o których mowa w ust. 1, zwanych dalej uczelniami członkowskimi, mogą działać w ramach konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych:

- a) uniwersytetów,
- b) uczelni technicznych,
- c) uczelni rolniczych,
- d) uczelni pedagogicznych,
- e) uczelni ekonomicznych,
- f) uczelni medycznych,
- g) uczelni artystycznych,
- h) akademii wychowania fizycznego,
- i) uczelni wojskowych
- j) akademickich uczelni niepublicznych,

Rektorzy publicznych wyższych szkół zawodowych działają w ramach konferencji rektorów publicznych szkół zawodowych mającej status zbiorowego członka stowarzyszonego.

Art. 4 ust. 1

Art. 4

1. Zgromadzenie Plenarne KRASP, w skład którego wchodzi - jako członkowie indywidualni - przedstawiciele uczelni członkowskich oraz - w charakterze indywidualnych członków stowarzyszonych, biorących udział w posiedzeniach z głosem doradczym - przedstawiciele uczelni stowarzyszonych oraz przedstawiciele publicznych szkół zawodowych zrzeszonych w KRePSZ:

Art. 7 ust. 2

Art. 7

2. W skład Prezydium KRASP wchodzi także przewodniczący poszczególnych stałych komisji KRASP oraz przewodniczący Komisji Akredytacyjnej – Zespołu Bolońskiego KRASP, o ile są lub byli rektorami uczelni członkowskich, a także na prawach członka stowarzyszonego, z głosem doradczym – przewodniczący KRePSZ.

Art. 8 ust. 1

Art. 8

1. Jedną z komisji stałych, wskazaną przez Prezydium, wykonuje funkcje komisji rewizyjnej KRASP.

Art. 8'

Art. 8¹

1. W ramach Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich działa Komisja Akredytacyjna - Zespół Boloński KRASP.
2. W skład Komisji Akredytacyjnej, stanowiącej forum współdziałania komisji akredytacyjnych konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych, wchodzi:
 - a) przewodniczący komisji akredytacyjnych konferencji rektorów poszczególnych typów szkół,
 - b) osoby wyznaczone przez Prezydium.**W skład Komisji wchodzi z głosem doradczym przedstawiciel KRRePSZ.**

Art. 11

Art. 11

~~7. W Zgromadzeniu Plenarnym mogą brać udział, z głosem doradczym, rektorzy uczelni stowarzyszonych lub upoważnieni przez nich prorektorzy tych uczelni oraz przewodniczący lub wiceprzewodniczący konferencji rektorów, o których mowa w Art. 1 ust. 6.~~

Art. 13 ust. 1

Art. 13

1. KRASP pokrywa koszty swej działalności ze składek wnoszonych przez uczelnie członkowskie, **uczelnie stowarzyszone oraz uczelnie członkowskie konferencji stowarzyszonych.**

- STATUT KRASP z 24 września 2005 r.

Preambuła – usunięto zdanie o partnerskiej współpracy z MENiS i Parlamentem Studentów RP – związane z tym treści przeniesiono do art. 1:

STATUT Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

uchwalony przez Zgromadzenie Plenarne KRASP
w dniu 24 września 2005 r.

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich - KRASP, została powołana w dniu 7 czerwca 1997 r. przez rektorów szkół wyższych, będących członkami konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych: uniwersytetów, uczelni technicznych, rolniczych, pedagogicznych, ekonomicznych, medycznych i artystycznych. W dniu 20 kwietnia 1998 r. Zgromadzenie Plenarne KRASP podjęło decyzję o włączeniu do KRASP, na prawach członków założycieli, rektorów - członków konferencji rektorów akademii wychowania fizycznego.

W dniu 30 września 2000 r. Zgromadzenie Plenarne postanowiło przyznać Konferencji Rektorów Uczelni Zawodowych (działającej aktualnie jako Konferencja Rektorów Państwowych Szkół Zawodowych - KRePSZ) status stowarzyszonego członka zbiorowego KRASP.

Zgromadzenie Plenarne uczyniło to w przekonaniu o istotnej roli uczelni zawodowych w systemie szkolnictwa wyższego, które - zgodnie z założeniami Procesu Bolońskiego - kształcą studentów studiów I lub II stopnia przygotowują swoich absolwentów do wykonywania zawodu, ale także do kontynuowania studiów II stopnia w uczelniach akademickich. Wskazuje to na potrzebę partnerstwa zarówno pomiędzy uczelniami zawodowymi i akademickimi, jak i organizacjami zrzeszającymi te uczelnie.

KRASP stoi na straży tradycyjnych wartości akademickich, a w tym zasad etyki zawodowej, odpowiedzialności i konstytucyjnej zasady autonomii szkół wyższych, gwarantującej im w szczególności prawo do określania własnego stanowiska we wszystkich sprawach, którymi zainteresowana jest społeczność akademicka.

Doświadczenia pierwszych lat działania KRASP oraz procesy zachodzące w polskim i europejskim szkolnictwie wyższym wskazują na potrzebę działania Konferencji w szerokiej formule, zapewniającej możliwość współdziałania rektorów i poszanowania tożsamości różnych typów uczelni - publicznych i niepublicznych, dużych i małych, akademickich i zawodowych, prowadzących kształcenie na wielu kierunkach i bardziej specjalistycznych, działających w dużych ośrodkach akademickich i mniejszych miejscowościach, o wieloletniej tradycji i tych nowo utworzonych.

Dodano umocowanie KRASP w ustawie z 2005 r.:

Art. 1

1. KRASP działa jako Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich w rozumieniu art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym.
2. KRASP realizuje swoje cele i zadania zgodnie z art. 55 tej ustawy, wspierając działania Parlamentu i Rządu RP na rzecz edukacji, nauki i kultury, współdziałając z ministrami właściwymi do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, a także innymi ministrami nadzorującymi szkoły wyższe oraz z Radą Główną Szkolnictwa Wyższego, Państwową Komisją Akredytacyjną i Parlamentem Studentów RP.

Doprecyzowano cele KRASP:

Art. 3

ust. 1

- a) inspirowanie i koordynowanie współdziałania uczelni członkowskich na rzecz realizacji ich misji,
- c) reprezentowanie misji szkolnictwa wyższego i nauki, a także wspólnych interesów uczelni akademickich.

ust. 2

- b) występuje do organów władzy publicznej w istotnych sprawach szkolnictwa wyższego, nauki i kultury oraz w żywotnych sprawach środowiska akademickiego,
- c) dba o utrzymanie zasad etycznych, wartości akademickich i etosu nauczyciela akademickiego oraz odpowiedniego poziomu kształcenia studentów i doktorantów,
- d) wyraża z własnej inicjatywy opinie i przedstawia wnioski w sprawach dotyczących szkolnictwa wyższego, nauki i kultury,
- e) współdziała ze stowarzyszeniami i korporacjami reprezentującymi polskie środowiska akademickie i naukowe oraz gospodarcze,
- f) współdziała z organami władzy publicznej oraz urzędami, instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rozwoju edukacji, nauki i kultury,
- g) uczestniczy w działaniach międzynarodowych organizacji i stowarzyszeń zrzeszających uczelnie lub instytucje naukowe,

Dodano ust. 3:

- 3. KRASP przedstawia organom władzy publicznej opinie i wnioski zgodnie z art. 55 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Dodano odwołania do art. 4 ustawy dotyczące organów KRASP:

Art. 4

- 1. Organami KRASP są:
 - a) Zgromadzenie Plenarne KRASP, będące walnym zebraniem członków w rozumieniu art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, w związku z art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym,
 - b) Prezydium KRASP, będące zarządem w rozumieniu art. 11 ust. 3 Prawa o stowarzyszeniach, w związku z art. 54 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym.

Dodano w jakiej ustawie:

ust. 2

- 2. Kadencja organów KRASP pokrywa się z kadencją rektorów określoną w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym.

art. 5

- 1. Zgromadzenie Plenarne KRASP, w skład którego wchodzi – jako członkowie indywidualni – przedstawiciele uczelni członkowskich oraz **członkowie Prezydium KRASP będący byłymi rektorami uczelni członkowskich**, a także – w charakterze

indywidualnych członków stowarzyszonych, biorących udział w posiedzeniach z głosem doradczym – przedstawiciele uczelni stowarzyszonych oraz przedstawiciele publicznych szkół zawodowych zrzeszonych w KRePSZ (...).

Dodano zastępcę z upoważnienia – art. 5 ust. 2:

2. Zgromadzenie Plenarne KRASP zwołuje **Przewodniczący lub – z upoważnienia Prezydium – jego zastępca**, w miarę potrzeby, jednak nie rzadziej niż raz w roku:

Dodano zastępcę z upoważnienia – art. 6 ust. 3:

Art. 6.

3. Zgromadzenie wyborcze zwołuje Przewodniczący KRASP bieżącej kadencji, lub – z upoważnienia Prezydium – jego zastępca.

Zmiana dotycząca składu Prezydium – z: o ile są lub byli rektorami uczelni członkowskich na: o ile jest rektorem uczelni członkowskiej – art. 9 ust. 2:

Art. 9

2. W skład Prezydium KRASP wchodzi także przewodniczący poszczególnych stałych komisji KRASP oraz przewodniczący Komisji Akredytacyjnej – Zespołu Bolońskiego KRASP, **o ile jest rektorem uczelni członkowskiej**, a także na prawach członka stowarzyszonego, z głosem doradczym – przewodniczący KRePSZ.

Dodano odniesienie do ustaw:

Art. 10

2. Jedna z komisji stałych, wskazana przez Prezydium, wykonuje funkcje komisji rewizyjnej KRASP, będącej organem kontroli wewnętrznej w **rozumieniu art. 11 ust. 3 Prawa o stowarzyszeniach, w związku z art. 54 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym.**

Dodano zdanie na temat prawa głosu członków Prezydium – art. 14 ust. 3:

3. Czynne prawo wyborcze oraz prawo głosu w organach KRASP przysługuje rektorom uczelni członkowskich posiadających uprawnienia do nadawania stopnia doktora. **Prawo głosu w organach KRASP przysługuje także członkom Prezydium nie będącym rektorami.**

Dodano ustęp nt. osób upoważnionych do podejmowania decyzji finansowych i zobowiązań majątkowych – art. 16 ust. 3:

3. Do podejmowania decyzji finansowych i zaciągania zobowiązań majątkowych w imieniu KRASP upoważniony jest Przewodniczący lub działający wspólnie zastępca Przewodniczącego i Sekretarz Generalny.

Zmiana z: Zrzeszenia KRASP na: Stowarzyszenie KRASP, które podejmuje uchwałę – art. 18:

Art. 18

Stowarzyszenie KRASP może zostać rozwiązane na mocy uchwały podjętej przez Zgromadzenie Plenarne większością 2/3 ważnie oddanych głosów przy obecności co najmniej 3/4 regulaminowego składu członków KRASP. O zwołaniu posiedzenia Zgromadzenia **podejmującego uchwałę w tej sprawie** członkowie KRASP powinni być powiadomieni pisemnie co najmniej na dwa tygodnie przed posiedzeniem.

Dodano nowy art. 19:

Art. 19

1. Statut KRASP uchwała i dokonuje jego zmian oraz wykładni Zgromadzenie Plenarne KRASP większością 2/3 ważnie oddanych głosów przy obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania.
 2. Statut wchodzi w życie z dniem potwierdzenia statusu KRASP przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, działającego zgodnie z art. 54 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.
- Zmiany w Statucie KRASP wprowadzone 14 listopada 2005 r.
 - 1) w art. 4 ust. 1 w pkt c) przecinek zastępuje się kropką oraz dodaje się pkt d) w brzmieniu:
„d) Komisja Rewizyjna KRASP, będąca organem kontroli wewnętrznej w rozumieniu art. 11 ust. 3 Prawa o stowarzyszeniach, w związku z art. 54 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym”;
 - 2) w art. 5 ust. 1 pkt c) otrzymuje brzmienie:
„c) dokonuje wyboru Przewodniczącego KRASP i jego zastępców, Komisji Rewizyjnej KRASP oraz może dokonywać wyboru Honorowego Przewodniczącego KRASP”;

- 3) w art. 5 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- „2. Zgromadzenie Plenarne KRASP zwołuje Przewodniczący lub – z upoważnienia Prezydium – jego zastępca, w miarę potrzeby, jednak nie rzadziej niż raz w roku:
- z własnej inicjatywy,
 - na wniosek Prezydium KRASP,
 - na wniosek Komisji Rewizyjnej KRASP,
 - na wniosek co najmniej 3 konferencji poszczególnych typów szkół wyższych”;
- 4) w art. 9 ust. 3 i ust. 6 otrzymują brzmienie:
- „3. W pracach Prezydium KRASP biorą udział z głosem doradczym:
- a) Sekretarz Generalny KRASP,
 - b) Przewodniczący Komisji Rewizyjnej KRASP albo jego zastępca lub upoważniony przez przewodniczącego Komisji członek Komisji,
 - c) inne osoby zaproszone przez Prezydium lub Przewodniczącego KRASP”;
- „6. Prezydium KRASP zwołuje nie rzadziej niż raz na kwartał Przewodniczący KRASP lub, z jego upoważnienia, zastępca Przewodniczącego:
- a) z własnej inicjatywy,
 - b) na wniosek Komisji Rewizyjnej KRASP,
 - c) na wniosek co najmniej 3 członków Prezydium”;
- 5) po art. 9 dodaje się art. 9a w brzmieniu:
- „Art. 9a
1. Do kompetencji Komisji Rewizyjnej KRASP należy:
 - a) kontrolowanie co najmniej raz w roku całokształtu działalności KRASP,
 - b) kierowanie wniosków i zaleceń pokontrolnych do Prezydium KRASP,
 - c) składanie podczas Zgromadzenia Plenarnego KRASP sprawozdania wraz z wnioskami dotyczącymi udzielenia absolutorium Prezydium KRASP,
 - d) występowanie z wnioskiem o zwołanie Prezydium KRASP lub Zgromadzenia Plenarnego KRASP.
 2. Komisja Rewizyjna składa się z od 5 do 9 osób wybieranych przez Zgromadzenie Plenarne KRASP w głosowaniu tajnym, bezwzględną większością ważnie oddanych głosów, przy obecności więcej niż połowy uprawnionych do głosowania.
 3. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzi rektorzy uczelni członkowskich. W skład Komisji mogą wchodzić także byli rektorzy uczelni członkowskich, z tym że liczba rektorów aktualnie pełniących swe funkcje musi przekraczać połowę składu komisji.

4. Wybór Komisji Rewizyjnej na nową kadencję, z zachowaniem wymagań określonych w ust. 2–4, następuje w okresie ostatnich 4 miesięcy bieżącej kadencji; wyboru dokonują rektorzy wybrani na nową kadencję.
 5. Komisja Rewizyjna wybiera z grona swych członków przewodniczącego i jego zastępcę.
 6. Członkostwa w Komisji Rewizyjnej nie można łączyć z członkostwem w Prezydium KRASP, a także z pełnieniem funkcji Sekretarza Generalnego KRASP.
 7. Komisja Rewizyjna działa na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu”;
- 6) w art. 10 skreśla się ust. 2.
- 7) występujące w Statucie sformułowanie „Konferencja Rektorów Państwowych Szkół Zawodowych” zastępuje się sformułowaniem „Konferencja Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych”.
- Zmiany w Statucie wprowadzone 13 października 2006 r.

Finansowanie KRASP art. 16:

Art. 16

1. KRASP pokrywa koszty swej działalności ze składek wnoszonych przez uczelnie członkowskie, uczelnie stowarzyszone oraz uczelnie członkowskie konferencji stowarzyszonych.
 2. Wysokość składek oraz **plan budżetu** ustala Prezydium KRASP.
 3. Do podejmowania decyzji finansowych i zaciągania zobowiązań majątkowych w imieniu KRASP upoważniony jest Przewodniczący lub działający wspólnie zastępca Przewodniczącego i Sekretarz Generalny.
 4. W szczególnych przypadkach Przewodniczący KRASP może upoważnić inną osobę do zaciągania zobowiązań finansowych w określonych kwotowo granicach oraz podpisywania dokumentów finansowych.
 5. Przewodniczący KRASP ustala zasady rachunkowości, zgodnie z ustawą o rachunkowości.
- Statut Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich uchwalony przez Zgromadzenie Plenarne KRASP 13 października 2011 r., zastępujący Statut uchwalony 24 września 2005 r. z późniejszymi zmianami:

Rozdział I

Przepisy ogólne

§ 1

1. Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, zwana dalej KRASP, działająca na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, **zwanej dalej ustawą, jest przedstawicielskim organem uczelni akademickich właściwym w zakresie szkolnictwa wyższego i nauki.**
2. KRASP realizuje cele i zadania wynikające z art. 55 ustawy **oraz niniejszego statutu**, wspierając działania organów władzy publicznej na rzecz edukacji, nauki i kultury, a w szczególności współdziałając z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, innymi ministrami nadzorującymi szkoły wyższe oraz z Radą Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego, **Polską Komisją Akredytacyjną i innymi agencjami akredytującymi uczelnie akademickie**, Parlamentem Studentów Rzeczypospolitej Polskiej i **Krajową Reprezentacją Doktorantów.**

§ 2

Działalność KRASP nie narusza autonomii uczelni członkowskich ani niezależności i samorządności konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych działających w ramach KRASP.

§ 3

Siedzibą KRASP jest Warszawa.

Rozdział II

Członkostwo w KRASP

§ 4

1. **KRASP utworzyły polskie szkoły wyższe posiadające uprawnienia do nadawania stopnia doktora w co najmniej jednej dyscyplinie, zwane dalej uczelniami członkowskimi, reprezentowane przez rektorów.**
2. Rektorzy, o których mowa w ust. 1, mogą działać w ramach konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych:
 - a) uniwersytetów,
 - b) uczelni technicznych, w tym **uczelni morskich**,
 - c) uczelni rolniczych,
 - d) uczelni pedagogicznych,

- e) uczelni ekonomicznych,
 - f) uczelni medycznych,
 - g) uczelni artystycznych,
 - h) uczelni wychowania fizycznego,
 - i) uczelni wojskowych i **uczelni służb państwowych**,
 - j) akademickich uczelni niepublicznych.
3. Rektorzy publicznych wyższych szkół zawodowych działają w ramach Konferencji Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych, mającej status **zbiorowego członka stowarzyszonego**.
4. **Zasady i tryb działania konferencji rektorów, o których mowa w ust. 2 i ust. 3, mogą określać regulaminy uchwalone przez te konferencje.**

§ 5

1. Status uczelni członkowskiej może być nadany indywidualnie – poszczególnym uczelniom, lub zbiorowo – wszystkim uczelniom należącym do konferencji rektorów określonego typu szkół wyższych.
2. Status uczelni członkowskich – zbiorowo wszystkim uczelniom należącym do konferencji rektorów określonego typu szkół wyższych, niewymienionego w § 4 ust. 2, nadaje Zgromadzenie Plenarne KRASP na wniosek Prezydium KRASP.
3. Status uczelni członkowskiej – indywidualnie danej uczelni należącej lub nie do konferencji rektorów określonego typu szkół wyższych, wymienionego w § 4 ust. 2, nadaje Prezydium KRASP na wniosek zainteresowanej uczelni.
4. Status uczelni stowarzyszonej może być nadany indywidualnie poszczególnym uczelniom prowadzącym studia magisterskie. Status uczelni stowarzyszonej może być także nadany zbiorowo wszystkim uczelniom należącym do konferencji rektorów niewymienionych w ust. 2, zrzeszonym według określonych kryteriów. Do trybu nadawania statusu uczelni stowarzyszonej stosuje się odpowiednio postanowienia ust. 2 i 3.
5. **Uczelnie wchodzące w skład KRePSZ mają status uczelni stowarzyszonych KRASP.**

§ 6

1. **Postępowanie w sprawie nabycia indywidualnie statusu uczelni członkowskiej lub uczelni stowarzyszonej wszczyna się na wniosek rektora zainteresowanej uczelni, złożony na formularzu, którego formę ustala Prezydium KRASP, dostępnym na stronie internetowej KRASP.**
2. **Do wniosku o nabycie statusu uczelni członkowskiej KRASP dołącza się:**

- a) dokumenty potwierdzające posiadanie co najmniej dwóch uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora lub równorzędnego, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65, poz. 595 ze zm.) oraz dokumenty potwierdzające przeprowadzenie co najmniej jednego przewodu w sprawie nadania stopnia naukowego doktora lub równorzędnego,
 - b) udokumentowany opis dotychczasowej działalności uczelni, w szczególności działalności badawczej,
 - c) inne dane i dokumenty świadczące o pozycji dydaktycznej i naukowej uczelni, w tym wyniki oceny parametrycznej, jeżeli uczelnia lub jej jednostki podlegały takiej ocenie,
 - d) informacje o działaniach podejmowanych przez uczelnię w celu zapewnienia przestrzegania zasad etycznych, wartości akademickich i etosu nauczyciela akademickiego.
3. Do wniosku o nadanie statusu uczelni stowarzyszonej KRASP dołącza się:
 - a) dokumenty potwierdzające uprawnienia do prowadzenia studiów magisterskich,
 - b) udokumentowany opis dotychczasowej działalności uczelni, w szczególności działalności badawczej,
 - c) inne dane i dokumenty świadczące o pozycji dydaktycznej i naukowej uczelni, w tym wyniki oceny parametrycznej, jeżeli uczelnia lub jej jednostki podlegały takiej ocenie.
 4. Informację o wszczęciu postępowań, o których mowa w § 6 ust. 1 ogłasza się niezwłocznie na stronie internetowej KRASP.

§ 7

1. Stwierdzenie nabycia statusu uczelni członkowskiej następuje w drodze uchwały Prezydium KRASP podjętej po zasięgnięciu opinii komisji, o której mowa w ust. 2.
2. Komisję w składzie trzech rektorów uczelni członkowskich KRASP, w tym jej przewodniczącego, właściwego ze względu na typ uczelni ubiegającej się o nadanie statusu uczelni członkowskiej, powołuje Prezydium KRASP na posiedzeniu odbywanym po złożeniu wniosku, o którym mowa w § 6 ust. 1.
3. Komisja wydaje opinię o posiadaniu przez uczelnię uprawnień określonych w § 6 ust. 2 lit. a oraz o przestrzeganiu przez uczelnię zasad etycznych, wartości akademickich i etosu nauczyciela akademickiego, na podstawie

dokumentów, o których mowa w § 6 ust. 2, z zastrzeżeniem ust. 4, a także innych posiadanych dokumentów i informacji.

4. Komisja może wezwać uczelnię ubiegającą się o nadanie statusu uczelni członkowskiej do złożenia w terminie jednego miesiąca dodatkowych dokumentów i wyjaśnień niezbędnych do wydania opinii, o której mowa w ust. 3. 5. Komisja wydaje opinię w terminie dwóch miesięcy od dnia jej powołania lub w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia dodatkowych dokumentów, o których mowa w ust. 4.

§ 8

1. Nadanie statusu uczelni stowarzyszonej następuje w drodze uchwały Prezydium KRASP podjętej po zasięgnięciu opinii komisji, o której mowa w ust. 2.
2. Komisję w składzie trzech rektorów uczelni członkowskich KRASP, w tym jej przewodniczącego, właściwego ze względu na typ uczelni ubiegającej się o nadanie statusu uczelni stowarzyszonej, powołuje Prezydium KRASP na posiedzeniu odbywanym po złożeniu wniosku, o którym mowa w § 6 ust. 1.
3. Komisja wydaje opinię o posiadaniu przez uczelnię uprawnień do prowadzenia studiów magisterskich oraz o przestrzeganiu przez uczelnię zasad etycznych, wartości akademickich i etosu nauczyciela akademickiego, na podstawie dokumentów, o których mowa w § 6 ust. 3, z zastrzeżeniem ust. 4, a także innych posiadanych dokumentów i informacji.
4. Komisja może wezwać uczelnię ubiegającą się o nadanie statusu uczelni stowarzyszonej do złożenia w terminie jednego miesiąca dodatkowych dokumentów i wyjaśnień niezbędnych do wydania opinii, o której mowa w ust. 3.
5. Komisja wydaje opinię w terminie dwóch miesięcy od dnia jej powołania lub w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia dodatkowych dokumentów, o których mowa w ust. 4.

§ 9

1. Uchwałę w sprawie stwierdzenia nabycia statusu uczelni członkowskiej lub o nadaniu statusu uczelni stowarzyszonej Prezydium KRASP podejmuje na posiedzeniu odbywanym po uzyskaniu opinii komisji, o której mowa odpowiednio w § 7 ust. 3 i § 8 ust. 3.
2. O treści uchwały, w której mowa w ust. 1, Prezydium KRASP informuje niezwłocznie zainteresowaną uczelnię.
3. O uchwale o stwierdzeniu nabycia statusu uczelni członkowskiej oraz o uchwale nadającej status uczelni stowarzyszonej Prezydium KRASP niezwłocznie informuje uczelnie członkowskie i stowarzyszone KRASP.

§ 10

1. Postępowanie w sprawie zawieszenia w prawach członka uczelni członkowskiej i uczelni stowarzyszonej KRASP wszczyna się w przypadku naruszenia przez uczelnię przepisów obowiązujących członków KRASP, w szczególności niniejszego statutu, na pisemny i uzasadniony wniosek Przewodniczącego KRASP albo rektora uczelni członkowskiej KRASP. Informację o wszczęciu postępowania ogłasza się niezwłocznie na stronie internetowej KRASP.
2. Zawieszenie w prawach członka uczelni członkowskiej lub uczelni stowarzyszonej KRASP następuje w drodze uchwały Prezydium KRASP podjętej po zasięgnięciu opinii komisji, o której mowa w ust. 3.
3. Komisję w składzie trzech rektorów uczelni członkowskich KRASP, w tym jej przewodniczącego, właściwego ze względu na typ uczelni, której dotyczy postępowanie, powołuje Prezydium KRASP na posiedzeniu odbywanym po złożeniu wniosku, o którym mowa w ust. 1.
4. Komisja wydaje opinię o przestrzeganiu przez uczelnię przepisów obowiązujących członków KRASP oraz o przestrzeganiu przez uczelnię zasad etycznych, wartości akademickich i etosu nauczyciela akademickiego.
5. Komisja może wezwać uczelnię, której dotyczy postępowanie, do złożenia w terminie jednego miesiąca dodatkowych dokumentów i wyjaśnień, niezbędnych do wydania opinii, o której mowa w ust. 4.
6. Komisja wydaje opinię w terminie miesiąca od dnia jej powołania lub w terminie miesiąca od dnia doręczenia dodatkowych dokumentów, o których mowa w ust. 5.

§ 11

1. Uchwałę w sprawie zawieszenia w prawach członka Prezydium KRASP podejmuje na posiedzeniu odbywanym po uzyskaniu opinii komisji, o której mowa w § 10 ust. 4.
2. O treści uchwały, o której mowa w ust. 1, Prezydium KRASP informuje niezwłocznie zainteresowaną uczelnię oraz uczelnie członkowskie i stowarzyszone KRASP.

§ 12

1. Przywrócenie członkostwa KRASP następuje w przypadku ustania przyczyny powodującej zawieszenie w prawach członka, na wniosek zainteresowanej uczelni.
2. § 11 ust. 1 i ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 13

1. Utrata członkostwa uczelni członkowskiej KRASP następuje w przypadku:
 - a) rezygnacji,
 - b) utraty statusu uczelni akademickiej w rozumieniu przepisów ustawy,
 - c) likwidacji uczelni,
 - d) nieuiszczenia składki członkowskiej do końca roku kalendarzowego, którego składka dotyczy, mimo pisemnego upomnienia,
 - e) rażącego naruszenia statutu KRASP.
2. Stwierdzenie utraty statusu uczelni członkowskiej następuje w drodze uchwały Prezydium KRASP.
3. O treści uchwały, w której mowa w ust. 2, Prezydium KRASP informuje niezwłocznie zainteresowaną uczelnię oraz inne uczelnie członkowskie i stowarzyszone KRASP.

§ 14

1. Utrata członkostwa uczelni stowarzyszonej KRASP następuje w przypadku:
 - a) rezygnacji,
 - b) utraty uprawnień do prowadzenia studiów magisterskich,
 - c) likwidacji uczelni,
 - d) nieuiszczenia składki członkowskiej do końca roku kalendarzowego, którego składka dotyczy, mimo pisemnego upomnienia.
2. § 13 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 15

1. Od uchwał
 - a) o odmowie stwierdzenia nabycia statusu uczelni członkowskiej KRASP,
 - b) o odmowie nadania statusu uczelni stowarzyszonej KRASP,
 - c) o zawieszeniu w prawach członka KRASP,
 - d) o stwierdzeniu utraty statusu uczelni członkowskiej lub stowarzyszonej KRASP zainteresowana uczelnia może wnieść odwołanie do Zgromadzenia Plenarnego KRASP.
2. Zgromadzenie Plenarne KRASP podejmuje uchwałę o utrzymaniu w mocy uchwały Prezydium KRASP, o której mowa w ust. 1 lub o jej przekazaniu do ponownego rozpatrzenia.

Rozdział III Zadania KRASP

§ 16

Do celów KRASP należy:

- a) inspirowanie i koordynowanie współdziałania uczelni członkowskich na rzecz realizacji ich misji,
- b) podejmowanie działań prowadzących do stworzenia efektywnego i zintegrowanego systemu edukacji narodowej oraz działanie na rzecz rozwoju szkolnictwa wyższego, nauki i kultury w kraju i za granicą,
- c) reprezentowanie misji szkolnictwa wyższego i nauki, a także wspólnych interesów uczelni akademickich,
- d) **działanie na rzecz budowy europejskiej przestrzeni edukacyjnej i naukowej,**
- e) **reprezentowanie na wniosek KRePSZ lub innych konferencji rektorów uznanych przez KRASP wspólnych interesów publicznych uczelni akademickich i zawodowych,**
- f) **dbanie o przestrzeganie zasad etycznych, wartości akademickich i etosu nauczyciela akademickiego.**

§ 17

Dla osiągnięcia celów, o których mowa w § 16, KRASP:

- a) podejmuje działania na rzecz stworzenia społecznego poparcia dla rozwoju szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce,
- b) występuje do organów władzy publicznej w istotnych sprawach szkolnictwa wyższego, nauki i kultury oraz w żywotnych sprawach środowiska akademickiego,
- c) dba o zapewnienie odpowiednich warunków kształcenia studentów i doktorantów,
- d) wyraża z własnej inicjatywy opinie i przedstawia wnioski w sprawach dotyczących szkolnictwa wyższego, nauki i kultury,
- e) współdziała ze stowarzyszeniami i korporacjami reprezentującymi polskie środowiska akademickie i naukowe oraz gospodarcze,
- f) współdziała z organami władzy publicznej, instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rozwoju edukacji, nauki i kultury,
- g) uczestniczy w działaniach międzynarodowych organizacji i stowarzyszeń zrzeszających uczelnie lub instytucje naukowe,
- h) podejmuje działania sprzyjające systematycznemu podnoszeniu jakości kształcenia i efektywności funkcjonowania uczelni,

- i) podejmuje działania wspierające podmiotowość studentów i doktorantów oraz elastyczność i różnorodność form kształcenia, wynikające między innymi z aktualnych uwarunkowań i przyszłych wyzwań oraz bogactwa tradycji instytucji akademickich,
- j) podejmuje działania sprzyjające zrównoważonemu rozwojowi systemu szkolnictwa wyższego, obejmującego wszystkie typy i rodzaje uczelni,
- k) zapewnia zainteresowanym uczelniom członkowskim, w tym uczelniom członkowskim KRePSZ, zaplecze informacyjne, szkoleniowe i doradcze w zakresie działania uczelni.

§ 18

1. KRASP przedstawia organom władzy publicznej opinie i wnioski, zgodnie z art. 55 ustawy, w szczególności opinie i wnioski przedłożone przez konferencje rektorów będące członkami KRASP, przyjęte lub poparte przez właściwy organ KRASP.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do występowania do organów władzy publicznej na wniosek KRePSZ, w sprawach dotyczących publicznego wyższego szkolnictwa zawodowego.

§ 19

1. KRASP, działając na wniosek właściwego organu władzy publicznej, wyraża opinie w sprawach, o których mowa w art. 55 ust. 2 ustawy.
2. Opinie, o których mowa w ust. 1, wyraża Zgromadzenie Plenarne, jeżeli zostało zwołane przed upływem terminu na wyrażenie opinii, o którym mowa w art. 55 ust. 3 ustawy. W pozostałych przypadkach opinie wyraża Prezydium KRASP.

§ 20

1. KRASP, działając z własnej inicjatywy, występuje do właściwych organów władzy publicznej z wnioskami i opiniami dotyczącymi spraw, o których mowa w art. 55 ust. 2 ustawy.
2. Wnioski i opinie, o których mowa w ust. 1, formułuje Zgromadzenie Plenarne lub Prezydium KRASP.

§ 21

1. Przewodniczący KRASP reprezentuje KRASP przed organem, na którego wniosek wyrażana jest opinia lub do którego kierowane są opinie i wnioski formułowane z własnej inicjatywy.

2. Organ KRASP występujący z wnioskiem lub wyrażający opinię, o których mowa w § 19 i § 20, może wyznaczyć spośród swojego składu inną osobę, która będzie reprezentować KRASP przed organem, na którego wniosek wyrażana jest opinia lub do którego kierowane są opinie i wnioski formułowane z własnej inicjatywy.

Rozdział IV Władze KRASP

§ 22

1. Organami KRASP są:
 - a) Zgromadzenie Plenarne KRASP, będące walnym zebraniem członków w rozumieniu art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, zwanej dalej Prawem o stowarzyszeniach, w związku z art. 54 ust. 3 ustawy,
 - b) Prezydium KRASP, będące zarządem w rozumieniu art. 11 ust. 3 Prawa o stowarzyszeniach, w związku z art. 54 ust. 3 ustawy,
 - c) Przewodniczący KRASP,
 - d) Komisja Rewizyjna KRASP, będąca organem kontroli wewnętrznej w rozumieniu art. 11 ust. 3 Prawa o stowarzyszeniach, w związku z art. 54 ust. 3 ustawy.
2. Kadencja organów KRASP pokrywa się z kadencją rektorów określoną w ustawie.

§ 23

W skład Zgromadzenia Plenarnego KRASP wchodzi:

- a) przedstawiciele uczelni członkowskich,
- b) członkowie Prezydium KRASP.

§ 24

Zgromadzenie Plenarne KRASP:

- a) nadaje status uczelni członkowskich w trybie zbiorowym,
- b) uchwała wytyczne kierunkowe dla pozostałych organów i komisji KRASP,
- c) dokonuje wyboru Przewodniczącego KRASP i jego zastępców, Komisji Rewizyjnej KRASP oraz może dokonywać wyboru Honorowego Przewodniczącego KRASP,
- d) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania Przewodniczącego KRASP z działalności KRASP,
- e) zatwierdza sprawozdania finansowe zgodnie z przepisami o rachunkowości,

- f) podejmuje uchwały z własnej inicjatywy, na wniosek Prezydium lub Przewodniczącego KRASP albo przewodniczącego konferencji rektorów danego typu szkół wyższych,
- g) wyraża opinię w sprawach, o których mowa w art. 55 ust. 2 ustawy.

§ 25

1. Zgromadzenie Plenarne KRASP zwołuje Przewodniczący lub – z upoważnienia Prezydium – jego zastępca, w miarę potrzeby, jednak nie rzadziej niż raz w roku:
 - a) z własnej inicjatywy,
 - b) na wniosek Prezydium KRASP,
 - c) na wniosek Komisji Rewizyjnej KRASP,
 - d) na wniosek co najmniej trzech konferencji poszczególnych typów szkół wyższych,
 - e) **na wniosek Zgromadzenia Plenarnego KRePSZ.**
2. W okresie między posiedzeniami Zgromadzenia Plenarnego w jego imieniu działa Prezydium KRASP.

§ 26

1. Przewodniczącego KRASP oraz jego dwóch zastępców **wybiera Zgromadzenie Wyborcze**, złożone z rektorów wybranych na nową kadencję, w głosowaniu tajnym, bezwzględną większością ważnie oddanych głosów, przy obecności więcej niż połowy uprawnionych do głosowania.
2. Wybór Przewodniczącego KRASP oraz jego zastępców na nową kadencję, z zachowaniem wymagań określonych w ust. 1, następuje w okresie ostatnich 4 miesięcy bieżącej kadencji; wyboru dokonują rektorzy wybrani na nową kadencję, ze swego grona.
3. Zgromadzenie Wyborcze zwołuje Przewodniczący KRASP bieżącej kadencji, lub – z upoważnienia Prezydium – jego zastępca.

§ 27

Przewodniczący KRASP kieruje działalnością Konferencji, przewodniczy pracom Prezydium KRASP oraz reprezentuje KRASP na zewnątrz.

§ 28

Zgromadzenie Plenarne KRASP wspólnie z gronem rektorów-elektów może, na wniosek Przewodniczącego-elekta KRASP, nadać, w trybie określonym w § 26 ust. 1, ustępującemu Przewodniczącemu KRASP na okres kolejnej kadencji status Honorowego Przewodniczącego KRASP.

§ 29

1. W skład Prezydium KRASP wchodzi z urzędu:
 - a) Przewodniczący KRASP,
 - b) Honorowy Przewodniczący KRASP,
 - c) dwóch zastępców Przewodniczącego KRASP,
 - d) przewodniczący konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych, wybrani przez te konferencje.
2. W skład Prezydium KRASP wchodzi także przewodniczący poszczególnych stałych komisji KRASP oraz przewodniczący Zespołu Bolońskiego KRASP, o ile jest rektorem **lub byłym rektorem** uczelni członkowskiej.
3. **Stałym uczestnikiem prac Prezydium, o statusie członka stowarzyszonego, jest Przewodniczący KRePSZ.**
4. W pracach Prezydium KRASP biorą udział z głosem doradczym:
 - a) Sekretarz Generalny KRASP,
 - b) Przewodniczący Komisji Rewizyjnej KRASP albo jego zastępca lub upoważniony przez przewodniczącego Komisji członek Komisji,
 - c) inne osoby zaproszone przez Prezydium lub Przewodniczącego KRASP.
5. **Liczba rektorów aktualnie pełniących swe funkcje nie może wynosić mniej niż dwie trzecie składu Prezydium.**

§ 30

1. Prezydium KRASP w okresie między posiedzeniami Zgromadzenia Plenarnego KRASP podejmuje uchwały w imieniu KRASP, a ponadto:
 - a) reprezentuje KRASP na zewnątrz,
 - b) powołuje stałe i doraźne komisje KRASP,
 - c) nadaje status uczelni członkowskich i stowarzyszonych KRASP w trybie indywidualnym,
 - d) podejmuje wszystkie decyzje niezastrzeżone dla innych organów KRASP.
2. Prezydium KRASP zwołuje nie rzadziej niż raz na kwartał Przewodniczący KRASP lub, z jego upoważnienia, zastępca Przewodniczącego:
 - a) z własnej inicjatywy,
 - b) na wniosek Komisji Rewizyjnej KRASP,
 - c) na wniosek co najmniej 3 członków Prezydium.
3. **Prezydium KRASP może być zwołane na wniosek przewodniczącego KRePSZ.**

§ 31

1. Komisja Rewizyjna składa się z od 5 do 9 osób wybieranych przez Zgromadzenie Plenarne KRASP w głosowaniu tajnym, bezwzględną większością ważnie oddanych głosów, przy obecności więcej niż połowy uprawnionych do głosowania.
2. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzi rektorzy uczelni członkowskich. Stałym członkiem Komisji Rewizyjnej o charakterze członka stowarzyszonego jest przedstawiciel KRePSZ. W skład Komisji mogą wchodzić także byli rektorzy uczelni członkowskich, z tym że liczba rektorów aktualnie pełniących swe funkcje nie może wynosić mniej niż dwie trzecie składu komisji.
3. Wybór Komisji Rewizyjnej na nową kadencję, z zachowaniem wymagań określonych w ust. 2–4, następuje w okresie ostatnich 4 miesięcy bieżącej kadencji; wyboru dokonują rektorzy wybrani na nową kadencję.
4. Komisja Rewizyjna wybiera z grona swych członków przewodniczącego i jego zastępcę.
5. Członkostwa w Komisji Rewizyjnej nie można łączyć z członkostwem w Prezydium KRASP, a także z pełnieniem funkcji Sekretarza Generalnego KRASP.

§ 32

1. Do kompetencji Komisji Rewizyjnej KRASP należy:
 - a) kontrolowanie co najmniej raz w roku całokształtu działalności KRASP,
 - b) kierowanie wniosków i zaleceń pokontrolnych do Prezydium KRASP,
 - c) ocena sprawozdania z działalności i sprawozdania finansowego oraz składanie podczas posiedzenia Zgromadzenia Plenarnego KRASP sprawozdania z wyników tej oceny wraz z wnioskami dotyczącymi udzielenia absolutorium Prezydium KRASP,
 - d) występowanie z wnioskiem o zwołanie Prezydium KRASP lub Zgromadzenia Plenarnego KRASP.
2. Komisja Rewizyjna działa na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu.

§ 33

1. W celu realizacji istotnych celów KRASP tworzone są komisje stałe i doraźne.
2. Komisjami stałymi KRASP są:
 - a) Komisja ds. Organizacyjnych i Legislacyjnych,
 - b) Komisja ds. Kształcenia,
 - c) Komisja ds. Nauki i Innowacji,
 - d) Komisja ds. Ekonomicznych,
 - e) Komisja ds. Współpracy Międzynarodowej,
 - f) Komisja ds. Infrastruktury Informacyjnej.

3. Komisje doraźne mogą być tworzone w celu załatwiania określonych spraw i mają okresowy charakter.

§ 34

1. Komisje powołuje i odwołuje Prezydium KRASP, określając ich skład, w tym przewodniczącego, a także wyznaczając jej zadania.
2. W skład komisji wchodzi rektorzy uczelni członkowskich. W skład komisji mogą wchodzić także byli rektorzy uczelni członkowskich oraz inni eksperci, z tym że liczba rektorów aktualnie pełniących swe funkcje nie może wynosić mniej niż połowę składu komisji. Członkiem każdej komisji jest delegowany przedstawiciel KRePSZ.
3. Przewodniczącym komisji jest rektor lub były rektor uczelni członkowskiej.
4. Przewodniczący komisji zwołuje jej posiedzenie nie rzadziej niż raz w roku.

§ 35

1. Rezultaty prac komisji mają charakter wewnętrzny i mogą być przedstawiane wyłącznie organom KRASP.
2. Szczegółowy tryb pracy komisji może określać jej regulamin nadany przez Prezydium KRASP.

§ 36

1. W ramach Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich działa Zespół Boloński KRASP.
2. W skład Zespołu Bolońskiego wchodzi osoby wyznaczone przez Prezydium, w tym jego przewodniczący, powoływany przez Prezydium na okres kadencji organów KRASP.
3. Zadaniem Zespołu Bolońskiego jest okresowe dokonywanie oceny przebiegu Procesu Bolońskiego oraz przedstawianie inicjatyw i rekomendacji dotyczących niezbędnych działań w tym zakresie.

§ 37

1. W ramach Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich działa Komitet Dobrych Praktyk KRASP. W skład Komitetu Dobrych Praktyk KRASP wchodzi osoby wyznaczone przez Prezydium, w tym jego przewodniczący, powoływane przez Prezydium na okres kadencji organów KRASP.
2. W skład Komitetu Dobrych Praktyk KRASP wchodzi osoby wyznaczone przez Prezydium, w tym jego przewodniczący, powoływane przez Prezydium na okres kadencji organów KRASP.

3. Zadaniem Komitetu Dobrych Praktyk KRASP jest działanie na rzecz przestrzegania zasad etyki zawodowej środowiska akademickiego, w tym kodeksu *Dobre praktyki w szkołach wyższych*, uchwalonego przez Zgromadzenie Plenarne KRASP dnia 26 kwietnia 2007 r.
4. Komitet Dobrych Praktyk KRASP w zakresie przestrzegania zasad etycznych, wartości akademickich i etosu nauczyciela akademickiego, o których mowa w § 16 lit. f, współdziała z Prezydium.
5. Komitet Dobrych Praktyk KRASP współdziała z innymi podmiotami działającymi na rzecz spraw określonych w ust. 4, w szczególności z Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Polską Komisją Akredytacyjną oraz innymi podmiotami o podobnym zakresie działania.
6. Przewodniczący Komitetu Dobrych Praktyk KRASP zwołuje jego posiedzenie nie rzadziej niż raz na dwa lata.

§ 38

1. Sekretarza Generalnego, na okres kadencji organów KRASP, powołuje i odwołuje Prezydium KRASP na wniosek Przewodniczącego KRASP.
2. Sekretarz Generalny KRASP zapewnia od strony organizacyjnej i administracyjnej warunki dla funkcjonowania KRASP i jej organów.
3. W przypadku upływu kadencji organów KRASP Sekretarz Generalny pełni swoją funkcję do czasu powołania Sekretarza Generalnego nowej kadencji.
4. Obsługę KRASP prowadzi Biuro KRASP, którym kieruje Sekretarz Generalny KRASP.
5. Szczegółowe zasady organizacji i finansowania Biura określa Prezydium KRASP.

Rozdział IV Reprezentacja KRASP

§ 39

1. W imieniu KRASP wobec władz państwowych oraz instytucji krajowych i zagranicznych występują, z zastrzeżeniem § 21: **Zgromadzenie Plenarne**, Prezydium oraz Przewodniczący KRASP.
2. Z upoważnienia Przewodniczącego KRASP mogą reprezentować także, w granicach tego upoważnienia, zastępcy przewodniczącego KRASP, Honorowy Przewodniczący KRASP, członkowie Prezydium KRASP albo Sekretarz Generalny KRASP.

§ 40

1. Przy podejmowaniu uchwał i postanowień organy i komisje KRASP dążą do uzyskania konsensusu.
2. Jeżeli osiągnięcie konsensusu jest niemożliwe, uchwały zapadają, z zastrzeżeniem § 26 ust. 1, § 31 ust. 1, § 43 i § 47, większością 2/3 ważnie oddanych głosów przy obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania.

§ 41

1. Czynne prawo wyborcze oraz prawo głosu w organach KRASP przysługuje rektorom uczelni członkowskich posiadających uprawnienia do nadawania stopnia doktora. Prawo głosu w organach KRASP przysługuje także członkom Prezydium niebędącym rektorami.
2. Bierne prawo wyborcze w wyborach Przewodniczącego KRASP i jego zastępców oraz prawo kandydowania do składu Prezydium KRASP przysługuje rektorom uczelni członkowskich posiadających **co najmniej dwa uprawnienia do nadawania stopnia doktora oraz co najmniej jedno uprawnienie do nadawania stopnia doktora habilitowanego.**

§ 42

1. Przewodniczącego konferencji rektorów danego typu szkół wyższych, na posiedzeniach i w pracach Prezydium KRASP, może zastępować z głosem stanowiącym jedynie wiceprzewodniczący tej konferencji.
2. Na podstawie pisemnego upoważnienia, rektora uczelni członkowskiej w Zgromadzeniu Plenarnym może zastępować upoważniony przez niego prorektor.

§ 43

Na wniosek Przewodniczącego obrad, za zgodą Zgromadzenia Plenarnego KRASP, wyrażoną zwykłą większością głosów, mogą być podejmowane uchwały wspólne KRASP KRePSZ z zastrzeżeniem § 40. W takich przypadkach wszyscy członkowie o statusie członków zwykłych i członków stowarzyszonych KRASP dysponują głosem stanowiącym.

Rozdział V Majątek i finanse KRASP

§ 44

1. KRASP pokrywa koszty swej działalności ze składek wnoszonych przez uczelnie członkowskie, uczelnie stowarzyszone oraz uczelnie członkowskie konfederacji stowarzyszonych.
2. Wysokość składek oraz **plan rzeczowo-finansowy** ustala Prezydium KRASP.

§ 45

1. Do podejmowania decyzji finansowych i zaciągania zobowiązań majątkowych w imieniu KRASP upoważniony jest Przewodniczący lub zastępca Przewodniczącego i Sekretarz Generalny działający wspólnie.
2. **W szczególnych przypadkach Przewodniczący KRASP może upoważnić inną osobę do zaciągania zobowiązań finansowych w określonych kwotowo granicach oraz podpisywania dokumentów finansowych.**

§ 46

Przewodniczący KRASP ustala zasady rachunkowości.

Rozdział VI Rozwiązanie KRASP

§ 47

KRASP może zostać rozwiązana na mocy uchwały podjętej przez Zgromadzenie Plenarne większością 2/3 ważnie oddanych głosów przy obecności co najmniej 3/4 składu członków KRASP. O zwołaniu posiedzenia Zgromadzenia podejmującego uchwałę w tej sprawie członkowie KRASP powinni być powiadomieni pisemnie co najmniej dwa tygodnie przed posiedzeniem.

Rozdział VII Zmiana statutu KRASP

§ 48

Statut KRASP uchwała i dokonuje jego zmian Zgromadzenie Plenarne KRASP większością 2/3 ważnie oddanych głosów przy obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania. **W sprawach dotyczących KRePSZ Zgromadzenie podejmuje uchwały po zasięgnięciu opinii KRePSZ.**

Rozdział VIII

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 49

1. Niniejszy Statut wchodzi w życie z dniem uchwalenia.
2. Wymagania określone w § 6 ust. 2 lit. a nie dotyczą uczelni, które uzyskały status uczelni członkowskich KRASP przed dniem uchwalenia niniejszego Statutu.

- Zmiany w Statucie wprowadzone 26 maja 2012 r.

§ 38 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„Obsługę KRASP prowadzi Biuro KRASP, którym kieruje Kierownik Biura”

- Zmiany w Statucie wprowadzone 23 listopada 2012 r.

§ 33 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

Komisjami stałymi KRASP są:

- a) Komisja ds. Organizacyjnych i Legislacyjnych,
- b) Komisja ds. Kształcenia,
- c) Komisja ds. Nauki
- d) Komisja ds. Innowacyjności i Współpracy z Gospodarką,
- e) Komisja ds. Ekonomicznych,
- f) Komisja ds. Współpracy Międzynarodowej,
- g) Komisja ds. Infrastruktury Informacyjnej.

- Zmiany w Statucie wprowadzone 18 listopada 2016 r.

1. § 29 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

W skład Prezydium KRASP wchodzi także przewodniczący komisji stałych KRASP, komisji powołanych na okres kadencji oraz przewodniczący Zespołu Bolońskiego KRASP, o ile są rektorami lub byłymi rektorami uczelni członkowskich.

2. § 33 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

Komisjami stałymi KRASP są:

- a) Komisja ds. Organizacyjnych i Legislacyjnych,
- b) Komisja ds. Kształcenia,
- c) Komisja ds. Nauki,
- d) Komisja ds. Innowacyjności i Współpracy z Gospodarką,
- e) Komisja ds. Ekonomicznych,
- f) Komisja ds. Współpracy Międzynarodowej,
- g) Komisja ds. Infrastruktury Informatycznej,
- h) Komisja ds. Komunikacji i Odpowiedzialności Społecznej,
- i) Komisja ds. Akredytacji i Rankingów,
- j) Komisja ds. Sportu Akademickiego.

3. § 34 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

W skład komisji wchodzi rektorzy uczelni członkowskich. W skład komisji mogą wchodzić także byli rektorzy uczelni członkowskich oraz eksperci. Członkiem każdej komisji jest delegowany przedstawiciel KRePSZ.

• Zmiany w Statucie wprowadzone 16 listopada 2018 r.

1. W treści całego dokumentu sformułowanie „Konferencja Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych” zastępuje się sformulowaniem „Konferencja Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych”, a skrótowiec „KRePSZ” – skrótowcem „KRPUZ”.

2. § 1 otrzymuje brzmienie:

1. Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, zwana dalej KRASP, działająca na podstawie art. 337 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018, poz. 1668 ze zm.), zwanej dalej ustawą, jest instytucją przedstawicielską środowiska szkolnictwa wyższego w rozumieniu ustawy.

2. KRASP realizuje cele i zadania wynikające z ustawy (w szczególności z jej art. 251 ust. 4, art. 329 ust. 2, art. 337, art. 388 ust. 5, art. 404 ust. 5, art. 432 ust. 5 oraz 6) oraz niniejszego statutu, wspierając działania organów władzy publicznej na rzecz edukacji, nauki i kultury, a w szczególności współdziałając z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, innymi ministrami nadzorującymi uczelnie, instytucjami przedstawicielskimi środowiska szkolnictwa wyższego i nauki oraz agencjami akredytującymi uczelnie.

3. W § 2, § 4 ust. 3, § 5 ust. 1-3 słowa „szkół wyższych” zastępuje się słowem „uczelni”.

4. § 4 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

KRASP utworzyły polskie uczelnie akademickie, zwane dalej uczelniami członkowskimi, reprezentowane przez rektorów.

5. W § 4 ust. 2, § 24 lit. f, § 25 lit. d oraz § 42 ust. 1 słowa „szkół wyższych” zastępuje się słowami „uczelni akademickich”.

6. W § 5 ust. 1-2 po słowie „uczelniom” dodaje się słowo „akademickim”, w § 5 ust. 3 po słowie „uczelni” dodaje się słowo „akademickiej”, a w § 49 ust. 2 po słowie „uczelni” dodaje się słowo „akademickich”.

7. § 6 ust. 2 lit. a otrzymuje brzmienie:

dokumenty potwierdzające posiadanie uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora lub równorzędnego w co najmniej dwóch dyscyplinach, zgodnie z art. 185 ustawy oraz dokumenty potwierdzające przeprowadzenie co najmniej jednego przewodu w sprawie nadania stopnia naukowego doktora lub równorzędnego,

8. W § 6 ust. 2 lit. c oraz § 6 ust. 3 lit. c słowa „oceny parametrycznej” zastępuje się słowami „ewaluacji jakości kształcenia, ewaluacji szkół doktorskich i ewaluacji jakości działalności naukowej”.

9. W § 17 po słowie „KRASP” dodaje się słowa „w szczególności”.

10. § 18 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

KRASP, zgodnie z art. 337 ust. 4 ustawy, współdziała z organami władzy publicznej w sprawach dotyczących szkolnictwa wyższego, nauki i kultury, w tym przedstawia organom władzy publicznej opinie i wnioski, w szczególności opinie i wnioski przedłożone przez konferencje rektorów będące członkami KRASP, przyjęte lub poparte przez właściwy organ KRASP.

11. W § 19 ust. 1, § 20 ust. 1 oraz § 24 lit. g słowa „art. 55 ust. 2” zastępuje się słowami „art. 329 ust. 2”.

12. § 19 ust. 2 skreśla się słowa „o którym mowa w art. 55 ust. 2 ustawy”.

13. W § 22 ust. 1 lit. a, b, d słowa „art. 54 ust. 3” zastępuje się słowami „art. 337 ust. 3-6”.

14. § 29 ust. 1 lit. d otrzymuje brzmienie:

przewodniczący wymienionych w § 4 ust. 2 konferencji rektorów poszczególnych typów uczelni, wybrani przez te konferencje.

- Zmiany w Statucie wprowadzone 6 grudnia 2019 r.

Główne zmiany – usunięcie zapisów dotyczących KRPUZ

1. W treści preambuły akapit

W dniu 30 września 2000 r. Zgromadzenie Plenarne postanowiło przyznać Konferencji Rektorów Uczelni Zawodowych (działającej obecnie jako Konferencja Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych) status stowarzyszonego członka zbiorowego KRASP. Zgromadzenie Plenarne uczyniło to w przekonaniu o istotnej roli uczelni zawodowych w systemie szkolnictwa wyższego, które – zgodnie z założeniami Procesu Bolońskiego – kształcąc studentów studiów I lub II stopnia przygotowują swoich absolwentów do wykonywania zawodu, ale także do kontynuowania studiów II stopnia w uczelniach akademickich. Wskazuje to na potrzebę partnerstwa zarówno między uczelniami zawodowymi i akademickimi, jak i organizacjami zrzeszającymi te uczelnie.

zastępuje się tekstem:

W przekonaniu o istotnej roli uczelni zawodowych w systemie szkolnictwa wyższego KRASP współpracuje z konferencjami rektorów uczelni zawodowych.

2. W § 4 usuwa się ust. 3:

3. Rektorzy publicznych wyższych szkół zawodowych działają w ramach Konferencji Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych, mającej status zbiorowego członka stowarzyszonego.

3. W § 5 usuwa się ust. 5:

5. —Uczelnie wchodzące w skład KRePSZ mają status uczelni stowarzyszonych KRASP.

4. W § 16 lit. e usuwa się tekst „KRePUZ lub innych”.

5. W § 17 lit. k usuwa się tekst „w tym uczelniom członkowskim KRePUZ”.

6. W § 18 usuwa się ust. 2.

7. W § 25 ust. 1 usuwa się lit. e.

8. W § 29 usuwa się ust. 3.

9. W § 30 usuwa się ust. 3.

10. W § 31 ust. 2 usuwa się zdanie drugie.

11. § 34 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

W skład komisji wchodzi rektorzy uczelni członkowskich. W skład komisji mogą wchodzić także byli rektorzy uczelni członkowskich oraz eksperci.

12. Usuwa się § 43.

13. W § 48 usuwa się zdanie drugie.

14. § 49 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

Niniejszy Statut wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2020 r.

Odnotowania wymaga, że wszystkie projekty, w 1998 roku Regulaminu, a w kolejnych latach Statutu KRASP były opracowane i zostały przedłożone do uchwalenia, po dyskusji z udziałem rektorów, Zgromadzeniu Plenarnemu, przez Komisję ds. Organizacyjnych i Legislacyjnych (KOiL)⁸, której Przewodniczącym był prof. Jerzy Woźnicki, a następnie zmiany statutu wprowadzone w 2018 i 2019 roku zostały opracowane przez Komisję, której przewodniczył prof. Marcin Pałys.

⁸ W okresie dwóch pierwszych kadencji 1997–1999 oraz 1999–2002 KOiL działała pod nazwą Komisja ds. Legislacyjnych.

5.2. Umocowanie KRASP w ustawie z 2005 r.

W ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r. rozdział 7 dotyczący Konferencji Rektorów zawierał następujące przepisy:

Art. 54.

1. Uczelnie akademickie, w których kształci się łącznie więcej niż połowa ogólnej liczby studentów studiujących w uczelniach akademickich, mogą utworzyć Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich posiada osobowość prawną.
2. Uczelnie zawodowe, w których kształci się łącznie więcej niż połowa ogólnej liczby studentów studiujących w uczelniach zawodowych, mogą utworzyć Konferencję Rektorów Zawodowych Szkół Polskich. Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich posiada osobowość prawną.
3. Do konferencji rektorów, o których mowa w ust. 1 i 2, stosuje się odpowiednio przepisy art. 10 ust. 1, art. 10a ust. 1 i 2, art. 11, art. 25, art. 28 i art. 29 oraz art. 33–39 Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. 2017 poz. 210), z zachowaniem przepisów niniejszej ustawy.
4. Organem nadzorującym konferencje rektorów, o których mowa w ust. 1 i 2, jest minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego.
5. Statuty konferencji rektorów, o których mowa w ust. 1 i 2, określają w szczególności zasady członkostwa zwykłego oraz członkostwa stowarzyszonego – indywidualnego i zbiorowego, a także kryteria reprezentacji uczelni członkowskich różnych typów w organach konferencji.
6. Kadencja organów konferencji rektorów, o których mowa w ust. 1 i 2, jest zgodna z kadencją organów uczelni publicznych.

Art. 55.

1. Konferencje rektorów, o których mowa w art. 54 ust. 1 i 2, działają na rzecz rozwoju szkolnictwa wyższego, nauki i kultury, a w szczególności:
 - 1) występują do organów władzy publicznej w istotnych sprawach szkolnictwa wyższego, nauki i kultury oraz w żywotnych sprawach środowiska akademickiego;
 - 2) wyrażają z własnej inicjatywy opinie i przedstawiają wnioski w sprawach dotyczących szkolnictwa wyższego, nauki i kultury;
 - 3) wspierają i monitorują działania na rzecz systematycznego podnoszenia jakości kształcenia oraz promowania jednostek oferujących kształcenie wysokiej jakości, co mogą realizować poprzez środowiskowe komisje akredytacyjne.

2. Organy władzy publicznej zasięgają opinii konferencji rektorów, o których mowa w art. 54 ust. 1 i 2, w sprawach:
 - 1) zasad działania i kierunków rozwoju szkolnictwa wyższego, systemu badań naukowych, kształcenia i pomocy materialnej dla studentów i doktorantów, zarządzania uczelniami, kształcenia kadr i polityki naukowej oraz bazy materialnej szkół wyższych;
 - 2) projektu budżetu państwa w części dotyczącej szkolnictwa wyższego;
 - 3) projektów aktów prawnych dotyczących szkolnictwa wyższego, nauki i kultury, a także promocji nauki polskiej za granicą;
 - 4) rozwiązań w systemie oświaty mających znaczenie dla szkół wyższych.
3. Termin na wyrażenie opinii w sprawach, o których mowa w ust. 2 pkt 2–4, wynosi miesiąc. W przypadku bezskutecznego upływu tego terminu wymóg zasięgnięcia opinii uważa się za spełniony.

Z Komentarza do regulacji w ustawie z 2005 r.⁹:

(...) *Prawo o szkolnictwie wyższym* wprowadza nowe regulacje dotyczące konferencji rektorów. Normy te, odwołujące się do niektórych przepisów *Prawa o stowarzyszeniach*, mają ogromne znaczenie z punktu widzenia niezbędnego uzupełnienia ładu systemowego w szkolnictwie wyższym i nauce. Umocowanie ustawowe przedstawicielstw uczelni jako nowych partnerów o zadaniach doradczych i opiniodawczych usuwa wady dotychczasowych rozwiązań w tym zakresie. Wcześniej obszar doradztwa i formułowania opinii przez instytucje partnerskie wobec organów władzy publicznej nie obejmował bowiem, a powinien być, spraw dotyczących zarządzania i kierowania uczelniami, uwarunkowań ich rozwoju i bieżącego działania z perspektywy instytucjonalnej, a także problemów strategicznych oraz współpracy międzynarodowej uczelni. We wszystkich tych sprawach najważniejszy musi być reprezentatywny głos rektorów. Dwie umocowane w ustawie konferencje rektorów KRASP i KRZaSP mają na jej gruncie identyczne kompetencje, które obejmują m.in.: występowanie i przedstawianie wniosków w istotnych sprawach szkolnictwa wyższego, nauki i kultury oraz w żywotnych sprawach środowiska akademickiego, a także prawo do przedstawiania opinii organom władzy publicznej, na ich wniosek w sprawach systemowych, a w tym legislacyjnych w tym obszarze. Rektorzy mają także ustawowe prawo do opiniowania rozwiązań w systemie oświaty mających znaczenie dla szkół wyższych.

W ustawie zastosowano interesujące rozwiązanie dotyczące formuły działania konferencji rektorów, które zrzeszają odpowiednie uczelnie, a więc osoby prawne, czego

⁹ J. Woźnicki, *Uczelnie akademickie...*

nie dopuszcza polskie prawo o stowarzyszeniach. Dlatego niezbędne było wprowadzenie regulacji dedykowanych w ustawie „działowej”, przez analogie do podobnych regulacji dla związków gmin itp. Ustawodawca zastosował wobec konferencji rektorów jedynie wybrane regulacji ustawy Prawo o stowarzyszeniach, nie chcąc biurokratyzować tych instytucji. Z tych względów organem nadzorującym, a także stwierdzającym właściwość odpowiedniej konferencji, stał się minister właściwy ds. szkolnictwa wyższego. Ustawodawca zadbał też o reprezentatywność obu konferencji rektorów, odwołując się do wymogu kształcenia w uczelniach członkowskich większości studentów. Obie organizacje mają autonomię w określaniu własnych statutów, a w tym zasad członkostwa.

Przepisy art. 54–55 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym określały zadania i zasady działania konferencji rektorów, w tym kadencję organów konferencji, oraz wskazywały zakres regulacji statutowych, do którego należały między innymi zasady członkostwa oraz kryteria reprezentacji uczelni członkowskich różnych typów szkół w organach konferencji. W nowym porządku prawnym zakres tych regulacji uległ skróceniu. Praktyka funkcjonowania konferencji rektorów w okresie obowiązywania Prawa o szkolnictwie wyższym, w latach 2005–2018¹⁰, pozytywnie wpłynęła na ukształtowanie się reguł ich działania i dobrych praktyk w tym zakresie.

5.3. KRASP jako instytucja przedstawicielska na gruncie ustawy z 2018 r. Wybrane fragmenty Komentarza autora

Instytucje przedstawicielskie powinny odgrywać i odgrywają szczególną i istotną rolę w kształtowaniu i realizacji polityki publicznej wobec systemu szkolnictwa wyższego i nauki; szczególną, bo żadne inne podmioty nie mają podobnego umocowania i tytułu do działania w systemie, a istotną, bo potwierdzoną realnymi osiągnięciami w projektowaniu i wdrażaniu zmian systemowych¹¹. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w literaturze:

Państwo, realizując politykę publiczną w szkolnictwie wyższym, powinno być wspierane przez instytucjonalnych partnerów środowiskowych, a w tym zwłaszcza przez umocowane w ustawach niezależne i reprezentatywne organy oraz

¹⁰ Zob. działania KRASP, w tym sprawozdania na stronie internetowej KRASP – www.krasp.org.pl (dostęp: 7.09.2022).

¹¹ J. Woźnicki, *Komentarz do art. 329 [w:] Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce...*

podmioty przedstawicielskie, w tym RGNiSW i konferencje rektorów KRASP (KRePSZ) i KRZaSP, a także pozarządowe organizacje pożytku publicznego, w tym think tanki, fundacje, stowarzyszenia i federacje twórców. Takie partnerstwo sprzyja wprowadzaniu zrównoważonych rozwiązań o charakterze deregulacyjnym¹².

Wywiązywanie się z tej roli przez instytucje przedstawicielskie wymaga nałożenia na organy władzy publicznej obowiązku dialogu i zasięgania opinii tych partnerskich podmiotów środowiskowych, a także ich udziału w procesie legislacyjnym. Tryb realizacji przez organy władzy publicznej obowiązku zasięgania opinii nie został określony w ustawie, co oznacza, że działają one zgodnie z przepisami ogólnymi dotyczącymi procesu konsultacji społecznych i zasadami techniki prawodawczej.

Ustawa prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (art. 337 ust. 4) nakłada na konferencje rektorów obowiązek współdziałania z organami władzy publicznej w sprawach dotyczących szkolnictwa wyższego, nauki i kultury, jednocześnie zobowiązując organy władzy publicznej do zasięgania opinii konferencji rektorów jako instytucji przedstawicielskich zgodnie z art. 329 ust. 2. Znajduje to rozwiązanie w statutach właściwych konferencji. W poprzednim porządku prawnym w art. 55 ust. 3 p.s.w. ustawodawca określił ustawowy termin na wyrażanie opinii przez konferencje rektorów, czego nie czyni ustawa z 2018 r., a nie mogą jej w tym zastąpić ich statuty. Regulacje ust. 7 art. 337, analogicznie do przepisów art. 54 ust. 4 p.s.w., umocowały ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki jako organ nadzorujący konferencje rektorów. Nadzór ten ma charakter ogólny i odpowiada wymogom przywołanym w ust. 6, określonym w art. 28 i 29 Ustawy – Prawo o stowarzyszeniach w zakresie sprawowania nadzoru za zgodnością działania konferencji rektorów z przepisami ustawy i statutów konferencji rektorów. Minister, sprawując ten nadzór, powinien działać z poszanowaniem konstytucyjnej zasady autonomii uczelni i niezależności działania konferencji rektorów.

¹² J. Woźnicki, *Postulat selektywnego charakteru...*, s. 91–105.

ROZDZIAŁ 6

Misja i społeczna rola KRASP

Działalność KRASP w latach 1997–2007 została szczegółowo opisana w monografii Adama Gałkowskiego *Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (1997–2007). Z dziejów autonomii uczelni i samorządności akademickiej w Polsce* (Fundacja dla Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007). Publikacja została wydana z okazji 10-lecia KRASP. Autor odwołuje się w niej do genezy powstania Konferencji, jednak bardziej szczegółowo skupia się na działalności KRASP w następnych 15 latach, opierając się na sprawozdaniach z kadencji, poczynając od kadencji 2005–2008.

W Preambule do statutu KRASP z 13 października 2011 roku zostały określone misja i społeczna rola KRASP, która

(...) stoi na straży tradycyjnych wartości akademickich, a w tym zasad etyki zawodowej, odpowiedzialności i konstytucyjnej zasady autonomii szkół wyższych, gwarantującej im w szczególności prawo do określania własnego stanowiska we wszystkich sprawach, którymi zainteresowana jest społeczność akademicka. Doświadczenia pierwszych lat działania KRASP oraz procesy zachodzące w polskim i europejskim szkolnictwie wyższym wskazują na potrzebę działania Konferencji w szerokiej formule, zapewniającej możliwość współdziałania rektorów i poszanowania tożsamości różnych typów uczelni – publicznych i niepublicznych, dużych i małych, akademickich i zawodowych, prowadzących kształcenie na wielu kierunkach i bardziej specjalistycznych,

działających w dużych ośrodkach akademickich i mniejszych miejscowościach, o wieloletniej tradycji i tych nowo utworzonych.

6.1. Wolności akademickie z perspektywy uregulowań ustawowych w okresie ostatniego 100-lecia szkolnictwa wyższego w Polsce

Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich

Art. 6. Szkołom akademickim przysługuje prawo wolności nauki i nauczania. Każdy profesor i docent szkoły akademickiej ma prawo podawać i oświetlać z katedry według swojego naukowego przekonania i sposobem naukowym wszelkie zagadnienia wchodzące w zakres gałęzi wiedzy, których jest przedstawicielem: tak samo ma zupełną swobodę w wyborze metod wykładów i ćwiczeń.

Ustawa z dnia 15 marca 1933 r. o szkołach akademickich

Art. 1 pkt 1. Szkoły akademickie zorganizowane są na zasadzie wolności nauki i nauczania. Zadaniem ich jest prowadzenie badawczej i twórczej pracy naukowej lub artystycznej, wdrażanie do samodzielnych badań naukowych lub twórczości artystycznej, kształcenie i wychowywanie słuchaczy na świadomych swych obowiązków obywateli Rzeczypospolitej oraz przygotowanie ich do wykonywania zawodów, wymagających naukowego opanowania danej gałęzi wiedzy i samodzielnego sądu o wchodzących w ich zakres zagadnieniach teoretycznych i praktycznych (...).

Art. 28 pkt 2. Każdy profesor i docent ma prawo podawania i oświetlania z katedry sposobem naukowym według swego naukowego przekonania zagadnień wchodzących w zakres tej gałęzi wiedzy, której jest przedstawicielem. Posiada on też swobodę wyboru metod wykładów i ćwiczeń.

Ustawa z dnia 15 grudnia 1951 r. o szkolnictwie wyższym i pracownikach nauki

Art. 1. Szkoły wyższe (...) [kształtują] i (...) [wychowują] kadry inteligencji ludowej w duchu ofiarnej służby ojczyźnie, walki o pokój i socjalizm (...).

Ustawa z dnia 5 listopada 1958 r. o szkołach wyższych

Art. 1. Szkoły wyższe aktywnie uczestniczą w budowie i umacnianiu socjalizmu w Polsce Ludowej (...).

Ustawa z dnia 4 maja 1982 r. o szkolnictwie wyższym (uchwalona na podstawie projektu społecznego opracowanego z inicjatywy i z udziałem ekspertów „Solidarności”)

Art. 2

1. Szkoły wyższe uczestniczą w dziele wszechstronnego rozwoju nauki, kultury i gospodarki narodowej oraz kształcą studentów, zgodnie z ideałami humanizmu i sprawiedliwości społecznej, na świadomych swych obowiązków i praw obywateli socjalistycznego państwa.
2. Szkoły wyższe w swej działalności kierują się dobrem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
3. Szkoły wyższe w swej działalności kierują się zasadami wolności nauki i sztuki. Zgodnie z tymi zasadami w szkołach wyższych jest rozwijana wielość kierunków naukowych i artystycznych przy poszanowaniu odrębności światopoglądowych.

Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym

Art. 2.1. Szkoły wyższe, zwane dalej „uczelniami”, są organizowane i działają na zasadzie wolności badań naukowych, wolności twórczości artystycznej i wolności nauczania.

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym

Art. 4.

1. Uczelnia jest autonomiczna we wszystkich obszarach swojego działania na zasadach określonych w ustawie.
2. W swoich działaniach uczelnie kierują się zasadami wolności nauczania, wolności badań naukowych oraz wolności twórczości artystycznej.
3. Uczelnie, pełniąc misję odkrywania i przekazywania prawdy poprzez prowadzenie badań i kształcenie studentów, stanowią integralną część narodowego systemu edukacji i nauki.
(...)
5. Organy administracji rządowej i organy jednostek samorządu terytorialnego mogą podejmować decyzje dotyczące uczelni tylko w przypadkach przewidzianych w ustawach.

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

[W preambule] określa się (...) następujące pryncypia:

- obowiązkiem władzy publicznej jest tworzenie optymalnych warunków dla wolności badań naukowych i twórczości artystycznej, wolności nauczania oraz autonomii społeczności akademickiej,
- każdy uczony ponosi odpowiedzialność za jakość i rzetelność prowadzonych badań oraz za wychowanie młodego pokolenia,
- uczelnie oraz inne instytucje badawcze realizują misję o szczególnym znaczeniu dla państwa i narodu: wnoszą kluczowy wkład w innowacyjność gospodarki, przyczyniają się do rozwoju kultury, współkształtują standardy moralne obowiązujące w życiu publicznym.

Art. 3.

1. Podstawą systemu szkolnictwa wyższego i nauki jest wolność nauczania, twórczości artystycznej, badań naukowych i ogłaszania ich wyników oraz autonomia uczelni.
2. System szkolnictwa wyższego i nauki funkcjonuje z poszanowaniem standardów międzynarodowych, zasad etycznych i dobrych praktyk w zakresie kształcenia i działalności naukowej oraz z uwzględnieniem szczególnego znaczenia społecznej odpowiedzialności nauki.

Uwaga. W ustępie 1 zostały przywołane wartości konstytucyjne zaczerpnięte w dosłownym brzmieniu z wybranych artykułów Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. Wartości te zostały wskazane jako „podstawa systemu”. Stanowią one wymogi, które muszą być bezwzględnie respektowane, bo ich naruszenie przez władzę publiczną, ale i przez uczelnie, godziłoby w fundamenty systemu. Żadne akty prawne ogłaszane przez organy państwa, uchwały lub decyzje organów uczelni nie mogą godzić w żadną z tych wartości.

6.2. Wartości i wolności akademickie w dokumentach KRASP¹

Określenie „uniwersytet” wywodzi się z łacińskiego *universitas* oznaczającego ogół, całość, powszechność, zespół, korporację. Termin ten odnosił się do zbiorowości studentów, sama zaś uczelnia w średniowieczu nosiła nazwę *studium generale*. Wraz z rozwojem średniowiecznych uniwersytetów kształtowały się ich zasady, wartości i funkcje, a także rytuały mające odzwierciedlać majestat *universitas*. Istotę

¹ J. Woźnicki, Referat wprowadzający na Seminarium Komisji ds. Komunikacji i Odpowiedzialności Społecznej KRASP „Wolność i odpowiedzialność akademicka: doświadczenia i dobre praktyki”, Warszawa, 26 lutego 2021 r.

uniwersytetu tradycyjnego można scharakteryzować między innymi za pomocą słów kluczowych, takich jak: **wartości etyczne, wolności, zasady, wzorce, misja.**

Ważne jest przypomnienie znaczenia podstawowych pojęć, wartości i wolności akademickich oraz zasad fundamentalnych i kanonów, a także przedstawienie propozycji ich listy w formie katalogu otwartego, na tle przykładowych regulacji ustawowych. Najważniejsze jest wsparcie zainicjowanego dialogu na ten temat prowadzonego między MEiN i KRASP oraz w uczelniach. Warto zaprezentować zakres dokumentu głównego KRASP: kodeksu *Dobre praktyki w szkołach wyższych* z 2007 roku przekazanego EUA.

Należy wyjaśnić znaczenie kluczowych pojęć według *Słownika języka polskiego PWN*. Wartości to „zasady i przekonania będące podstawą przyjętych w danej społeczności norm etycznych; cecha tego, co jest dobre pod jakimś względem”; wolność to „możliwość podejmowania decyzji zgodnie z własną wolą; prawa obywateli wyznaczone przez dobro powszechne, interes narodowy i porządek prawny”; zasada to „norma postępowania; ustalony na mocy jakiegoś przepisu lub zwyczaju sposób postępowania w danych okolicznościach”; a kanon to „ogólnie przyjęta w danej epoce norma, np. etyczna lub estetyczna; zbiór zasad, ustaw, tekstów o podstawowym znaczeniu”.

Tradycyjne wartości i wolności akademickie z okresu uniwersytetu średnio-wiecznego:

- wartości i zasady etyczne (etyki chrześcijańskiej), w tym poszanowanie prawdy i wzorce moralne;
- wolności akademickie: korporacjonizm i zasada autonomii, zasada kooptacji, zasada elekcji, wolności w procesie realizacji misji poszerzania i szerzenia prawdy, zasada wolności twórczej;
- wartości uniwersyteckie: zasada wspólnoty, relacja mistrz–uczeń, zasada powszechności międzynarodowej uniwersytetu, zasada powszechności nauk (sztuki wyzwolone, medycyna, prawo, filozofia z teologią).

Konstytucyjne kanony wolności akademickich z 1997 roku:

- autonomia szkół wyższych, wolność twórczości artystycznej, wolność badań naukowych i ogłaszania ich wyników, wolność nauczania oraz wolność korzystania z dóbr kultury.

Zasady fundamentalne przywołane w kodeksie *Dobre praktyki w szkołach wyższych* KRASP–FRP z 2007 roku:

- Zasady: służby publicznej, bezstronności w sprawach publicznych, legalizmu, autonomii i odpowiedzialności, podziału i równowagi władzy w uczelni, kreatywności, przejrzystości, subsydiarności, poszanowania godności i tolerancji, umiędzynarodowienia badań i kształcenia.

KODEKS *DOBRE PRAKTYKI W SZKOŁACH WYŻSZYCH* KRASP–FRP Z 2007 ROKU

W związku z jubileuszem 10-lecia KRASP Zgromadzenie Plenarne Rektorów uchwaliło 26 kwietnia 2007 roku i ogłosiło w czasie uroczystości jubileuszowej opracowany w Fundacji Rektorów Polskich kodeks *Dobre praktyki w szkołach wyższych*, nakładający zobowiązania odwołujące się do 10 zasad fundamentalnych utrwalonych w tradycjach akademickich, ale nie na pracowników uczelni – na jej organy, na rektorów i senat, a w tym na członków organów kolegialnych.

Właściwym uzupełnieniem procedury wprowadzania kodeksu w życie było powołanie przez KRASP Komitetu Dobrych Praktyk KRASP, który rozpatruje wnioski zarówno w sprawie ulepszenia kodeksu, jak i w sprawach jego systemowego stosowania i ulepszania.

- W grudniu 2020 roku Komitet Dobrych Praktyk KRASP przyjął postanowienie o rozszerzeniu kodeksu z 2007 roku o dobre praktyki w działaniu rady uczelni.
- W lutym 2021 roku Komitet Dobrych Praktyk KRASP przedstawił opinię w sprawie potrzeby uzupełnienia kodeksu z 2007 roku o zagadnienia etyki zawodowej nauczyciela akademickiego, przekazując dokument „Propozycje do kodeksu etyki zawodowej nauczyciela akademickiego w procesie kształcenia oraz w przekazie publicznym”.
- W lutym 2022 roku Komitet Dobrych Praktyk KRASP powierzył prof. dr. hab. Jerzemu Woźnickiemu, Prezesowi FRP, opracowanie w formie dodatku do wcześniej uchwalonego kodeksu projektu dokumentu „Dobre praktyki w działalności rady uczelni”.
- Uchwalenie uzupełnienia kodeksu *Dobre praktyki w szkołach wyższych* o dodatki nr 1 i nr 2 nastąpiło w 2022 roku, to jest w roku jubileuszowym 25-lecia KRASP, a ogłoszenie rozszerzenia tego dokumentu nastąpiło 10 czerwca 2022 roku na Zamku Królewskim w Warszawie.

Dokument KRASP pt. „Propozycje do kodeksu etyki zawodowej nauczyciela akademickiego w procesie kształcenia oraz w przekazie publicznym” został przyjęty 9 lutego 2021 roku przez Prezydium KRASP z intencją podkreślenia znaczenia wymagań etycznych w działalności nauczyciela akademickiego, które obejmują:

- uwarunkowania związane z kanonami rzetelności, ze szczególnymi odniesieniami do przygotowywania i prowadzenia zajęć, sprawowania opieki naukowej nad studentami i doktorantami oraz oceny postępów w procesie uczenia się i pomocy w ich osiągnięciu;

- wymagania kulturowe, a w tym utrzymywania właściwych relacji z uczestnikami procesu kształcenia, przy poszanowaniu ich godności, prywatności i wymogów nietykalności osobistej.

Wspólnie z Dodatkiem nr 1 dokument o nazwie Dodatek nr 2 „Dobre praktyki w działaniach rady uczelni”, po konsultacjach z Ośrodkiem Współpracy Rad Uczelni (OWRU), po pozytywnym zaopiniowaniu projektu przez Komisję ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego (KSPSW) KRASP oraz KDP KRASP, został uchwalony przez Zgromadzenie Plenarne 9 czerwca 2022 roku.

Opracowanie to obejmuje następujące zagadnienia:

- (1) Podstawy prawne i zasady działania rady uczelni.
- (2) Żądanie wglądu w dokumenty uczelni i bezpieczeństwo informacji.
- (3) Postępowanie w sprawie wyboru rady uczelni.
- (4) Postępowanie w sprawach odwołania rady uczelni lub jej członków.
- (5) Wybór przewodniczącego rady uczelni.
- (6) Zasady i tryb wskazywania kandydatów na rektora przez radę uczelni.
- (7) Zakres działalności rady uczelni z uwzględnieniem zadań niewynikających *explicite* z treści przepisów ustawy.
- (8) Przepisy porządkowe i procedury dotyczące rady uczelni.
- (9) Sposób działania i relacje rady uczelni z rektorem, senatem i wspólnotą uczelni.
- (10) Zadania Rady Uczelni w zakresie monitorowania gospodarki finansowej i zarządzania uczelnią, w tym zasady podejmowania decyzji wobec rektora w sprawie jego zarobków.

6.3. Głos KRASP w obronie wartości demokratycznych oraz autonomii uczelni w treści uchwalonych dokumentów

Ze względu na znaczenie dla genezy utworzenia KRASP – ale i misji Konferencji, a także przekonania rektorów o kluczowym znaczeniu wartości państwa prawnego i autonomii uczelni dla zachowania wartości konstytucyjnych oraz tożsamości uniwersytetu i jego tradycyjnych wartości – w tym punkcie zostały zebrane i przedstawione dokumenty przyjęte przez KRASP w 2007 roku (roku jubileuszowym 10-lecia KRASP) oraz wybrane uchwały organów KRASP z lat 2019–2021. Należy podkreślić, że pierwszy z przedstawionych dokumentów jest wspólną Deklaracją Prezydium KRASP i Prezydium PAN. Takie wspólne uchwały dwóch, a nawet trzech prezydiów, włączając w to RGNiSW, były przyjmowane w sprawach uznanych przez strony za fundamentalne.

Deklaracja
Prezydium KRASP i Prezydium PAN
z dn. 26 kwietnia 2007 r.

w sprawie zasad reformowania polskiej nauki i szkolnictwa wyższego

Prezydium KRASP i Prezydium PAN deklarują wolę wspólnego prowadzenia dialogu z władzami państwowymi na temat zmian w organizacji polskiej nauki i szkolnictwa wyższego. Dotyczy to zarówno prac nad nową ustawą o szkolnictwie wyższym, jaki i projektowanych przekształceń w placówkach badawczych PAN.

Wykorzystanie szans związanych z procesem integracji europejskiej wymaga modernizacji struktur polskiej nauki. Uznajemy tę potrzebę. Uznajemy także prawo władz Rzeczypospolitej do aktywnego kształtowania polityki naukowej przez sterowanie przydziałem publicznych środków finansowych na badania oraz zamawianie konkretnych przedsięwzięć badawczych odpowiednio do preferencji państwa. Jednocześnie podkreślamy, że niezbędny proces zmian nie może naruszać konstytucyjnych zasad autonomii uczelni oraz wolności badań naukowych. Jesteśmy przekonani, że dla zagwarantowania kompetentnego kierownictwa badań niezbędne jest pozostawienie środowiskom naukowym samodzielności w zarządzaniu uczelniami oraz instytutami naukowymi PAN. Doświadczenia niedawnej przeszłości wskazują, że każde odstępstwo od tych zasad naraża naukę na dotkliwe straty i obniża pozycję cywilizowanego kraju.

Uważamy ponadto, że konieczne jest stworzenie warunków szybszego awansu młodych, utalentowanych kadr naukowych. Nie może to jednak wiązać się z obniżeniem poziomu wymagań, stawianych przy uzyskiwaniu stopnia i tytułu naukowego ani z rozluźnieniem metodycznej kontroli w tym zakresie; w przeciwnym razie osiągnięcia byłyby pozorne, a skutki odwrotne od zamierzonych.

Jesteśmy przekonani, że poszanowanie zasad i wartości, przy których obstawiamy, jest niezbędnym warunkiem modernizacji polskiej nauki. Na tych zasadach deklarujemy gotowość do konstruktywnej współpracy z władzami państwowymi w reformowaniu szkolnictwa wyższego i nauki.

Apelujemy o konsultowanie z KRASP i PAN wszelkich projektowanych zmian w obszarze naszego działania.

Prezes Polskiej Akademii Nauk

Prof. dr hab. Michał Kleiber

Przewodniczący

Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

Prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty

Dokument nr 38/IV
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Uchwała Prezydium KRASP
z dnia 23 marca 2007 r.
w sprawie wpływu na środowisko akademickie obniżającej się jakości
aktów prawnych, a także kwestionowania zasad państwa prawnego**

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) z zaniepokojeniem obserwuje prowadzone w ostatnim okresie działania w obszarze tworzenia aktów prawnych mających istotny wpływ na funkcjonowanie uczelni. Środowisko akademickie, przywiązane do przestrzegania prawa, napotyka coraz większe trudności w jego interpretacji i stosowaniu.

Pośpieszne tworzenie prawa, wynikające – w odczuciu społeczności akademickiej - z doraźnych potrzeb politycznych oraz będąca tego konsekwencją niska jakość rozwiązań legislacyjnych idzie w parze z kwestionowaniem tradycyjnych wartości, na których oparte jest państwo prawa. Wynika stąd - jak to wskazano w uchwale Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dn. 21 marca 2007 r. w sprawie zagrożeń dla demokratycznego państwa prawa - podważanie autorytetu niezawisłych sądów, kwestionowanie niezależności Trybunału Konstytucyjnego, czy też nierespektowanie zasady domniemania niewinności.

Takie działania pozostają w wyraźnej sprzeczności z kształtowanymi od wieków fundamentami kultury europejskiej, na gruncie której rozwinęły się uniwersytety, a także rodzą negatywne i trudne do odwrócenia skutki dla wychowania młodego pokolenia. Nie możemy pozostawać obojętni wobec tego zagrożenia.

prof. dr hab. Tadeusz Luty
Przewodniczący KRASP

Dokument nr 45/VII
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Stanowisko Prezydium KRASP
z dnia 20 grudnia 2019 roku
w sprawie
projektu ustawy z 12 grudnia 2019 roku
o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych,
ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw**

Prezydium KRASP, kierując się troską o dobro naszego kraju, wyraża swój stanowczy sprzeciw wobec prób łamania trójpodziału władzy oraz podważaniu niezależności i niezawisłości sądów.

Jesteśmy głęboko zaniepokojeni wniesionym pod obrady Sejmu projektem nowelizacji ustawy *Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw*.

Uznając za swój obowiązek w ramach odpowiedzialności społecznej uniwersytetów reagowania w przypadkach zagrożenia dla podstawowych zasad ustrojowych naszego kraju, zwracamy uwagę, iż proponowane w projekcie zmiany prowadzą do podważenia fundamentów demokratycznego państwa prawa, określonym tak w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jak i w prawie Unii Europejskiej.

Naruszenie tych fundamentów miałoby dalekosiężne skutki prowadzące do wyprowadzenia Polski ze wspólnoty krajów demokratycznych, praworządnych, tworzących Unię Europejską.

Jednocześnie Prezydium KRASP zdecydowanie popiera Stanowisko dziekanów wydziałów prawa polskich uniwersytetów w tej kwestii.

Przewodniczący KRASP

prof. dr hab. inż. Jan Szmidt

Rada Główna
Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Stanowisko
Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich
oraz
Prezydium Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 9 czerwca 2020 r.
w sprawie przesłuchań studentów Uniwersytetu Śląskiego

Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich oraz Prezydium Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego wyrażają głębokie zaniepokojenie i sprzeciw wobec bezprecedensowej ingerencji organów ścigania w sprawy, których rozstrzygnięcie należy do autonomicznych obowiązków uczelni, poprzez prowadzenie przesłuchań studentów Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w związku z toczącym się w uczelni postępowaniem dyscyplinarnym.

Nie czekając na wynik trwającego postępowania dyscyplinarnego w Uniwersytecie, policja i prokuratura podjęły próbę zastąpienia odpowiednich instancji akademickich w ich wewnętrznych procedurach, rażąco naruszając w ten sposób autonomię uczelni, gwarantowaną zarówno przez Konstytucję, jak i przez ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

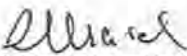
Akademicki spór wokół poglądów naukowych oraz treści kształcenia stanowi istotę uniwersytetu. W uniwersytetach uczymy studentów krytycznego myślenia i odważnego przeciwstawiania się ewentualnym nienaukowym lub niezgodnym z aktualną wiedzą treściom przekazywanym przez wykładowców. W uczelniach działają wewnętrzne procedury weryfikowania jakości kształcenia, a każdy z wykładowców poddawany jest co najmniej raz w roku ocenie przez studentów – ocenie prowadzonej anonimowo, tak aby zachęcić studentów do bycia krytycznymi i wymagającymi wobec swoich nauczycieli.

Działania podjęte przez organy ścigania wobec osób sprzeciwiających się złej jakości i niezetelności przekazywanej wiedzy pod pretekstem podejrzenia, że „tworzyły one fałszywe dowody”, są bezprzykładną próbą wywarcia na te osoby presji psychicznej, poprzez odebranie im poczucia bezpieczeństwa, jakie gwarantują tradycyjne, w pełni obiektywne akademickie standardy rozstrzygnięcia tego rodzaju sporów. Takie postępowanie jest nie do pogodzenia z dobrymi obyczajami akademickimi oraz z istotą funkcjonowania instytucji uniwersytetu.

Ustawa mówi także o odpowiedzialności każdego uczonego za wychowanie młodego pokolenia. I z tej odpowiedzialności uczonych i zatrudniających ich uniwersytetów nikt i nic nie zwolni. Zdarzenia, o których mowa powyżej, mogą zniweczyć lata wysiłków środowiska akademickiego na rzecz budowania w uczelniach atmosfery nierzeczności nieskrępowanego, lecz opartego na racjonalnych przesłankach dialogu.

Oczekujemy zatem zaprzestania przesłuchań studentów i pozostawienia rozstrzygnięcia kwestii prawdy lub fałszu w odniesieniu do przekazywanej wiedzy uniwersytetom, bo po to zostały one przed wiekami stworzone.

prof. dr hab. inż. Jan Szmid
Przewodniczący Konferencji Rektorów
Akademickich Szkół Polskich

prof. dr hab. Zbigniew Marciniak
Przewodniczący Rady Głównej
Nauki i Szkolnictwa Wyższego

www.krasp.org.pl

Konferencja
Rektorów
Akademickich
Szkół
Polskich

Przewodniczący:

prof. dr hab. inż. Arkadiusz Mężyk
Rektor
PoliTechniki Śląskiej
president@krasp.org.pl

Biuro KRASP:

Krakowskie Przedmieście 26/28
00-027 Warszawa
tel. 22 35 20 352
fax. 22 55 21 567
biuro@krasp.org.pl

Dokument nr 2/VIII
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Stanowisko Prezydium KRASP
z dnia 30 października 2020 r.
w sprawie aktualnej sytuacji społecznej**

My, Rektorzy Akademickich Szkół Polskich apelujemy do władz państwowych o niezwłoczne znalezienie pokojowych dróg wyjścia z sytuacji, w jakiej znalazło się polskie społeczeństwo po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego.

Za oburzające uznajemy obciążanie rektorów odpowiedzialnością za spowodowanie wśród studentów zwiększenia ryzyka zarażenia wirusem SARS-CoV-2. Przyczyną obywatelskiego protestu licznych członkiń i członków wspólnot akademickich nie są decyzje władz uczelni o ustanowieniu godzin wolnych od zajęć uniwersyteckich, lecz wzburzenie i obawy wywołane rozstrzygnięciem Trybunału Konstytucyjnego oraz wypowiedziami przedstawicieli rządu uderzającymi w prawa kobiet.

Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich z ogromnym zdziwieniem i głębokim niepokojem przyjęła wypowiedź Ministra Edukacji i Nauki, dra hab. Przemysława Czarnka, naruszającą autonomię uczelni, zapowiadającą, że decyzje o rozdziale środków na inwestycje i projekty naukowe będą uzależnione od tego, jakie stanowisko zajęły uczelnie wobec protestów.

Środki publiczne, z których finansowane są badania naukowe i edukacja młodzieży winny być przyznawane przez ministerstwo i jego agendy wyłącznie w oparciu o kryteria merytoryczne. Używanie finansów publicznych do wymierzania „kar” uczelniom, które podjęły decyzje zgodnie z prawem i swoją autonomią, uznajemy za gorszący przejaw zapomnienia, że pieniądze polskiego podatnika powinny służyć wszystkim uprawnionym podmiotom, a nie tylko tym, które znajdują uznanie w oczach władzy.

Mając w pamięci miniony szczęśliwie czas, kiedy władze komunistyczne poddawały polskie uniwersytety presji ideologicznej, uważamy, że byłoby wielkim błędem ponownie próbować wykorzystać nadzór nad uczelniami dla politycznego nacisku na rektorów i wspólnoty akademickie.

Biorąc pod uwagę powagę sytuacji Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich wyraża gotowość do podjęcia rozmów z Ministrem Edukacji i Nauki w najbliższym możliwym terminie.

Przewodniczący KRASP
Prof. dr hab. inż. Arkadiusz Mężyk

Dokument nr 13/VIII
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Stanowisko Prezydium KRASP
z dnia 20 maja 2021 r.
w sprawie projektu ustawy z dnia 6 maja 2021 r. o zmianie ustawy
Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce**

Po zapoznaniu się z projektem ustawy z dnia 6 maja 2021 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich podtrzymuje negatywne stanowisko Zgromadzenia Plenarnego KRASP zawarte w dokumencie nr 6/VIII z dnia 20 listopada 2020 r. (Załącznik 1) oraz krytyczne stanowisko zawarte w piśmie z dnia 8 stycznia 2021 r. (Załącznik 2) wzywające do wycofania z dalszego procedowania przedmiotowego projektu zmian w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

KRASP podziela w tej sprawie krytyczne stanowiska wielu środowisk i instytucji, w tym Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, przedstawione w Uchwale Nr 178/2021 z dnia 13 maja 2021 r.

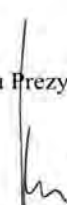
Podczas wielomiesięcznej dyskusji środowisko akademickie wielokrotnie zwracało uwagę na fakt, iż wolność wypowiedzi pracowników uczelni musi łączyć się z odpowiedzialnością naukowca i przestrzeganiem kryteriów naukowości w pracy badawczej oraz dydaktycznej.

Uważamy, że dotychczasowe zapisy zawarte w Konstytucji RP, ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz przepisach wewnętrznych uczelni regulują prawo do wolności wypowiedzi w wystarczającym stopniu, zachowując przy tym zasadę autonomii szkół wyższych.

Wolność wypowiedzi musi wiązać się z poszanowaniem godności człowieka, a wolność akademicka nie może polegać na głoszeniu w przestrzeni uczelni opinii ignorujących wiedzę i metodologię badań naukowych. Uczelnie są i powinny zostać przestrzenią wolności dla debaty naukowej oraz instytucjami neutralnymi pod względem politycznym.

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich apeluje o wzięcie pod uwagę licznych głosów krytyki wyrażonych w stanowiskach środowisk akademickich podczas pięciomiesięcznej debaty nad „pakietem wolnościowym” i obecnie – w procesie opiniowania projektu ustawy z dnia 6 maja 2021 o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Ignorowanie tych głosów odbieramy jako działanie konfrontacyjne i lekceważące zasady dialogu społecznego.

W imieniu Prezydium KRASP

Przewodniczący KRASP
Prof. dr hab. inż. Arkadiusz Mężyk

Konferencja
Rektorów
Akademickich
Szkół
Polskich

Przewodniczący:
prof. dr hab. inż. Arkadiusz Mężyk
Rektor
Wydziału Inżynierskiego
Technologii Inżynierskiej
polskitek.org.pl

Biuro KRASP

Konwulsijska 10/11
01-642 Warszawa
tel. 22 91 21 902
fax 22 91 21 907
biuro@krasp.org.pl

Dokument nr 6/VIII
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Stanowisko Zgromadzenia Plenarnego KRASP
z dnia 20 listopada 2020 r.
w sprawie wolności akademickich**

W nawiązaniu do propozycji wprowadzenia w szkolnictwie wyższym tzw. pakietu wolnościowego, Zgromadzenie Plenarne KRASP przedstawia następujące stanowisko wraz z jego uzasadnieniem.

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich wyraża przekonanie, że uczelnie w ramach swej autonomii i istniejącego porządku prawnego, w tym Konstytucji RP, gwarantującej wolność i prawa obywatelskie, zapewniają respektowanie wolności akademickich w sposób i w stopniu wynikającym z utrwalonych tradycji uniwersytetu. Oznacza to brak uzasadnienia dla podejmowania przez ustawodawcę prób wkraczania w tę sferę, czemu KRASP musiałaby się zdecydowanie przeciwstawić.

Każda nowelizacja ustawy powinna zostać przygotowana i przeprowadzona przy poszanowaniu zasady partycypacji i dialogu z instytucjami przedstawicielskimi, w ramach inicjatywy obejmującej w sposób kompleksowy, a nie incydentalny, regulacje wymagające zmiany.

Dostrzegając potrzebę promowania zasad etycznych o charakterze akademickim, Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich przyjęło w dniu 7 czerwca 2007 r. przedłożone przez Fundację Rektorów Polskich opracowanie „Kodeks Dobrej praktyki w szkołach wyższych”, nakładające ograniczenia i zobowiązania o charakterze kulturowym na organy uczelni. W ślad za tym powołany został Komitet Dobrych Praktyk KRASP.

Uznajemy dziś za celowe powierzenie temu Komitetowi misji promowania w uczelniach pożądaných regulacji statutowych i rozwiązań organizacyjnych, także nowych, dotąd nie wszędzie istniejących, mających na celu zapewnienie poszanowania wolności akademickich. Wśród takich inicjatyw mogłoby znaleźć swoje miejsce powołanie przez senat, działającej w sposób w pełni niezależny, uczelnianej komisji ds. poszanowania wolności akademickich.

Rektorzy reprezentujący uczelnie członkowskie KRASP przyjmują postanowienie o wszczęciu debaty poświęconej wartościom akademickim, powierzając Komitetowi Dobrych Praktyk KRASP przygotowywanie i przedstawianie propozycji konkretnych działań, tak aby zapewnienie respektowania wartości i wolności akademickich mogło następować przy poszanowaniu autonomii uczelni i bez prawnej ingerencji zewnętrznej o charakterze ustawowym.

Zgromadzenie Plenarne KRASP kieruje do Ministra Edukacji i Nauki zaproszenie do udziału w naszej debacie.

Przewodniczący KRASP

prof. dr hab. inż. Arkadiusz Mężyk

ROZDZIAŁ 7

Sfera *governance* w funkcjonowaniu KRASP

7.1. Status i organizacja KRASP w świetle treści publikowanych informacji własnych

Status formalny KRASP określony w dokumencie wewnętrznym pod nazwą *Informator kadencja 2020–2024* zawiera następujące dane:

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich działała od roku akademickiego 2005/2006 do roku akademickiego 2017/2018 na podstawie przepisów Ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. Od 1 października 2018 r. działalność Konferencji reguluje Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Zgodnie z przepisami nowej ustawy Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) jest „instytucją przedstawicielską środowiska szkolnictwa wyższego i nauki” (wcześniej – na mocy statutu uchwalonego przez Zgromadzenie Plenarne w październiku 2011 r. – była ona „przedstawicielskim organem uczelni akademickich właściwym w zakresie szkolnictwa wyższego i nauki”, a jeszcze wcześniej – „dobrowolnym zrzeszeniem rektorów reprezentujących polskie szkoły wyższe posiadające uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora”).

Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stwierdza też, że KRASP współdziała z organami władzy publicznej w sprawach dotyczących szkolnictwa wyższego, nauki i kultury. W szczególności organy władzy publicznej mają ustawowy obowiązek zasięgać opinii KRASP w sprawach:

- zasad działania i kierunków rozwoju systemu szkolnictwa wyższego i nauki, zarządzania uczelniami oraz w sprawach studentów, doktorantów i kadry naukowej;
- projektu budżetu państwa w części dotyczącej szkolnictwa wyższego i nauki;
- projektów aktów prawnych dotyczących systemu szkolnictwa wyższego i nauki.

Organem nadzorującym KRASP jest minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego.

Od 1 października 2006 roku Konferencja prowadzi działalność jako odrębny podmiot prawny, zarejestrowany w Krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej (numer identyfikacyjny REGON – 020345108) oraz w urzędzie skarbowym (numer identyfikacji podatkowej NIP – 898-209-47-09). Nadanie osobowości prawnej KRASP z mocy ustawy nastąpiło w 2014 roku w wyniku dokonanej wówczas nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Organami KRASP są Zgromadzenie Plenarne KRASP (będące walnym zebraniem członków w rozumieniu art. 11 ust. 1 Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, w związku z art. 337 ust. 6 ustawy), Prezydium KRASP (będące zarządem w rozumieniu art. 11 ust. 3 Prawa o stowarzyszeniach, w związku z art. 337 ust. 6 ustawy), Przewodniczący KRASP, Komisja Rewizyjna KRASP (będąca organem kontroli wewnętrznej w rozumieniu art. 11 ust. 3 Prawa o stowarzyszeniach, w związku z art. 337 ust. 6 ustawy). Kadencja organów KRASP pokrywa się z kadencją rektorów określoną w ustawie.

W skład Zgromadzenia Plenarnego KRASP wchodzi przedstawiciele uczelni członkowskich oraz członkowie Prezydium KRASP. W skład Prezydium KRASP wchodzi z urzędu: Przewodniczący KRASP, Honorowy Przewodniczący KRASP, dwóch zastępców Przewodniczącego KRASP, przewodniczący konferencji rektorów poszczególnych typów uczelni, wybrani przez te konferencje. W skład Prezydium KRASP wchodzi także przewodniczący komisji stałych KRASP, komisji powołanych na okres kadencji oraz przewodniczący Zespołu Bolońskiego KRASP, o ile są rektorami lub byłymi rektorami uczelni członkowskich. W pracach Prezydium KRASP biorą udział z głosem doradczym: Sekretarz Generalny KRASP, Przewodniczący Komisji Rewizyjnej KRASP albo jego zastępca lub upoważniony przez przewodniczącego Komisji członek Komisji, inne osoby zaproszone przez Prezydium lub Przewodniczącego KRASP.

W skład Prezydium KRASP w kadencji 2020–2024 weszli – obok przewodniczącego, wiceprzewodniczących i honorowego przewodniczącego – przewodniczący konferencji rektorów poszczególnych typów uczelni, wybrani przez te konferencje. Decyzją tak uformowanego gremium skład Prezydium został rozszerzony o przewodniczących komisji stałych KRASP. Zgodnie z dokonaną 18 listopada 2016 roku przez Zgromadzenie Plenarne nowelizacją Statutu KRASP do składu Prezydium zostali włączeni także przewodniczący komisji powołanych na okres jednej kadencji.

Wybór nowych władz Konferencji nie spowodował istotnych zmian w organizacji Biura KRASP – nie uległy też zmianie jego skład i siedziba. Dzięki przychylności rektora Uniwersytetu Warszawskiego biuro mieści się nadal w Warszawie na terenie uniwersytetu, przy ulicy Krakowskie Przedmieście 26/28.

Komisje. Kadencja 2020–2024

Komisje stałe

- Komisja ds. Infrastruktury Informatycznej
- Komisja ds. Organizacyjnych i Legislacyjnych
- Komisja ds. Kształcenia
- Komisja ds. Nauki
- Komisja ds. Ekonomicznych
- Komisja ds. Współpracy Międzynarodowej
- Komisja ds. Innowacyjności i Współpracy z Gospodarką
- Komisja ds. Komunikacji i Odpowiedzialności Społecznej
- Komisja ds. Akredytacji i Rankingów
- Komisja ds. Sportu Akademickiego

Komisje i Zespoły powołane na kadencję

- Komisja ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego
- Zespół Antykryzysowy
- Zespół ds. Europejskich Sieci Uniwersyteckich
- Zespół ds. Współpracy z Polonią

Inne podmioty statutowe

- Zespół Boloński
- Komisja Rewizyjna
- Komitet Dobrych Praktyk

Komisje działające przy KRASP

- Komisja ds. Wspierania Partnerstwa Publiczno-Prywatnego
- Komisja ds. Wyrównania Szans Edukacyjnych
- Komisja ds. Akademickich Biur Karier
- Zespół ds. Jakości Kształcenia Nauczycieli
- Komisja ds. Wydawnictw Naukowych

Zespół Ekspertów KRASP

Komisja ds. Programu IDUB przy Prezydium KRASP

7.2. Misja i kultura instytucjonalna KRASP

Jednym z elementów kultury instytucjonalnej uczelni akademickich i, co za tym idzie, Konferencji Rektorów jako ich reprezentacji, jest zasada kontynuacji i ciągłości działania. Każda kadencja to tylko następny etap w sztafecie przekazywania i przejmowania odpowiedzialności przez kolejne pokolenia rektorów. Poszczególne kadencje – co oczywiste – są związane z nazwiskami kolejnych przewodniczących, ale to konkretne dokonania wszystkich organów i komisji KRASP składają się łącznie na dorobek w danym okresie.

Po utworzeniu swej Konferencji rektorzy musieli poświęcić wiele uwagi i trudu jej ukształtowaniu jako podmiotu o wykształconej kulturze, rozpoznawalnego publicznie, dobrze zorganizowanego, ale i merytorycznie zdolnego do przedstawiania wizji i programów rozwojowych dotyczących studiów i badań naukowych. Stan ten w krótkim czasie został osiągnięty, co potwierdzają pierwsze inicjatywy i wydawnictwa KRASP z lat 1998/1999, w których zaproponowano kierunki nowelizacji ówczesnych ustaw dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki. Rektorzy opowiedzieli się wtedy za zmianami daleko idącymi i niepopularnymi, na przykład za wprowadzeniem powszechnej częściowej odpłatności za studia i zastąpieniem Komitetu Badań Naukowych strukturami o charakterze agencyjnym. Potem nastąpił okres, który potwierdził gotowość i zdolność rektorów do przyjęcia współodpowiedzialności za realne, ustawowe ukształtowanie systemu szkolnictwa wyższego w naszym kraju. Następnie – obok wprowadzenia w życie nowej, tak zwanej rektorskiej ustawy – przyszła kolej na sformułowanie i przyjęcie wartości i zasad fundamentalnych oraz dobrych praktyk działania organów uczelni.

Autor niniejszej monografii, kierując się intencją podkreślenia możliwej stosowności reguł kulturowych dotyczących uczelni, w odniesieniu do KRASP

jako ich reprezentacji zastosował zabieg polegający na wykorzystaniu fragmentu tekstu z wcześniejszej swojej książki pt. *Uczelnie akademickie jako instytucje życia publicznego* dotyczącego pojęcia kultury instytucjonalnej uczelni i **podstawieniu nazwy KRASP w miejsce słów: uczelnia / szkoła wyższa / uniwersytet**. Oryginalny tekst wyróżniono pochyłą czcionką:

KRASP pełni przede wszystkim rolę przedstawicielską i kulturotwórczą, będąc instytucją użyteczności publicznej o szczególnym charakterze. To właśnie kultura jest jednym z najważniejszych elementów wizerunku i pewnej odrębności, a także percepcji tożsamości każdej uczelni członkowskiej KRASP. Własna kultura KRASP obejmuje zarówno elementy uniwersalne, jak i elementy swoiste, zakorzenione we własnych tradycjach i charakterze KRASP jako instytucji przedstawicielskiej. Ale kultura KRASP ma swoje źródła także w jej działaniach aktualnie prowadzonych. Można powiedzieć, że kształtuje ją także dzień dzisiejszy.

Pojęcie kultury KRASP jest zatem szerokie i obejmuje zarówno pewne publikowane zasady, przepisy i prawa, zawarte w aktach prawnych oraz w uchwałach organów, jak i niepisane reguły zachowań – indywidualnych i zbiorowych – wywodzone z własnej tradycji, odwołujące się do precedensów i wcześniejszych dokonań, uznawane i szanowane nie ze względu na literę regulacji, ale na ducha i etos Konferencji Rektorów.

Znamienne jest to, że im większą wagę KRASP przywiązuje do swej tradycji i pozycji, tym istotniejsza dla niej samej jest jej własna kultura instytucjonalna, której kształtowanie wymaga wielkiej troski i mądrości. Można sformułować tezę, iż stopień rozwoju i poszanowania własnej kultury w KRASP staje się znakiem jej tożsamości i autorytetu oraz miarą jej dojrzałości.

Fundamentalne znaczenie dla kultury o charakterze tradycyjnym w KRASP mają autonomia instytucjonalna uczelni członkowskich, wywodzona z ogólnej zasady twórczości, oraz misja społecznej Konferencji, odwołująca się do zasady służby publicznej.

Kultura KRASP kształtuje się w procesie wypełniania przez nią swej misji. Misja KRASP wiąże się z takimi celami uczelni członkowskich, jak: kształcenie, wychowywanie oraz rozwój człowieka, a w tym kształtowanie jego osobowości, rozwój nauki i promowanie postępu, a także wkład w rozwój cywilizacji. Cele te nie mogą być osiągnięte, z jednej strony, bez utrwalania społecznej motywacji do doskonalenia się, z drugiej zaś – bez zapewnienia uczelniom elementarnych warunków do realizacji ich zadań. KRASP w swej działalności troszczy się o spełnienie tego ostatniego warunku.

Kultura instytucjonalna wzbogacana jest w relacjach KRASP z jej otoczeniem. KRASP ma do wypełnienia misję akademicką oraz do odegrania rolę społeczną¹. O sposobie wypełnienia swojej misji KRASP tradycyjnie rozstrzyga sama, odwołując się do zasady swej autonomii. Uczelnie akademickie udowodniły, że w swoim myśleniu o misji publicznej KRASP kierują się interesem kraju. Ale o społecznej roli KRASP – o możliwościach jej wypełnienia – w pewnym stopniu we współdziałaniu z KRASP decydują także władze państwowe, realizując politykę edukacyjną i naukową, a tym samym określając warunki osiągania przez społeczeństwo postępu cywilizacyjnego. Kształcenie na poziomie wyższym wymaga bowiem nakładów. Są one szczególnym rodzajem inwestycji dla wielkiego pożytku, trudnego do przecenienia. Jest to jednak pożytek długiego horyzontu, co utrudnia jego percepcję społeczną. Opinia publiczna powinna więc być ustawicznie informowana o uzasadnieniach niezbędności inwestowania w doskonalenie jakości dzieła i rozwój szkół wyższych. Należy to także do misji KRASP.

Uczelnie akademickie działające w KRASP między innymi w konferencjach poszczególnych typów szkół wyższych zgodnie ze Statutem pragną, aby działania i strategia KRASP respektowały kulturę tych konferencji członkowskich i ich pełną niezależność programową, ale nie zaprzeczały tożsamości KRASP w całości. (...)

Podkreślenia wymaga fakt, że stosowanie się do zasad etycznych przez wszystkich członków KRASP jest fundamentem kultury każdej Konferencji i podstawą jej pozycji, niezbędnej do wypełniania misji. Szczególnie kategoryczny imperatyw w tej kwestii dotyczy rektorów, jako najwyżej w hierarchii usytuowanych przedstawicieli środowiska. (...)

W KRASP utrzymywane być powinno szczególne wyczulenie na przejawy patologicznych lub naruszających przyjęte normy zachowań w życiu publicznym. Dotyczy to zwłaszcza przypadków naruszania praw i wolności obywatelskich lub patologii w życiu politycznym. Społeczność akademicka ma wtedy prawo do publicznej reakcji zawartej w uchwale KRASP. (...)

Aby mieć prawo do wypełniania takiej roli, uczelnie członkowskie muszą unikać emocji i stronniczości w postrzeganiu swego otoczenia. Muszą zachowywać odpowiedzialność i bezstronność w ocenie świata zewnętrznego, przestrzegając zasady neutralności politycznej. KRASP nie może być wikłana w spór polityczny jako strona, bez względu na zapatrywania polityczne członków jej organów lub aktywizujących się grup uczelni. Szczególnej ochronie z tego punktu widzenia muszą podlegać autorytet i pozycja publiczna KRASP. Na straży tych wartości

¹ Por. np. J. Woźnicki (red.), *Model zarządzania publiczną instytucją akademicką*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 1999.

stoi Przewodniczący, który nie powinien manifestować, motywowanych osobistymi poglądami lub sympatiami politycznymi, zróżnicowanych zachowań wobec różnych przedstawicieli świata polityki (...).

Wszystko, co powiedziano wyżej, nie oznacza, że Przewodniczący, reprezentując KRASP, powinien unikać kontaktów z przedstawicielami świata polityki. Przeciwnie, utrzymywanie takich kontaktów jest niezbędne ze względu na ważne i pożądane role, jakie powinna odgrywać KRASP w życiu społecznym. W swych relacjach z przedstawicielami świata polityki Przewodniczący powinien jednak przestrzegać zasady równego dystansu do różnych opcji politycznych.

Także cała KRASP, jako instytucja przedstawicielska, powinna pozostawać otwarta na kontakty ze światem polityki. Powinna tworzyć warunki do debat z udziałem liderów politycznych i członków społeczności akademickiej, organizowanych z inicjatywy organów KRASP².

7.3. Zasada partycypacji i dialogu jako podstawa udziału KRASP w procesie legislacyjnym

W pięciotomowej monografii *Prognoza szkolnictwa wyższego do 2020 r.* opracowanej przez FRP dla KRASP na zlecenie uczelni członkowskich wskazano między innymi na znaczenie zasad tworzenia prawa i relacji między partnerami rządowymi i społecznymi w procesie legislacyjnym. Zasady te i doświadczenia z ich stosowania w pracach nad ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 2018 roku zostały szczegółowo zrelacjonowane przez autora w rozdziale monografii wydanej przez PWN w 2019 roku³. Prezentowany rozdział zawiera wybór obszernych fragmentów tego opracowania, które autor przytacza ze względu na ich znaczenie:

W pracach nad Ustawą uwzględniono organizowanie debat, zgłaszanie i wprowadzanie poprawek oraz wymogi dialogu z reprezentatywnymi instytucjami przedstawicielskimi, a w tym z instytucjami przedstawicielskimi umocowanymi w Ustawie z 2005 r., to jest z KRASP, KRePSz, Radą Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego (RGNiSW), Parlamentem Studentów (PSRP) i Krajową Reprezentacją Doktorantów (KRD). Eksperti ze środowiska akademickiego zostali realnie włączeni w prace nad projektem, między innymi w ramach działań trzech zespołów wyłonionych w Konkursie

² J. Woźnicki, *Uczelnie akademickie...*, s. 25–40.

³ J. Woźnicki (red.), *Odpowiedzialność, zaangażowanie i bezstronność uniwersytetu. Uwarunkowania kulturowe i prawne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2019.

ogłoszonym przez MNiSW, a także poprzez udział w działaniach Zespołów Rady Narodowego Kongresu Nauki (NKN), oraz w realizacji programu konferencji tematycznych NKN. Tryb prac nad Ustawą można zatem uznać za spełniający wysokie standardy. Minister przyjął także, podążając za propozycjami z Programu KRASP, że do głównych celów nowej regulacji należy zaliczyć zwiększenie autonomii uczelni, deregulację, a także wzrost roli statutu uczelni w systemie źródeł prawa poprzez przeniesienie części regulacji ustawowych na poziom uczelniany.

Zasada partycypacji i dialogu społecznego znalazła swój wyraz w relacjach partnerów: rząd/minister oraz środowiska akademickie/naukowe, reprezentowane przez instytucje przedstawicielskie. Pożądane jest, aby taka praktyka została przeniesiona na poziom uczelni, stając się ważnym elementem ich kultury instytucjonalnej, na którą składają się między innymi ogólne reguły kulturowe na gruncie uniwersytetu.

Państwo, prowadząc politykę publiczną⁴ w szkolnictwie wyższym i nauce, a zwłaszcza wprowadzając zmiany legislacyjne, powinno respektować zasadę partycypacji i dialogu społecznego, zwłaszcza wobec instytucjonalnych partnerów środowiskowych. Dotyczy to: umocowanych ustawowo reprezentatywnych organów przedstawicielskich o zadaniach opiniotwórczych i doradczych, korporacji uczonych oraz think tanków, organizacji pozarządowych pożytku publicznego, a w tym fundacji, stowarzyszeń i federacji twórców. Istotne jest, aby rola państwa, zwłaszcza wobec instytucji przedstawicielskich szkolnictwa wyższego i nauki wskazanych w Ustawie 2.0, była wyraźnie określona, ale ograniczona⁵, zdefiniowana i nakładająca obowiązki na strony dialogu, ale jednocześnie gwarantująca prawa i wolności podmiotom środowiskowym. We współdziałaniu realizatorów polityki publicznej z partnerami społecznymi powinny być stosowane dobre praktyki partycypacji i dialogu, a w tym respektowana powinna być zasada niezależności ich opinii.

W tym procesie niezbędna jest samoorganizacja środowisk, postawa otwartości na współpracę, ich autonomia i aktywność. Zasadzie autonomii instytucjonalnej w określonych prawnie granicach: uczelni, instytutów naukowych i organizacji środowiskowych różnych typów, towarzyszyć musi jednak poszanowanie zasady działania na rzecz dobra wspólnego, służby publicznej i odpowiedzialności. Samorządność i inicjatywy obywatelskie środowisk w systemie szkolnictwa wyższego i nauki muszą być

⁴ A. Zybala, *Państwo i społeczeństwo w działaniu. Polityki publiczne wobec potrzeb modernizacji państwa i społeczeństwa*, Difin, Warszawa 2013; W. Anioł, *Wielonurtowy i interdyscyplinarny charakter nauk o polityce publicznej* [w:] *Polityki publiczne. Wybrane zagadnienia teoretyczne i metodologiczne*, red. B. Szatur-Jaworska, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2018.

⁵ J. Woźnicki, *Dialog społeczny w szkolnictwie wyższym*, wykład inauguracyjny wygłoszony w Górnośląskiej Szkole Wyższej im. Wojciecha Korfańtego w Katowicach, Katowice 2015 [materiał niepublikowany].

harmonizowane z wymaganiami rzężdności instytucjonalnej, rozliczalności i transparentności, z dotrzymywaniem wymogów etyki zawodowej, etosu i dobrych praktyk w działaniu. Instytucje działające w imieniu środowisk akademickich i naukowych powinny się kierować zasadami bezstronności w życiu publicznym, ale jednocześnie mają one prawo domagać się respektowania przez rządzących zasad państwa prawnego oraz praw i wolności obywatelskich⁶. Działania organów władzy publicznej nie mogą naruszać wartości i zasad fundamentalnych w całym sektorze wiedzy. Więżże się z tym wymóg prowadzenia polityki przewidywalnej oraz respektującej zasady partnerstwa pomiędzy reprezentatywnymi przedstawicielami władz oraz instytucji i środowisk⁷. W celu zapewnienia właściwych norm we współdziałaniu państwa ze środowiskiem akademickim i naukowym, Prezydium KRASP, Prezydium PAN oraz Prezydium RGNiSW na posiedzeniu w dniu 3 lipca 2013 roku przyjęły wspólne stanowisko określające oczekiwania wobec organów władzy publicznej, dotyczące stosowania reguł dobrych praktyk w procesie stanowienia prawa w odniesieniu do szkolnictwa wyższego i nauki, zawierające następujące postulaty i stwierdzenia:

- „– wymóg wprowadzania nowych regulacji prawnych w sposób nadążający za obserwowanymi i prognozowanymi zmianami w jego otoczeniu; działania legislacyjne powinny być prowadzone w sposób przewidywalny dla środowisk akademickich i naukowych przy zapewnieniu regulacji stabilnych w dłuższym okresie;
- wprowadzanie zmian w ustawach i rozporządzeniach powinno być poprzedzone nie tylko formalnym spełnieniem wymogów konsultacji społecznych, ale przede wszystkim realnym współdziałaniem zainteresowanych ministerstw z przedstawicielami ustawowo umocowanych, reprezentatywnych organów i organizacji działających na szczeblu centralnym w szkolnictwie wyższym i nauce;
- częste inicjowanie działań legislacyjnych prowadzonych pośpiesznie i nierzadko przy braku zrozumienia i poparcia ze strony środowisk akademickich i naukowych, w warunkach braku dialogu w poszukiwaniu najlepszych rozwiązań, prowadzi do niejasności dotyczących stanu prawnego;
- wprowadzanie regulacji nadmiarowych, wprowadzających przerost wymogów administracyjnych i biurokratyzujących działalność instytucji i pracowników naukowych; dotyczy to w szczególności nadmiaru i zbyt szczegółowego charakteru rozporządzeń wydawanych często z opóźnieniem naruszającym wymagane zasady techniki legislacyjnej;

⁶ J. Woźnicki, *Szkolnictwo wyższe w procesie przemian – zmiany systemowe. 2007–2012*, „Studia BAS” 2013, nr 3(35), s. 71–88.

⁷ J. Woźnicki, *Dedykowane normy konstytucyjne i dobre praktyki w realizacji polityki publicznej wobec sektora wiedzy*, „Studia z Polityki Publicznej” 2014, nr 1(1).

– regulacje ustawowe nie mogą ingerować w statutowe reguły działania organów i organizacji reprezentatywnych w systemie szkolnictwa wyższego⁸.

O spełnianiu standardów dobrej legislacji można mówić, jeżeli w pracach nad aktami prawnymi, powstającymi zgodnie z Zasadami techniki prawodawczej i wytycznymi zawartymi w Regulaminie pracy Rady Ministrów, uwzględniane są Zasady Dialogu Społecznego⁹, a także zasady dobrych praktyk w procesie stanowienia prawa wskazane w przywołanym dokumencie instytucji przedstawicielskich środowiska akademickiego.

„Zwiększenie w Ustawie roli statutu jako źródła prawa nastąpiło w wyniku uwzględnienia Rekomendacji 3.6, zawartej w Programie rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. KRASP-FRP ogłoszonym w 2015 r. w brzmieniu: «Należy ograniczyć zakres nadmiernego stosowania trzystopniowego systemu tworzenia prawa (ustawa – rozporządzenie – statut uczelni) na rzecz dwustopniowego (ustawa – statut uczelni). Należy zmniejszyć skalę i zakres delegacji do aktów wykonawczych, z czym wiązać należy pewną zmianę charakteru ministerstwa właściwego jako organu, z zarządczej na bardziej strategiczną – ważniejszą dla rozwoju systemu. W latach 2011–2014 w znacznym stopniu wzrosło znaczenie rozporządzeń (rozumiane jako suma objętości rozporządzeń oraz ich liczba)»¹⁰.

⁸ Zob. *Stanowisko wspólne Prezydium KRASP, Prezydium PAN oraz Prezydium RGNiSW z dnia 5 lipca 2013 r. w sprawie zasad prowadzenia prac legislacyjnych dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki*, <http://www.krasp.org.pl/pliki/982d2fddbff52900b0425a8f5ca289dd.pdf> (dostęp: 1.10.2018).

⁹ Dokument Programowy Rządu przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 22 października 2002 r. pn. *Zasady Dialogu Społecznego*, Warszawa 2002.

¹⁰ J. Woźnicki, *Odpowiedzialność, zaangażowanie...*

ROZDZIAŁ 8

Udział KRASP w procesie opracowywania projektów ustaw z 2005 r. i 2018 r. na podstawie dokumentów oraz wcześniejszych opracowań i publikacji autora

8.1. Wkład KRASP w prace nad ustawą z 2005 r.

Tekst tego punktu zawiera przedruk wybranych fragmentów z wcześniejszych opracowań autora niniejszej monografii oraz książki Adama Gałkowskiego z 2007 r. z odwołaniem się do tych źródeł.

Kalendarium prac nad ustawą

Jerzy Woźnicki w monografii *Uczelnie akademickie jako instytucje życia publicznego* wspomina:

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich od początku swojego istnienia uczyniła sprawy systemu szkolnictwa wyższego a w tym: autonomii uczelni, modelu szkoły wyższej, ładu systemowego, roli państwa itd. głównym obszarem swego działania. W tej sytuacji zrozumiałe jest, że uwarunkowania legislacyjne ogniskowały uwagę rektorów. KRASP postulował podjęcie prac nad nowym projektem ustawy wobec

zmieniających się uwarunkowań działania szkolnictwa wyższego. Obserwowaliśmy jednak wiele nieudanych prób podejmowanych przez kolejnych ministrów, skierowania na ścieżkę legislacyjną nowego projektu ustawy. W przygotowaniu ostatniego z tych projektów przedstawiciele konferencji rektorów brali aktywny udział w 2002 r. Ostatecznie w I połowie 2001 r. Rząd zdecydował o odstąpieniu od przedłożenia tego projektu sejmowi, ograniczając się do małej nowelizacji ustawy. Drogę niewielkiej nowelizacji wybrał też następny Rząd.

Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta Minister Barbara Labuda, reprezentując intencje Prezydenta zapoznania się z sytuacją szkolnictwa wyższego, zwróciła się do prof. prof. Andrzeja Janowskiego, Andrzeja K. Koźmińskiego, Jerzego Woźnickiego oraz Franciszka Ziejki o przedstawienie odpowiednich informacji. Po dyskusji wspólnie postanowiliśmy opracować i przedłożyć Prezydentowi dokument pt. *Raport o zasadniczych problemach szkolnictwa wyższego w polskim systemie edukacji narodowej*. Opracowanie to, przekazane Prezydentowi w styczniu 2002 r., pozwoliło mu zapoznać się z poglądami rektorów. Podstawą ideową dla *Raportu* stały się bowiem dokumenty programowe – uchwały i monografie – KRASP.

W tej sytuacji członkowie Prezydium KRASP w 2002 r. uznali celowość i możliwość opracowania własnego projektu ustawy, a następnie zwrócenia się do Prezydenta RP, Senatu RP lub upoważnionej grupy posłów o skierowanie tego projektu do łaski marszałkowskiej.

W nowej kadencji w dn. 1 września 2002 r. przewodnictwo Konferencji objął rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. Franciszek Ziejka, który w imieniu KRASP zwrócił się o podjęcie odpowiedniej inicjatywy do Prezydenta A. Kwaśniewskiego w czasie jego wizyty w Uniwersytecie w związku z inauguracją roku akademickiego 2002/2003. Prezydent wyraził zgodę, co ogłosił publicznie, i zapowiedział podjęcie stosownych kroków.

W następstwie tego na zwołanym przez Prezydenta A. Kwaśniewskiego spotkaniu w dniu 10 grudnia 2002 r. z udziałem m.in. samego Prezydenta i Minister K. Łybackiej, Minister J. Szymanek-Deresz, Minister B. Labudy, członków Prezydium KRASP oraz przedstawicieli innych instytucji, w tym PAN, RGSW i PKA, podjęta została decyzja o przygotowaniu projektu nowej ustawy o szkolnictwie wyższym przez Zespół powołany decyzją Prezydenta. W ślad za tym w dniu 23 stycznia 2003 r. Zespół Prezydenta został powołany i już następnego dnia odbył swoje inauguracyjne spotkanie z udziałem, jako gości, Przewodniczącego Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich prof. F. Ziejki i Przewodniczącego Konferencji Rektorów Uczelni Niepublicznych prof. J. Szablowskiego. Pierwsze merytoryczne posiedzenie Zespołu odbyło się w dniu 4 lutego 2003 r. w Kancelarii Prezydenta.

W składzie Zespołu znaleźli się: prof. Jerzy Woźnicki jako przewodniczący oraz trzech przedstawiciele ówczesnego Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu:

wiceminister odpowiedzialny za szkolnictwo wyższe, najpierw prof. Tomasz Goban-Klas, a następnie prof. Tadeusz Szulc, Przewodniczący Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego prof. Jerzy Błażejowski oraz Przewodniczący Państwowej Komisji Akredytacyjnej prof. Andrzej Jamiołkowski. Z grona rektorów – członków KRASP – w Zespole znaleźli się: wiceprzewodniczący Konferencji, Rektor Uniwersytetu Warszawskiego prof. Piotr Węgleński oraz reprezentujący Komisję ds. Legislacyjnych KRASP profesorowie Jan Kopcewicz i Jan Wojtyła. W trosce o reprezentatywność Zespołu w jego skład zostali powołani ponadto:

- Prezes Stowarzyszenia Rektorów i Założycieli Uczelni Niepaństwowych – Rektor Mirosław Zdanowski,
- Przewodniczący Konferencji Rektorów Uczelni Zawodowych – Rektor Andrzej Bałanda,
- Przewodniczący Parlamentu Studentów RP – Przemysław Kowalski,
a także przedstawiciele dwóch zainteresowanych ministerstw:
- Ministerstwa Obrony Narodowej – płk. prof. Piotr Sienkiewicz,
- Ministerstwa Zdrowia – prof. Leszek Paradowski.

Mecenas Piotr Militz podjął się obowiązków sekretarza Zespołu, funkcję tę pełnił do września 2003 r. Zespół odbył łącznie 17 posiedzeń, w tym 14 w Kancelarii Prezydenta i dwa ostatnie posiedzenia w Ministerstwie Edukacji Narodowej i Sportu.

W dniu 22 stycznia 2004 r. Zespół zakończył pracę, przyjmując projekt ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Prace Zespołu trwały zatem rok. W tym okresie, dysponując nadsyłanymi uwagami, Zespół opracował i ogłosił trzy kolejne robocze wersje projektu ustawy (z maja, z października i z grudnia ubiegłego roku), które stały się przedmiotem dyskusji i ocen zainteresowanych osób i środowisk. Jako Przewodniczący Zespołu, prezentując te projekty, odbyłem około 30 spotkań w ośrodkach akademickich w Polsce. Projekty te były także obszernie prezentowane za pośrednictwem mediów. Zgodnie z misją Zespołu opracowany projekt nowej ustawy regulował sprawy dotąd obejmowane przez trzy wówczas obowiązujące ustawy:

- (1) Ustawę z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 z późn. zm.)
- (2) Ustawę z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz.U. Nr 96, poz. 590 z późn. zm.)
- (3) Ustawę z dnia 31 marca 1965 r. o wyższym szkolnictwie wojskowym (tekst jednolity Dz.U. Nr 10 z 1992 r. z późn. zm.)

W pracach sejmowych dołączono obszerne regulacje o charakterze socjalnym opracowane w ministerstwie jako osobny czwarty pakiet.

W treść ustawy *O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* ingerowaliśmy jedynie dla pewnego uproszczenia procedur

nadawania stopnia doktora habilitowanego oraz nadania spójnego charakteru regulacjom dotyczącym studiów doktoranckich prowadzonych w uczelniach oraz placówkach naukowych. Zasadniczo sprawy stopni naukowych i tytułu profesora nie były przedmiotem prac Zespołu albowiem ustawa ta została dopiero niedawno istotnie znowelizowana. Przygotowany przez Zespół projekt prawa o szkolnictwie wyższym zawierał ok. 1200 regulacji (daje to wyobrażenie o stopniu komplikacji zagadnienia) zawartych w 236 artykułach, co zastępowało łącznie 375 artykułów zawartych w ustawach wówczas obowiązujących, dotyczących szkół wyższych.

Opracowany projekt miał charakter w pełni oryginalny, był w ścisłym sensie projektem nowym, a w swej redakcji, w ujęciu wielu problemów w formie nowych rozwiązań legislacyjnych – jesteśmy o tym przekonani – był projektem nowoczesnym i otwierającym nowe możliwości działania szkołom wyższym.

Rozpoczynając swoje prace, Zespół dysponował opracowaniami naszych poprzedników oraz innymi materiałami, które w sposób ideowy proponowały kierunki prac legislacyjnych.

Ale w największym stopniu na kierunki rozwiązań przyjętych w projekcie opracowanym przez Zespół Prezydenta wpłynęły wyniki debat oraz treści dokumentów programowych KRASP, wzbogacone przez nasze własne oceny dotyczące wyzwań, przed którymi wtedy stanęło szkolnictwo wyższe¹.

Autor niniejszej publikacji pisze:

Mieliśmy zatem poczucie dobrze spełnionego obowiązku i z tym przekonaniem przekazaliśmy Prezydentowi nasz projekt. Sądzę, że godny podkreślenia jest fakt, że jego opracowanie nie było finansowane ze środków ani Kancelarii Prezydenta ani Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu. Traktowaliśmy bowiem nasze zadanie w kategoriach służby publicznej. Żaden z członków naszego Zespołu nie był w żaden sposób wynagradzany w związku z prowadzonymi w Zespole Prezydenta pracami nad projektem ustawy. Niezbędne koszty prac organizacyjnych i technicznych zostały sfinansowane przez Fundację Rektorów Polskich – organizację pozarządową założoną w 2001 roku przez 80 rektorów jako obywateli. Fundacja prowadziła i finansowała biuro prac nad projektem ustawy. Fundacja Rektorów Polskich korzystała tu z dotacji, jaką na swą działalność na rzecz rozwoju edukacji i nauki uzyskała od Telekomunikacji Polskiej S.A., firmy, której w obecności Prezydenta serdecznie podziękowaliśmy za przyjęcie roli partnera strategicznego naszej Fundacji. (...)

¹ J. Woźnicki, *Uczelnie akademickie...*, s. 167–173.

W marcu 2004 r. projekt ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*, po kilkutygodniowych pracach uzupełniających prowadzonych przeze mnie wspólnie z ministrem Tadeuszem Szulcem, został skierowany przez Prezydenta do Sejmu. Projekt zyskał tam pozytywną opinię z punktu widzenia jego zgodności z prawem europejskim oraz wymogów legislacyjnych. Prezydent upoważnił mnie do reprezentowania Go jako wnioskodawcy w dalszych pracach parlamentarnych nad projektem. Zadanie to zostało przeze mnie wypełnione.

W tym samym czasie do łaski marszałkowskiej grupa posłów skierowała tzw. projekt poselski opracowany przez KSN „Solidarność”. Z punktu widzenia zakresu i treści regulacji projekt ten zasadniczo różnił się od projektu prezydenckiego.

Prace w Sejmie nad projektem ustawy rozpoczęły się dopiero w okresie powakacyjnym w 2004 roku, wyłączając techniczne posiedzenie Sejmowej Komisji ds. Edukacji Nauki i Młodzieży, która prowadziła te prace pod kierunkiem swego Przewodniczącego posła Ryszarda Hayna. Komisja w głosowaniu rozstrzygnęła, że podstawą jej prac będzie projekt prezydencki, ale we wszystkich dalszych pracach będą brać udział, wnosząc propozycje swoich poprawek, autorzy projektu poselskiego, reprezentowani przez posłankę Marię Nowak. Przewodnictwo podkomisji do prac nad projektem ustawy objął poseł R. Hayn, a jego zastępcą został poseł Kazimierz Marcinkiewicz.

W efekcie Sejm uchwalił ustawę w czerwcu 2005 r., przy 255 głosach za, 50 przeciw i 17 wstrzymujących się.

Następnie trwały prace w Senacie RP, który przyjął liczne poprawki, głównie natury legislacyjnej, którymi zajęła się najpierw Sejmowa Komisja, a następnie Sejm. W dniu 25 lipca 2005 r. niektóre z tych poprawek przyjął, a inne odrzucił. Ustawa, zawierająca 277 artykułów, została podpisana przez Prezydenta RP, a następnie ogłoszona w Dzienniku Ustaw nr 164 z dnia 30 września 2005 r. i weszła w życie z dniem 1 września tego roku z wyłączeniem niektórych regulacji, które wchodziły w życie w późniejszych terminach².

Jak już o tym mówiliśmy, ustawa *Prawo o szkolnictwie wyższym* z 2005 roku wprowadziła nowe regulacje dotyczące konferencji rektorów. Normy te, odwołujące się do niektórych przepisów ustawy *Prawo o stowarzyszeniach*, mają ogromne znaczenie z punktu widzenia niezbędnego uzupełnienia ładu systemowego w szkolnictwie wyższym i nauce. Umocowanie ustawowe przedstawicielstw uczelni jako nowych partnerów o zadaniach doradczych i opiniodawczych usuwa wady dotychczasowych rozwiązań w tym zakresie. Wcześniej obszar doradztwa i formułowania opinii przez instytucje partnerskie wobec organów władzy

² Tamże.

publicznej nie obejmował bowiem, a powinien był, spraw dotyczących zarządzania i kierowania uczelniami, uwarunkowań ich rozwoju i bieżącego działania z perspektywy instytucjonalnej, a także problemów strategicznych oraz współpracy międzynarodowej uczelni. We wszystkich tych sprawach najważniejszy musi być reprezentatywny głos rektorów. Dwie umocowane w ustawie konferencje rektorów KRASP i KRZaSP mają na jej gruncie identyczne kompetencje, które obejmują między innymi: występowanie i przedstawianie wniosków w istotnych sprawach szkolnictwa wyższego, nauki i kultury oraz w żywotnych sprawach środowiska akademickiego, a także prawo do przedstawiania opinii organom władzy publicznej, na ich wniosek w sprawach systemowych, a w tym legislacyjnych w tym obszarze. Rektorzy mają także ustawowe prawo do opiniowania rozwiązań w systemie oświaty mających znaczenie dla szkół wyższych.

W ustawie zastosowano interesujące rozwiązanie dotyczące formuły działania konferencji rektorów, które zrzeszają odpowiednie uczelnie, a więc osoby prawne, czego nie dopuszcza polskie prawo o stowarzyszeniach. Dlatego niezbędne było wprowadzenie regulacji dedykowanych w ustawie „działowej”, przez analogie do podobnych regulacji dla związków gmin itp. Ustawodawca zastosował wobec konferencji rektorów jedynie wybrane regulacje ustawy Prawo o stowarzyszeniach, nie chcąc biurokratyzować tych instytucji. Z tych względów organem nadzorującym, a także stwierdzającym właściwość odpowiedniej konferencji, stał się minister właściwy ds. szkolnictwa wyższego. Ustawodawca zadbał też o reprezentatywność obu konferencji rektorów, odwołując się do wymogu kształcenia w uczelniach członkowskich większości studentów. Obie organizacje mają autonomię w określaniu własnych statutów, a w tym zasad członkostwa.

Komentarz Adama Gałkowskiego na temat udziału KRASP w tworzeniu ustawy z 2005 roku:

Jednym z priorytetów świeżo powstałej i ukonstytuowanej w 1997 r. Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich było uporządkowanie całej sfery prawnej regulującej życie akademickie w kraju. Potrzeba ta wynikała zarówno z faktu, iż dotychczasowe ustawodawstwo w tej dziedzinie było rozproszone w licznych aktach prawnych, jak też i przestarzałe. Ten drugi czynnik coraz dotkliwiej odczuwały zresztą same uczelnie, zmuszone do funkcjonowania według reguł coraz bardziej oddalonych od realiów życia społecznego i politycznego. Te realia to m.in. postępująca integracja naszego kraju z Unią Europejską, wymuszająca dostosowanie prawa polskiego do wspólnotowych reguł, oraz szeroko rozumiane przemiany cywilizacyjne nowoczesnego europejskiego społeczeństwa schyłku XX wieku.

Losy ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym w całej historii Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich wydają się (...) fenomenem niezwykle z kilku powodów. Po pierwsze, lata przygotowania tego ważnego aktu prawnego przypadają na prawie cały okres istnienia tej instytucji; po drugie, zmagania o kształt ustawy są doskonałym przykładem ilustrującym istotę i sens działalności KRASP – zarówno z punktu widzenia kompetencji statutowych tej instytucji, jak i konsekwencji w jej działaniu. (...)

Rektorzy, korzystając ze swoich statutowych środków motywacyjnych, jakim były uchwały Zgromadzenia Plenarnego i Prezydium, faktycznie potrafili wywierać istotny wpływ na przebieg prac nad ustawą, na wszystkich etapach jej pisania.

(...)

O ile władze szkół wyższych i całe środowisko akademickie reprezentowały różne poglądy na poszczególne uregulowania przyszłego prawa, (...) [o tyle] wszyscy byli zgodni, że nowa ustawa jest potrzebna.

(...)

Konferencja Rektorów, nie chcąc tracić czasu ani wpływu na wydarzenia, z własnego grona powołała Komisję ds. Legislacyjnych, która miała za zadanie przygotować dokument wyrażający stanowisko organizacji wobec założeń i kształtu zapowiedzianej ustawy. I taki też powstał – opracowanie *Model publicznej szkoły wyższej i jej otoczenia systemowego. Zasadnicze kierunki nowelizacji prawa o szkolnictwie wyższym* Prezydium KRASP przyjęło uchwałą z 10 marca 1998 r. Opracowanie to jest efektem prac Komisji ds. Legislacyjnych KRASP, kierowanej przez prof. Jerzego Woźnickiego. 3 września 1999 r. – KRASP otrzymała od Ministerstwa „zaktualizowaną wersję” projektu ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* będącą wynikiem „dyskusji środowiskowej i opinii ekspertów zaproszonych przez resort”³.

Odpowiedź KRASP: Uchwała z dnia 4 listopada 1999 r. wraz z Wykazem ważniejszych przepisów projektu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, wymagających poprawek.

Rektorzy – członkowie Konferencji w dokumencie szczegółowo zrecenzowali rządowy projekt ustawy z 2 września 1999 r., a swoje uwagi przedstawili w 22 punktach i w bezpośrednich odniesieniach do kilkudziesięciu konkretnych artykułów i paragrafów projektu.

³ A. Gałkowski, *Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (1997–2007). Z dziejów autonomii uczelni i samorządności akademickiej w Polsce*, Fundacja dla Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007, s. 72–81.

(...)

Trwający od wielu miesięcy pat, zarówno w ogólnych relacjach resortu z zainteresowanym środowiskiem, jak i w konkretnej sprawie Ustawy prawo o szkolnictwie wyższym, można było wytłumaczyć jedynie niechęcią MENiS do uporządkowania sytuacji prawnej szkolnictwa wyższego. (...) W środowisku rektorów powstał więc pomysł nawiązania w tej sprawie bezpośredniego kontaktu z Prezydentem RP Aleksandrem Kwaśniewskim i jego kancelarią.

Ówczesny przewodniczący KRASP, prof. Franciszek Ziejka, podczas uroczystości inauguracji nowego roku akademickiego na Uniwersytecie Jagiellońskim w dniu 1 października 2002 r. zaapelował do obecnego tam Prezydenta RP, Aleksandra Kwaśniewskiego, o podjęcie inicjatywy ustawodawczej. W następstwie tej interwencji dwa miesiące później doszło do spotkania i rozmów prof. Ziejki z min. Barbarą Labudą z Kancelarii Prezydenta. Zdecydowano o utworzeniu w grudniu 2002 r. specjalnego Zespołu ekspertów, a także ustalono jego skład. Weszli doń przedstawiciele prezydenta, MENiS oraz szkół wyższych, a także Prezydent Kwaśniewski zgodził się na objęcie przewodnictwa Zespołu przez prof. Jerzego Woźnickiego. W wyniki kilkumiesięcznej pracy tego Zespołu powstał zmodyfikowany projekt ustawy. Zgromadzenie Plenarne KRASP składając specjalne podziękowanie Zespołowi (uchwała z 6 czerwca 2003 r.) natychmiast zaapelowało do rządu i Prezydenta o pilotowanie spraw, tak by projekt możliwie szybko trafił pod obrady Sejmu. Wypada jeszcze przypomnieć, że w końcowej fazie prac w Komisji Sejmowej doszło do próby wykreślenia z projektu ustawy zapisu o KRASP. Tylko determinacja organizacji rektorów, włącznie z groźbą wycofania się jej przedstawicieli z prof. Woźnickim na czele, sprawiła, iż zapis ten przywrócono (...).

Dokumenty oficjalne, tworzone i uchwalane przez Konferencję Rektorów, w znakomitej większości charakteryzują się pewnym poziomem uogólnienia, typowego dla dokumentów wydawanych przez najwyższe władze państwowe. I nic w tym dziwnego, wszak Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich stała się faktycznie czymś w rodzaju narodowej reprezentacji, parlamentu środowiska akademickiego całego kraju, a więc instytucji występującej z pozycji pewnej abstrakcji, i zajmuje się przede wszystkim sprawami generalnymi i systemowymi. Tak też było w przypadku udziału KRASP w procesie tworzenia ustawy o szkolnictwie wyższym.

(...) Ukończenie pracy przez Zespół prof. Woźnickiego nie oznaczało jednak końca sprawy. W tej sytuacji reprezentacja środowiska rektorów skupiła swoje działania w 2004 r. na lobbingu na rzecz jej własnego projektu ustawy.

(...) Uchwalenie 27 lipca 2005 r. przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, cokolwiek by o jej kształcie nie mówić, było dla środowiska akademickiego naszego kraju wydarzeniem ważnym, zamknęło bowiem długotrwały okres prawnego nieporządku, w jakim zmuszone były działać szkoły

wyższe. (...) Wejście w życie ustawy zakończyło wieloletni proces legislacyjny, co do którego można było niekiedy żywić obawy, czy w ogóle kiedyś się zakończy. Upór i determinacja uczestników tej debaty i pracy w końcu przyniosły efekty. Nie wszyscy jednak zostali nim w równym stopniu usatysfakcjonowani, ale na pewno Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, której członkowie (...) wnieśli istotny wkład w doprowadzenie sprawy do końca. Tak więc zadowolenie z uchwalenia ustawy, wyrażone w specjalnej uchwale Prezydium KRASP z 3 września 2005 r., wydaje się w pełni zrozumiałe i uzasadnione (...)⁴.

Podsumowując⁵, należy zaznaczyć, że kolejna ustawa integrująca cztery akty rangi ustawowej w jeden pn. Prawo o szkolnictwie wyższym – po raz pierwszy tak nazwana – została uchwalona w 2005 roku. Była ona opracowywana z inicjatywy Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, która zwróciła się do Prezydenta RP, aby zechciał być wnioskodawcą ustawy, korzystając ze swego prawa do inicjatywy ustawodawczej. KRASP zadeklarowała wsparcie procesu przygotowania projektu ustawy. W odpowiedzi w Kancelarii Prezydenta w 2003 roku powołany został zespół ekspertów, który w okresie roku przygotował projekt zupełnie nowej ustawy, procedowanej następnie przez prawie półtora roku w Parlamencie. Weszła ona w życie w 2005 roku, zyskując wyraźne poparcie w bardzo podzielonym wtedy Sejmie. Ustawa została bardzo dobrze przyjęta przez całe środowisko, w tym przez rektorów, studentów i doktorantów. Poszerzyła ona zakres swobody uczelni, wzmocniła jednoosobowe organy uczelni, aby mogły prowadzić w bardziej zdecydowany sposób procesy restrukturyzacyjne. Ustawa ta wyprowadziła uczelnie publiczne z państwowej sfery budżetowej, pozostawiając je w sferze finansów publicznych. To oznacza między innymi, że minister finansów przestał wyznaczać uczelniom limity osobowego funduszu płac. Uczelnia dostaje środki z dotacji stacjonarnej, a to, ile płaci łącznie pracownikom, nie jest już zależne od ministra finansów. Ustawa ta wprowadziła także, pomimo oporu ministra finansów, gwarancję wzrostu dotacji stacjonarnej poprzez zasadę jej corocznej waloryzacji inflacyjnej. Waloryzuje się dotację łączną dla wszystkich uczelni, w części płacowej – zgodnie ze wskaźnikiem ustalonym przez Komisję Trójstronną, a w części rzeczowej – wskaźnikiem inflacji. To ważne, wcześniej bowiem często zdarzało się, że część płacowa „zjadała” tzw. rzeczówkę. Płace nie mogły maleć, więc w przypadku trudności budżetowych państwa, przy utrzymywaniu poziomu

⁴ Uwaga: kadencja 2020–2024 trwa. Książka została złożona do druku w czerwcu 2022 r.

⁵ „Wolność i odpowiedzialność”. Rozmowa z prof. Jerzym Woźnickim, „Forum Akademickie” 2020, nr 12.

zatrudnienia, cięto bezlitośnie rzeczówkę, co prowadziło do zachwiania właściwej struktury budżetów uczelni.

Odnotujmy tu, że ustawa z 2005 r. umocowała KRASP, KRZaSP oraz Parlament Studentów i Krajową Reprezentację Doktorantów, domykając system o działające na szczeblu centralnym instytucje reprezentatywne dla poszczególnych części środowiska akademickiego. Ustawa nowelizująca z 2011 r. przyniosła wzmocnienie tego kierunku poprzez ustanowienie RGNiSW w nowej formule oraz przyznanie osobowości prawnej PSRP oraz KRZaSP, a łącznie nowelizację zawierając zobowiązanie finansowania tych organizacji oraz nadając osobowość prawną KRASP i KRZaSP.

8.2. Udział KRASP w procesie legislacyjnym ustawy z 2018 r.

Tekst tego punktu zawiera przedruk wybranych fragmentów sprawozdania KSPSW KRASP⁶.

W kadencji 2016–2020 po raz pierwszy ustanowiona została Komisja ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego (KSPSW) KRASP. Wyniki jej działalności w pełni potwierdziły trafność koncepcji prac tej Komisji, w tym jej misji, struktury, zakresu działania oraz sposobu funkcjonowania. Komisja ta ma charakter i skład ekspercki. Działa jako podmiot dwuizbowy, obejmujący tak zwany Zespół Reakcyjny (ZR) oraz Zespół Konsultantów (ZK). Zespoły te łącznie współtworzą Komisję, ale sposoby ich funkcjonowania są różne, ponieważ odmienne są ich zadania. Zespół Redakcyjny, obradując w obiektach konferencyjnych na comiesięcznych dwudniowych posiedzeniach wyjazdowych, przygotowuje poszczególne opracowania w formie zredagowanych projektów i przedkłada je do oceny i zaopiniowania na radzie zwoływanych, cokuwartalnych lub copółrocznych, jednodniowych posiedzeniach Zespołu Konsultantów. W następstwie wspólnej debaty wprowadzane są poprawki i uzupełnienia, a później gotowe dokumenty są przekazywane Przewodniczącemu KRASP do wykorzystania.

Rezultatem prac Komisji nad Ustawą 2.0 było łącznie 12 opracowań (ponad 600 stron tekstu) zawierających analizę propozycji trzech zespołów MNiSW, proponowany układ treści nowej ustawy oraz najważniejsze, w pełni zredagowane propozycje legislacyjne dotyczące wybranych fragmentów przyszłej ustawy (lista raportów – w załączniku). Raporty opracowano z uwzględnieniem uwag członków

⁶ Sprawozdanie z prac Komisji ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego KRASP w kadencji 2016–2020.

KRASP, opinii poszczególnych komisji KRASP oraz uwag Komisji ds. Organizacyjnych i Legislacyjnych KRASP. Raporty przedstawione zostały MNiSW oraz środowisku akademickiemu. Celem KSPSW KRASP było, aby zawarte w raportach usystematyzowane informacje i propozycje poprawek do wybranych fragmentów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, po ich ewentualnym uwzględnieniu przez MNiSW, służyły doskonaleniu treści regulacji oraz finalnego tekstu projektu ustawy. Wszystkie raporty Komisji zostały opublikowane na stronach internetowych KRASP i FRP, przekazane ministrowi Jarosławowi Gowinowi, rektorom uczelni członkowskich KRASP oraz przewodniczącemu Rady NKN prof. Jarosławowi Górniakowi. Ich zasadnicze tezy zostały także omówione w artykułach zamieszczonych w „Forum Akademickim”.

W celu przygotowania, przedstawienia i przedyskutowania wstępnych propozycji do Ustawy 2.0, zawartych w projekcie Dział pn. „Pracownicy”, opracowanych przez Zespół Redakcyjny KSPSW KRASP, w dniu 10 lipca 2017 roku w Fundacji Rektorów Polskich odbyło się spotkanie konsultacyjne z udziałem przewodniczącego KRASP, przewodniczących Komisji KSPSW i KOiL KRASP, członków Zespołu Redakcyjnego KSPSW oraz przewodniczącego Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” i prezesa Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Prowadzone były także dyskusje z udziałem przewodniczącego KRASP, KOiL, podczas wizyt na uczelniach oraz Konferencji NKN, a także w trakcie formalnych i nieformalnych spotkań z wicepremierem Jarosławem Gowinem, ministrem Aleksandrem Bobko i ministrem Piotrem Müllerem (np. spotkanie przewodniczącego KRASP i przewodniczącego RGNiSW z ministrem J. Gowinem 13 września 2017 r. – tuż przed Narodowym Kongresem Nauki; podczas tego spotkania dokonano uzgodnień, w efekcie których MNiSW wprowadziło kilka kluczowych – z punktu widzenia KRASP – zmian w projekcie przygotowanym do przedstawienia na NKN; prezentacja na posiedzeniu RGNiSW w dniu 8 marca 2018 r.), powstawały na bieżąco publikacje w „Forum Akademickim” (lista publikacji – w załączeniu). Postulaty KRASP, które były przedstawiane ministrowi nauki i szkolnictwa wyższego przez przewodniczącego Komisji, zostały przygotowane w postaci notatek zawierających kluczowe postulaty do projektu Ustawy 2.0 wraz z komentarzami.

Sprawozdania z przebiegu prac Komisji, odnoszące się do treści kolejnych raportów, były też prezentowane na odbywających się w 2017, 2018 i 2019 roku posiedzeniach Zgromadzenia Plenarnego i Prezydium KRASP. Wyniki prac Komisji stały się podstawą do przyjęcia przez statutowe organy KRASP oficjalnych dokumentów dotyczących ustawy. W 2017 roku przyjęto:

- Stanowisko Prezydium KRASP w sprawie podstawowych wniosków z dyskusji nad założeniami Ustawy 2.0, przyjęte w trybie korespondencyjnym 6 września 2017 r.;
- Uchwałę Zgromadzenia Plenarnego KRASP w sprawie projektu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, przyjętą 13 października 2017 r.

W 2018 roku prace Komisji stały się podstawą następujących dokumentów KRASP:

- Stanowisko Zgromadzenia Plenarnego KRASP w sprawie dalszych prac nad projektem ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, przyjęte 8 czerwca 2018 r.;
- Stanowisko Prezydium KRASP w sprawie poprawki Senatu RP do ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce dotyczącej zatrudniania sędziów Sądu Najwyższego, przyjęte w trybie korespondencji elektronicznej 17 lipca 2018 r.;
- Uchwała Zgromadzenia Plenarnego KRASP w sprawie przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce dotyczących stosowania ograniczeń wiekowych oraz zasad łączenia funkcji, przyjęta 16 listopada 2018 r.;
- Uchwała Zgromadzenia Plenarnego KRASP w sprawie konieczności nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, przyjęta 16 listopada 2018 r. Przewodniczący KSPSW KRASP, prof. Woźnicki, został powołany w skład Rady Narodowego Kongresu Nauki, w którym pełnił funkcję koordynatora Zespołu NKN „Ustrój i zarządzanie w szkolnictwie wyższym”, a także uczestniczył w działaniach NKN, w tym w konferencji „Ustrój i zarządzanie w szkolnictwie wyższym” (19–20 czerwca 2017 r., Uniwersytet Warszawski), jak również w samym Narodowym Kongresie Nauki – konferencji „Konstytucja dla nauki – zmiany systemowe w nauce i szkolnictwie wyższym” (19–20 września 2017 r. w Krakowie).

Obok wkładu w proces kształtowania projektu Ustawy 2.0 (ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz związanej z nią ustawy Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) KSPSW KRASP była zaangażowana w działania prowadzące do przygotowywania kluczowych rozporządzeń związanych z nową ustawą, w tym prowadzonych wspólnie z Centralną Komisją ds. Stopni i Tytułów, RGNiSW i Komitetem Ewaluacji Jednostek Naukowych (KEJN) prac nad projektem określającym nową klasyfikację dziedzin i dyscyplin naukowych i artystycznych.

W podsumowaniu należy podkreślić, że działania KSPSW KRASP nad projektem ustawy przyniosły konkretne efekty – zmiany są zgodne z postulatami KRASP. W sumie w ramach prac nad ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce zgłoszonych zostało ponad 30 szczegółowych postulatów do projektu

Ustawy 2.0, uznanych przez KRASP, RGNiSW i FRP za kluczowe. W marcu 2018 roku wskaźnik uwzględnienia kluczowych postulatów środowiskowych (w części lub w całości) wyniósł około jednej drugiej, a w maju 2018 roku, po dwóch miesiącach prowadzenia dialogu, został oszacowany na około dwóch trzecich.

Zespół Redakcyjny KSPSW KRASP w czerwcu–lipcu 2019 roku opracował uwagi do Ustawy 2.0 nadesłane do KRASP i przygotował opinię, którą przekazał przewodniczącemu KRASP. W dniu 10 lipca 2019 roku przewodniczący Komisji KSPSW, prof. J. Woźnicki, działając także jako redaktor naukowy komentarza przygotowywanego przez członków ZR na podstawie umowy z Wolters Kluwer, przekazał MNiSW przygotowany przez członków zespołu dokument pt. „Zestawienie wybranych problemów o charakterze interpretacyjnym wraz z problemami do rozwiązania w pracach zespołu autorów nad komentarzem do ustawy”. Ponadto Zespół Redakcyjny KSPSW KRASP wspierał prace przewodniczącego Komisji jako przedstawiciela KRASP w Zespole ds. Monitorowania Wdrażania Reformy Szkolnictwa Wyższego i Nauki MNiSW. Zespół Konsultantów (ZK) na posiedzeniu w siedzibie FRP w październiku 2019 roku zaopiniował pozytywnie przygotowane na podstawie wyselekcjonowanych propozycji korekty niespójnych regulacji oraz innych wybranych propozycji wniesionych przez Zespół Redakcyjny KSPSW KRASP, a także zaproponował kilka istotnych poprawek. Dokument „Zestawienie tabelaryczne zawierające propozycje KRASP zmian do Ustawy 2.0” w ramach nowelizacji został przesłany do KRASP i zreferowany na posiedzeniu Zgromadzenia Plenarnego. Na podsumowanie kadencji Komisja opracowała wydawnictwo książkowe finalizujące prace KSPSW w kadencji 2016–2020 pt. *Identyfikacja i uzasadnienie kierunków regulacji o kluczowym znaczeniu w ustawie „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”* (monografia naukowa pod red. J. Woźnickiego), przekazane następnie rektorom – członkom KRASP.

Lista notatek zawierających postulaty KRASP dotyczące zmian w projekcie ustawy:

1. Notatka nr I ze spotkania Przewodniczących Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich z Wicepremierem, Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego Jarosławem Gowinem w sprawie prac nad projektem Ustawy 2.0 w dniu 14 września 2017 r.
2. Notatka nr II na spotkanie prof. J. Szmida i prof. J. Woźnickiego z Wicepremierem J. Gowinem w dniu 10 stycznia 2018 r. – Kluczowe postulaty do projektu Ustawy 2.0 z dnia 16 września 2017 r. wraz z komentarzami z dnia 24 stycznia 2018 r.
3. Notatka nr III na spotkanie uzgodnieniowe Przewodniczących RGNiSW, KRASP i FRP u Ministra P. Müllera w dniu 25 kwietnia 2018 r.

4. Notatka nr IV. Uwagi KRASP z dnia 29 maja br. do rządowego projektu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (druk nr 2446) z uwzględnieniem poprawek zgłoszonych przez Radę Ministrów w dniu 24 maja 2018 r.
5. Notatka nr V. Zestawienie uwag KRASP z dnia 30 maja 2018 r. do wykorzystania w ramach drugiego czytania ustawy w Sejmie.
6. Notatka z dnia 10 lipca 2019. Zestawienie wybranych problemów o charakterze interpretacyjnym wraz z problemami do rozwiązania w pracach zespołu autorów nad komentarzem do ustawy.
7. Notatka nr XI. Zestawienie tabelaryczne zawierające propozycje KRASP zmian do Ustawy 2.0 w ramach nowelizacji oraz zestawienie problemów do rozważenia przez MNiSW, lipiec–październik 2019, przyjęte przez KSPSW w dniu 23 października 2019 r. i przedstawione Zgromadzeniu Plenarnemu KRASP.

Lista monografii książkowych opracowanych przez członków Zespołu Redakcyjnego KSPSW KRASP:

1. Woźnicki Jerzy (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019 [autorzy: Woźnicki Jerzy, Degtyarova Iryna, Dokowicz Marcin, Hulicka Maria, Jędrzejewski Tomasz, Mrozowska Anna, Wojciechowski Paweł].
2. Woźnicki Jerzy (red.), *Identyfikacja i uzasadnienie kierunków regulacji o kluczowym znaczeniu w ustawie „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2020 [autorzy: Woźnicki Jerzy, Degtyarova Iryna, Dokowicz Marcin, Hulicka Maria, Jędrzejewski Tomasz, Mrozowska Anna].
3. Woźnicki Jerzy (red.), *Rady uczelni: regulacje i dobre praktyki*, FRP, KRASP, Warszawa–Toruń 2021 [autorzy: Woźnicki Jerzy, Degtyarova Iryna, Hulicka Maria, Jędrzejewski Tomasz].

8.3. Ogólna ocena ustawy z 2005 r. i ustawy z 2018 r. w opinii rektorów uczelni członkowskich KRASP

Ustawa z 2005 r.

Ogólną ocenę ustawy z 2005 r. dokonaną przez KRASP zawiera uchwała Prezydium, której treść jest przedstawiona w całości.

Dokument nr 1/IV
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Uchwała Prezydium KRASP
z dnia 3 września 2005 r.
w związku z uchwaleniem ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym**

Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich z zadowoleniem przyjmuje uchwalenie *Prawa o szkolnictwie wyższym*. Ustawa ta ułatwi polskim uczelniom adaptację do zmian zachodzących w ich otoczeniu, stanowi też zakończenie pewnego etapu w działalności naszej Konferencji; historia KRASP jest bowiem nierozłącznie związana z historią prac nad aktem prawnym regulującym sprawy szkolnictwa wyższego w naszym kraju.

Prezydium KRASP wyraża podziękowanie wszystkim, którzy wnieśli wkład w powstanie nowej ustawy. Podziękowania kierujemy do Prezydenta RP, Pana Aleksandra Kwaśniewskiego, który zainicjował i patronował temu przedsięwzięciu oraz swoim podpisem zwieńczył proces legislacyjny. Dziękujemy członkom powołanego przez Prezydenta zespołu, który przygotował projekt ustawy. Szczególne podziękowania składamy prof. Jerzemu Woźnickiemu, który od początku działalności KRASP był zaangażowany w tworzenie projektu ustawy, a w ostatniej kadencji jako Przewodniczący Zespołu poświęcił ustawie ogromnie dużo serca, czasu i energii. Słowa podziękowania kierujemy do prof. Tadeusza Szulca, Sekretarza Stanu w MENiS za doskonałą współpracę, wsparcie i pomoc w torowaniu projektowi drogi do jego realizacji. Zasługi w stworzeniu tej ustawy mają wszyscy rektorzy i senaty polskich uczelni na czele z prof. Franciszkiem Ziejką i Senatem Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie zapoczątkowano jej powstanie.

W nowym *Prawie o szkolnictwie wyższym* KRASP uzyskał umocowanie ustawowe. Nakłada to na nas nowe zadania. Podejmiemy wysiłek, aby w tych nowych warunkach działalność Konferencji w jeszcze większym stopniu przyczyniała się do rozwoju polskiego szkolnictwa wyższego i umacniania jego pozycji w świecie.

Przewodniczący KRASP

prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty

Uroczyście przekazany przeze mnie 11 lutego 2004 r. projekt ustawy zyskał jednomyślne poparcie wszystkich członków Zespołu. Zadania postawione przed nami rozumieliśmy jednak tak, że celem prac Zespołu jest przygotowanie projektu, który zyska szerokie poparcie. Zdając sobie sprawę, że nie jest możliwe uzgodnienie wszystkiego ze wszystkimi, wytrwale poszukiwaliśmy kompromisu, wbrew tym, którzy – wobec ogromnego zróżnicowania interesów i punktów widzenia – nie wierzyli w powodzenie na tej drodze. Wyniki naszych działań są następujące. Zyskaliśmy poparcie dla projektu ze strony zainteresowanych ministrów, z minister Krystyną Łybacką na czele. Na spotkaniu u Prezydenta wyraziłem podziękowanie pani minister za jej osobisty, istotny wkład w udoskonalenie naszego

projektu. Podziękowaliśmy za poparcie projektu przez uczelnie w ich całym zróżnicowaniu. Poparcie dla projektu ustawy zostało wyrażone przez Zgromadzenie Plenarne KRASP, przez ogromną większość rektorów uczelni, dużych i małych, akademickich i nieakademickich, a w tym zawodowych, przez liczne grono rektorów uczelni niepublicznych, Parlament Studentów RP, przedstawiciele Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego i Państwowej Komisji Akredytacyjnej. Projekt miał też swoich przeciwników, którzy publicznie przedstawiali swoje zastrzeżenia. Pozwoliło nam to na udoskonalenie projektu w niektórych punktach⁷.

Należy sobie zadać pytanie, jak można w ogólności ocenić ustawę w rozpatrywanym zakresie zagadnień dotyczących regulacji w systemie szkolnictwa wyższego. Za punkt odniesienia określający liczbowo objętość ustawy i zakres jej regulacji można przyjąć umownie treść ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r. Gdyby ominąć w tej ocenie przepisy ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce nienależące do zakresu regulacji wcześniejszych, to okazałoby się, że objętość nowej ustawy z 2018 r. w porównaniu z jej poprzedniczką z 2005 r. orientacyjnie wzrosła o kilkadziesiąt artykułów⁸. Stało się tak pomimo deklaracji i dostrzegalnych prób skrócenia ustawy i osiągnięcia efektów deregulacyjnych w opracowanym w MNiSW jej projekcie. Można to wyjaśnić, wskazując na nowe, nieistniejące w 2005 r. wymagania regulacyjne dotyczące między innymi rozszerzenia zadań PKA i jakości kształcenia, finansowania szkolnictwa wyższego i inicjatyw doskonałości z tym związanych, współpracy międzynarodowej, RODO i systemów informatycznych. Podkreślenia wymaga, że w przeprowadzonym porównaniu liczby artykułów w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce nie zostały uwzględnione regulacje dotyczące zasad finansowania nauki, stopni naukowych i tytułów naukowych oraz kredytów i pożyczek studenckich.

W ogólności wymogi regulacyjne przedstawione znacznej części można jednak uznać za spełnione. W opinii autora wynika to przede wszystkim z następujących względów: zakres regulacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w części dotyczącej szkolnictwa wyższego spełnia ogólne merytoryczne wymogi regulacyjne, prace nad projektem ustawy były prowadzone w warunkach spełnienia przesłanek i wymogów regulacyjnych o charakterze proceduralnym, konstytucyjna zasada autonomii uczelni znalazła poszanowanie w ustawie, rola statutu uczelni jako źródła prawa istotnie wzrosła, dostrzegalne stało się dążenie do uniknięcia wzrostu liczby delegacji ustawowych do aktów wykonawczych.

⁷ J. Woźnicki, *Uczelnie akademickie...*, s. 167.

⁸ J. Woźnicki, *Sto lat działalności ustawodawczej w szkolnictwie wyższym...*, s. 36.

Ustawa z 2018 r.

Kierunki regulacji i poszczególne przepisy ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce są różnie oceniane. Treści ustawy spełniają w znacznym stopniu postulowane wymogi regulacyjne, ale nie oznacza to uniknięcia przez ustawodawcę wielu usterek, błędów i przepisów wymagających zmiany. Rozwój szkolnictwa wyższego to interes publiczny długiego horyzontu. Konfrontuje to jego długookresowe postrzeganie przez opinię publiczną z percepcją ze strony klasy politycznej, ograniczaną przez stałe czasowe polityki bieżącej. Nakłada to na wszystkich aktorów polityki publicznej obowiązek nieustannego informowania społeczeństwa o długookresowych pożytkach z inwestowania w rozwój szkolnictwa wyższego, a na legislatorów wymagania o charakterze regulacyjnym z poszanowaniem reguł, o których mowa w tym rozdziale.

Proces opracowania projektu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce⁹ oraz ustawy wdrażającej¹⁰ został poprzedzony ustawą z 2016 r.¹¹ nowelizującą ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym 2005 r. Nowelizacji tej niesłusznie był przypisywany przymiot aktu o charakterze deregulacyjnym, gdy w istocie jej efektem było raczej częściowe odbiurokratyzowanie systemu szkolnictwa wyższego. Potwierdza to odwołanie się przez MNiSW jako projektodawcy tej ustawy nowelizującej do treści Raportu nr 4/2016 RGNiSW pt. „Rekomendacje w sprawie odbiurokratyzowania procesu kształcenia i jego jakości”¹². Minister uznał za pilną potrzebę ograniczenia zakresu regulacji biurokratyzujących działanie uczelni, pozostawiając sobie znacznie więcej czasu na opracowanie od podstaw ustawy, zupełnie nowej w rozumieniu zarówno przedmiotowym, jak i podmiotowym. Miał to być bowiem akt prawny obejmujący wspólnie szkolnictwo wyższe oraz naukę jako dwa, wówczas osobne działy administracji rządowej regulowane czterema dedykowanymi ustawami, które miały zostać skonsolidowane w jeden nowy akt prawny.

Kierunki regulacji i poszczególne przepisy ustawy Prawo o szkolnictwo wyższym i nauce są różnie oceniane. Treści ustawy spełniają w znacznym stopniu postulowane wymogi regulacyjne, ale stopień i zakres zaistnienia uwarunkowań

⁹ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668).

¹⁰ Ustawa z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1669).

¹¹ Ustawa z dnia 23 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016 poz. 1311).

¹² <http://www.rgnisw.nauka.gov.pl/inne-dokumenty/raport-nr-4-2016-rady-glownej-nauki-i-szkolnictwa-wyzszego-pt-rekomendacje-w-sprawie-odbiurokratyzowania-procesu-ksztalcenia-i-oceny-jego-jakosci.html> (dostęp: 15.04.2020).

deregulacyjnych będzie mógł zostać w pełni oceniony dopiero w okresie najbliższych lat. W pracach nad projektem ustawy respektowana była przez MNiSW oraz instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki zasada zaufania i odpowiedzialności sprzyjająca uznawaniu nadrzędności interesu publicznego.

Badanie ankietowe pn. „Ogólna ocena obszarów regulacji Ustawy 2.0 o kluczowym znaczeniu – po trzech latach jej wdrażania” zostało zrealizowane przez Fundację Rektorów Polskich na zlecenie Komisji ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego KRASP¹³. Na wniosek Zespołu Konsultantów KSPSW z 25 czerwca 2021 r. działania w ramach Projektu PROGNOZA w pierwszym etapie jego realizacji zostały uzupełnione o zasięgnięcie opinii rektorów uczelni członkowskich KRASP dotyczącej oceny łącznej poszczególnych obszarów regulacji o kluczowym znaczeniu Ustawy 2.0, w jakim stopniu ustawa we wskazanym obszarze spełniła lub nie spełniła oczekiwania rektorów. Celem badania jest znalezienie odpowiedzi na pytanie o percepcję i ocenę w opinii rektorów wybranych regulacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 20 lipca 2018 r. po trzech latach jej stosowania. Projekt ankiety został opracowany przez Zespół Redakcyjny i zaopiniowany przez Zespół Konsultantów Komisji.

W rankingu spełnienia oczekiwań rektorów w poszczególnych obszarach regulacji najwyższą ocenę średnią powyżej 4.0 spośród wszystkich kierunków uzyskały rozwiązania w zakresie statutu (4,08), dotyczące rektora i senatu (4,08) oraz zapewniające autonomię uczelni (4,0).

Najniżej – tzn. poniżej 3.0 – oceniane są regulacje dotyczące inicjatyw doskonalności (2,88), subwencji (2,86), klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych (2,75), polityki naukowej państwa (2,69), kategoryzacji jednostek naukowych (2,65) i kształtu algorytmu (2,52) i wynagradzania pracowników (2,45).

(...) Uzyskane dane pozwalają stwierdzić jednak, że w obszarach regulacji dotyczących organizacji i zarządzania ustawa spełnia oczekiwania rektorów/prorektorów w większym stopniu, co może także być związane z aktywnym udziałem i zaangażowaniem KRASP w procesie legislacyjnym na etapie przygotowywania rozwiązań. Pewne rozczarowanie rektorów wywołują rozwiązania dotyczące podniesienia jakości działalności naukowej, co może być związane z tym, że kluczowe założenia reformy – jakość i wpływ nauki polskiej – już na etapie uchwalenia i wdrażania nie zostały we

¹³ I. Degtyarova, *Ocena aktualnie obowiązujących regulacji ustawowych* [w:] *Trendy, modele i perspektywy rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce 2021–2025 z projekcją do roku 2030*, red. J. Woźnicki, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2022.

właściwy sposób potwierdzone w formach i zakresie ich finansowania oraz wsparcia poprzez ewaluację. Oznacza to, że te obszary potrzebują dalszych zmian i większego wsparcia w ramach Polityki naukowej państwa.

W rankingu spełnienia oczekiwań środowiska w poszczególnych kierunkach regulacji żadne rozwiązanie nie uzyskało oceny średniej powyżej 4.0, top-3 zdaniem badanych rektorów/prorektorów to rola statutów (3,88), konsolidacja szkół doktorskich (3,71) i konsolidacja kierunków studiów (3,69).

Najmniej spełniły oczekiwania środowiska regulacje dotyczące konsolidacji dyscyplin naukowych i dziedzin nauk oraz dyscyplin artystycznych (2,97), federacji (2,95), konsolidacji działów administracji rządowej (2,92) i ewaluacji jakości działalności naukowej (2,66).

Uzyskane wyniki świadczą o tym, że ustawa z jednej strony w pełni spełniła oczekiwania rektorów i środowiska w odniesieniu do autonomii uczelni, jej organizacji i ustroju, a z drugiej – nie osiągnęła kluczowego celu w odniesieniu do konsolidacji uczelni oraz pro jakościowych rozwiązań dla nauki. Dość nisko jest oceniana polityka naukowa państwa, nieuchwalona do dnia przeprowadzenia naszego badania i podsumowania jego wyników. Obszary te będą wymagały dalszych działań zarówno ze strony Ministerstwa, jak i samego środowiska akademickiego¹⁴.

¹⁴ Tamże, s. 32–34.

ROZDZIAŁ 9

Przegląd dokonań KRASP z uwzględnieniem wewnętrznych problemów w działalności w kolejnych kadencjach

9.1. Przegląd dokonań kolejnych kadencji

Rozdział ten zawiera zbiór zestawień o charakterze porównawczym odnoszących się do dotychczasowych kadencji KRASP oraz wybranych elementów z tym związanych. Treści tego punktu są odzwierciedleniem osobistych poglądów i ocen własnych autora jako jednego ze współtwórców KRASP i od 25 lat nieprzerwanie członka Prezydium i Zgromadzenia Plenarnego oraz osoby, która w tym okresie pełniła wszystkie rodzaje funkcji z wyboru w Konferencji Rektorów.

Tabela 1

Liczba porządkowa kadencji	Lata i przewodniczący KRASP	Główne dokonania
I	1997–1999 Aleksander Koj	kreacja i inicjacja
II	1999–2002 Jerzy Woźnicki	instytucjonalizacja wewnętrzna i badawczo-programowa
III	2002–2005 Franciszek Ziejka	legislacja i autoregulacja systemowa
IV	2005–2008 Tadeusz Luty	internacjonalizacja europejska i autoregulacja środowiskowa
V	2008–2012 Katarzyna Chałasińska-Macukow	konsolidacja wewnętrzna i integracja środowiskowa
VI	2012–2016 Wiesław Banyś	partneryzacja programowa i internacjonalizacja
VII	2016–2020 Jan Szmidt	transformacja systemowa
VIII	2020–2024 Arkadiusz Mężyk	instytucjonalna reaktywność anty kryzysowa

Źródło: opracowanie własne.

Okres 1997–1999

I NIEPEŁNA KADENCJA /kreacja i inicjacja/ przewodniczący – rektor **Aleksander Koj (UJ)**. Był to czas poszukiwania formuły i merytorycznej tożsamości. Kształtowały się podstawy struktury organizacyjnej oraz swoją działalność rozpoczęły dwie komisje stałe kierowane przez wiceprzewodniczących: Komisja ds. Legislacyjnych (J. Woźnicki) oraz Komisja ds. Finansowych (J. Józwiak), powołane na zebraniu inauguracyjnym. Podczas I kadencji KRASP pracowała również nad nową praktyką kontaktów z mediami oraz budowaniem relacji z europejskimi organizacjami reprezentującymi uczelnie: CRE i CEURC, a także HRK.

II KADENCJA (Pierwsza pełna trwająca trzy lata: 1999–2002) **/instytucjonalizacja wewnętrzna i badawczo-programowa/** przewodniczący – rektor **Jerzy Woźnicki (PW)**. Podczas II kadencji wszedł w życie nowy regulamin – osiągnięto kompromis statutowy. Ustanowiono reguły kultury instytucjonalnej, intensywnie budowano pozycję publiczną i medialną KRASP, nawiązano relacje z Premierem RP, z Parlamentem Studentów Rzeczypospolitej Polskiej, wzmacniano relacje z PAN, z NIK, z Trybunałem Konstytucyjnym, wniesiono wkład w utworzenie

European University Association, nawiązano kontakty z UNESCO-CEPES. Ważnym dziełem II kadencji KRASP było zaprojektowanie think tanku: Fundacji Rektorów Polskich i Instytutu Społeczeństwa Wiedzy jako zaplecza merytorycznego Konferencji. Istotną częścią dorobku Konferencji II kadencji były dokumenty: *Karta Krakowska* (19 marca 2000 r.) – z okazji 600-lecia odnowienia Akademii Krakowskiej, a także *Deklaracja Warszawska* (7 czerwca 2001 r.) – ogłoszona podczas 175-lecia Politechniki Warszawskiej. Nastąpiło też utworzenie Fundacji Rektorów Polskich. W tej kadencji KRASP zainicjowała także starania o przywrócenie matematyki jako przedmiotu obowiązkowego w ramach egzaminu maturalnego i udzieliła swego poparcia dla wprowadzenia nowego standardu zewnętrznego egzaminu maturalnego pod nazwą nowej matury.

III KADENCJA (trzy lata: 2002–2005) /**legislacja i autoregulacja systemowa**/ przewodniczący – **rektor Franciszek Ziejka (UJ)**. W czasie III kadencji z inicjatywy KRASP opracowano projekt oraz we współdziałaniu z Prezydentem RP i klubami sejmowymi doprowadzono do uchwalenia ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (na podstawie tzw. zielonej książeczki KRASP z 1998 r.), a w tym umocowano ustawowo KRASP, wzmocniono relacje z Prezydentem RP, Rzecznikiem Praw Obywatelskich i Urzędem Zamówień Publicznych, rozpoczęto działalność w EUA. Można było zauważyć, że zacieśniły się więzi osobiste pomiędzy rektorami i zostały nawiązane dobre relacje z rektorami zagranicznymi. Nastąpiło utworzenie Instytutu Społeczeństwa Wiedzy i konsolidacja think tanku FRP-ISW.

IV KADENCJA (trzy lata: 2005–2008) /**internacjonalizacja europejska i autoregulacja środowiskowa**/ przewodniczący – **rektor Tadeusz Luty (PWr)**. Podczas IV kadencji wdrażano nową ustawę, zgłoszono postulat wprowadzenia czesnego, zawarto umowę o partnerstwie strategicznym KRASP z Fundacją Rektorów Polskich (FRP), przyjęto i opublikowano kodeks *Dobre praktyki w szkołach wyższych*, również w języku angielskim, opracowany przez FRP-ISW na zlecenie KRASP. Ważnym zadaniem było wspieranie rozwoju innowacyjności i internacjonalizacji. Nowym partnerem strategicznym została Fundacja Edukacyjna „Perspektywy”, z którą realizowano program „Study in Poland”. Nastąpił też wybór rektora T. Lutego do Zarządu EUA.

V KADENCJA (cztery lata: 2008–2012) /**konsolidacja wewnętrzna i integracja środowiskowa**/ przewodnicząca – **rektor Katarzyna Chałasińska-Macukow (UW)**. W tych latach nawiązano relacje z KRZaSP, KRePSZ, RGNiSW, przygotowano i przyjęto „Strategię Rozwoju Szkolnictwa Wyższego 2010–2020” opracowaną

przez FRP-ISW, powołano Fundację na rzecz Jakości Kształcenia, przyjęto nowy Statut i określono nową tożsamość KRASP jako organu reprezentującego uczelnie akademickie. Prowadzona była ze zmiennym skutkiem współpraca z MNiSW, nawiązano nowe relacje z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ze Związkiem Banków Polskich, z PZPPE Lewiatan, kontynuowano bliską współpracę z Parlamentem Studentów Rzeczypospolitej Polskiej i Krajową Reprezentacją Doktorantów. Konsekwentnie prowadzone przez KRASP starania o nadanie matematyce charakteru przedmiotu obligatoryjnego w ramach egzaminu maturalnego zostały zwieńczone powodzeniem w 2010 r.

VI KADENCJA (cztery lata: 2012–2016) /**partneryzacja programowa i internacjonalizacja**/ przewodniczący – **rektor Wiesław Banyś (UŚ)**. Najważniejszym dziełem kadencji było opracowanie przez FRP-ISW na zlecenie KRASP „Programu rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r.” złożonego z pięciu części, w tym czterech raportów szczegółowych. Program przyjęty przez KRASP stał się punktem wyjścia w pracach nad założeniami nowej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Nawiązano bliższą współpracę z wieloma nowymi podmiotami, w tym między innymi Pracodawcami RP, a także konferencjami rektorów z kilku krajów (Brazylia, Portugalia, Ukraina, Francja, Niemcy). Nastąpił też wybór rektora W. Banysia do Zarządu EUA. W tej kadencji KRASP przedstawiła szczegółowe propozycje utworzenia Polskiej Agencji Wymiany Akademickiej (PAWA) na wzór podobnych instytucji działających we Francji (CAMPUS FRANCE) oraz w Niemczech (DAAD).

VII KADENCJA (cztery lata: 2016–2020) /**transformacja systemowa**/ przewodniczący – **rektor Jan Szmidt (PW)**. Najważniejszym dokonaniem KRASP stał się wkład w prace nad projektem Ustawy 2.0. KRASP zyskała wpływ na treść regulacji w tym akcie prawnym zwłaszcza w sferze *governance*. Powstały Raporty KSPSW KRASP oraz książki nt. treści ustawy i jej wdrażania, w tym Komentarz wydany przez Wolters Kluwer napisany przez grupę ekspertów KRASP. Rozwinięto też współdziałanie KRASP i PAN z innymi instytucjami przedstawicielskimi. KRASP wspólnie z PW, przy wsparciu FRP, zorganizowała na zlecenie MNiSW konferencję naukową pn. „Transformacja akademickiego szkolnictwa wyższego w Polsce w okresie 30-lecia 1989–2019”. W tej kadencji zakończyły się powodzeniem starania KRASP prowadzące do utworzenia Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (NAWA) wzorowanej na wcześniejszym wniosku KRASP dotyczącym PAWA¹⁵.

¹⁵ Wprowadzono w ustawie zmianę nazwy.

VIII KADENCJA (I połowa – dwa lata: 2020–2022) /**instytucjonalna reaktywność antykryzysowa/** przewodniczący – **rektor Arkadiusz Mężyk (UŚ)**. Opracowano plan działań i podejmowano przedsięwzięcia realizowane przez KRASP i uczelnie członkowskie w obliczu pandemii COVID-19 oraz wobec agresji Rosji w Ukrainie. Kontynuowano współpracę z partnerskimi konferencjami rektorów w Europie, a w tym zwłaszcza ze Związkiem Rektorów Uczelni Ukrainy. Uchwalono uzupełnienie kodeksu *Dobre praktyki w szkołach wyższych* o dwa Dodatki. Kontynuowano relacje z MEiN oraz realizowano współdziałanie z dotychczasowymi partnerami, a także z nowymi instytucjami partnerskimi. Zorganizowano uroczystość jubileuszu 25-lecia KRASP. Podjęto i kontynuowano realizację prac nad Prognozą rozwoju szkolnictwa wyższego do 2030 r.

Dzieła jako efekty głównych projektów KRASP kolejnych kadencji, poczynając od 2002 roku, opracowane przez FRP będącą zapleczem merytorycznym Konferencji Rektorów

I	1997–1999	Model publicznej szkoły wyższej i jej otoczenia systemowego. Zasadnicze kierunki nowelizacji prawa o szkolnictwie wyższym – 1998 Założenia systemu badań naukowych. Zasadnicze kierunki nowelizacji ustawodawstwa – 1999
II	1999–2002	Obszar, cele i formuła instytucjonalnych i systemowych badań nad szkolnictwem wyższym i nauką. Koncepcja instytutu badawczego KRASP – 2000 Instytut badawczy – Fundacja Rektorów Polskich: zadania merytoryczne na tle problemów polityki edukacyjnej w Polsce oraz projektu statutu i aktu notarialnego ustanowienia Fundacji – 2000
III	2002–2005	Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym
IV	2005–2008	Kodeks <i>Dobre praktyki w szkołach wyższych</i> – 2007 Monografia autorska pt. <i>Uczelnie akademickie jako instytucje życia publicznego</i> – 2007
V	2008–2012	Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego 2010–2020. Projekt środowiskowy – 2009
VI	2012–2016	Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Części I–V – 2015
VII	2016–2020	Monografia i konferencja na zlecenie MNiSW nt. transformacji akademickiego szkolnictwa wyższego w Polsce w okresie 30-lecia 1989–2019 Cykl raportów dotyczących Ustawy 2.0. Udział dokumentowany i raportowany w pracach nad ustawą deregulującą Ustawę 2.0. Założenia i obszerne fragmenty projektu tekstów ustawy deregulującej – 2016–2018

Komentarz (tzw. wielki) do ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – 2019

Monografia *Identyfikacja i uzasadnienie kierunków regulacji o kluczowym znaczeniu w ustawie „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”* – 2020

- VIII 2020–2024 Monografia *Rady uczelni. Regulacje i dobre praktyki* – 2021
 Raport śródkresowy pt. *Trendy, modele i perspektywy rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce: 2021–2025 z projekcją do roku 2030*
 Monografia autorska *Misja, społeczna rola i kultura instytucjonalna Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Sztuka rektorstwa, kontekst systemowy i dokonania KRASP* – 2022
 Publikacja planowana: Raport końcowy „Prognoza rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2030 r.” – 2024¹⁶

9.2. Sytuacje konfliktowe w działalności KRASP

Tabela 2. Konflikty w KRASP – syntetyczne zestawienie zbiorcze

I	1997–1999	Kryzys tożsamości	Kryteria członkostwa
II	1999–2002	Próba dekompozycji	Rywalizacja o wpływy
III	2002–2005	Kryzys legislacyjny	Konflikt w Komisji Sejmowej o treść ustawy
IV	2005–2008	Kryzys przywództwa, konflikt sektorowy z uczelniami niepublicznymi	Brak poczucia podmiotowości u części rektorów
V	2008–2012	Kryzys relacji zewnętrznych	Próby dezintegracji KRASP i jedności uczelni na tle narzucanych regulacji
VI	2012–2016	Kryzys w relacjach wewnętrznych uczelni w środowisku akademickim	Napięcia wewnętrzne we współdziałaniu z PSRP dotyczące umów ze studentami
VII	2016–2020	Działalność rozłamowa na tle domniemanych zagrożeń	Działalność frakcyjna grup uczelni
VIII	2020–2024*	–	–

* Uwaga: kadencja 2020–2024 trwa. Książka została złożona do druku w czerwcu 2022 r.

Źródło: opracowanie własne.

¹⁶ Monografia zostanie opublikowana w czerwcu 2024 r.

Tabela 3. Konflikty w KRASP (wewnętrzne i zewnętrzne).**Komentarz rozszerzający**

I	1997–1999	Napięcia osobiste w Prezydium Walka o formułę KRASP (kryteria członkostwa)
II	1999–2002	Wystąpienia części rektorów (KRUP) przeciw KRASP Konflikt RGSW – KRASP
III	2002–2005	Napięcia na tle dotacji dedykowanych znacznej wartości, adresowanych do wybranych nielicznych uczelni Problem z niepublicznymi uczelniami w sprawie Prawa o szkolnictwie wyższym oraz kryzys w pracach Komisji Sejmowej w sprawie umocowania KRASP w ustawie
IV	2005–2008	Uznawane za zbyt uzależniające relacje zewnętrzne części rektorów Niepokoje wśród części rektorów z mniejszych uczelni; list w FA Protest uczelni niepublicznych wobec ministra i Prezydium KRASP
V	2008–2012	Problemy w sprawie treści Statutu na tle żądań części rektorów Kolejne niepokoje wśród uczelni niepublicznych
VI	2012–2016	Polityka prowadząca do podziałów w KRASP (Kraków przeciw Warszawie?)
VII	2016–2020	Struktura pozioma będąca przeciw w sprawach Ustawy 2.0 Napięcia dotyczące dotacji dedykowanej
VIII	2020–2024**	?

** Uwaga: kadencja 2020–2024 trwa. Książka została złożona do druku w czerwcu 2022 r.

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie**Przezwyciężone sytuacje konfliktowe**

W działalności KRASP pojawiły się sytuacje trudne, które jednak zostały przezwyciężone, a spory znalazły pozytywne rozwiązanie:

- **Spór o wymogi członkowskie** – kadencja I: 1997–1999;
- **Konflikt KRASP – RGSW** – kadencja II: 1999–2002;
- **Spór o KRASP w Sejmie: kryzys legislacyjny (ustawa z 2005 r.)** – kadencja III: 2002–2005;
- **Manifestacje grup niezadowolonych rektorów (publ./niepubl.)** – kadencja IV: 2005–2008;
- **Spór o statut i umowy ze studentami** – kadencja V: 2008–2012;
- **Próby rozgrywania podziałów wśród uczelni członkowskich** – kadencja VI: 2012–2016;

- Osiągnięcie kompromisu w sprawie Ustawy 2.0 – kadencja VII: 2016–2020
- ? – kadencja VIII: 2020–2024¹⁷.

9.3. Podsumowanie dokonań i osiągnięć oraz ogólna ocena pozycji KRASP w życiu publicznym

Misja KRASP

Misja KRASP realizowana w okresie 25 lat obejmowała przede wszystkim, ale nie jedynie –

W DZIAŁALNOŚCI W KRAJU:

- ochronę autonomii uczelni w dwóch wymiarach:
 - autonomii instytucjonalnej dotyczącej swobody działania w sferze *governance*;
 - autonomii wspólnoty uczelni dotyczącej zasady samorządności akademickiej i wolności badań naukowych;
- udział proaktywny i reaktywny w procesie legislacyjnym;
- podtrzymywanie i respektowanie wartości, wolności i tradycji akademickich;
- kreowanie i upowszechnianie dobrych praktyk w szkołach wyższych;
- zabieganie o wzrost nakładów budżetowych na szkolnictwo wyższe i naukę z zachowaniem równowagi w strukturze budżetu uczelni.

W DZIAŁALNOŚCI MIĘDZYNARODOWEJ:

- udział w pracach europejskich stowarzyszeń zrzeszających uczelnie i ich reprezentacje narodowe/krajowe działające w charakterze konferencji rektorów;
- współdziałanie w formatach dwustronnym i trójstronnym z partnerskimi narodowymi konferencjami rektorów wybranych krajów europejskich;
- udział reprezentantów KRASP i uczelni członkowskich w międzynarodowych wspólnych projektach i przedsięwzięciach w Europie, między innymi w ramach procesu bolońskiego;
- nawiązywanie kontaktów z partnerami spoza Europy w sprawach współpracy akademickiej;
- udział w przedsięwzięciach organizowanych przez Fundację Rektorów Polskich w partnerstwie ze Związkiem Rektorów Ukrainy, także o charakterze pomocowym w sytuacji agresji Rosji na ten kraj.

¹⁷ Uwaga: kadencja 2020–2024 trwa. Książka została złożona do druku w czerwcu 2022 r.

Dorobek KRASP – ogólna charakterystyka i osiągnięcia KRASP jako instytucji przedstawicielskiej szkolnictwa wyższego i nauki, będącej organizatorem i kreatorem działań na rzecz i w imieniu uczelni oraz środowiska akademickiego:

- osiągnięcie pozycji dojrzałej i odpowiedzialnej instytucji, bez której trudno byłoby dzisiaj wyobrazić sobie system szkolnictwa wyższego w naszym kraju;
- pełna reprezentatywność: członkami KRASP są wszystkie uprawnione uczelnie akademickie, publiczne i niepubliczne (zdolność KRASP do integrowania w swych szeregach uczelni tych niegdyś zwaśnionych sektorów szkolnictwa wyższego);
- jedność rektorów pomimo znacznego zróżnicowania uczelni członkowskich działających – zgodnie ze Statutem – w ramach konferencji rektorów poszczególnych typów szkół wyższych;
- stworzenie jedynego forum relacji wszystkich uczelni akademickich z Ministerstwem Edukacji i Nauki;
- realizowanie działań bez wsparcia finansowego w formie stałej dotacji dedykowanej ze strony dysponentów środków publicznych, o które KRASP dotąd nie zabiegała – Konferencja finansuje się ze składek wpłacanych przez uczelnie członkowskie. W świetle dokonań KRASP nadszedł czas, żeby to zmienić;
- konsekwentne zachowywanie bezstronności oraz neutralności wobec partii i działań politycznych;
- dokonania i rosnące znaczenia KRASP na arenie międzynarodowej:
 - trzykrotne członkostwo polskiego rektora w kilkusobowych zarządach europejskich organizacji rektorów CRE i EUA (J. Józwiak, T. Luty, W. Banyś),
 - aktywność i pozycja sekretarza generalnego Konferencji w EUA (A. Kraśniewski),
 - wkład rektorów z Polski w prace dotyczące szkolnictwa wyższego w ramach Rady Europy (W. Siwiński, P. Węgleński, K. Musioł, J. Woźnicki) oraz UNESCO i UNESCO-CEPES (A. Koźmiński, J. Woźnicki),
 - udział KRASP, FRP i polskich uczelni w projektach EUA;
- dysponowanie umocowaniem ustawowym i działanie w życiu publicznym jako niezależna instytucja przedstawicielska, której główne cele i zasadnicze dokonania koncentrują się na poprawie warunków rozwoju systemu polskiego szkolnictwa wyższego i nauki;
- współpraca z Prezydium Polskiej Akademii Nauk, Radą Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Parlamentem Studentów RP i Krajową Reprezentacją

Doktorantów, a także kontakty z organizacjami pracodawców i przedsiębiorców oraz związków zawodowych.

W konkluzji należy stwierdzić, że walka o KRASP w ustawie z 2005 r. stanowiła przełom nie tylko w pracach nad ustawą, lecz także stała się momentem zwrotnym w podejściu organów państwa do pozycji instytucji przedstawicielskich i autonomii uczelni w naszym kraju. Ten moment w znacznym stopniu rozstrzygnął o dzisiejszej pozycji konferencji rektorów, w tym zwłaszcza KRASP w systemie szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce.

Na wysoką, w pełni zasłużoną pozycję KRASP w systemie szkolnictwa wyższego i nauki składają się między innymi następujące elementy:

- (1) Misja KRASP: autonomia, odpowiedzialność, reprezentatywność.
- (2) Umocowanie ustawowe: KRASP jako instytucja przedstawicielska reprezentująca uczelnie akademickie.
- (3) Kultura instytucjonalna (konsensus założycielski: statutowy i merytoryczny).
- (4) Działalność programowa – partnerstwo strategiczne z FRP-ISW.
- (5) Wkład w osiągnięcia legislacyjne i pozycja partnerska wobec organów państwa.
- (6) Zdolność do neutralizacji sporów i łagodzenia różnic interesów, integrowanie środowiska.
- (7) Etos, dobre praktyki, działalność informacyjna i szkoleniowo-dyskusyjna FRP jako partnera strategicznego.

Jak czytamy w preambule do Statutu KRASP:

(...) doświadczenia pierwszych lat działania KRASP oraz procesy zachodzące w polskim i europejskim szkolnictwie wyższym wskazują na potrzebę działania Konferencji w szerokiej formule, zapewniającej możliwość współdziałania rektorów i poszanowania tożsamości różnych typów uczelni – publicznych i niepublicznych, dużych i małych, akademickich i zawodowych, prowadzących kształcenie na wielu kierunkach i bardziej specjalistycznych, działających w dużych ośrodkach akademickich i mniejszych miejscowościach, o wieloletniej tradycji i tych nowo utworzonych.

Istotną sprawą pozostającą do uregulowania jest zapewnienie ustawowych gwarancji uzyskiwania przez KRASP stałej dotacji Ministerstwa Edukacji i Nauki na działalność programową prowadzoną w konkretnych formach, wspierającą rozwój szkolnictwa wyższego.

CZEŚĆ III

FUNDACJA REKTORÓW POLSKICH JAKO CZŁONEK „RODZINY KRASP-OWSKIEJ” WE WSPÓŁDZIAŁANIU Z UCZELNIAMI CZŁONKOWSKIMI

Geneza powstania, założyciele, misja Fundacji Rektorów Polskich i Instytutu Społeczeństwa Wiedzy. Politechnika Warszawska jako patron instytucjonalny Fundacji Rektorów Polskich

10.1. Geneza powstania think tanku badawczego FRP-ISW

Idea utworzenia Fundacji Rektorów Polskich zrodziła się w wyniku dyskusji zainicjowanej w ramach Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) w kadencji 1999–2002. Była ona rezultatem przekonania o niedostatecznym zapleczu merytorycznym Konferencji Rektorów do efektywnego udziału w procesie niezbędnych przemian w szkolnictwie wyższym i systemie badań naukowych. Stan taki utrudniał lub uniemożliwiał przygotowanie wielu niezbędnych analiz, raportów i innych opracowań w dziedzinie edukacji i badań naukowych w celu przedstawienia ich uczelniom oraz innym zainteresowanym gremiom i instytucjom zobowiązanym do wyrażania opinii i podejmowania decyzji, w tym ministrom. Utrudniało to udział KRASP zarówno w procesie legislacyjnym w kraju, jak i w debacie na arenie międzynarodowej, zwłaszcza w tak ważnych sprawach jak udział Polski w procesie bolońskim. Za niezbędne rektorzy uznali wówczas utworzenie własnego zaplecza merytorycznego dla reform w sektorze wiedzy,

w postaci niezależnej instytucji badawczej o wymaganych kompetencjach i autorytecie, działającej przede wszystkim na rzecz rozwoju systemu edukacji narodowej i nauki. W 2000 roku zrealizowane zostały prace nad koncepcją takiej instytucji.

Koncepcja Instytutu Badawczego – Fundacji Rektorów Polskich została opracowana w roku 2000 w ramach zrealizowanego pod kierunkiem autora, ówczesnego Przewodniczącego KRASP, projektu badawczego sfinansowanego ze środków Fundacji Bankowej im. Leopolda Kronenberga, przy wsparciu Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich oraz UNESCO European Center for Higher Education (CEPES). Wynikiem projektu były dwie publikacje ogłoszone przez KRASP: *Obszar, cele i formuła instytucjonalnych i systemowych badań nad szkolnictwem wyższym i nauką – koncepcja Instytutu Badawczego KRASP* (wrzesień 2000) oraz *Instytut Badawczy – Fundacja Rektorów Polskich. Zadania merytoryczne na tle problemów polityki edukacyjnej w Polsce oraz projekt statutu i aktu notarialnego ustanowienia fundacji* (grudzień 2000).

Zgodnie z wynikami tych prac rektorzy podjęli zatem inicjatywę utworzenia nowej instytucji pozarządowej o misji instytutu badawczego działającego w formule fundacji powołanej przez zainteresowanych rektorów jako obywateli z grona czynnych i byłych członków KRASP, z zadaniem zintegrowania wysiłku badawczego i projektowego na rzecz pożądaných zmian w edukacji, nauce i kulturze. W przygotowanych dwóch raportach formułę, cele i formy działania tej instytucji przedstawiono następująco¹:

Instytut Badawczy – Fundacja Rektorów Polskich² będzie niezależną, pozarządową instytucją prowadzącą działalność badawczą, szkoleniową, projektową i doradczą w dziedzinie szkolnictwa, w tym zwłaszcza szkolnictwa wyższego i nauki.

Działalność Instytutu ma służyć rozwojowi i doskonaleniu systemu szkolnictwa wyższego i badań naukowych w Polsce. Celem jego działań będzie merytoryczne wspomaganie procesu rozwoju i doskonalenia systemu szkolnictwa wyższego w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki integracji europejskiej, dostarczanie partnerom Instytutu – konferencjom rektorów oraz uczelniom i ich władzom, a także zainteresowanym ministerstwom i innym instytucjom – przetworzonej wiedzy o tendencjach i doświadczeniach dotyczących szkolnictwa wyższego, wyrażanie opinii, a przez to wpływanie na politykę państwa wobec szkolnictwa wyższego.

¹ J. Woźnicki (red.), *Instytut Badawczy – Fundacja Rektorów Polskich. Zadania merytoryczne na tle problemów polityki edukacyjnej w Polsce oraz projekt statutu i aktu notarialnego ustanowienia fundacji*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2000.

² Była to pierwotnie używana nazwa o charakterze roboczym.

W obszarze szkolnictwa wyższego i nauki Instytut Badawczy będzie wspierał działania prowadzone w Polsce w ramach procesu bolońskiego, czyli tworzenia wspólnej europejskiej przestrzeni szkolnictwa wyższego, oraz działania o podobnym charakterze zmierzające do stworzenia wspólnej europejskiej przestrzeni badań naukowych. Działalność Instytutu obejmie również monitorowanie przebiegu procesów i zjawisk zachodzących w szkolnictwie wyższym oraz na styku szkolnictwa średniego i wyższego (np. procesu wdrażania tzw. nowej matury).

Instytut będzie miał charakter „centrum myśli” (think tanku). Głównymi formami jego działalności będą: wykonywanie i koordynowanie własnych projektów badawczych na potrzeby KRASP i środowisk akademickich w Polsce oraz projektów zleczanych lub zamawianych, przygotowywanie ekspertyz, organizowanie konferencji, seminariów, spotkań dyskusyjnych, warsztatów badawczych i dydaktycznych, gromadzenie i wymiana informacji w postaci skomputeryzowanych baz danych, a także publikacje. Projekty badawcze, ekspertyzy i szkolenia będą podstawowym źródłem finansowania działalności Instytutu. Partnerami Instytutu w wypełnianiu powyższych zadań będzie przede wszystkim Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich oraz inne instytucje krajowe i zagraniczne działające w środowiskach akademickich, uczelnie, ich jednostki i pracownicy, instytucje centralne podejmujące decyzje dotyczące szkolnictwa wyższego i nauki (parlament, rząd, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Komitet Badań Naukowych, Polska Akademia Nauk, Polska Akademia Umiejętności, środowiska lokalne, świat biznesu). (...)

Powołanie tego Instytutu stanie się więc nową, niezwykle istotną przesłanką na rzecz praktycznej realizacji postulatów odpartyjnięcia obszaru edukacji i nauki. (...)

Prezydium KRASP podjęło uchwałę w sprawie Instytutu Badawczego – Fundacja Rektorów Polskich (uchwała nr 38/II z dnia 2 grudnia 2000 r.) stwierdzającą między innymi, że właściwą formułą prawną Instytutu jest fundacja powołana przez rektorów z grona członków KRASP, którzy zainteresowani są jej powstaniem.

Aby wypełnić swoje cele i zadania, Instytut powinien być instytucją mającą osobowość prawną. Spośród możliwych do przyjęcia form prawnych najstosowniejsza dlań jest forma fundacji utworzonej przez zainteresowanych jego powołaniem rektorów polskich uczelni należących do KRASP i wspieranej przez znaczące instytucje życia publicznego lub gospodarczego, takie jak banki, wielkie korporacje i stowarzyszenia gospodarcze.

Przyjęcie fundacji jako formy organizacyjno-prawnej Instytutu zapewnia:

- dostateczny wpływ rektorów fundatorów na kształt i sposób działania Instytutu;

- odpowiedni zakres autonomii Instytutu, pozwalający na sprawne działanie i rozwiązywanie problemów;
- równowagę między celami statutowymi (związanymi z istotnymi problemami edukacji narodowej i nauki) oraz celami gospodarczymi Instytutu (związanymi z pozyskiwaniem środków na wspieranie działalności statutowej);
- podmiotowość prawną, zapewniającą niezakłócony udział w obrocie prawnym;
- możliwość prowadzenia działalności gospodarczej.

Prezydium KRASP po zapoznaniu się z wynikami prac nad koncepcją instytutu badawczego podjęło 2 grudnia 2000 roku uchwałę, w której wyraża pogląd, że:

(...) właściwą formą realizacji tej koncepcji byłoby utworzenie Instytutu Badawczego – Fundacji Rektorów Polskich, powołanego przez tych rektorów z grona członków KRASP, którzy uznają tę inicjatywę za godną poparcia. (...) powołanie tego Instytutu jako organizacji pozarządowej stanowiłoby istotną przesłankę praktycznej realizacji postulatu tworzenia nowego, w większym stopniu niezależnego od zmian politycznych, ładu systemowego w obszarze edukacji i nauki.

Dokument nr 4/III

Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich Uchwała Prezydium KRASP
z dnia 14 września 2002 r. w sprawie Fundacji Rektorów Polskich

Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich z zadowoleniem wita podjęcie działalności przez Fundację Rektorów Polskich, założoną przez rektorów uczelni akademickich w celu wspierania rozwoju edukacji, nauki i kultury.

Prezydium KRASP składa podziękowanie Senatowi Politechniki Warszawskiej za „zapewnienie Fundacji odpowiednich warunków do działania, a w tym stałej siedziby na terenie Uczelni”.

Prezydium wyraża poparcie dla inicjatywy Fundacji utworzenia instytutu badawczego działającego na rzecz rozwoju społeczeństwa wiedzy w naszym kraju, z misją prowadzenia badań nad szkolnictwem wyższym i nauką. Prezydium KRASP zwraca się do wszystkich instytucji i osób, którym drogę są cele wynikające z misji Fundacji, o udzielanie wsparcia podejmowanym przez nią przedsięwzięciom.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. Franciszek Ziejka

10.2. Założyciele, misja i wsparcie Politechniki Warszawskiej

Fundacja Rektorów Polskich została utworzona w 2001 roku z inicjatywy członków Prezydium KRASP kadencji 1999–2002 przez działających jako obywatele 80 rektorów uczelni akademickich³. FRP rozpoczęła działalność 1 września 2002 roku. Następnie Fundacja, wspólnie ze specjalnie ustanowionym Konsorcjum Uczelni Niepaństwowych (KUN), w 2003 roku utworzyła Instytut Społeczeństwa Wiedzy. FRP i ISW, jako kreatorów think tanku, połączyła umowa o partnerstwie strategicznym i wspólnym działaniu na rzecz realizacji celów statutowych. W 2004 roku FRP i ISW uzyskały status organizacji pożytku publicznego uprawnionych do prowadzenia działalności gospodarczej, z której przychody w całości są przeznaczone na realizację celów statutowych.

FRP została objęta opieką instytucjonalną o charakterze patronatu przez Politechnikę Warszawską na podstawie decyzji Senatu. W uchwale Senatu PW nr 150/XLIV/01 z 21 czerwca 2001 roku w związku z ustanowieniem Fundacji Rektorów Polskich czytamy:

W związku z ustanowieniem w dniu 7 czerwca 2001 r. w murach Politechniki Warszawskiej, przez grono kilkudziesięciu rektorów, Fundacji Rektorów Polskich z tymczasową siedzibą w PW, Senat – po zapoznaniu się z misją i Statutem Fundacji – wita tę inicjatywę, podkreślając jej znaczenie dla rozwoju szkolnictwa wyższego, nauki i kultury narodowej. (...) Senat postanawia, że (...) Politechnika Warszawska zapewni Fundacji Rektorów Polskich, jako instytucji powołanej do działania dla dobra publicznego w dziedzinie edukacji, nauki i kultury, odpowiednie warunki do działania, w tym stałą siedzibę na terenie Uczelni.

Fundacja rozpoczęła działalność w 2002 roku. Pierwszym Przewodniczącym Rady został ks. bp. prof. Stanisław Wielgus, b. rektor KUL, Pierwszym Prezesem Zarządu – prof. Jerzy Woźnicki, ówczesny rektor PW. Koncepcja założenia Fundacji została poprzedzona analizami przygotowanymi w Politechnice Warszawskiej przez Zespół Ekspertów we współdziałaniu z Komisją ds. Legislacyjnych KRASP. Jerzy Woźnicki mówił o tym w następujących słowach:

Zaproponowaliśmy, jak ma działać taka instytucja i czego ma dotyczyć jej misja. Najpierw zaczęliśmy zadawać sobie pytania o to, jaki powinien być w świetle

³ Akt założycielski podpisało 79 rektorów, ale w późniejszym okresie jeszcze jeden z rektorów przyłączył się do tej inicjatywy.

wyzwał zakres badań nad szkolnictwem wyższym i co jest ważne z punktu widzenia polityki edukacyjnej kraju, czyli co trzeba badać i projektować. Kiedy w 1999 roku zostałem przewodniczącym KRASP, zorientowałem się, że nie ma komu powierzać podobnych prac. Dostrzeżliśmy tu istotny deficyt. A jednocześnie co kadencję odchodzą rektorzy ze swoich stanowisk. Wielu z nich można zaprosić do współpracy i debaty nad strategicznymi problemami, na co nie mają czasu rektorzy aktualnie sprawujący władzę w uczelniach. Tak powstała idea, żeby założyć fundację, a ponieważ była to inicjatywa rektorów działających jako obywatele, to doszliśmy do wniosku, że nazwiemy ją Fundacją Rektorów Polskich. Przygotowaliśmy projekt statutu i aktu notarialnego, które zostały poddane debacie wśród rektorów. Prace projektowe i dyskusje trwały półtora roku. Następnie członkowie Prezydium KRASP podpisali list z apelem do rektorów, którzy w 1997 roku utworzyli KRASP, oraz ich następców, o wejście do grona założycieli fundacji, z czym wiązał się obowiązek wyłożenia z własnego portfela kwoty 200 złotych i przekazania ich na fundusz założycielski. Uczestnikami tego procesu w sensie formalnym było 79 rektorów z całej Polski, a 80. przyłączył się zaraz potem. W 2003 r. FRP wspólnie z Konsorcjum Uczelni Niepaństwowych utworzyła Instytut Społeczeństwa Wiedzy, z którym łączą nas umowa o partnerstwie i wspólnym działaniu na rzecz celów statutowych. Z tych względów, gdy mówimy o FRP, mamy na myśli także ISW⁴.

Utworzona przez rektorów uczelni członkowskich FRP odgrywa służebną wobec KRASP rolę – zaplecza merytorycznego, programowego, projektowego i szkoleniowego, organizatora debaty publicznej w trudnych sprawach w gronie rektorów i środowisk akademickich i naukowych. Dlatego zasadnie nazywana jest także „dzieckiem KRASP”. To rektorzy z Prezydium Konferencji ogłosili inicjatywę utworzenia FRP, dlatego Fundacja – jak to zostało odnotowane wcześniej – należy do tzw. Rodziny KRASP-owskiej.

Fundacja Rektorów Polskich i Instytut Społeczeństwa Wiedzy działają na rzecz edukacji, nauki i kultury, ze szczególnym uwzględnieniem szkolnictwa wyższego, a także dla wspierania polityki proinnowacyjnej państwa. FRP-ISW wspólnie promują wysokie standardy etyczne i dobre praktyki w dziedzinie szkolnictwa wyższego i badań naukowych oraz, odwołując się do dotychczasowych form i pozytywnych doświadczeń współdziałania pomiędzy KRASP i FRP, nadały wzajemnym związkom i relacjom rangę partnerstwa strategicznego, zawierając

⁴ 10 lat Fundacji Rektorów Polskich. *Niezależne, ale kochane dziecko KRASP*. Rozmowa z prof. Jerzym Woźnickim, „Magazyn Edukacyjny Perspektywy” 2012, nr 7–9(130).

24 marca 2006 roku Porozumienie podpisane przez prof. Jerzego Woźnickiego, Prezesa FRP, i prof. Tadeusza Lutego, Przewodniczącego KRASP.

Partnerstwo pomiędzy Fundacją a Konferencją zostało ustanowione w celu rozwoju sektora wiedzy w Polsce, w tym szkolnictwa wyższego, systemu badań naukowych i innowacyjności, oraz tworzenia warunków do kształtowania się społeczeństwa wiedzy i gospodarki opartej na wiedzy, a także wspierania polityki państwa w tym zakresie. Konferencja zobowiązała się w Porozumieniu, że będzie dokładać starań na rzecz wspólnej działalności poprzez wspieranie Fundacji w realizacji jej misji, zlecenie wykonywania określonych prac studialnych i badawczych, dofinansowywanie zgodnych z celem projektów prowadzonych w Fundacji i wydawnictw, którymi Konferencja będzie szczególnie zainteresowana, a także będzie zaangażowana w konsultowanie, promowanie i wspieranie inicjatyw Fundacji adresowanych do akademickich szkół wyższych. Fundacja zadeklarowała gotowość podejmowania odpowiednich działań, w tym wydawniczych, w odpowiedzi na wnioski organów Konferencji oraz konsultowania z Konferencją realizacji sugerowanych inicjatyw i przedsięwzięć. FRP zobowiązała się do zapewniania zainteresowanym uczelniom członkowskim KRASP zaplecza informacyjnego, szkoleniowego i doradczego, a także dostępu do zasobów Fundacji w celu realizacji statutowych zadań. Fundacja zadeklarowała udostępnianie uczelniom akademickim opracowywanych przez siebie raportów i materiałów informacyjnych.

Misja FRP-ISW od 20 lat realizowana jest na poziomie systemowym i instytucjonalnym. Poziom systemowy to propagowanie i wspieranie procesu racjonalizacji systemu szkolnictwa wyższego oraz wspieranie polityki państwa i działalności KRASP na rzecz rozwoju systemu szkolnictwa wyższego (konceptje, wizja, strategia, wspieranie procesu legislacyjnego). FRP działa na rzecz wysokich standardów etycznych w dziedzinie edukacji i badań naukowych. Realizuje szereg działań na rzecz KRASP o charakterze badawczym, projektowym, szkoleniowo-dyskusyjnym i informacyjnym, podejmując w tym zakresie współpracę z innymi krajowymi i europejskimi instytucjami partnerskimi. Na poziomie instytucjonalnym natomiast misja FRP-ISW realizowana jest poprzez wspieranie – w tym doradztwo i konsulting – szkół wyższych w odnajdywaniu przez nie własnych strategicznych ścieżek rozwoju oraz w pokonywaniu trudności i osiąganiu celów. Fundacja organizuje debaty, konferencje, szkoły letnie i sympozja, między innymi poświęcone kształtowaniu zasad partnerstwa uczelni, w tym publicznych i niepublicznych. Promuje zasadę *good governance* w polskich uczelniach.

W 2015 roku FRP została uznana przez Boston College Center for International Higher Education za jedną z rozpoznawalnych na świecie i czołowych w kraju instytucji zajmujących się badaniami nad szkolnictwem wyższym⁵.

Oprócz współpracy z KRASP i Politechniką Warszawską, która wspiera swymi zasobami FRP, w ramach think tanku podejmowane są liczne przedsięwzięcia na rzecz rozwoju szkolnictwa wyższego oraz tworzenia warunków rozwoju społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy. W tym celu FRP podejmuje współpracę z różnymi partnerami strategicznymi z otoczenia społeczno-gospodarczego uczelni. Do grona aktualnych partnerów Fundacji należą firma Pearson Central Europe (od 2012), PCG Polska (od 2016), PCG Academia (od 2017), Wydawnictwo Naukowe PWN (od 2018), wydawnictwo Wolters Kluwer (od 2020). Do grona byłych partnerów strategicznych Fundacji należą takie firmy i instytucje, jak: Plagiat.pl, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Telekomunikacja Polska (dzisiaj Orange), PKN Orlen, Krajowa Izba Gospodarcza, Europejskie Centrum Szkolnictwa Wyższego UNESCO-CEPES, Sygnity, ComputerLand. Współpraca prowadzona w ramach partnerstwa strategicznego z podmiotami gospodarczymi ma charakter świadczenia usług badawczych i konsultingowych oraz wspólnie realizowanych projektów, których wynikami partnerzy współfinansujący takie działania są istotnie zainteresowani. Nie jest to zatem wspieranie działań FRP-ISW o charakterze CSR⁶.

W związku z jubileuszem 10-lecia FRP w 2012 roku Senat PW zapoznał się ze sprawozdaniem z działalności Fundacji i wysoko ocenił jej osiągnięcia, co znalazło swój wyraz w specjalnie przyjętej uchwale:

⁵ L.E. Rumbley, P.G. Altbach, D.A. Stanfield [i in.], *Higher Education: A Worldwide Inventory of Research Centers, Academic Programs, and Journals and Publications*, The Boston College, Chestnut Hill, MA 2015 (w Polsce wskazane zostały jedynie dwie instytucje o takim statusie: Centrum Studiów nad Polityką Publiczną UAM oraz think tank FRP-ISW).

⁶ *Corporate Social Responsibility*.

Stanowisko
Senatu Politechniki Warszawskiej
z dnia 20 lutego 2013 r.
w sprawie działalności Fundacji Rektorów Polskich

Po zapoznaniu się ze sprawozdaniem z pierwszych dziesięciu lat prac Fundacji Rektorów Polskich działającej w ramach think-tanku wspólnie z Instytutem Społeczeństwa Wiedzy, Senat Politechniki Warszawskiej, Uczelni patronującej instytucjonalnie tym działaniom, nawiązując do swojej uchwały z dnia 21 czerwca 2001 roku, wysoko ocenia wkład Fundacji Rektorów Polskich i Instytutu Społeczeństwa Wiedzy w rozwój szkolnictwa wyższego, nauki i innowacyjności w naszym kraju.

Dorobek ten powinien być pomnażany w kolejnych latach służąc – jak dotychczas – uczelniom akademickim i reprezentującej je Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich.

Sekretarz Senatu

mgr Beata Dobrzeniecka

Rektor

prof. dr hab. inż. Jan Szmidt

ROZDZIAŁ II

20 lat działania FRP na rzecz KRASP w ramach partnerstwa strategicznego oraz oferta dla uczelni członkowskich. Główne projekty, szkoły zarządzania strategicznego, konferencje i publikacje FRP-ISW

II.1. Wspólne działania KRASP i FRP w ramach prac legislacyjnych

Szczególne relacje łączą Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich z Fundacją Rektorów Polskich (FRP). Istotne znaczenie dla KRASP mają zwłaszcza działania FRP o charakterze programowym – eksperckim i szkoleniowo-dyskusyjnym, służące przede wszystkim uczelniom członkowskim Konferencji.

FRP wspiera politykę państwa na rzecz rozwoju systemu szkolnictwa wyższego między innymi poprzez angażowanie się we współdziałaniu z KRASP w procesy legislacyjne w szkolnictwie wyższym. Podejmowane działania w największym stopniu dotyczyły zarówno prac nad projektem ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r., jak i ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 2018 r.

Autorskie prace nad projektem ustawy z 2005 r. stały się istotnym osiągnięciem Fundacji. Kiedy rektor UJ prof. Franciszek Ziejka przejął w 2002 r. przewodnictwo KRASP, już na pierwszej inauguracji roku akademickiego w UJ zwrócił się do obecnego w Uniwersytecie Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego o współdziałanie z KRASP w celu stworzenia nowej ustawy. Prezydent przyjął inicjatywę. Na prośbę rektora F. Ziejki powstał zespół ekspertów powołany w Kancelarii Prezydenta, działający pod przewodnictwem Jerzego Woźnickiego, ale to Fundacja zapewniła właściwe zaplecze niezbędne do opracowania projektu ustawy. To w FRP powstał od zera w ciągu roku projekt wstępny, z czasem integrując cztery akty rangi ustawowej.

W pracach nad ustawą z 2018 r. Fundacja od 2016 r. wspierała organizacyjnie i kadrowo Komisję ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego KRASP, która została powołana przez Prezydium KRASP na kadencję 2016–2020, w porozumieniu z Radą Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego i z udziałem delegowanych ekspertów. Prezes FRP pełnił funkcję Przewodniczącego KSPSW KRASP, a adiunkt naukowo-badawczy w Fundacji – funkcję Sekretarza Komisji. Do głównych zadań KSPSW KRASP należało przygotowanie własnych propozycji tekstu wybranych regulacji i rozdziałów o strategicznym znaczeniu w projekcie nowej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a także uzasadnienie merytoryczne proponowanego brzmienia wnioskowanych przepisów. W wyniku prac Komisji wspieranych organizacyjnie i kompetencyjnie przez FRP powstało 12 ogłoszonych dokumentów – raportów tematycznych o łącznej objętości około 500 stron tekstu zawierającego propozycje, uwagi i poprawki do projektu Ustawy 2.0 opracowanego przez zespół działający w MNiSW (w trybie z zaznaczaniem zmian) pod redakcją Prezesa FRP. Raporty przedstawiono MNiSW oraz środowisku akademickiemu, między innymi na witrynie FRP¹ i KRASP². Fundacja w pracach nad ustawą z 2018 r. wspierała również prace zespołu roboczego RGNiSW oraz Zespół Rady NKN w MNiSW Ustrój i Zarządzanie w Szkolnictwie Wyższym.

Prezes FRP wraz z przedstawicielami KRASP i RGNiSW przygotowali i przedstawili Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego dokumenty w postaci notatek zawierających kluczowe postulaty do projektu Ustawy 2.0 wraz z komentarzami.

Podsumowaniem działań FRP w pracach nad ustawą było zainicjowanie współpracy między wydawnictwem Wolters Kluwer a grupą członków i osobą związaną z zespołem redakcyjnym KSPSW KRASP w celu opracowania komentarzy do poszczególnych artykułów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Prezes

¹ www.frp.org.pl

² www.krasp.org.pl

FRP został autorem 53 komentarzy do przepisów ustawowych i systemowych oraz redaktorem naukowym całości publikacji *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, wydanej przez Wolters Kluwer w październiku 2019 r., o objętości 1300 stron³. Publikacja stanowi obszernie i kompleksowe omówienie przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

II.2. Projekty główne kolejnych kadencji. Prace FRP nad dokumentami strategicznymi KRASP

Od czasu zawarcia między KRASP i FRP umowy o partnerstwie strategicznym w 2006 r. w kolejnych kadencjach Fundacja nie tylko wspierała – współdziałając z ISW – prace Komisji KRASP (KOiL oraz KSPSW), lecz także opracowywała zaakceptowane i oczekiwane przez Zgromadzenie Plenarne dzieła programowe KRASP kolejnych kadencji, do których należą między innymi: ustawa z 2005 r. (prace w FRP latach 2003–2005); kodeks *Dobre praktyki w szkołach wyższych* z 2007 r. (prace w FRP w latach 2006–2007); trzytomowe opracowanie monograficzne *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego 2010–2020. Projekt środowiskowy* z 2009 r. (prace w FRP w latach 2008–2009); pięciotomowa monografia *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r.* z 2015 r. (prace w FRP w latach 2013–2015); raporty, komentarze, monografie dotyczące ustawy z 2018 r. (prace w FRP w latach 2016–2020).

Kodeks *Dobre praktyki w szkołach wyższych*, opracowany w FRP i przyjęty przez Zgromadzenie Plenarne z okazji jubileuszu 10-lecia w 2007 roku stał się ważnym dokumentem KRASP. To inne opracowanie niż kodeksy etyczne pracowników uczelni, które powstawały w różnych miejscach, nakładające opcjonalnie rygory natury etycznej na członków wspólnoty uczelni, na nauczycieli akademickich. Kodeks ten nakłada zobowiązania na organy uczelni, są to więc rygory dotyczące władz akademickich. W tym sensie kodeks jest dziełem pionierskim. W wersji anglojęzycznej został on przekazany European University Association jako wkład KRASP w działalność EUA. Takiego dokumentu, w którym rektorzy nałożyliby ograniczenia między innymi na swoje własne działania, nie prezentował wcześniej żaden kraj w Europie. Dzisiaj ta sytuacja uległa zmianie. Przykładem może tu

³ Współautorami Komentarza są: Jerzy Woźnicki, Iryna Degtyarova, Marcin Dokowicz, Maria Hulicka, Tomasz Jędrzejewski, Anna Mrozowska, Paweł Wojciechowski.

być dokument holenderskiej konferencji rektorów *Code for Good Governance in Dutch Universities*⁴.

Kolejne wielkie wyzwanie Fundacji to opracowanie dokumentu *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego na lata 2010–2020*, który jako projekt środowiskowy zwyciężył w 2010 roku w konkurencji z Projektem E&Y i IBnGR. *Strategia* odegrała dodatkowo ważną rolę – zintegrowała społeczność akademicką w kraju, ponieważ poparły ją wszystkie konferencje rektorów i RGNiSW, a także KRD i PSRP (z wyjątkiem propozycji czesnego, co należy uznać za zrozumiałe). W konsekwencji nastąpiła niebywała integracja środowiska akademickiego, zawiązane zostało nowe partnerstwo, wzrosło zaufanie i poczucie własnej przynależności partnerów do szerszego środowiska. Swego poparcia udzieliły *Strategii* KRASP także między innymi KIG, BCC, PZPPE Lewiatan, ZBP. W ten sposób powstał i został wykreowany partner zbiorowy dla władz publicznych w sprawach reform w szkolnictwie wyższym.

W kolejnej kadencji Fundacja, we współpracy z Instytutem Społeczeństwa Wiedzy, na zlecenie KRASP zrealizowała projekt pn. „Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Wybrane działania FRP-ISW na rzecz KRASP (KRePSZ) w kadencji 2012–2016”⁵. Jego zakres obejmuje pięć części, w tym cztery raporty szczegółowe zespołów realizatorów działających pod kierunkiem wskazanych niżej liderów: „Opis prac nad Programem rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. i jego najważniejsze elementy” – tekst autorski, prof. Jerzy Woźnicki; „Misja społeczna uniwersytetu w XXI wieku” – ks. prof. Andrzej Szostek; „Diagnoza szkolnictwa wyższego” – prof. Jarosław Górniak; „Finansowanie szkół wyższych ze środków publicznych” – prof. Jerzy Wilkin; „Deregulacja w systemie szkolnictwa wyższego” – tekst autorski, prof. Jerzy Woźnicki. W intencji inicjatorów prac ich wyniki mają służyć rozwinięciu i aktualizacji wybranych propozycji zawartych w projekcie środowiskowym *Strategii* popieranej przez KRASP. 22 maja 2015 roku program został publicznie zaprezentowany i przyjęty przez Zgromadzenie Plenarne KRASP. Propozycje KRASP zawarte w „Programie rozwoju szkolnictwa wyższego do roku 2020 r.”, który stał się przedłużeniem *Strategii* środowiskowej z 2009 roku, zostały uznane przez ministra za właściwy punkt wyjścia prac nad nową Ustawą 2.0 w 2016 roku.

Do dzieł programowych kolejnej kadencji KRASP (2016–2020) można zaliczyć przywołany już Komentarz do ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

⁴ *Code for Good Governance in Dutch Universities*, 22 November 2019, https://www.universiteiten-vannederland.nl/en_GB/code-good-governance.html (dostęp: 1.06.2022).

⁵ J. Woźnicki (red.), *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r.*, Części I–V, FRP–KRASP, Warszawa 2015, <https://www.frp.org.pl/pl/lista-publicacji.html> (dostęp: 1.06.2022).

z 2019 roku, a także przygotowaną w 2020 roku przez Zespół Redakcyjny KSPSW KRASP pod redakcją naukową Prezesa FRP publikację pt. *Identyfikacja i uzasadnienie kierunków regulacji o kluczowym znaczeniu w ustawie „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”* wydaną drukiem przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika⁶. Publikacja ta zamknęła działalność ZR KSPSW KRASP w kadencji 2016–2020. Została przekazana rektorom uczelni członkowskich KRASP, z intencją ich wsparcia w działaniach na rzecz pozyskiwania poparcia wspólnoty uczelni dla reform wprowadzanych na uczelniach.

W obecnej VIII kadencji KRASP 2020–2024 zaplanowano opracowanie trzech dzieł programowych tej kadencji. Pierwsze z nich zostało ukończony w 2021 roku w postaci monografii *Rady uczelni. Regulacje i dobre praktyki* wydanej przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika⁷. Książka ta stanowi pierwsze wydawnictwo monograficzne poświęcone funkcjonowaniu rad uczelni. Intencją autorów jest, aby stała się ona pomocą, ale i źródłem inspiracji dla członków rad uczelni w poszukiwaniu najlepszych rozwiązań merytorycznych i proceduralnych. Prace nad dziełem były wspierane organizacyjnie i dofinansowywane przez FRP w okresie 2020–2021.

Głównym projektem kadencji 2020–2024 zaplanowanym do realizacji przez FRP w dwóch kolejnych kadencjach we współdziałaniu z KSPSW KRASP jest *Prognoza rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2030 r.* Celem podejmowanych prac jest opracowanie prognozy z uwzględnieniem trendów i rozwiązań modelowych, wraz z elementami wizji i perspektyw rozwojowych szkolnictwa wyższego w Polsce. W pierwszym etapie w kadencji 2020–2024 w ramach projektu *Prognoza* zaplanowano dwie publikacje: na 2022 rok *Trendy, modele i perspektywy rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce 2021–2025 z projekcją do roku 2030* (projekcja z uwzględnieniem informacji pozyskanych do 31 stycznia 2022 roku)⁸ oraz na 2024 rok Raport końcowy *Prognoza rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2030 r.* Kontynuację prac nad *Prognozą* przewiduje się w latach 2024–2028.

⁶ J. Woźnicki (red.), *Identyfikacja i uzasadnienie kierunków regulacji o kluczowym znaczeniu w ustawie „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika [FRP–KRASP], Warszawa–Toruń 2020, <https://www.frp.org.pl/images/publikacje/publication/identyfikacja%202020.pdf> (dostęp: 1.06.2022).

⁷ J. Woźnicki (red.), *Rady uczelni. Regulacje i dobre praktyki*, FRP–KRASP, Warszawa–Toruń 2021, <https://www.frp.org.pl/images/publikacje/publication/rady%20uczelni%20oa.pdf> (dostęp: 1.06.2022).

⁸ J. Woźnicki (red.), *Trendy, modele i perspektywy rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce 2021–2025 z projekcją do roku 2030*, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2022, https://www.frp.org.pl/images/publikacje/publication/krasp_2022.pdf (dostęp: 1.06.2022).

II.3. Konferencje, szkoły FRP zarządzania strategicznego, publikacje książkowe, raporty

Oprócz wspierania prac legislacyjnych i przygotowywania strategicznych publikacji na rzecz rozwoju szkolnictwa wyższego i nauki, Fundacja współpracuje z KRASP, Ministerstwem Nauki i Edukacji oraz Politechniką Warszawską między innymi w międzynarodowych projektach oraz przy organizacji konferencji.

W dniach 28–29 października 2019 r. KRASP zorganizowała na zlecenie MEiN przy wsparciu FRP i PW konferencję naukową „Transformacja akademickiego szkolnictwa wyższego w Polsce w okresie 30-lecia 1989–2019”. Intencją organizatorów konferencji było dokonanie przeglądu i oceny dorobku procesu przemian w szkolnictwie wyższym w Polsce w okresie transformacji 1989–2019 na gruncie nauk o polityce i administracji (nauk o polityce publicznej) oraz nauk o zarządzaniu i jakości (nauk o zarządzaniu) z perspektywy systemowej oraz instytucjonalnej. Najważniejszym celem organizatorów konferencji było opracowanie i przedstawienie analizy działań rządów i uczelni na rzecz reform w szkolnictwie wyższym w okresie transformacji ustrojowej w naszym kraju, w celu wykorzystania jej wyników w pracach nad strategicznymi dokumentami na szczeblu rządowym – nad wymaganym przez ustawę dokumentem pod nazwą „polityka naukowa państwa” (ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, art. 6 ust. ust. 1–3), na szczeblu instytucjonalnym – „strategia rozwoju uczelni” (ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, art. 23 ust. 2 pkt 3). Konferencja odbyła się pod patronatem honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy. Projekt realizowany był w ramach obchodów stulecia odzyskania niepodległości oraz odbudowy polskiej państwowości. Najistotniejszym rezultatem tego przedsięwzięcia jest publikacja pokonferencyjna *Transformacja akademickiego szkolnictwa wyższego w Polsce w okresie 30-lecia 1989–2019* pod redakcją naukową prof. Jerzego Woźnickiego, przewodniczącego Komitetu Naukowego Konferencji⁹. W Konferencji uczestniczyło grono ograniczone do około 200 osób zaproszonych przez organizatorów, z udziałem między innymi wicepremiera, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego Jarosława Gowina, sekretarza stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, rzecznika prasowego rządu RP Piotra Müllera, przewodniczących: RGNiSW, PKA, KRDP, PS RP, RMN oraz przedstawicieli i ekspertów środowisk akademickich.

⁹ J. Woźnicki (red.), *Transformacja akademickiego szkolnictwa wyższego w Polsce w okresie 30-lecia 1989–2019*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej [KRASP], Warszawa 2019, https://www.frp.org.pl/images/publikacje/publication/konferencja_krasp9941.pdf (dostęp: 1.06.2022).

14 listopada 2017 roku w siedzibie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego podpisano umowę trójstronną o partnerstwie i współpracy między KRASP i FRP ze strony polskiej i Związkiem Rektorów Uczelni Ukrainy ze strony ukraińskiej, w obecności sekretarza stanu, ministra Aleksandra Bobko. Celem podpisanej umowy było podniesienie rangi dotychczasowego partnerstwa, nadanie mu charakteru trójstronnego i podejmowanie wspólnych działań. Realizacją postanowień umowy trójstronnej było rozpoczęcie w 2018 roku polsko-ukraińskiego projektu badawczego pn. „Polsko-ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich reprezentujących rektorów na rzecz doskonalenia działania uczelni” prowadzonego przez Politechnikę Warszawską we współdziałaniu z partnerami polskimi (Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich) oraz ukraińskimi (Związek Rektorów Uczelni Ukrainy – ZRUU) przy wsparciu i dzięki środkom finansowym Ministerstwa Edukacji i Nauki. Fundacja zaangażowała się w realizację tego projektu kadrowo i merytorycznie. Decyzję o realizacji projektu podjął osobiście wicepremier, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Polsce Jarosław Gowin. Minister Edukacji i Nauki Ukrainy Lilija Hrynewycz udzieliła temu przedsięwzięciu patronatu swego ministerstwa, podkreślając duże znaczenie tej inicjatywy dla polsko-ukraińskiej współpracy akademickiej. Liderem projektu został Prezes FRP Jerzy Woźnicki¹⁰. Głównym celem projektu jest współdziałanie rektorów polskich i ukraińskich w sferze *governance in HEIs*, w zakresie doskonalenia zarządzania uczelniami z poszanowaniem wartości wspólnoty akademickiej, w poszukiwaniu pożądanej równowagi między samorządnością i rządnością uczelni, z odwołaniem się do doświadczeń własnych obu krajów i rozwiązań międzynarodowych, a także dedykowanych badań prowadzonych z poszanowaniem wymogów metodologicznych nauk społecznych. 9 listopada 2021 roku w Sali Senatu Politechniki Warszawskiej odbyła się konferencja pn. „Polsko-Ukraińskie Forum Rektorów”, która podsumowała Cykl I realizacji projektu polsko-ukraińskiego. Wyniki projektu zostały zebrane w dwujęzycznym Raporcie końcowym¹¹, zawierają analizy

¹⁰ Koordynatorem Programowym jest dr Iryna Degtyarova, adiunkt naukowo-badawczy FRP, a menedżerem mgr Marzena Gembara, Dyrektorka Zarządzająca FRP-ISW.

¹¹ I. Degtyarova, J. Woźnicki (red. nauk.), *Polsko-ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich reprezentujących rektorów, na rzecz doskonalenia działania uczelni. Raport końcowy realizacji Projektu MEiN-PW*, Oficyna Wydawnicza PW, Warszawa 2021, https://www.frp.org.pl/images/publikacje/publication/raport%20kocowy%20%20meinpw_pl%201.pdf (dostęp: 1.06.2022); *Польсько-українська співпраця представницьких організацій ректорів – задля вдосконалення діяльності закладів вищої освіти. Монографія за результатами реалізації Проекту MEiN-PW* [колект. моногр.] / наук. ред. І. Дегтярьова, Є. Возницький, Видавництво Варшавської Політехніки, Варшава 2021, https://www.frp.org.pl/images/publikacje/publication/raport%20kocowy%20meinpw_uk%201.pdf (dostęp: 1.06.2022).

badan dotyczących kluczowych problemów szkolnictwa wyższego przeprowadzone z udziałem 50 uczelni z obu krajów. Stały się one podstawą uchwalonych przez rektorów Stanowisk Wspólnych. Dokumenty te zawierają rekomendacje adresowane do kreatorów i realizatorów polityki publicznej, opracowane z wykorzystaniem oryginalnych rozwiązań metodologicznych na gruncie nauk społecznych. Podczas Forum Rektorów doszło do podpisania Dodatku nr 2 do umowy trójstronnej przez jej sygnatariuszy: rektora A. Mężyka w imieniu KRASP, rektora P. Kulikowa w imieniu ZRUU oraz prof. J. Woźnickiego w imieniu FRP. W 2022 roku rozpoczęto realizację II cyklu projektu. Ze względu na najazd Rosji na Ukrainę program działań uległ zmianie, przy zachowaniu zasad partnerskiej współpracy stron.

W ramach partnerstwa strategicznego z KRASP FRP realizuje wieloletni program stałych przedsięwzięć w systemie doskonalenia kadr kierowniczych szkolnictwa wyższego. W dorobku tego programu w okresie 2005–2022 znalazło się 26 Szkół Zarządzania Strategicznego FRP dla rektorów i prorektorów oraz kanclerzy, dyrektorów, kwestorów i głównych księgowych.

W Fundacji od początku jej istnienia powstaje wiele publikacji monograficznych oraz raportów, zarówno na zlecenie KRASP, jak i przy współpracy z partnerami strategicznymi FRP-ISW. Łączna ich liczba wydana drukiem w latach 2004–2022 wynosi 50. Publikacje te w formie książkowej rozsyłane są uczelniom członkowskim KRASP oraz innym zainteresowanym podmiotom, większość z nich udostępniana jest także w wersji elektronicznej na stronie internetowej Fundacji pod adresem <https://frp.org.pl/pl/lista-publicacji.html>. Pełna lista publikacji została zamieszczona w Dodatku 8.

Uchwały i stanowiska programowe Prezydium i Zgromadzenia Plenarnego KRASP w kadencji 2020–2024 (wybór autorski)

Lista najważniejszych uchwał i stanowisk KRASP w dwóch pierwszych latach kadencji 2020–2024¹

I. Dokumenty dotyczące sytuacji międzynarodowej na wschodzie Polski

- Stanowisko Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Prezydium Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Rady Wykonawczej Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 września 2020 r. w sprawie represji wobec narodu białoruskiego
- Stanowisko Prezydium KRASP z dnia 23 czerwca 2021 r. w sprawie represji studentów na Białorusi
- Stanowisko Prezydium KRASP z dnia 21 października 2021 r. w sprawie sytuacji na granicy polsko-białoruskiej

¹ Stan na dzień 14 czerwca 2022 r.

- Oświadczenie środowiska akademickiego w związku z agresją Rosji na Ukrainę z dnia 24 lutego 2022 r.
- Apel do środowisk akademickich i elit intelektualnych w związku z agresją Rosji na Ukrainę z dnia 2 marca 2022 r.
- Uchwała Prezydium KRASP z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie wspierania działań Ukrainy w obszarze szkolnictwa wyższego, nauki i innowacji

II. Dokumenty dotyczące aktualnej sytuacji społecznej w kraju

- Apel Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Przewodniczącego Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Prezesa Polskiej Akademii Nauk, Przewodniczącego Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej, Przewodniczącego Krajowej Reprezentacji Doktorantów w sprawie konsekwencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego ogłoszonego 22 października 2020 r.
- Stanowisko Prezydium KRASP z dnia 30 października 2020 r. w sprawie aktualnej sytuacji społecznej
- Apel Prezydium KRASP z 30 października 2020 r. do studentów i studentek
- Korespondencja w sprawie sobotnich wydarzeń na Politechnice Warszawskiej: Pismo Przewodniczącego KRASP do Ministra Edukacji i Nauki oraz Pismo Przewodniczącego KRASP do Komendanta Głównego Policji

III. Dokumenty dotyczące wartości i wolności akademickich

- Stanowisko Zgromadzenia Plenarnego KRASP z dnia 20 listopada 2020 r. w sprawie wolności akademickich
- Korespondencja Przewodniczącego KRASP do Ministra Edukacji i Nauki w sprawie tzw. Pakietu Wolności Akademickiej

IV. Dokumenty dotyczące sytuacji pandemicznej

- Apel Komisji ds. Nauki KRASP do społeczności akademickiej o propagowanie udziału w szczepieniach przeciwko COVID-19
- Stanowisko KRASP-RSzWiN ZNP-KSN NSZZ „Solidarność” z dnia 22 maja 2021 r. w sprawie intensyfikacji programu szczepień przeciw COVID-19
- Stanowisko Zgromadzenia Plenarnego KRASP z dnia 29 maja 2021 r. w sprawie promocji programu szczepień przeciw COVID-19

V. Dokumenty dotyczące zmian wprowadzanych przez MEiN i inne ministerstwa

- Stanowisko Prezydium KRASP z dnia 22 lutego 2021 r. w sprawie zmian wprowadzonych przez MEiN w wykazie czasopism naukowych
- Opinia Prezydium KRASP w sprawie pisma Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej dot. Krajowego Planu Odbudowy
- Stanowisko Prezydium KRASP z dnia 23 kwietnia 2021 r. w sprawie projektu ustawy o Narodowym Programie Kopernikańskim

- Stanowiska Prezydium KRASP w sprawie projektów zmian w Prawie o szkolnictwie wyższym i nauce
- Uchwała Zgromadzenia Plenarnego KRASP z dnia 29 maja 2021 r. w sprawie ewaluacji i kategoryzacji podmiotów w dyscyplinach nauki
- Wspólne pismo KRASP-RGNiSW-PAN-RSzWiN ZNP-KSN NSZZ z dnia 29 marca 2022 r. do Prezydenta RP w sprawie projektu ustawy o Akademii Kopernikańskiej

VI. Dokumenty dotyczące finansowania szkolnictwa wyższego i nauki

- Apel środowiska akademickiego w sprawie systemowego wzrostu finansowania szkolnictwa wyższego i nauki z budżetu państwa z dnia 5 lipca 2021 r.
- Uchwała Prezydium KRASP z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie niewystarczającego poziomu finansowania nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce
- Pismo do Prezesa Rady Ministrów RP dotyczące zwiększenia nakładów na szkolnictwo wyższe z dnia 15 lutego 2022 r.

Podsumowanie

Treść książki obejmuje, w nawiązaniu do przywołanych najważniejszych wydażeń i wybranych treści dokumentów KRASP, refleksje, oceny i opinie własne autora składające się na pogłębioną analizę okresu 25 lat istnienia KRASP obserwowanego od wewnątrz z punktu widzenia działalności prowadzonej wspólnie z rektorami w organach KRASP w kolejnych kadencjach. Własna ogólna ocena dokonań KRASP z tego punktu widzenia jest zdecydowanie pozytywna. Sukces instytucjonalny KRASP mierzony osiągnięciami i pozycją Konferencji Rektorów w kraju i poza jego granicami zasługuje na uznanie. Powinno to w szczególności dotyczyć ocen przedstawicieli zainteresowanych organów państwa, z którymi rektorzy pragną współdziałać w ramach zasady partnerstwa i dialogu społecznego, ale także reprezentantów partnerskich instytucji przedstawicielskich w kraju oraz uczelni i ich reprezentacji narodowych działających w przestrzeni międzynarodowej, w tym w EUA.

Wspólny instytucjonalny sukces rektorów uczelni akademickich w postaci osiągniętej pozycji i dorobku KRASP może zostać podsumowany przez następujące słowa i stwierdzenia kluczowe odnoszące się do Konferencji Rektorów i ją charakteryzujące:

- funkcje przedstawicielskie,
- zaangażowanie i aktywność,
- determinacja w obronie autonomii,

- pełna reprezentatywność,
- demokratyczny charakter,
- poszanowanie wolności i wartości akademickich,
- akceptacja różnorodności i dywersyfikacji w systemie,
- przekonanie o wartości konsensusu,
- zasada relacji przyjacielskich,
- otwartość na uznawanie praw oraz interesów innych niż własne,
- gotowość do wspierania się wzajemnie,
- solidarność w zakresie wspierania działalności programowej,
- przywiązanie do zasady wspólnoty,
- aktywność w projektach międzynarodowych,
- partnerstwo z innymi narodowymi konferencjami rektorów.

W swych działaniach rektorzy uczelni członkowskich odrzucają postawy egoizmu i bezwzględnej rywalizacji – osobistej i instytucjonalnej, preferując relacje partnerskie i przyjacielskie.

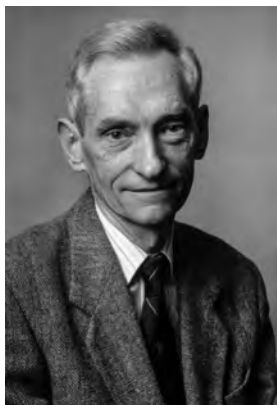
Można wyrazić przekonanie, że znajdzie to potwierdzenie w dokonaniach organów KRASP, w dojrzałości uchwalanych dokumentów i w aktywności kontynuowanej, a także w działaniach think tanku FRP-ISW realizowanej w odpowiedzi na zlecane projekty i zadania programowe określone przez Zgromadzenie Plenarne. Wszystkie przywołane stwierdzenia pozwalają na sformułowanie zdecydowanie pozytywnej prognozy dotyczącej dalszej działalności KRASP w kolejnych kadencjach.

Dodatki

Dodatek nr 1. Sylwetki przewodniczących KRASP w okresie pierwszych 25 lat działalności instytucji

fot. Konrad K. Pollesch

prof. dr hab. Aleksander Koj
Uniwersytet Jagielloński
Przewodniczący KRASP w latach 1997–1999

Funkcje pełnione w uczelni

Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1987–1990, 1993–1996, 1996–1999

Prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego do spraw kadry naukowej i badań 1984–1987

Dyrektor Instytutu Biologii Molekularnej UJ, 1977–1981

Inne funkcje pełnione w środowisku akademickim i rektorskim

- Członek Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego i Przewodniczący Komisji Organizacji i Rozwoju w latach 1990–1993
- Współorganizator Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich (KRUP)
- Przewodniczący Konferencji Rektorów Uczelni Autonomicznych w latach 1995–1996
- Przewodniczący Kolegium Rektorów Szkół Wyższych Krakowa w latach 1996–1999

Informacje dodatkowe

- Współzałożyciel KRASP
- Członek czynny Polskiej Akademii Umiejętności
- Członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk

prof. dr hab. inż. Jerzy Woźnicki
Politechnika Warszawska
Przewodniczący KRASP w latach 1999–2002

Funkcje pełnione w uczelni

Rektor Politechniki Warszawskiej w latach 1996–2002

Dziekan Wydziału Elektroniki, a następnie Wydziału Elektroniki i Technik Informatycznych Politechniki Warszawskiej w latach 1990–1996

Inne funkcje pełnione w środowisku rektorskim

- Wiceprzewodniczący KRASP w latach 1997–1999
- Członek Prezydium KRASP od 1997
- Przewodniczący Konferencji Rektorów Polskich Uczelni Technicznych (1997–1999)
- Przewodniczący Komisji ds. Legislacyjnych KRASP (1997–1999)
- Przewodniczący Konferencji Rektorów Uczelni Warszawskich (1999–2002)
- Honorowy Przewodniczący Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (2002–2005)
- Przewodniczący Komisji ds. Organizacyjnych i Legislacyjnych KRASP (2005–2008, 2008–2012, 2012–2014); członek KOiL (2016–2020)
- Przewodniczący Komisji ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego KRASP (od 2016)
- Prezes Fundacji Rektorów Polskich, Dyrektor Instytutu Społeczeństwa Wiedzy (od 2002)

Informacje dodatkowe

- Przewodniczący Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego w latach 2014–2017
- Współzałożyciel KRASP i EUA
- Reprezentant KRASP w Division of HE Council of Europe
- Funkcje w UNESCO i innych organizacjach międzynarodowych
- Członek Europejskiej Akademii Nauk i Sztuk

fot. Konrad K. Pollesch

prof. dr hab. Franciszek Ziejka
Uniwersytet Jagielloński
Przewodniczący KRASP w latach 2002–2005

Funkcje pełnione w uczelni

Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1999–2005

Prorektor ds. Ogólnych Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1993–1999

Dziekan Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1990–1993

Inne funkcje pełnione w środowisku rektorskim

- Przewodniczący Kolegium Rektorów Szkół Wyższych Krakowa w kadencjach 1999–2002 i 2002–2005
- Wiceprzewodniczący Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich w latach 1999–2002
- Honorowy Przewodniczący KRASP w latach 2005–2008

Informacje dodatkowe

- Członek czynny Polskiej Akademii Umiejętności
- Reprezentant PAU w Association Bibliothèque Polonaise de Paris oraz członek Conseil Scientifique
- Członek Narodowej Rady Integracji Europejskiej przy prezesie Rady Ministrów
- Członek Komitetu Polska w Zjednoczonej Europie przy Prezydium PAN
- Członek Komisji ds. Etyki w Nauce przy Polskiej Akademii Nauk
- Członek Kapituły Nagród Premiera Rządu RP
- Przewodniczący Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa
- Przewodniczący Rady Fundacji „Panteon Narodowy w Krakowie”

prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty
Politechnika Wroclawska
Przewodniczący KRASP w latach 2005–2008

Funkcje pełnione w uczelni

Rektor Politechniki Wroclawskiej w latach 2002–2008

Prorektor Politechniki Wroclawskiej w latach 1987–1993

Inne funkcje pełnione w środowisku rektorskim

- Honorowy Przewodniczący Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich w latach 2008–2012
- Przewodniczący Kolegium Rektorów Uczelni Wroclawia i Opola w latach 2002–2008
- Członek Zarządu European University Association (EUA) w latach 2006–2010

Informacje dodatkowe

- Członek Rady Kolegium Europy Wschodniej im. J. Nowaka-Jeziorańskiego
- Inicjator i mentor Wroclawskiego Centrum Akademickiego
- Członek Komisji ds. Etyki w Nauce (powołanej przez ZO PAN)
- Członek Rady Joint Research Centre European Commission w latach 2008–2016
- Doradca Prezydenta Wroclawia do spraw akademickich

prof. dr hab. Katarzyna Chałasińska-Macukow
Uniwersytet Warszawski
Przewodnicząca KRASP w latach 2008–2012

Funkcje pełnione w uczelni

Członek Senatu Uniwersytetu Warszawskiego 2012–2016

Rektor Uniwersytetu Warszawskiego w latach 2005–2012

Prorektor Uniwersytetu Warszawskiego ds. finansowych i polityki kadrowej w latach 2002–2005

Dziekan Wydziału Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego w latach 1996–2002

Prodziekan Wydziału Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego w latach 1995–1996

Inne funkcje pełnione w środowisku rektorskim

- Honorowa Przewodnicząca KRASP w latach 2012–2016
- Członek Research Policy Working Group EUA 2012–2016
- Przewodnicząca Komisji ds. Ekonomicznych KRASP w latach 2005–2008
- Prezes Polskiego Towarzystwa Fizycznego w latach 2014–2017, członek zarządu głównego PTF w kadencjach 2018–2021 i 2022–2025
- Przewodnicząca Rady Fundacji Rektorów Polskich w latach 2014–2022, 2022–2026
- Założycielka Fundacji na rzecz Jakości Kształcenia
- Przewodnicząca Komitetu Dobrych Praktyk w latach 2012–2016

Informacje dodatkowe

- Członek Towarzystwa Naukowego Warszawskiego

prof. dr hab. Wiesław Banyś
Uniwersytet Śląski w Katowicach
Przewodniczący KRASP w latach 2012–2016

Funkcje pełnione w uczelni

Rektor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w latach 2008–2016

Prorektor ds. nauki i informatyzacji Uniwersytetu Śląskiego w latach 2005–2008

Prorektor ds. nauki, współpracy i promocji Uniwersytetu Śląskiego w latach 2002–2005

Dziekan Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego w latach 1996–2002

Inne funkcje pełnione w środowisku rektorskim

- Honorowy Przewodniczący Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich w latach 2016–2020
- Przewodniczący Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich w kadencji 2008–2012
- Przewodniczący Regionalnej Konferencji Rektorów Uczelni Akademickich w latach 2012–2016
- Członek Rady European University Association (EUA) w latach 2012–2015
- Członek Zarządu EUA w latach 2015–2019
- Przewodniczący Komitetu Dobrych Praktyk w kadencji 2016–2020
- Przewodniczący Zespołu Bolońskiego KRASP w kadencji 2020–2024
- Rzecznik KRASP w kadencji 2020–2024
- Wiceprzewodniczący Rady Fundacji Rektorów Polskich w kadencji 2022–2026

Informacje dodatkowe

- Wiceprzewodniczący Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego w latach 2018–2021
- Członek Rady Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej w latach 2018–2026
- Członek Komisji ds. Etyki w Nauce przy Polskiej Akademii Nauk w latach 2019–2022

prof. dr hab. inż. Jan Szmidt
Politechnika Warszawska
Przewodniczący KRASP w latach 2016–2020

Funkcje pełnione w uczelni

Rektor Politechniki Warszawskiej w latach 2012–2020

Dziekan Wydziału Elektroniki i Technik Informatycznych w latach 2008–2012

Prodzikan Wydziału Elektroniki i Technik Informatycznych w latach 2002–2005

Inne funkcje pełnione w środowisku rektorskim

- Honorowy Przewodniczący Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich w kadencji 2020–2024
- Przewodniczący Komitetu Dobrych Praktyk KRASP w kadencji 2020–2024
- Przewodniczący Komisji ds. Kształcenia KRASP w kadencji 2012–2016
- Członek Prezydium Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego w kadencji 2022–2025

Informacje dodatkowe

- Dyrektor Instytutu Mikroelektroniki i Optoelektroniki PW od 2020

prof. dr hab. inż. Arkadiusz Mężyk
Politechnika Śląska
Przewodniczący KRASP w latach 2020–2024

Funkcje pełnione w uczelni

Rektor Politechniki Śląskiej w kadencji 2016–2020 i 2020–2024

Dziekan Wydziału Mechanicznego Technologicznego Politechniki Śląskiej 2012–2016

Prodziekan ds. Ogólnych Wydziału Mechanicznego Technologicznego Politechniki Śląskiej w latach 2002–2008

Inne funkcje pełnione w środowisku rektorskim

- Przewodniczący Regionalnej Konferencji Rektorów Uczelni Akademickich (RKRUA) w latach 2020–2022
- Zastępca przewodniczącego Komisji ds. Sportu Akademickiego KRASP w kadencji 2016–2020
- Wiceprzewodniczący i członek Prezydium Konferencji Rektorów Polskich Uczelni Technicznych w latach 2019–2020
- Członek Komisji ds. Ekonomicznych KRASP w kadencji 2016–2020

Informacje dodatkowe

- Wiceprezes Polskiego Forum Akademicko-Gospodarczego od 2018

Dodatek nr 2. Komisje, zespoły oraz struktury i inicjatywy poziome KRASP w kadencji 2020–2024

I. Przeciwdziałanie skutkom epidemii COVID-19

[Wyciąg ze Sprawozdania za rok 2020, s. 6–8]

Epidemia COVID-19 spowodowała w szkolnictwie wyższym i nauce – podobnie jak w innych sferach funkcjonowania państwa – konieczność podjęcia nadzwyczajnych działań. Rolą KRASP w tych okolicznościach było ściśle współdziałanie z MNiSW w celu wypracowania rozwiązań adekwatnych do zaistniałej sytuacji. Chodziło zwłaszcza o włączenie do aktów prawnych tworzących kolejne tarcze antykryzysowe regulacji umożliwiających uczelniom prowadzenie – na ile to możliwe – podstawowych form działalności w obszarze kształcenia i badań. W efekcie dokonano niezbędnych zmian w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zmieniono przepisy w niektórych rozporządzeniach oraz podjęto decyzje dotyczące przesunięcia terminów składania wniosków w konkursach, przekazywania dokumentów związanych z prowadzonymi projektami oraz realizacji innych zobowiązań uczelni.

Od początku kryzysu Przewodniczący KRASP regularnie uczestniczył w spotkaniach powołanego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zespołu do spraw koordynacji działań w systemie szkolnictwa wyższego i nauki w związku z zagrożeniem wystąpienia COVID-19 (w zdalnych posiedzeniach tego zespołu z grona rektorów uczestniczyli także prof. Wojciech Nowak – przewodniczący KRUP w kadencji 2016–2020 oraz prof. Marcin Gruchała – rektor Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego). Notatki Przewodniczącego KRASP, informujące o przebiegu posiedzeń zespołu i przyjętych ustaleniach, były systematycznie przesyłane rektorom przez Biuro KRASP pocztą elektroniczną oraz publikowane na witrynie internetowej KRASP w specjalnie utworzonej w związku z epidemią COVID-19 nowej zakładce „Koronawirus-Komunikaty”.

Przekazywaliśmy też rektorom w ten sposób – na prośbę Ministerstwa – komunikaty i informacje dotyczące działań podejmowanych na szczeblu centralnym i na poziomie resortu.

W pierwszych tygodniach działalności zespół zajął się między innymi analizą przekazywanych przez przewodniczących konferencji rektorów poszczególnych typów uczelni za pośrednictwem Biura KRASP informacji dotyczących problemów, z jakimi zmagają się rektorzy, a zwłaszcza oszacowania strat, jakie ponoszą uczelnie w związku z pandemią. Oszacowanie takie posłużyło do przygotowania – we

współdziałaniu z MNiSW – uzasadnienia wniosku o objęcie uczelni kolejną tarczą antykryzysową.

Kwestii rekompensaty uczelniom ponoszonych strat finansowych dotyczyło wspomniane wcześniej pismo, które 27 kwietnia 2020 roku wystosowali wspólnie do Premiera Mateusza Morawieckiego Przewodniczący KRASP i Przewodniczący RGNiSW dotyczące zwiększenia limitu skarbowych papierów wartościowych, które mogłyby być przekazane uczelniom.

Inny charakter miało działanie interwencyjne dotyczące zapewnienia studentom możliwości ukończenia w terminie studiów. W piśmie skierowanym do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zwróciliśmy się o rozważenie wydania rozporządzenia dotyczącego zmiany standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Chodzi o umożliwienie studentom kierunków pedagogicznych realizacji – w obecnej sytuacji – praktyk zawodowych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, co stanowiłoby formę wsparcia kadry nauczającej w szkołach podstawowych i średnich.

Sieć koordynatorów COVID-19 – s. 8

Dynamizm potrzeb uzyskiwania, przetwarzania i przesyłania przez Biuro KRASP różnorodnych informacji na temat najbardziej aktualnej sytuacji epidemicznej w uczelniach członkowskich KRASP w związku z posiedzeniami rządowego zespołu zarządzania kryzysowego oraz ministerialnego zespołu ds. COVID-19 doprowadził do opracowania jednorodnego systemu danych oraz utworzenia konta pocztowego covid@krasp.org.pl na potrzeby cotygodniowego monitorowania sytuacji. Na 117 uczelni (członkowskich i stowarzyszonych) potrafiliśmy uzyskać dane z 99 uczelni zrzeszonych w KRASP. Dane te przesyłaliśmy oczywiście również do naszych uczelni.

Ostatecznie w październiku 2020 roku Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich przy wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego powołała 16 wojewódzkich koordynatorów, których zadaniem stało się monitorowanie sytuacji epidemicznej na uczelniach (nie tylko uczelniach KRASP, ale także KRZaSP i KRePUZ) w danym regionie. Koordynatorem krajowym ds. COVID-19 KRASP został prof. Tomasz Pietrzykowski. Cotygodniowe posiedzenia zdalne koordynatorów organizowane przez Biuro Koordynatora Krajowego oraz raportowanie sytuacji epidemicznej na stałe wpisały się w zakres działań KRASP związanych ze zwalczaniem epidemii. Koordynacja działań została wsparta systemem informatycznym, opracowanym przez Politechnikę Gdańską, służącym gromadzeniu danych zarówno z uczelni, jak i z instytutów PAN (w sumie ponad 300 instytucji).

Przedsięwzięcie realizowane było, i nadal jest, przy współpracy z Parlamentem Studentów RP. Cotygodniowe raporty z rozwoju sytuacji były, i są, przekazywane, a także komunikowane środowisku akademickiemu oraz opinii publicznej.

To właśnie w ramach umowy z ministerstwem na działania służące zapobieganiu epidemii KRASP zleciła IRSW opracowanie materiału pn. „Funkcjonowanie uczelni w okresie obowiązywania stanu epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, z uwzględnieniem ponownego ograniczenia funkcjonowania uczelni od dnia 19 października 2020 r. – podsumowanie zmian w prawodawstwie”; materiał został przesłany do uczelni KRASP oraz opublikowany na witrynie internetowej KRASP.

Koordinator Krajowy KRASP uczestniczył w spotkaniach (wideokonferencjach) powołanego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego Zespołu do spraw koordynacji działań w systemie szkolnictwa wyższego i nauki w związku z zagrożeniem wystąpienia COVID-19, przedstawił wspólne działania ogólnopolskie na Zgromadzeniu Plenarnym KRASP w listopadzie, a także opiniował akty prawne, między innymi: poselski projekt ustawy o działaniach służących przeciwdziałaniu rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 oraz o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19.

2. Konwersatoria KRASP

I Konwersatorium Krakowskie o umiędzynarodowieniu szkolnictwa wyższego, 4–5 listopada 2021 r., Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie

Konwersatorium Krakowskie to zebranie ekspertów i przedstawicieli komisji ds. międzynarodowych działających między innymi przy Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Parlamencie Studentów Rzeczypospolitej Polskiej, Krajowej Reprezentacji Doktorantów oraz Polskiej Akademii Nauk.

Wydarzenie poświęcone było problematyce umiędzynarodowienia funkcjonowania systemu nauki i szkolnictwa wyższego, przede wszystkim w zakresie problemów, które udało się zidentyfikować w ostatnim okresie, jak również celów i zadań, jakie należy postawić przed szkolnictwem wyższym w najbliższych latach. W ramach spotkania przewidziana została także wirtualna dyskusja panelowa z udziałem wybitnych polskich i zagranicznych uczonych pracujących w Stanach Zjednoczonych. <https://www.apsl.edu.pl/aktualnosci-serwisu/konwersatorium-o-umiędzynarodowieniu-szkolnictwa-wyzszego>

II Konwersatorium Krakowskie – Umieędzynarodowienie funkcjonowania systemu nauki i szkolnictwa wyęszszego, 7–8 kwietnia 2022 r., Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie

W dniach 7–8 kwietnia 2022 roku w Akademii Górniczo-Hutniczej odbyło się II Konwersatorium Krakowskie dotyczące umieędzynarodowienia funkcjonowania systemu nauki i szkolnictwa wyęszszego. Dyskutowano między innymi o formach i realiach współpracy naukowej z Ukrainą. Sesja objęła wystąpienia poświęcone systemowym rozwiązaniom wsparcia uchodźców ukraińskich w środowisku akademickim i realiom włączania naukowców do współpracy w działalności koordynatorów regionalnych i konkretnej uczelni.

<https://www.dwz.agh.edu.pl/aktualnosci/info/article/ii-konwersatorium-krakowskie-umieędzynarodowienie-funkcjonowania-systemu-nauki-i-szkolnictwa-wyęszsze/>

Konwersatorium Poznańskie – Ogólnopolska dyskusja o akredytacji i rankingach na UAM, 17–18 marca 2022 r., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Okolo 60 przedstawicieli władz wyęszszych uczelni z całej Polski wzięło udział w spotkaniu pod hasłem Konwersatorium Poznańskie Akredytacje i Rankingi. W dyskusji uczestniczyły: rektorka UAM prof. Bogumiła Kaniewska, prorektorka prof. Katarzyna Dziubalska-Kołączyk, a także prof. Aldona Dutkiewicz, członkini Zespołu ds. Monitorowania Realizacji Strategii Rozwoju i Uniwersyteckiej Rady ds. Kształcenia UAM.

Podczas kilku paneli omówiono zagadnienia dotyczące rankingów i akredytacji. Pierwszy z nich dotyczył usług konsultingowych dla uczelni wyęszszych jako źródła innowacji oraz wsparcia w budowaniu kultury jakości. Paneliści w drugiej części spotkania podzielili się doświadczeniami związanymi z pracą w obszarze rankingów na reprezentowanych przez nich uczelniach, a podczas dyskusji odpowiedzieli na pytanie o ich znaczenie dla uczelni.

Akredytacje jako narzędzie zapewniania i podnoszenia jakości kształcenia były tematem trzeciego panelu, uczestnicy czwartej części rozmawiali zaś o rankingach i akredytacjach w kontekście inicjatywy „Uniwersytetów Europejskich”. Kolejny panel otworzył dyskusję dotyczącą znaczenia akredytacji i rankingów, jak również oczekiwań wobec nich na różnorodne perspektywy akademickich i pozaakademickich interesariuszy i adresatów tych narzędzi oceny i pomiaru oferty akademickich uczelni wyęszszych. Podczas ostatniego z paneli uczestnicy rozmawiali o przyszłości rankingów. Szukali odpowiedzi na pytania: Czy warto

zawalczyć o miejsce w światowych rankingach uczelni wyższych? oraz: Czy rankingi krajowe mają znaczenie?

Organizatorami spotkania byli: Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Komisja ds. Akredytacji i Rankingów, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Politechnika Poznańska.

<https://amu.edu.pl/uniwersytet/z-zycia-uniwersytetu/newsy/ogolnopolska-dyskusja-o-akredytacji-i-rankingach>

Seminarium KRASP – Kultura pracy i współpracy w środowisku akademickim, 14 marca 2022 r., online, SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

Seminarium online Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich we współpracy z Radą Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz SWPS na temat „Kultura pracy i współpracy w środowisku akademickim”. Rozmowa ekspertów dotyczyła spraw bezpośrednio związanych z funkcjonowaniem uczelni, z wykorzystaniem ich doświadczeń i dobrych praktyk. Takie tematy, jak równość płci w pracy akademickiej, oceny okresowe nauczycieli akademickich i ścieżki rozwoju kariery badaczy i dydaktyków wymagają nie tylko uwagi, lecz także podejmowania wspólnych działań.

<https://swps.pl/my-uniwersytet/aktualnosci/konferencje-i-seminaria/31812-kultura-pracy-i-wspolpracy-w-srodowisku-akademickim>

Seminarium – Społeczne i prawne aspekty uchodźstwa, 6 grudnia 2021 r., online, SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

Wydarzenie zorganizowane przez Komisję ds. Komunikacji i Odpowiedzialności Społecznej KRASP we współpracy z Uniwersytetem SWPS.

<https://swps.pl/my-uniwersytet/aktualnosci/aktualnosci/31644-spoleczne-i-prawne-aspekty-uchodzctwa>

3. Działania w sprawie pomocy dla Ukrainy

Powołanie prof. Jerzego Lisa na koordynatora działań KRASP związanych z sytuacją w Ukrainie

Prof. Jerzy Lis koordynatorem działań KRASP związanych z sytuacją w Ukrainie
W związku z sytuacją w Ukrainie władze KRASP zdecydowały, że zadania zespołu koordynatorów regionalnych do spraw przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 zostaną poszerzone o działania związane z przyjęciem i pomocą

udzielaną przez polskie uczelnie osobom ze środowiska akademickiego Ukrainy i ich rodzinom. Obowiązki koordynacji działań związanych z pandemią COVID-19 w dalszym ciągu będzie realizować Koordynator Krajowy KRASP – prof. dr hab. Tomasz Pietrzykowski.

https://www.krasp.org.pl/pl/Aktualnosci/?id=22053/Prof___Jerzy_Lis_koordinatorem_dzialan_KRASP_zwiazanych_z_sytuacja_w_Ukrainie

W związku z sytuacją w Ukrainie władze KRASP zdecydowały, że zadania zespołu koordynatorów regionalnych do spraw przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 zostaną poszerzone o działania związane z przyjęciem przez polskie uczelnie osób ze środowiska akademickiego Ukrainy i ich rodzin oraz pomocą im udzielaną. Koordynacja bieżących działań KRASP w tym zakresie została powierzona prof. dr. hab. inż. Jerzemu Lisowi, rektorowi AGH, przewodniczącemu Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej KRASP. Obowiązki koordynacji trwających działań związanych z pandemią COVID-19 realizuje natomiast w dalszym ciągu prof. dr hab. Tomasz Pietrzykowski.

https://perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=6989:prof-je-ryz-lis-koordinatorem-dzialan-krasp-zwiazanych-z-sytuacja-w-ukrainie&catid=24&Itemid=119

Utworzenie dedykowanej strony internetowej <https://krasp-ukraina.pl/>

Strona KRASP-Ukraina.pl powstała z inicjatywy Zespołu Antykryzysowego Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) we współpracy z Komisją ds. Infrastruktury Informatycznej KRASP i przy wsparciu Zespołu Koordynatorów Regionalnych z rozszerzonym zakresem zadań w związku z wojną w Ukrainie. Grupa aktywnych linków udostępnia strony jednostek w systemie nauki i szkolnictwa wyższego. Aktualizacja informacji pozostaje w gestii tych jednostek.

Prezentacja dotychczasowych działań pomocowych uczelni KRASP – prezentacja w ramach XXV Szkoły FRP – Szkoła Zarządzania Strategicznego w Szkolnictwie Wyższym, prof. prof. J. Lis i H. Ziolo

4 marca 2022 roku z inicjatywy Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz KRASP powołano Sieć Koordynatorów KRASP. Skupia ona:

- Reprezentantów uczelni KRASP (rektorzy, prorektorzy, kanclerze)
- Dyrekcję Ministerstwa Edukacji i Nauki
- Reprezentantów instytutów naukowo-badawczych w Polsce

Obszary pomocy:

1. Uchodźcy
 - Zakwaterowanie w akademikach (10 000 osób zakwaterowanych w domach studenckich – większość matek z dziećmi)
 - Pomoc humanitarna (opieka medyczna, ubrania, leki, transport, wyżywienie, podstawowe wyposażenie mieszkań, dopłaty do żłobków, przedszkoli itp.)
 2. Obecni studenci, doktoranci i pracownicy z Ukrainy
 - 50 000 studentów z Ukrainy w Polsce (przed wojną)
 - Pomoc dla obecnych studentów, doktorantów i pracowników polskich uczelni, którzy zostali w Polsce (studia i praca) przed wojną
 - Pomoc w organizacji powrotów rodzin naszych studentów i pracowników do Polski
 3. Studenci, doktoranci i pracownicy z ukraińskich uniwersytetów (uchodźcy po 24 lutego 2022 r.)
 - Specustawa – zmiany wprowadzone Ustawą z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022 poz. 583)
 - Zwolnienie z opłat za studia (kursy)
 - Pozwolenie na pracę w Polsce i uproszczone procedury dla nauczycieli akademickich
 - Specjalne rozporządzenia Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (każdy uniwersytet otwiera drzwi dla ukraińskich studentów i naukowców)
- Liczy: studentów i doktorantów zainteresowanych studiowaniem w polskich uczelniach – 7200, pracowników zainteresowanych pracą – 600

Dodatkowa aktywność

1. System rekrutacyjny, odbudowa kraju itp.
 - KRASP i polskie uczelnie są w stałym kontakcie z przedstawicielami ukraińskich uczelni
 - IRK – ogólny system rekrutacyjny dla większości polskich uczelni (sieć informacyjno-rekrutacyjna)
 - Pomoc/wsparcie – oferta studiów, pobyt pracowników naukowych, zwiększenie liczby profesorów wizytujących w polskich uczelniach
 - Możliwość kontynuacji pracy i zapewnienie możliwości powrotu do pracy na ukraińskich uniwersytetach
 - Pomoc podczas odbudowy kraju (Erasmus i inne programy oraz systemy)
2. Projekt MEiN-PW po nazwą „Polsko-ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich reprezentujących rektorów na rzecz doskonalenia działania uczelni”

- Działania oparte na dotychczasowej współpracy w latach 2013–2017; podstawą współpracy dwie umowy: Porozumienie Dwustronne KRASP-ZRUU w 2014 r. oraz Umowa Trójstronna KRASP-FRP-ZRUU w 2017 r.
- Praca naukowo-analityczna – cztery opracowania o finansowaniu uczelni, rankingi w strategiach uczelni, statutach i autonomii w Ukrainie i w Polsce, szkoły doktorskie w Polsce
- Seminaria eksperckie w Ukrainie we współpracy z ministerstwami i URHEIU
- Debaty rektorskie i wizyty studyjne w Ukrainie i w Polsce
- Stanowiska wspólne KRASP i URHEIU skierowane do rektorów i ministrów
- EUA Project NEWLEAD Report 2021:

Istnieją również przykłady współpracy międzynarodowej w rozwoju przywództwa między różnymi krajowymi stowarzyszeniami uniwersyteckimi. np. KRASP i FRP (z Polski) wraz ze Związkiem Rektorów Ukrainy współpracują z liderami uczelni w Polsce i w Ukrainie przy realizacji wieloletniego projektu „Polsko-ukraińska współpraca...”, finansowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki RP, prowadzonego przez Politechnikę Warszawską.

Raportowanie i ankiety

- Cykliczne ankiety opracowane przez KRASP i MEiN związane z sytuacją w Ukrainie w odniesieniu do uczelni i instytutów naukowych
- Dane ogólne dotyczące studentów, doktorantów i pracowników
- Dane dotyczące kosztów poniesionych przez uczelnie i instytuty
- Suma kosztów poniesionych przez uczelnie i instytuty naukowe – 18 mln zł

Dodatek nr 3. Priorytetowe obszary działalności KRASP w kolejnych kadencjach (fragmenty sprawozdań KRASP od 2005 roku)¹

Priorytetowe obszary działalności KRASP w kadencji 2005–2008

- Działania wspomagające jak najszybsze wydanie aktów wykonawczych związanych z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym, gwarantujących uczelniom wykorzystanie w jak największym stopniu możliwości działań stworzonych przez ustawę (Prezydium zadeklarowało jednocześnie gotowość aktywnego włączenia KRASP w proces przygotowania projektów takich aktów)
- Działania wspierające współpracę międzynarodową w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki, zwłaszcza integrację polskiego szkolnictwa wyższego ze szkolnictwem innych krajów w ramach procesu bolońskiego, między innymi przez promocję polskiego systemu szkolnictwa wyższego i polskich uczelni za granicą
- Tworzenie stabilnych warunków kształcenia kadry naukowej, zwłaszcza młodych pracowników naukowych
- Podejmowanie i wspieranie działań zmierzających do zachowania etosu środowiska akademickiego, wprowadzanie w życie dobrych i eliminowanie niewłaściwych praktyk w tym środowisku
- Podjęcie działań zmierzających do wprowadzenia wspólnej platformy informatycznej dla szkół wyższych

Kadencja 2005–2008 – statystyki

Najważniejsze decyzje były podejmowane podczas posiedzeń organów KRASP – Zgromadzenia Plenarnego i Prezydium. W kadencji 2005–2008 odbyło się osiem posiedzeń Zgromadzenia Plenarnego oraz 17 posiedzeń Prezydium.

Skutkiem działalności Zgromadzenia Plenarnego i Prezydium KRASP do 25 maja 2008 r. były 73 oficjalne dokumenty – uchwały, stanowiska, deklaracje itp.; liczba ta nie uwzględnia dokumentów przyjętych na wspólnych posiedzeniach Prezydium KRASP i Prezydium PAN.

¹ Rozszerzenia priorytetowych obszarów działalności KRASP w kadencjach 2012–2016, 2016–2020, 2020–2024 zostały zaznaczone pogrubieniem.

Priorytetowe obszary działalności KRASP w kadencji 2008–2012

- Działania na rzecz nadania edukacji (w tym szkolnictwu wyższemu), nauce i kulturze odpowiednio wysokiej rangi w hierarchii celów społeczno-gospodarczych i stworzenie im – przede wszystkim przez zapewnienie poziomu finansowania odpowiadającego skali realizowanych zadań – właściwych warunków rozwoju, gwarantujących:
 - wysoką jakość kształcenia studentów i ich właściwe przygotowanie do funkcjonowania w zorientowanym na wiedzę społeczeństwie obywatelskim
 - godny status i warunki zatrudnienia nauczycieli akademickich i innych pracowników uczelni
- Działania wspomagające przyjęcie i wdrożenie strategii rozwijania szkolnictwa wyższego i wynikających z niej projektów legislacyjnych, zmierzających do stworzenia w kraju nowoczesnego, dobrze osadzonego w kontekście międzynarodowym systemu szkolnictwa wyższego
- Wspieranie współpracy międzynarodowej w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki, a zwłaszcza integracji polskiego szkolnictwa wyższego ze szkolnictwem innych krajów w ramach Europejskiej Przestrzeni Szkolnictwa Wyższego i Nauki, między innymi przez promocję polskich uczelni za granicą
- Podejmowanie i wspieranie inicjatyw zmierzających do wprowadzania i upowszechniania na uczelniach innowacyjnych metod kształcenia i zarządzania, wspomaganych przez nowoczesne narzędzia informatyczne
- Działania na rzecz uczelni członkowskich, między innymi w zakresie zapewnienia rektorom i innym członkom społeczności akademickiej odpowiedniego zaplecza informacyjnego, szkoleniowego i doradczego

Kadencja 2008–2012 – statystyki

Najważniejsze decyzje były podejmowane podczas posiedzeń organów KRASP – Zgromadzenia Plenarnego i Prezydium. W kadencji 2008–2012 odbyło się dziewięć posiedzeń Zgromadzenia Plenarnego (dla porównania w kadencjach: 1997–1999 – trzy; 1999–2002 – cztery; 2002–2005 – sześć; 2005–2008 – osiem) oraz 21 posiedzeń Prezydium.

W wyniku działalności Zgromadzenia Plenarnego i Prezydium KRASP do 15 maja 2012 r. powstało 59 oficjalnych dokumentów – uchwał i stanowisk; liczba ta nie uwzględnia kilkudziesięciu dokumentów o innym charakterze, w tym stanowisk przyjętych wspólnie przez KRASP i inne organizacje – krajowe i zagraniczne.

Priorytetowe obszary działalności KRASP w kadencji 2012–2016

- Działania na rzecz nadania edukacji (w tym szkolnictwu wyższemu), nauce i kulturze odpowiednio wysokiej rangi w hierarchii celów społeczno-gospodarczych i stworzenie im – przede wszystkim przez zapewnienie poziomu finansowania odpowiadającego skali realizowanych zadań – właściwych warunków rozwoju, gwarantujących:
 - wysoką jakość kształcenia studentów i ich właściwe przygotowanie do funkcjonowania w zorientowanym na wiedzę społeczeństwie obywatelskim
 - godny status i warunki zatrudnienia nauczycieli akademickich i innych pracowników uczelni, **co wiąże się z koniecznością zapewnienia wzrostu realnych wynagrodzeń, w tym realizacji zapowiedzianych podwyżek płac**
- Działania wspomagające przyjęcie i wdrożenie strategii rozwoju szkolnictwa wyższego i wynikających z niej projektów legislacyjnych zmierzających do stworzenia w kraju nowoczesnego, dobrze osadzonego w kontekście międzynarodowym systemu szkolnictwa wyższego
- Wspieranie współpracy międzynarodowej w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki, a zwłaszcza integracji polskiego szkolnictwa wyższego ze szkolnictwem innych krajów w ramach Europejskiego Obszaru Szkolnictwa i Europejskiej Przestrzeni Badawczej, między innymi przez działania na rzecz powołania Polskiej Agencji Wymiany Akademickiej
- Prowadzenie działań na rzecz zapewniania wysokiej jakości kształcenia w jego różnych formach, związanych między innymi z realizacją idei uczenia się przez całe życie
- Podejmowanie i wspieranie inicjatyw – w zakresie kształcenia i badań naukowych zmierzających do lepszego zintegrowania uczelni akademickich z otoczeniem społeczno-gospodarczym i wnoszenia wkładu w budowanie Unii Innowacji
- Działania na rzecz kształtowania dobrych praktyk działania uczelni, w szczególności w zakresie ochrony własności intelektualnej
- Działania na rzecz uczelni członkowskich, między innymi w zakresie zapewnienia rektorom i innym członkom społeczności akademickiej odpowiedniego zaplecza informacyjnego, szkoleniowego i doradczego

Kadencja 2012–2016 – statystyki

Najważniejsze decyzje były podejmowane podczas posiedzeń organów KRASP – Zgromadzenia Plenarnego i Prezydium. W kadencji 2012–2016 odbyło się osiem posiedzeń Zgromadzenia Plenarnego oraz 19 posiedzeń Prezydium.

Efektom działalności Zgromadzenia Plenarnego i Prezydium KRASP do 31 maja 2016 r. było 49 oficjalnych dokumentów – uchwał i stanowisk; liczba ta nie uwzględnia kilkudziesięciu dokumentów o innym charakterze, w tym stanowisk przyjętych wspólnie przez KRASP i inne organizacje – krajowe i zagraniczne.

Priorytetowe obszary działalności KRASP w kadencji 2016–2020 (Dokument nr 4/VII. Uchwała Prezydium KRASP z dnia 17 listopada 2016 r.)

- Działania na rzecz nadania edukacji (w tym szkolnictwu wyższemu), nauce i kulturze odpowiednio wysokiej rangi w hierarchii celów społeczno-gospodarczych i stworzenie im – przede wszystkim przez zapewnienie poziomu finansowania odpowiadającego skali realizowanych zadań – właściwych warunków rozwoju, gwarantujących:
 - wysoką jakość kształcenia studentów i ich właściwe przygotowanie do funkcjonowania w zorientowanym na wiedzę społeczeństwie obywatelskim
 - godny status i warunki zatrudnienia nauczycieli akademickich i innych pracowników uczelni, co wiąże się z koniecznością zapewnienia wzrostu realnych wynagrodzeń
- Śledzenie i komentowanie projektów we wszystkich fazach procesu tworzenia nowych aktów prawnych oraz składanie własnych propozycji rozwiązań legislacyjnych dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki, zwłaszcza w związku z przygotowaniem nowej ustawy o szkolnictwie wyższym
- Zdecydowane poprawienie skuteczności procesów komunikacji społecznej w poczuciu odpowiedzialności za kształcenie przyszłych pokoleń oraz upowszechnianie przesłania o kluczowym znaczeniu nauki i szkolnictwa wyższego dla rozwoju kraju
- Działania na rzecz podtrzymywania etosu akademickiego oraz promocji zasad etyki zawodowej i dobrych praktyk w uczelniach
- Umacnianie pozycji KRASP w kraju i za granicą; budowanie prestiżu KRASP w opinii publicznej oraz wśród polityków
- Wspieranie współpracy międzynarodowej w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki, a zwłaszcza integracji polskiego szkolnictwa wyższego ze

szkolnictwem innych krajów w ramach Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego i Europejskiej Przestrzeni Badawczej, między innymi przez działania na rzecz powołania Polskiej Agencji Wymiany Akademickiej

- Podejmowanie i wspieranie inicjatyw – w zakresie kształcenia i badań naukowych – zmierzających do zintegrowania uczelni akademickich z otoczeniem społeczno-gospodarczym, **zwłaszcza przez realizowanie przedsięwzięć innowacyjnych wspierających proces rozwoju społeczno-gospodarczego kraju**
- Działania na rzecz uczelni członkowskich, między innymi w zakresie zapewnienia rektorom i innym członkom społeczności akademickiej odpowiedniego zaplecza informacyjnego, szkoleniowego i doradczego
- **Pozyskiwanie odpowiednich środków umożliwiających profesjonalną realizację ww. zadań**

Kadencja 2016–2020 – statystyki

Najważniejsze uchwały, stanowiska i inne decyzje podejmowane były – po poprzedzającej dyskusji – podczas posiedzeń organów KRASP: Zgromadzenia Plenarnego i Prezydium. W kadencji 2016–2020 odbyło się osiem posiedzeń Zgromadzenia Plenarnego oraz 14 posiedzeń Prezydium.

W rezultacie działalności Zgromadzenia Plenarnego i Prezydium KRASP do 30 czerwca 2020 r. powstało 48 oficjalnych dokumentów – uchwał i stanowisk; liczba ta nie uwzględnia kilkudziesięciu dokumentów o innym charakterze, w tym stanowisk przyjętych wspólnie przez KRASP i inne organizacje – krajowe i zagraniczne.

Priorytetowe obszary działalności KRASP w kadencji 2020–2024

1. Działania na rzecz nadania nauce, edukacji (w tym szkolnictwu wyższemu) i kulturze odpowiednio wysokiej rangi w hierarchii celów społeczno-gospodarczych i stworzenie im – przede wszystkim przez **zapewnienie autonomii instytucjonalnej** i poziomu finansowania odpowiadającego skali realizowanych zadań – właściwych warunków do ich rozwoju gwarantujących:
 - wysoką jakość kształcenia studentów i ich przygotowanie do funkcjonowania w zorientowanym na wiedzę społeczeństwie obywatelskim;
 - **rozwój badań naukowych, zwłaszcza wychodzących naprzeciw wyzwaniom współczesnej cywilizacji;**

- godny status i warunki zatrudniania oraz wynagradzania nauczycieli akademickich i innych pracowników uczelni.
- 2. **Monitorowanie procesu ewaluacji dyscyplin naukowych, w szczególności w odniesieniu do przyjętych kryteriów funkcjonalności systemu informacyjnego i transparentności kryteriów.**
- 3. **Przedstawienie propozycji rozwiązań legislacyjnych związanych z monitorowaniem wdrażania ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w tym propozycji w zakresie zasad ewaluacji jakości działalności naukowej uczelni.**
- 4. **Śledzenie i komentowanie projektów nowych aktów prawnych oraz składanie własnych propozycji rozwiązań legislacyjnych dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki z uwzględnieniem „Prognozy rozwoju szkolnictwa wyższego do 2030 r.”**
- 5. Działania na rzecz przestrzegania zasad etosu akademickiego oraz promocji etyki zawodowej i dobrych praktyk w uczelniach.
- 6. Podejmowanie i wspieranie inicjatyw zmierzających do zintegrowania działań uczelni akademickich z otoczeniem społeczno-gospodarczym, zwłaszcza przez realizowanie przedsięwzięć innowacyjnych wpływających na rozwój społeczno-gospodarczy kraju.
- 7. **Działania na rzecz doskonalenia kryteriów rankingowych i procesów akredytacji kierunków studiów, szczególnie w warunkach pandemii.**
- 8. Umacnianie pozycji KRASP w kraju i za granicą, budowanie prestiżu KRASP w opinii publicznej.
- 9. Wspieranie współpracy międzynarodowej w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki, zwłaszcza poprzez integrację polskiego szkolnictwa wyższego ze szkolnictwem innych krajów w ramach Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego i Europejskiej Przestrzeni Badawczej oraz **współpracę z Polonią w zagranicznych ośrodkach uniwersyteckich.**
- 10. Działania na rzecz uczelni członkowskich, między innymi w zakresie zapewnienia rektorom i innym członkom społeczności akademickiej odpowiedniego zaplecza informacyjnego, szkoleniowego i doradczego.

Dodatek nr 4. Społeczna rola i pozycja publiczna KRASP (na podstawie sprawozdań z wybranych kadencji)

Kadencja 2016–2020

Zaangażowanie w sprawy publiczne

Miarą znaczenia i pozycji Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich jest jej obecność w życiu publicznym – działanie na rzecz interesu publicznego przez zaangażowanie w sprawy niezwiązane bezpośrednio ze szkolnictwem wyższym i nauką. Zdajemy sobie sprawę, że naszą powinnością jest docieranie z wyrażonym przekazem nie tylko do całego środowiska akademickiego, lecz także do całego społeczeństwa. Dlatego też obecność KRASP w życiu publicznym przejawia się między innymi w reagowaniu na bieżące wydarzenia w kraju, gdzie przedmiotem ostrego sporu politycznego oraz debaty publicznej ujawniającej silną polaryzację nastrojów stają się kwestie o fundamentalnym znaczeniu dla wspólnoty akademickiej, ale także dla innych środowisk.

W tym duchu, działając na rzecz interesu publicznego, rozpowszechniliśmy naszymi kanałami informacyjnymi podjętą 10 stycznia 2017 r. przez Senat Uniwersytetu Jagiellońskiego uchwałę w sprawie poszanowania ładu demokratycznego w Polsce, zawierającą między innymi apel o:

- przywrócenie w Polsce cywilizowanej debaty i wiary w wartość wymiany opinii, w której będzie respektowana wolność słowa i odpowiedzialność za słowo, a racjonalność argumentów weźmie górę nad argumentami siły;
- stanowienie prawa w poczuciu odpowiedzialności za dobro wspólne z poszanowaniem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- poszanowanie niezawisłości instytucji sądowych, które są gwarantem bezstronnej oceny i respektowania prawa.

(...)

Jednoznaczne stanowisko wobec sytuacji politycznej w naszym kraju zajęliśmy kilka miesięcy później, kierując 21 lipca 2017 r. Apel Prezydium KRASP do Prezydenta RP. W apelu tym zwróciliśmy się o niepodpisywanie przyjętych przez Sejm ustaw dotyczących systemu sądownictwa ze względu na ich niezgodność z Konstytucją oraz niedopuszczalny tryb ich procedowania. Dokument ten był wielokrotnie cytowany w mediach.

(...)

Szczególnie wiele zdarzeń wymagających reakcji KRASP miało miejsce w drugiej połowie kadencji. Reakcja ta przybrała formę następujących dokumentów:

- Stanowisko w sprawie wydarzeń ostatnich dni – dokument przyjęty na posiedzeniu Prezydium KRASP 18 stycznia 2019 r., nawiązujący do tragicznej śmierci Prezydenta Gdańska Pawła Adamowicza oraz wystosowany z upoważnienia Prezydium list otwarty Przewodniczącego KRASP do Jerzego Owsiaaka dotyczący tego wydarzenia
- Stanowisko w sprawie strajku środowiska nauczycielskiego – dokument przyjęty (w trybie korespondencji elektronicznej) przez Prezydium KRASP 8 kwietnia 2019 r.
- Stanowisko Prezydium KRASP w sprawie projektu Ustawy z dnia 12 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw – dokument przyjęty (w trybie korespondencji elektronicznej) przez Prezydium KRASP 20 grudnia 2019 r.
- Apel KRASP w związku z wyborami prezydenckimi – dokument przyjęty (w trybie korespondencji elektronicznej) przez Prezydium KRASP 3 kwietnia 2020 r.

Szczególnie zdecydowanej reakcji środowiska akademickiego wymagała sprawa przesłuchań przez organy ścigania studentów Uniwersytetu Śląskiego sprzeciwiających się złej jakości i nierzetelności przekazywanej wiedzy. We wspólnym stanowisku Prezydium KRASP oraz Prezydium RGNiSW, przyjętym (w trybie korespondencji elektronicznej) 9 czerwca 2020 r., wyraziliśmy sprzeciw wobec bezprecedensowej ingerencji policji i prokuratury w sprawy, których rozstrzygnięcie należy do autonomicznych obowiązków uczelni. Stanowisko to przesłaliśmy między innymi Prezesowi Rady Ministrów. W odpowiedzi, 10 czerwca, otrzymaliśmy z Kancelarii Premiera kopię pisma przekazującego nasz dokument Ministrowi Sprawiedliwości i Prokuratorowi Generalnemu.

Reagowaliśmy także na wydarzenia związane z wystąpieniami dotyczącymi kwestii wartości w debacie publicznej. Taki charakter miały:

- Stanowisko w sprawie oświadczenia rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu dotyczącego „języka nienawiści w debacie publicznej”, przyjęte przez Prezydium KRASP (w trybie korespondencji elektronicznej) 20 sierpnia 2019 r.
- Stanowisko Prezydium KRASP w sprawie zachowania podstawowych wartości w debacie publicznej, w reakcji na działania będące następstwem publikacji przez prof. Aleksandra Nalaskowskiego (UMK) felietonu dotyczącego marszy równości, przyjęte przez Prezydium KRASP (w trybie korespondencji elektronicznej) 23 września 2019 r.

- Apel Prezydium KRASP o zaniechanie wypowiedzi stygmatyzujących jakiegokolwiek osoby lub grupy społeczne, przyjęty (w trybie korespondencji elektronicznej) 18 czerwca 2020 r.

Dokumenty odnoszące się do spraw publicznych były zwykle przesyłane do Prezydenta RP, Prezesa Rady Ministrów, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu RP oraz przewodniczących klubów parlamentarnych. Przekazywane były także serwisom medialnym, gdyż w istocie większość z nich adresowana była do całego społeczeństwa.

(...)

Zaangażowanie KRASP w sprawy publiczne jest szczególnie istotne w związku z nasilającymi się w naszym kraju – podobnie jak w innych krajach – przejawami nacjonalizmu, populizmu, nietolerancji i radykalizacji poglądów, deprecjonowaniem nauki i szerzeniem pseudonauki oraz innymi zagrożeniami dla kultury demokracji i nauki.

(...)

Ogólnoświatowy zasięg mają też inicjatywy związane ze zmianami klimatu. Obok wspomnianej wcześniej konferencji dotyczącej zmian klimatu i następstw tego procesu, kwestia ta była przedmiotem „Apelu KRASP o podjęcie pilnych, skutecznych działań w odpowiedzi na kryzys klimatyczny i środowiskowy” ogłoszonego 27 września 2019 r. Apel poprzedzał ważne międzynarodowe wydarzenia i decyzje dotyczące polityki klimatycznej planowane w końcu 2019 r. i był skierowany przede wszystkim do Rządu RP (został przesłany między innymi Prezesowi Rady Ministrów).

Kwestia przyszłości, w tym przypadku przyszłości Europy, stanowi istotę opublikowanego 15 maja 2019 r. wspólnego apelu KRASP i Parlamentu Studentów RP w sprawie wyborów do Parlamentu Europejskiego. KRASP i PSRP zwróciły się w nim do wszystkich obywateli naszego kraju, a zwłaszcza do członków wspólnoty akademickiej – studentów i pracowników uczelni – z prośbą o powszechny udział w nadchodzących wyborach do Parlamentu Europejskiego.

Wobec szerzącej się „kultury rozmytych racji” i wyrażanego powszechnie – także przez osoby posiadające wykształcenie wyższe – sceptycyzmu wobec nauki i jej osiągnięć, istotne staje się pytanie o rolę uczelni we właściwym przygotowaniu studentów do życia w społeczeństwie. Kwestia ta stała się przedmiotem dyskusji na posiedzeniu Zgromadzenia Plenarnego KRASP w grudniu 2019 r., zapoczątkowanej przez przewodniczącego Komisji ds. Komunikacji i Odpowiedzialności Społecznej KRASP – prof. Andrzeja Eliasza, który – komentując niepokojące dane zawarte w raporcie Rzecznika Praw Obywatelskich „Doświadczenie molestowania wśród studentek i studentów” – zwrócił uwagę na szerszy kontekst tego zagadnienia.

KRASP zabiera także często głos w sprawach dotyczących systemu oświaty. Oprócz oczywistego zainteresowania problematyką kształcenia nauczycieli, Konferencja podjęła temat jakości materiałów dydaktycznych używanych w systemie oświaty, a zwłaszcza treści podręczników dla szkół.

(...)

W ramach promowania w społeczeństwie idei uczenia się przez całe życie, z inicjatywy Zespołu Bolońskiego, KRASP – obok MNiSW i Uniwersytetu Otwartego UW – stała się instytucją wspierającą kampanię społeczną „Dni uczenia się dorosłych 2019”, koordynowaną przez Polską Izbę Firm Szkoleniowych, a mającą na celu pomoc dorosłym w kształtowaniu i rozwijaniu nawyku ciągłego uczenia się.

Inną formą działania KRASP na rzecz interesu publicznego było zaangażowanie w inicjatywę „Europejski Rok Dziedzictwa Kulturowego – 2018”. Koordynowania aktywności w tym zakresie podjął się przewodniczący Komisji ds. Akredytacji i Rankingów KRASP prof. Tomasz Szapiro we współdziałaniu z Konferencją Rektorów Uczelni Artystycznych (KRUA). KRASP wsparła też apel Fundacji Legalna Kultura o stworzenie warunków umożliwiających kontynuację realizacji społecznej kampanii edukacyjnej Legalna Kultura. (...)

Jeszcze inną formą zaangażowania KRASP w sprawy publiczne jest udział przedstawicieli Konferencji i prezentacja opinii środowiska akademickiego w przedsięwzięciach niezwiązanych bezpośrednio ze szkolnictwem wyższym, inicjowanych przez instytucje z otoczenia gospodarczo-społecznego uczelni. Znaczną aktywność w tym zakresie przejawia Komisja ds. Innowacyjności i Współpracy z Gospodarką KRASP. Jej przewodniczący – rektor Lech Dzienis – reprezentował KRASP w pracach powołanego z inicjatywy Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju Zespołu ds. Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw, a także w pracach utworzonej z inicjatywy tego ministerstwa Grupy Roboczej ds. Społecznej Odpowiedzialności Uczelni. W wyniku aktywności Komisji i jej przewodniczącego KRASP została honorowym współorganizatorem Szczytu Dyplomacji Regionalnej i Ekonomicznej – międzynarodowego spotkania z udziałem ok. 1000 przedstawicieli samorządów, biznesu i uczelni z ok. 30 krajów, które odbyło się we wrześniu 2019 r. w Warszawie. (...)

Kadencja 2012–2016

Pozycja i efekty działania KRASP

Po kilkunastu latach działalności Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich stała się poważnym partnerem rządu i parlament RP w kreowaniu polityki państwa w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki.

Świadczą o tym między innymi odbywające się przy różnych okazjach spotkania reprezentantów Konferencji z przedstawicielami najwyższych władz państwowych. Kierowane do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a w szczególnych przypadkach do Prezydenta RP i Prezesa Rady Ministrów, pisma dotyczące spraw najważniejszych dla środowiska akademickiego nie pozostają bez odpowiedzi, a często ich efektem są spotkania z udziałem osób mających realny wpływ na kluczowe decyzje, zwłaszcza w kwestiach związanych z finansowaniem uczelni.

Przejawem uznania pozycji KRASP są też kierowane do przewodniczącego zaproszenia do udziału przedstawiciela Konferencji w pracach rozmaitych gremiów o charakterze decyzyjnym i opiniodawczym (rady, kolegia i zespoły doradcze instytucji centralnych i agencji rządowych). Przedstawiciele KRASP uczestniczą też w oficjalnych wizytach zagranicznych delegacji rządowych i ministerialnych.

W obecnej kadencji po raz pierwszy w 19-letnim okresie działalności Konferencji w posiedzeniu Zgromadzenia Plenarnego KRASP wziął udział wówczas urzędujący Prezes Rady Ministrów (posiedzenie to miało miejsce w kwietniu 2014 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim). (...)

Konsekwentne działania KRASP, zmiernające do zwrócenia uwagi politykom oraz opinii publicznej na potrzebę nadania odpowiednio wysokiej rangi sprawom szkolnictwa wyższego i nauki, przede wszystkim przez zapewnienie poziomu finansowania odpowiadającego skali realizowanych zadań, przynosiły istotne, choć nie zawsze w pełni satysfakcjonujące rezultaty. Osiągnięty – w wyniku podjętych przez KRASP we współdziałaniu z partnerami działań – wzrost poziomu finansowania szkolnictwa wyższego i nauki w roku 2015 czy też wzrost poziomu finansowania nauki z budżetu państwa w roku 2016 o ok. 1 mld zł (w związku ze zmniejszeniem środków europejskich efektywny wzrost nakładów na naukę sięgnie ok. 500 mln zł) – w warunkach, gdy w wielu krajach Unii Europejskiej obserwuje się znaczne redukcje wysokości nakładów na szkolnictwo wyższe i naukę ze środków publicznych – należy uznać za sukces. Jako sukces Konferencji można też potraktować zwiększenie budżetu NCN – intensywne wysiłki KRASP na rzecz wsparcia inicjatywy zmiernającej do osiągnięcia tego celu zdecydowały bowiem w znacznej mierze o jej powodzeniu. Rosnące znaczenie KRASP przekłada się także na wzrastającą skuteczność działań Konferencji w innych obszarach. Wśród osiągniętych rezultatów w zakresie prac ustawodawczych można wymienić między innymi:

- korzystną dla uczelni nowelizację ustawy Prawo zamówień publicznych
- dalekie od ideału, ale wyraźnie lepsze niż pierwotne propozycje, rozwiązania dotyczące „uwłaszczenia” naukowców, osiągnięte między innymi dzięki osobistemu zaangażowaniu premiera Donalda Tuska w dialog z rektorami,

a także inne, zgodne z postulatami rektorów rozwiązania przyjęte w znowelizowanej w 2014 r. ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym.

Ponadto prezentowane przez KRASP w różnej formie stanowiska i opinie wielokrotnie prowadziły do podjęcia właściwych decyzji lub zmiany decyzji wcześniej podjętych przez organy administracji publicznej. Jako przykład można podać rozwiązania kwestii opodatkowania środków przyznawanych studentom z programu Erasmus+ czy też włączenie uczelni akademickich do grona realizatorów programu operacyjnego Polska Cyfrowa (w przedłożonym projekcie programu początkowo nie przewidziano w nim udziału uczelni).

Podejmowane przez KRASP działania, zwłaszcza o charakterze interwencyjnym, nie zawsze prowadziły do osiągnięcia zamierzonego celu. Przekazywane oficjalnie opinie i interwencje KRASP nie pozostawały jednak bez odpowiedzi. Otrzymywaliśmy z MNiSW i innych instytucji obszernie pisma wyjaśniające powody podjęcia niekorzystnych – z naszego punktu widzenia – decyzji. Wyjaśnienia takie przekazywaliśmy do wiadomości rektorów i umieszczaliśmy na naszej stronie internetowej.

Coraz częściej publikowane są w mediach wypowiedzi przewodniczącego KRASP i innych przedstawicieli Konferencji, odnoszące się do bieżących wydarzeń dotyczących nauki i szkolnictwa wyższego.

Umacniająca się pozycja i rosnąca aktywność Konferencji przejawia się też we wzrastającej liczbie dokumentów (głównie projektów aktów prawnych) przekazywanych nam do zaopiniowania i w poszerzającym się spektrum instytucji kierujących te dokumenty. Dla porównania: w kadencji 2008–2012 w odpowiedzi na kierowane do nas wnioski przedłożyliśmy nieco ponad 100 opinii, w bieżącej zaś kadencji – już ponad 200.

Warto też odnotować postępującą ewolucję charakteru działalności KRASP. Coraz większe znaczenie przywiązujemy do działań proaktywnych – wytyczania kierunków zmian w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki oraz inicjowania przedsięwzięć zgodnych z tymi kierunkami, a nie tylko reagowania na działania innych podmiotów funkcjonujących w tym obszarze. Dążymy też do zintensyfikowania współpracy z szeroko rozumianym otoczeniem społeczno-gospodarczym.

W tym kontekście jako istotne osiągnięcie kończącej się kadencji należy postrzegać opracowanie przez Fundację Rektorów Polskich na zamówienie KRASP i przyjęcie przez Zgromadzenie Plenarne Konferencji „Programu rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r.” Dzieło to, przekazane właściwym organom władzy państwowej, zarysowujące oczekiwany przez nas przyszły kształt systemu szkolnictwa wyższego i nauki, będzie stanowiło podstawę do określenia postulatów

i działań KRASP związanych z planowanymi przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego inicjatywami legislacyjnymi.

Miarą znaczenia Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich jest obecność jej reprezentantów w życiu publicznym w sprawach niezwiązanych bezpośrednio ze szkolnictwem wyższym i nauką.

Od wielu lat przedstawiciele KRASP biorą udział w uroczystościach o charakterze państwowym. Co roku, na zaproszenie Prezydenta RP, delegacja KRASP uczestniczy w oficjalnych obchodach Święta Niepodległości 11 listopada, składając wieniec na Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie. Po zakończeniu tej uroczystości mamy okazję spotkać się z Prezydentem RP. Delegacja KRASP bierze też udział w obchodach rocznicy Konstytucji 3 maja.

Inną formą udziału i aktywnego zaangażowania Konferencji w życie publiczne są apele kierowane do całego społeczeństwa, takie jak:

- „Apel Prezydium KRASP zachęcający do udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2014 r.”
- „Apel Prezydium KRASP o udział w wyborach Prezydenta RP w 2015 r.”
- „Apel o przeciwstawianie się mowie nienawiści”, podpisany przez członków Prezydium KRASP, jednomyślnie poparty przez Zgromadzenie Plenarne, związany z kampanią przed wyborami parlamentarnymi w 2015 r.
- „Uczelnie przeciw rasizmowi” – Apel Prezydium KRASP z 10 maja 2016 r.

Zajmujemy się też problemami o charakterze społecznym mającymi istotny wpływ na funkcjonowanie uczelni. W 2013 r. musieliśmy stawić czoło problemowi zakłócania przebiegu wykładów oraz odwoływania – w obawie przed zamieszkami – zaplanowanych dyskusji, odczytów i spotkań akademickich. Prezydium KRASP wydało w tej sprawie oświadczenie, kwestii tej było także poświęcone specjalne spotkanie z ministrem, prof. Barbarą Kudrycką.

Umacnianiu pozycji w życiu publicznym i wzmacnianiu „rozpoznawalności” KRASP wśród szerokich kręgów społeczeństwa służy intensyfikacja działań informacyjnych, które kierujemy w coraz większym stopniu nie tylko do środowiska akademickiego.

Zwiększaniu widoczności i efektów działania KRASP w kraju towarzyszy umacnianie pozycji Konferencji na arenie międzynarodowej. (...) polskie uczelnie akademickie i ich zinstytucjonalizowane przedstawicielstwo w postaci KRASP są w stanie wnieść istotny wkład w proces zmian zachodzących w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego i Nauki, a także wykraczających poza ten obszar.

Kadencja 2008–2012

Pozycja i efekty działania KRASP

W okresie 15 lat działalności Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich stała się poważnym partnerem rządu i parlamentu w kreowaniu polityki edukacyjnej państwa, zwłaszcza w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki.

(...)

Konsekwentne działania KRASP zmierzające do zwrócenia uwagi politykom oraz opinii publicznej na potrzebę nadania odpowiednio wysokiej rangi sprawom szkolnictwa wyższego i nauki, przede wszystkim przez zapewnienie poziomu finansowania odpowiadającego skali realizowanych zadań, nie przyniosły – jak dotychczas – zadowalających rezultatów. Rosnące znaczenie KRASP przekłada się jednak na wzrastającą skuteczność działań Konferencji w innych obszarach:

- Forum Ekspertów – zespół wspomagający MNiSW w pracach nad rządową strategią rozwoju szkolnictwa wyższego podjął decyzję, aby podstawą działań było opracowanie *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego 2010–2020 – projekt środowiskowy*, przedłożone przez konsorcjum KRASP-FRP-KRZaSP, a nie zamówiony przez Ministerstwo „konkurencyjny” projekt strategii realizowany przez konsorcjum Ernst & Young oraz Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.
- W przyjętej w marcu 2011 r. nowelizacji ustaw dotyczących systemu szkolnictwa wyższego oraz w związanych z nią rozporządzeniach znalazło się wiele zapisów wprowadzonych lub skorygowanych zgodnie z postulatami sformułowanymi w środowiskowym projekcie strategii rozwoju szkolnictwa wyższego oraz w uchwałach Zgromadzenia Plenarnego i Prezydium KRASP.
- W wyniku prezentowanego przy różnych okazjach przez przedstawicieli KRASP stanowiska, że przyjęte w 2011 r. nowe regulacje dotyczące systemu szkolnictwa wyższego wymagają korekty i udoskonalenia, decyzją minister Barbary Kudryckiej powołany został Zespół do spraw zmian przepisów prawnych w zakresie szkolnictwa wyższego.
- Prezentowane przez KRASP w różnej formie stanowiska i opinie wielokrotnie prowadziły do podjęcia właściwych decyzji lub zmiany decyzji wcześniej podjętych przez organy administracji publicznej.

Podejmowane przez KRASP działania, zwłaszcza o charakterze interwencyjnym, nie zawsze prowadziły do osiągnięcia zamierzonego celu. Jednakże uwagi KRASP nie pozostawały bez odpowiedzi. Otrzymywaliśmy obszerne pisma wyjaśniające powody podjęcia niekorzystnych – z punktu widzenia KRASP – decyzji.

Wyjaśnienia takie przekazywane były do wiadomości rektorów uczelni członkowskich.

Miarą znaczenia KRASP jest obecność jej reprezentantów w życiu publicznym w sprawach niezwiązanych bezpośrednio ze szkolnictwem wyższym i nauką.

(...)

Wyjątkowym wydarzeniem o charakterze polityczno-społecznym mającym miejsce w upływającej kadencji, a wymagającym właściwej reakcji KRASP, była katastrofa smoleńska 10 kwietnia 2010 r. (...)

Kadencja 2005–2008

Zaangażowanie w sprawy polityczno-społeczne

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich tylko wyjątkowo zabiera głos w sprawach niezwiązanych bezpośrednio ze szkolnictwem wyższym i nauką; czyni to jedynie w sytuacjach, gdy wymaga tego racja stanu. Taki wyjątkowy charakter miała uchwała Prezydium KRASP z dnia 23 marca 2007 r. dotycząca obniżającej się jakości aktów prawnych, a także kwestionowania zasad państwa prawnego. W uchwale tej rektorzy wskazali na zagrożenia związane z niską jakością rozwiązań legislacyjnych, wynikających z doraźnych potrzeb politycznych, oraz kwestionowaniem tradycyjnych wartości, na których oparte jest państwo prawa – podważaniem autorytetu niezawisłych sądów, kwestionowaniem niezależności Trybunału Konstytucyjnego czy też nierespektowaniem zasad domniemania niewinności.

Szczególnym przypadkiem niskiej jakości rozwiązań legislacyjnych, o których mówiła wymieniona wyżej uchwała Prezydium KRASP, była ustawa lustracyjna. Środowisko uczelni akademickich, w wyraźnej większości niebędące przeciwnie idei lustracji, wyrażało w różnej formie sprzeciw wobec wadliwych zapisów tej ustawy, sprzecznych ze standardami przyjętymi w kulturze europejskiej i naruszających prawa jednostki zagwarantowane w Konstytucji. 20 kwietnia 2007 r. w Pałacu Prezydenckim odbyło się spotkanie prezydenta Lecha Kaczyńskiego z Prezydium KRASP w tej sprawie (w spotkaniu tym środowisko akademickie reprezentowali ponadto prezes PAN, prezes PAU oraz przewodniczący KRZaSP). Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich zaangażowała się także w działalność związaną z wyborami parlamentarnymi w 2007 r., czego wyrazem były:

- apel do środowiska akademickiego o udział w akcji wyborczej, podpisany przez Przewodniczącego KRASP, Prezesa PAN oraz Przewodniczącego Rady JBR-ów, rozesłany do rektorów z prośbą o upowszechnienie;

- pismo Przewodniczącego KRASP wspierające obecnych i byłych członków KRASP kandydujących do Parlamentu RP;
- rozesłanie do rektorów pisma rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego – wiceprzewodniczącego KRASP prof. Karola Musioła – w sprawie umożliwienia społeczności akademickiej udziału w wyborach poprzez wprowadzenie godzin rektorskich w poniedziałek powyborczy.

Dodatek nr 5. Kodeks *Dobre praktyki w szkołach wyższych* – rozszerzenie treści dokumentu w 2022 roku

Treści kodeksu KRASP z 2007 roku stały się podstawą stosowanych w zainteresowanych uczelniach członkowskich reguł o charakterze kulturowym, między innymi w sprawach związanych z procesem wyboru rektora. Były one także przywoływane w pracach nad uchwalanymi przez organy KRASP dokumentami o charakterze ideowym, poświęconymi zasadom etyki zawodowej, tradycyjnym wartościom i wolnościom akademickim respektowanym i kultywowanym przez społeczność akademicką.

Po latach zmieniające się uwarunkowania funkcjonowania szkolnictwa wyższego ujawniły potrzebę uzupełnienia treści kodeksu KRASP. Komitet Dobrych Praktyk uznał za właściwe dokonywanie tego poprzez dołączanie kolejnych Dodatków do tego dokumentu przy pozostawieniu jego treści w wersji oryginalnej z 2007 roku dla zachowania jej jako wartości historycznej.

Pierwotny tekst kodeksu uchwalonego w 2007 roku zostaje zachowany ze względu na historycznych, uzupełnienie obejmuje natomiast:

- Słowo wstępne Prezesa FRP, Przewodniczącego Komisji ds. Strategicznych problemów Szkolnictwa Wyższego KRASP;
- Dodatek nr 1: Propozycje do kodeksu etyki zawodowej nauczyciela akademickiego w procesie kształcenia oraz w przekazie publicznym – dodatek przyjęty przez Prezydium KRASP;
- Dodatek nr 2: Dobre praktyki w działaniach rady uczelni – dodatek pozytywnie zaopiniowany przez KSPSW i Radę Programową OWRU oraz przyjęty przez Komitet Dobrych Praktyk.

Propozycje zawarte w obu dodatkach nie mają charakteru instrukcyjnego. Intencją ich publicznego przedstawienia w kodeksie *Dobre praktyki...* jest zachowanie ich opcjonalnego charakteru, z odwołaniem się jednak do argumentów przemawiających za wyborem sugerowanego sposobu działania.

W przypadku dobrych praktyk rady uczelni stosowane rozwiązania proceduralne zapewne pozostaną zróżnicowane, tym bardziej jeśli dotąd rada uczelni działała inaczej. W przyszłości proponowane rozwiązania znajdą potwierdzenie w dalszej działalności rad uczelni, jakkolwiek niektóre z nich mogą wywoływać dyskusje wśród członków rady w konfrontacji z konkretnymi sytuacjami w uczelni.

Zasady fundamentalne

1. **Zasada służby publicznej.** Zgodnie z najlepszymi tradycjami uniwersyteckimi uczelnie są powołane do realizacji misji zgłębiania i szerzenia prawdy. Właściwie rozumiana kultura uczelni wymaga, aby misja ta nosiła znamiona działań *pro publico bono*. Świadoma swego doniosłego znaczenia społecznego uczelnia dokłada starań, by zarówno poprzez rzetelność prowadzonych badań, jak i poprzez kształcenie przyszłych elit kulturalnych i politycznych przyczynić się do pomnożenia dobra wspólnego kraju oraz umocnienia dojrzałej demokracji.
2. **Zasada bezstronności w sprawach publicznych.** Uczelnia cieszy się przywilejem darzonej autorytetem instytucji życia publicznego. Z działaniem uczelni wiąże się wielka odpowiedzialność społeczna. To wymaga, by uczestnicząc w życiu publicznym, a zwłaszcza zabierając głos w doniosłych społecznie sprawach, uczelnia kierowała się bezstronnością i obiektywizmem.
3. **Zasada legalizmu.** W swych działaniach uczelnie nie tylko przestrzegają prawa, do czego są zobowiązane w państwie prawnym, lecz także kształtują wśród studentów i w całej społeczności akademickiej kulturę poszanowania prawa oraz bezstronnego stosowania zasad i procedur określonych przez właściwe organy. Również ewentualne niezadowolenie z przyjętych w państwie regulacji prawnych dotyczących uczelni należy manifestować w sposób zgodny z normami prawnymi.
4. **Zasada autonomii i odpowiedzialności.** Właściwa uczelni autonomia, której normy określa ustawa, obejmuje prawo do samodzielnego określania przez uczelnie własnej misji i wynikających z niej szczegółowych celów i zadań, a także wielu regulacji określających sposoby działania uczelni. Korzystając ze swej autonomii, uczelnia musi jednakże tak interpretować wynikające z niej uprawnienia, by we właściwy sobie sposób, w najlepszym stylu, a zarazem efektywnie, działać w społeczeństwie na rzecz odpowiedzialności za dobro wspólne.
5. **Zasada podziału i równowagi władzy w uczelni.** Ważnym elementem zbioru dobrych praktyk w zakresie sprawowania władzy w uczelni są reguły prawne i kulturowe praktycznej realizacji zasady równowagi i podziału kompetencji między rektora jako urząd jednoosobowy, senat jako organ kolegialny, a także sąd koleżeński oraz komisje dyscyplinarne korzystające z przymiotu niezawisłości wyrokowania. Należy w związku z tym podkreślić, że w szczególności rektor i senat to dwa osobne i różne organy, z których żaden nie sprawuje władzy nad drugim. Znakiem i potwierdzeniem odrębności obu tych władz oraz ich równowagi są ustawowe zasady, zgodnie z którymi ani rektor nie wskazuje członków senatu, ani senat nie wybiera rektora; dokonują tego właściwe organy wyborcze. Wypełniając swe zadania, zarówno rektor, jak i senat powinni opierać się na uwarunkowaniach formalnoprawnych, ale także odwoływać się do

przesłanek wynikających z kultury instytucjonalnej uczelni, której poszanowanie wymaga respektowania dobrych praktyk w działaniu obu tych organów uczelni.

6. **Zasada kreatywności.** Kierowanie uczelnią lub jej jednostką (wydziałem, instytutem itp.) wymaga kreatywności. Nie pozwala ona poprzestać na biernym podtrzymywaniu zastanych kierunków działania, ale wyraża się w podejmowaniu inicjatyw zmierzających do rozwoju uczelni. Inicjatywy te muszą mieć charakter strategiczny, powinny też być podejmowane odpowiedzialnie i konsekwentnie zmierzać do realizacji wyznaczonych zadań. Ustalają je organy uczelni, uwzględniając ich merytoryczną doniosłość, możliwości finansowe i kadrowe, a także perspektywę współpracy z innymi podmiotami. Poświadczona wcześniej zdolność do kreatywności powinna być istotnym kryterium w wyborach lub konkursie na stanowiska kierownicze.
7. **Zasada przejrzystości.** W celu ugruntowania wiarygodności uczelni, zwłaszcza w racjonalności wykorzystania środków oraz dla uniknięcia kumoterstwa, korupcji i innych przypadków nadużywania władzy, konieczne jest, by wszelkie procedury związane z zadaniami i inicjatywami badawczymi lub dydaktycznymi, konkursami na stanowiska, awansami pracowników oraz nagrodami, naborem i promocją studentów były jawne i sprawiedliwe.
8. **Zasada subsydiarności.** Poszczególne organy władzy powinny przestrzegać zasady pomocniczości nakazującej respektowanie kompetencji i inicjatyw niższych organów władzy oraz poszczególnych pracowników. Zasada ta nakłada na wszystkich obowiązek przestrzegania drogi służbowej w załatwianiu spraw, zawsze z zachowaniem prawa do drogi odwoławczej przy rozstrzyganiu kwestii spornych. Instancja odwoławcza zobowiązana jest do rzeczowej i terminowej odpowiedzi na zastrzeżenia zgłoszone przez podległych jej pracowników.
9. **Zasada poszanowania godności i tolerancji.** Mając na uwadze godność i dobre imię wszystkich członków społeczności akademickiej, uczelnie kierują się zasadami zaufania, poszanowania i tolerancji dla wszelkich dopuszczonych prawem poglądów, postaw i stylów życia. Przestrzegane jest prawo do prywatności, a spory rozstrzygane są w drodze debaty pomiędzy stronami, które darzą się szacunkiem i uznają swoje prawa.
10. **Zasada uniwersalizmu badań i kształcenia.** Tradycyjna i współczesna misja uniwersytetu nakazuje mu być instytucją powszechną, włączoną poprzez badania i kształcenie w dokonania nauki światowej i troskę o dobro całej ludzkości. Organy uczelni: rektorzy i senaty powinny dokładać starań, aby realizowane przez nią zadania i podejmowane przedsięwzięcia nosiły taki charakter. Należy sprzyjać kontaktom międzynarodowym uczelni i dążyć do zapewniania jej właściwego miejsca w światowej wspólnocie akademickiej.

Dodatek nr 6. Współdziałanie KRASP z RGNiSW oraz innymi instytucjami przedstawicielskimi

Kadencja 2005–2008

Tak jak dotychczas, w bieżącej kadencji dobrze układa się współpraca KRASP z Radą Główną Szkolnictwa Wyższego (RGSW). Przewodniczący Rady, prof. Jerzy Błażejowski, uczestnicząc w posiedzeniach Prezydium i Zgromadzenia Plenarnego KRASP, na bieżąco informował rektorów o najważniejszych działaniach i wynikach prac RGSW. Miał także możliwość zapoznania się z przedstawianymi w dyskusji i w formie oficjalnych dokumentów opiniami rektorów. Także przedstawiciele KRASP, zapraszani na posiedzenia Prezydium RGSW (w posiedzeniach Prezydium RGSW uczestniczył najczęściej wiceprzewodniczący KRASP – rektor Tomasz Borecki), mieli okazję brać udział w toczących się dyskusjach i prezentować stanowisko Konferencji.

KRASP – współdziałając z RGSW – zaangażowała się w działania na rzecz promowania w środowisku akademickim właściwego podejścia do koordynowanych przez Radę prac nad standardami kształcenia (uchwała Prezydium z dnia 24 marca 2006 r.) Standardy kształcenia były też tematem specjalnego posiedzenia Komisji ds. Organizacyjnych i Legislacyjnych KRASP, które odbyło się 4 marca 2006 r. w Akademii Ekonomicznej w Katowicach z udziałem przedstawicieli RGSW oraz innych zaproszonych gości. Wyniki tego spotkania zebrano w wydanej wspólnie przez KRASP i FRP publikacji książkowej *Nowe podejście do standardów kształcenia w szkolnictwie wyższym*.

Współpraca z PKA. Znacznie lepiej niż w poprzedniej kadencji układały się relacje KRASP z PKA. Już pierwsze spotkanie Prezydium KRASP w kadencji 2005–2008 stanowiło okazję do dyskusji na temat akredytacji z zaproszonym na posiedzenie nowo mianowanym przewodniczącym PKA, prof. Zbigniewem Marciniakiem. Zebrani uznali za bardzo ważne właściwe współdziałanie środowiskowych komisji akredytacyjnych, powołanych przez konferencje rektorów poszczególnych typów uczelni działających w ramach kooperacji KRASP z PKA. Zapoczątkowana na tym posiedzeniu współpraca była kontynuowana, między innymi w formie wspólnych inicjatyw PKA i Komisji Akredytacyjnej KRASP (konferencje, seminaria itp.).

Współpraca z PAN. W bieżącej kadencji szczególnie ożywiony charakter miała współpraca z PAN. Odbyły się trzy wspólne posiedzenia Prezydium KRASP i Prezydium PAN (w listopadzie 2005 r., w kwietniu 2007 r. oraz w maju 2008 r.),

poświęcone między innymi współpracy środowisk naukowych oraz strategii rozwoju nauki w Polsce. Przyjęto pięć wspólnych dokumentów, dotyczących najważniejszych problemów szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce. Powołano także zespoły robocze, złożone z przedstawicieli KRASP i PAN, które miały zajmować się modelem kariery akademickiej, studiami doktoranckimi, finansowaniem nauki oraz wspólnymi inicjatywami na polu kontaktów z zagranicznymi instytucjami naukowymi. Działalność tych zespołów – z wyjątkiem zespołu zajmującego się karierą akademicką, działającego pod przewodnictwem prof. Franciszka Ziejki, do którego zaproszono także przedstawicieli innych instytucji – była jednak mało widoczna.

Efekty prac zespołu działającego pod przewodnictwem prof. Franciszka Ziejki, którego zadaniem było zaproponowanie modelu kariery akademickiej, do którego zaproszono także przedstawicieli innych instytucji, zaprezentowano na konferencji „Model awansu naukowego w Polsce” (17–18 marca 2006 r., Uniwersytet Jagielloński) oraz w książce o tym samym tytule.

Przewodniczący KRASP i Prezes PAN prezentowali wspólne stanowisko obu organizacji w istotnych sprawach w formie pism kierowanych do władz państwowych. Taki charakter miały między innymi:

- Stanowisko – apel do Rządu RP w sprawie nakładów na badania naukowe w budżecie na rok 2006
- Stanowisko – apel w sprawie prac nad reformowaniem systemu organizacji i finansowania badań naukowych w Polsce, skierowane do Premiera
- Pismo do Premiera w sprawie prowadzenia badań naukowych nad genetycznie zmodyfikowanymi organizmami
- Pisma do Prezesa trybunału Konstytucyjnego w związku z akceptacją propozycji przedstawienia przez KRASP i PAN wspólnej opinii „przyjaciela sądu” w sprawie o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją RP przepisów tzw. ustawy lustracyjnej, upoważniające prof. Piotra Winczorka do reprezentowania obu gremiów przed Trybunałem
- Pismo do Premiera (podpisane przez Prezesa Towarzystwa Naukowego Warszawskiego) dotyczące nadania sprawom szkolnictwa wyższego i nauki należnego priorytetu w działaniach Rządu

W uroczystości zorganizowanego z inicjatywy PAN Biura Promocji Nauki PolSCA (Polish Science Contact Agency), która miała miejsce w Brukseli 23 listopada 2005 r., wzięła udział dość liczna delegacja KRASP (wyjazd został zorganizowany przez PAN). Prezes PAN przedstawił propozycję korzystania przez KRASP z części Biura.

Współpraca z innymi instytucjami. Dobrze układała się również współpraca KRASP z innymi instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w sprawy szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce. W posiedzeniach Prezydium i Zgromadzenia Plenarnego KRASP uczestniczył często Przewodniczący Rady Nauki, prof. Michał Szulczewski. Gośćmi na obradach Zgromadzenia Plenarnego byli też przedstawiciele Konferencji Rektorów Zawodowych Szkół Polskich, Polskiej Akademii Umiejętności, Parlamentu Studentów RP i niedawno utworzonej KRD. Przewodniczący lub wiceprzewodniczący KRASP albo – w niektórych przypadkach – delegowani członkowie Prezydium uczestniczyli z kolei w posiedzeniach organów ww. instytucji i organizacji.

Kadencja 2008–2012

Tak jak dotychczas, w bieżącej kadencji bardzo dobrze układała się współpraca KRASP z Radą Główną Szkolnictwa Wyższego (po zmianach ustawowych Radą Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego – RGNiSW). Przewodniczący Rady, prof. Jerzy Błażejowski, a następnie prof. Józef Lubacz, uczestnicząc w posiedzeniach Zgromadzenia Plenarnego KRASP, na bieżąco informowali rektorów o najważniejszych działaniach i wynikach prac RGSW/RGNiSW. Mieli również możliwość zapoznania się z przedstawianymi w dyskusji i w formie oficjalnych dokumentów opinii rektorów. Także przedstawiciele KRASP, zapraszani na posiedzenia Rady, mieli okazję uczestniczyć w toczących się dyskusjach i prezentować stanowisko Konferencji.

Niemal we wszystkich kluczowych dla uczelni kwestiach, w których istotny był głos środowiska akademickiego, a zwłaszcza w pracach związanych z opracowaniem strategii rozwoju szkolnictwa wyższego oraz opiniowaniem najważniejszych aktów prawnych dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki, prezentowaliśmy takie samo stanowisko jak Rada. Wypracowany w tej kadencji model współpracy dobrze rokuje przyszłym wspólnym przedsięwzięciom.

Współpraca z PAN. Istotne znaczenie ma współpraca z PAN. W kadencji 2008–2012 odbyły się dwa wspólne posiedzenia Prezydium KRASP i Prezydium PAN (w kwietniu 2009 r. oraz w lipcu 2012 r.) poświęcone między innymi współpracy środowisk naukowych oraz strategii rozwoju nauki w Polsce. Przyjęto cztery wspólne dokumenty, dotyczące ważnych problemów szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce: działania KRASP na rzecz określania właściwych kierunków rozwoju systemu szkolnictwa wyższego i nauki w naszym kraju – dokument „Ścieżka kariery akademickiej”, działań na rzecz zapewnienia właściwych

warunków rozwoju szkolnictwa wyższego, nauki i kultury (Stanowisko w sprawie poziomu finansowania nauki i szkolnictwa wyższego z budżetu państwa) oraz działań zmierzających do usuwania barier dla efektywnej gospodarki finansowej i rozwoju uczelni (Stanowisko w sprawie nowelizacji ustawy o zamówieniach publicznych).

Przedmiotem wspólnego stanowiska Prezydium PAN i Prezydium KRASP, przyjętego 1 lipca 2011 r., był też przedłożony przez MNiSW projekt Krajowego Programu Badań. Nie podejmując próby wskazania licznych mankamentów dostrzeżonych w treści tego dokumentu, Prezydium skoncentrowały się na krytycznej ocenie sposobu przygotowania i konsultowania tego projektu, postulując przeprowadzenie publicznej debaty nad założeniami przyszłego projektu Krajowego Programu Badań.

Współpraca KRASP z innymi organizacjami i instytucjami działającymi w sektorze szkolnictwa wyższego i nauki miała niekiedy charakter wielostronny. Przykładem inicjatywy angażującej kilka podmiotów jest wspólny apel KRASP, RGNiSW, PAN, RGIB o podjęcie działań zmierzających do wprowadzania ryczałtowego rozliczania kosztów ogólnych w projektach finansowanych lub współfinansowanych z funduszy europejskich, skierowany w listopadzie 2011 r. do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministra Rozwoju Regionalnego.

Nastąpiło wyraźne zacieśnienie relacji z KRZaSP. W grudniu 2010 r. odbyło się pierwsze wspólne posiedzenie Prezydium KRASP i Prezydium KRZaSP. Spotkanie to było logicznym następstwem podjętego przez obie konferencje współdziałania w procesie przygotowania projektu strategii rozwoju szkolnictwa wyższego. Jego tematem było przede wszystkim określenie kierunków i form przyszłej współpracy.

Szczególne znaczenie ma powołanie Centrum Analiz i Dialogu w szkolnictwie wyższym, działającego w Fundacji Rektorów Polskich będącego wspólną inicjatywą KRASP, KRZaSP oraz Polskiego Związku Pracodawców Prywatnych Edukacji (wchodzącego w skład Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan). Podczas pierwszego posiedzenia zespołu koordynacyjnego Centrum, które odbyło się 1 grudnia 2010 r., uzgodniono, że zadaniem Centrum jest między innymi przygotowanie ekspertyz i opinii w sprawach obejmujących różne aspekty koegzystencji uczelni publicznych i niepublicznych. W dyskusji, która miała miejsce na wspólnym posiedzeniu Prezydium KRASP i Prezydium KRZaSP, zwrócono uwagę na to, że ekspertyzy i raporty Centrum powinny być rzetelnym źródłem informacji o funkcjonowaniu obu sektorów, odzwierciedlającym stan rzeczywisty (a nie przypuszczenia), a dotyczyć powinny między innymi drażliwych i newralgicznych tematów, takich jak współpłatność za studia czy różnicowanie misji uczelni.

Wyniki analiz Centrum Analiz i Dialogu zaprezentowano między innymi:

- na konferencji „Konwergencja sektora publicznego i niepublicznego w szkolnictwie wyższym – wybrane zagadnienia dotyczące finansowania uczelni”, która odbyła się 7 kwietnia 2011 r. w Akademii Leona Koźmińskiego;
- na konferencji „Finansowanie i partnerstwo publiczno-prywatne w systemie szkolnictwa wyższego – polska praktyka i międzynarodowe doświadczenie”, która odbyła się 20 kwietnia 2012 r. w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie.

Współpraca z PKA. Poprawne relacje z Polską Komisją Akredytacyjną zostały zaburzone w ostatnim roku kadencji, kiedy to – w związku z ustawowym wprowadzeniem Krajowych Ram Kwalifikacji – Komisja w pośpiechu i bez konsultacji ze środowiskiem akademickim opracowała i zaczęła stosować nowe procedury oceny programów kształcenia i jednostek prowadzących kształcenie, w znacznej mierze niezrozumiałe dla uczelni poddawanych akredytacji.

Dobrze układała się współpraca KRASP z instytucjami powołanymi lub zreformowanymi w wyniku przyjęcia pakietu pięciu ustaw dotyczących systemu nauki. W porządku obrad posiedzeń Zgromadzenia Plenarnego KRASP znajdowały się wystąpienia przedstawicieli Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, Narodowego Centrum Nauki oraz Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych.

Regularnymi uczestnikami obrad Zgromadzenia Plenarnego KRASP byli też przedstawiciele Parlamentu Studentów RP i Krajowej Reprezentacji Doktorantów. Kilkakrotnie w ciągu bieżącej kadencji mieli oni okazję przedstawić rektorom istotne problemy nurtujące reprezentowane środowiska. Przewodnicząca lub wiceprzewodniczący KRASP albo – w niektórych przypadkach – delegowani członkowie Prezydium uczestniczyli z kolei w spotkaniach organizowanych przez studentów i doktorantów.

Kadencja 2012–2016

W kończącej się kadencji – tak jak dotychczas – bardzo dobrze układała się współpraca KRASP z RGNiSW. Formalnie, w związku ze zmianami ustawowymi, zmienił się nieco charakter wzajemnych relacji – KRASP ma obecnie prawo do delegowania swoich wybranych przedstawicieli do Rady. W rozpoczętej 1 stycznia 2014 r. kadencji Rady jej przewodniczącym został wybrany prof. Jerzy Woźnicki – jeden z członków Rady delegowanych przez KRASP.

Zarówno pełniący funkcję Przewodniczącego Rady do roku 2013 prof. Józef Lubacz, jak i prof. Jerzy Woźnicki – jako goście Posiedzeń Prezydium

i Zgromadzenia Plenarnego KRASP – na bieżąco informowali rektorów o najważniejszych działaniach i wynikach prac RGNiSW. Mieli także możliwość zapoznania się z przedstawianymi w dyskusji i w formie oficjalnych dokumentów opiniami rektorów. Z kolei przedstawiciele KRASP zapraszani na posiedzenia Rady mieli okazję uczestniczyć w toczących się dyskusjach i prezentować na forum Rady stanowisko Konferencji. W wyniku tych kontaktów niemal we wszystkich kluczowych dla uczelni kwestiach, w których istotny był głos środowiska akademickiego, KRASP i RGNiSW prezentowały podobne stanowiska. W szczególności KRASP i RGNiSW współpracowały aktywnie w działaniach na rzecz odpowiedniego ukształtowania aktów prawnych regulujących funkcjonowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz w działaniach na rzecz zapewnienia właściwych warunków rozwoju szkolnictwa wyższego, nauki i kultury, przede wszystkim przez zagwarantowanie im właściwego poziomu finansowania odpowiadającego skali realizowanych zadań.

- Wspólne pismo Przewodniczącego KRASP i Przewodniczącego RGNiSW, wystosowane we wrześniu 2014 r. do premiera Donalda Tuska w związku z pracami nad budżetem na rok 2015, podkreślające rolę sektora wiedzy, którego rozwój tworzy podstawę do realizacji prorozwojowej polityki wspierającej proces modernizacji kraju i podnoszącej jego konkurencyjność
- Wspólne pismo Przewodniczącego KRASP, Prezesa PAN, Przewodniczącego RGNiSW i Przewodniczącego Rady NCN, wystosowane w maju 2015 r. do premier Ewy Kopacz w związku z pracami nad budżetem na rok 2016, dotyczące konieczności zwiększenia finansowania badań naukowych, a w szczególności badań podstawowych, i określenia mapy drogowej dochodzenia do 2% PKB na te cele do roku 2020 (w następstwie tego pisma doszło do spotkania przedstawicieli środowiska akademickiego z panią premier w sprawie stanu i perspektyw finansowania nauki i szkolnictwa wyższego w 2016 r.)
- Kolejne wspólne pismo wskazanych wyżej sygnatariuszy oraz prezesa FNP do premier Ewy Kopacz, wystosowane we wrześniu 2015 r. w związku z pojawiającymi się w trakcie debaty nad projektem budżetu państwa na rok 2016 propozycjami drastycznej redukcji nakładów na szkolnictwo wyższe i naukę (w efekcie tego pisma doszło do spotkania przedstawicieli instytucji reprezentujących środowisko akademickie z panią premier, ministrem prof. Leną Kolarską-Bobińską i ministrem finansów dr. Mateuszem Szczurkiem).

Współpraca z PAN. Wśród partnerów KRASP szczególną rolę odgrywa Polska Akademia Nauk. Tradycją stały się coroczne, odbywające się w lipcu, wspólne spotkania prezydiów obu organizacji. W 2013 r. takie wspólne posiedzenie odbyło się na UWM w Olsztynie, a w 2014 r. w Centrum Badawczym PAN w Jabłonie.

W 2015 r. spotkanie to miało nieco odmienną formę: na UWM w Olsztynie odbyło się wspólne posiedzenie Prezydium KRASP i KRUP z udziałem członków Prezydium PAN. Owocem tych posiedzeń było wiele wspólnych dokumentów sygnowanych przez Przewodniczącego KRASP i Prezesa PAN. Wspólne inicjatywy KRASP i PAN podejmowane były również w okresach między dorocznymi spotkaniami, niekiedy z udziałem innych partnerów.

Istotne znaczenie dla skutecznego pozyskiwania środków z programu Horyzont 2020 miała współpraca uczelni z Krajowym Punktem Kontaktowym do programu Ramowego Horyzont 2020 (KPK). Podczas posiedzenia Zgromadzenia Plenarnego KRASP w październiku 2014 r. Konferencja zawarła porozumienie z KPK o wspólnych działaniach na rzecz zwiększenia polskiego udziału w programie Horyzont 2020. Celem tych wspólnych działań było promowanie i zachęcanie uczelni do aktywnego udziału w programie. Partnerzy zobowiązali się do popularyzacji działalności eksperckiej w obszarze polityki badawczo-innowacyjnej, wdrażania „Europejskiej Karty Naukowca” i „Kodeksu Postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych” oraz działań zmierzających do skutecznego poszukiwania partnerów do tworzenia konsorcjów realizujących projekty.

KRASP utrzymuje dobre relacje także z innymi instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze szkolnictwa wyższego, nauki i kultury. Wyrazem tego była obecność na posiedzeniach Zgromadzenia Plenarnego lub Prezydium KRASP, połączona często z przewidzianymi w porządku obrad wystąpieniami zaproszonych przedstawicieli następujących, niewymienionych wcześniej, instytucji i organizacji:

- Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich
- Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów
- Narodowe Centrum Nauki
- Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
- Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych
- Komitet Polityki Naukowej
- Rada Narodowego Programu Humanistyki
- Polska Komisja Akredytacyjna
- Urząd Patentowy RP
- Urząd Zamówień Publicznych
- Generalny Inspektorat Ochrony Danych Osobowych
- Ośrodek Przetwarzania Informacji
- Parlament Studentów RP
- Krajowa Reprezentacja Doktorantów
- Rada Młodych Naukowców

- Rada Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP
- KSN NSZZ „Solidarność”
- Fundacja na rzecz Nauki Polskiej
- Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
- Fundacja Młodej Nauki
- Obywatele Nauki
- Akademicki Związek Sportowy
- Polsko-Amerykańska Komisja Fulbrighta
- Fundacja Kościuszkowska w Polsce
- Stowarzyszenie Francja–Polska
- IREG Observatory on Academic Ranking and Excellence
- International Relations Offices Forum
- Stowarzyszenie PR i promocji Uczelni Polskich „PRom”
- Fundacja Edukacyjna „Perspektywy”.

Pod koniec kadencji 2012–2016 KRASP znacznie zintensyfikowała współpracę z instytucjami działającymi w otoczeniu społeczno-gospodarczym. Przejawem zacieśniania więzi ze światem biznesu była między innymi specjalna sesja na posiedzeniu Zgromadzenia Plenarnego KRASP w kwietniu 2013 r. poświęcona współpracy uczelni ze sferą gospodarki. Miała ona formę dyskusji panelowej, w której wzięli udział przedstawiciele pracodawców: Banku Pekao S.A., Banku Millennium S.A., Banku Gospodarstwa Krajowego oraz PZU S.A. Dyskusja dotyczyła dwóch zasadniczych tematów: pożądaných – z punktu widzenia pracodawców – kompetencji absolwenta uczelni oraz uwarunkowań skutecznej transformacji tworzonej przez uczelnie wiedzy do formy produktów rynkowych.

KRASP aktywnie współdziałała z organizacjami pracodawców. Spotykała się często z przedstawicielami Pracodawców RP oraz przedstawicielami Związków Liderów Sektora Usług Biznesowych (Association of Business Service Leaders in Poland – ABSL) i innych podobnych stowarzyszeń pracodawców, między innymi w ramach kongresów i konferencji, będących miejscem debat gospodarczych, takich jak Polski Kongres Gospodarczy „Nauka dla Biznesu – Biznes dla Nauki” – Warszawa, październik 2014, czy Europejski Kongres Gospodarczy – Katowice, kwiecień 2015.

W trakcie obrad Zgromadzenia Plenarnego KRASP w październiku 2015 r. zostało podpisane Porozumienie o współpracy między KRASP a Związkiem Banków Polskich, dotyczące realizacji programu Nowoczesne Zarządzanie Biznesem, którego celem jest między innymi wzbogacenie programów kształcenia na studiach wyższych o elementy praktyczne oraz podnoszenie świadomości ekonomicznej studentów.

Dzięki nawiązanym kontaktom z partnerami biznesowymi (Future Processing Sp. z o.o., PZU S.A., EF Education First, Citi Handlowy – Bank Handlowy w Warszawie S.A., SIMPLE S.A., Getin Noble Bank S.A., Grupa LOTOS S.A., ING Bank Śląski S.A., Bank Millennium S.A., Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A., Deloitte) udało się uzyskać wsparcie finansowe przedsięwzięć realizowanych przez KRASP.

Kadencja 2016–2020

Oprócz utrzymywania mających zasadnicze znaczenie dla skuteczności działań na rzecz rozwoju szkolnictwa wyższego i nauki odpowiednich relacji z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz innymi podmiotami władzy państwowej (komisje i podkomisje Parlamentu RP) i administracji centralnej (inne ministerstwa), Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich realizuje swoje cele, współpracując z wieloma innymi instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w sprawę szkolnictwa wyższego i nauki.

Od początku kadencji bardzo dobrze układała się współpraca KRASP z Radą Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Było to naturalne w sytuacji, gdy funkcję przewodniczącego Rady pełnił prof. Jerzy Woźnicki – jeden z członków Rady w kadencji 2014–2017 delegowanych przez KRASP. Zakończenie kadencji RGNiSW w grudniu 2017 r. oznaczało konieczność przeprowadzenia przez KRASP wyborów członków Rady na kolejną kadencję. W czerwcu 2017 r. Zgromadzenie Plenarne KRASP przyjęło w formie uchwały zasady i tryb wyboru przez KRASP członków Rady. W lipcu Prezydium powołało Komisję Wyborczą KRASP, działającą pod przewodnictwem rektora Stanisława Michałowskiego, złożoną z kandydatów zaproponowanych przez konferencje rektorów poszczególnych typów uczelni, a także podjęło decyzje dotyczące harmonogramu działań i szczegółowych czynności związanych z wyborami. Ostatecznie w październiku Zgromadzenie Plenarne spośród zgłoszonych przez senaty uczelni 62 kandydatów wyłoniło w wyniku wyborów 12 członków nowej Rady (liczba 12 wynika z podziału między KRASP i KRZaSP puli 14 miejsc w składzie RGNiSW przypadających nauczycielom akademickim, proporcjonalnie do liczby studentów w uczelniach członkowskich obu konferencji).

W wyniku wewnętrznych decyzji podjętych przez RGNiSW, w skład której weszły osoby wybrane przez różne gremia określone w ustawie, członkowie Rady wyłonieni przez KRASP objęli w niej główne funkcje. Przewodniczącym RGNiSW w kadencji 2018–2021 został prof. Zbigniew Marciniak (UW), a jednym z dwóch wiceprzewodniczących – prof. Wiesław Banyś (UŚ). Komisjom Rady przewodniczą:

- Komisji Kształcenia – prof. Tomasz Szapiro (SGH),
- Komisji Ekonomiczno-Prawnej – prof. Jan Szambelańczyk (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu),
- Komisji Nauki – prof. Bronisław Marciniak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu).

W skład Prezydium RGNiSW wchodzi ponadto: prof. Tomasz Miczka (Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach) i prof. Janusz Żmija (Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie) – byli członkowie Prezydium KRASP.

Przewodniczący RGNiSW: prof. Jerzy Woźnicki, a następnie prof. Zbigniew Marciniak – jako stali goście posiedzeń Prezydium i Zgromadzenia Plenarnego KRASP – na bieżąco informowali rektorów o najważniejszych działaniach i wynikach prac Rady. W posiedzeniach organów KRASP uczestniczyli też – jako członkowie Prezydium KRASP, a zarazem członkowie Rady w kadencji 2018–2021 – prof. Wiesław Banyś, prof. Bronisław Marciniak i prof. Tomasz Szapiro. Formalnie reprezentujący KRASP na posiedzeniach Rady prof. Marek Krawczyk oraz inni przedstawiciele KRASP zapraszani na te posiedzenia mieli natomiast okazję uczestniczyć w toczących się dyskusjach i prezentować na forum Rady stanowisko Konferencji. W wyniku tych kontaktów niemal we wszystkich kluczowych dla uczelni kwestiach, w których istotny był głos środowiska akademickiego, a zwłaszcza w działaniach na rzecz odpowiedniego ukształtowania regulacji dotyczących funkcjonowania systemu szkolnictwa wyższego i nauki, KRASP i RGNiSW prezentowały podobne stanowisko. Było to, jak opisano wcześniej, szczególnie istotne w działaniach związanych z Ustawą 2.0. W związku z tym MNiSW dokonało modyfikacji trybu konsultowania projektów aktów prawnych, przeprowadzając wstępną konsultację kluczowych projektów z KRASP i RGNiSW, co – jak się wydaje – dobrze się sprawdza w praktyce.

Współdziałanie KRASP i RGNiSW nie ogranicza się do kwestii związanych z kształtowaniem treści aktów prawnych. Jest ono widoczne także w działaniach na rzecz zapewnienia właściwego, odpowiadającego skali realizowanych zadań poziomu finansowania szkolnictwa wyższego i nauki. Jako przykłady takich działań można podać wspomniane wcześniej wspólne pisma przewodniczących KRASP i RGNiSW do Premiera Mateusza Morawieckiego: wystosowane w czerwcu 2019 r. pismo dotyczące systematycznego zwiększania wynagrodzeń w sferze szkolnictwa wyższego i nauki oraz wystosowane w kwietniu 2020 r. pismo dotyczące rekompensaty uczelniom strat finansowych ponoszonych w wyniku epidemii COVID-19 przez zwiększenie limitu wartości skarbowych papierów wartościowych, które mogłyby być przekazane uczelniom w 2020 roku.

Innym przykładem wspólnego działania KRASP i RGNiSW jest stanowisko Prezydium KRASP oraz Prezydium RGNiSW w sprawie przesłuchań studentów Uniwersytetu Śląskiego, przyjęte 9 czerwca 2020 r. Szczególnie zdecydowanej reakcji środowiska akademickiego wymagała sprawa przesłuchań przez organy ścigania studentów Uniwersytetu Śląskiego sprzeciwiających się złej jakości i niezrzetelności przekazywanej wiedzy. We wspólnym stanowisku Prezydium KRASP oraz Prezydium RGNiSW, przyjętym (w trybie korespondencji elektronicznej) 9 czerwca 2020 r., wyraziliśmy sprzeciw wobec bezprecedensowej ingerencji policji i prokuratury w sprawy, których rozstrzygnięcie należy do autonomicznych obowiązków uczelni. Stanowisko to przesłaliśmy między innymi Prezesowi Rady Ministrów. W odpowiedzi 10 czerwca otrzymaliśmy z Kancelarii Premiera kopię pisma przekazującego nasz dokument Ministrowi Sprawiedliwości i Prokuratorowi Generalnemu.

Wśród partnerów KRASP istotną rolę odgrywała – zwłaszcza w pierwszej połowie kadencji – Polska Akademia Nauk.

W roku 2017 formuła tradycyjnych, odbywających się co dwa lata spotkań Prezydium KRASP i Prezydium PAN została rozszerzona – do udziału w spotkaniu zorganizowanym w lipcu przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie zostali zaproszeni członkowie Prezydium RGNiSW. Przedmiotem wspólnych obrad były między innymi:

- finansowanie nauki oraz szkolnictwa wyższego z budżetu państwa;
- bieżąca i przyszła ocena jednostek naukowych;
- lepsze wykorzystanie możliwości stworzonych przez H2020;
- współpraca instytutów PAN z uczelniami;
- Otwarta Nauka: perspektywa europejska i rekomendacje EUA, kontekst polski;
- promocja nauki – w kraju i za granicą;
- finansowanie badań przedaplikacyjnych.

Rezultatem tego spotkania było między innymi wspólne stanowisko w sprawie konieczności wyraźnego zwiększenia poziomu finansowania nauki oraz szkolnictwa wyższego z budżetu państwa.

W kwietniu 2018 r. w kontekście dyskusji nad projektem Ustawy 2.0 i warunkami efektywnego wdrożenia nowych regulacji, wspólnie z RGNiSW, PAN oraz kilkoma innymi instytucjami i organizacjami przyjęliśmy apel środowiska akademickiego w sprawie systemowego wzrostu finansowania szkolnictwa wyższego i nauki z budżetu państwa.

Na początku bieżącej kadencji powróciła – przedstawiona już wcześniej przez PAN – koncepcja wspólnego prowadzenia przez PAN i KRASP biura w Brukseli.

Biorąc pod uwagę, że kilka krajowych konferencji rektorów ma swoje stałe przedstawicielstwo w Brukseli (m.in. Niemcy, Francja, Włochy, Hiszpania, Portugalia), KRASP pozytywnie odniosła się do tej koncepcji, wspieranej także przez NCN, pod warunkiem jednak, że koszty tego przedsięwzięcia (szacowane na ok. 100 000 euro rocznie) pokryte byłyby z innych środków niż budżet KRASP (np. przez MNiSW). Wobec braku źródła finansowania idea prowadzenia przez PAN i KRASP wspólnego biura w Brukseli po raz kolejny nie doczekała się realizacji.

Ze względu na korzyści wynikające z integracji wspólnoty akademickiej ważne jest utrzymywanie przez KRASP partnerskich relacji z organizacjami reprezentującymi środowisko studentów i doktorantów: Parlamentem Studentów RP, Niezależnym Zrzeszeniem Studentów oraz Krajową Reprezentacją Doktorantów. Przewodniczący KRASP był tradycyjnie gościem dorocznych spotkań organizowanych przez PSRP i KRD, kolejni przewodniczący PSRP i KRD byli natomiast gośćmi posiedzeń KRASP. Szczególny pod tym względem był rok 2019; przewodniczący PSRP Dominik Leżański uczestniczył w obu zorganizowanych w tym roku posiedzeniach Zgromadzenia Plenarnego KRASP, a na grudniowym posiedzeniu Prezydium prezentował postulaty PSRP dotyczące nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zawarte w dokumencie PSRP z 2 grudnia 2019 r. Postulaty te zostały w części włączone do listy propozycji zmian w ustawie zebranych przez Komisję ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego KRASP. Stały się też przedmiotem stanowiska Prezydium KRASP, przyjętego 27 stycznia 2019 r., odwołującego się do wypracowanego w drodze konsultacji z KRASP stanowiska Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego w tej sprawie. Innym aspektem współdziałania KRASP z PSRP był apel obu organizacji o powszechny udział w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. Kwestia ścisłej współpracy z Parlamentem Studentów RP nabrała szczególnego znaczenia w związku z epidemią COVID-19. Wynikiem częstych rozmów Przewodniczącego KRASP z Przewodniczącym PSRP była między innymi korespondencja kierowana do rektorów przez Biuro KRASP, zawierająca dokumenty PSRP wskazujące na problemy dotyczące środowisko studentów i wskazujące możliwości ich rozwiązania.

Przez kilka ostatnich lat doskonale układała się współpraca KRASP z Krajowym Punktem Kontaktowym Programów Badawczych UE (KPK). Jej podstawą jest porozumienie KRASP–KPK o wspólnych działaniach na rzecz zwiększenia polskiego udziału w programie Horyzont 2020, podpisane podczas posiedzenia Zgromadzenia Plenarnego KRASP w październiku 2014 r. Wypełniając postanowienia tego porozumienia, Dyrektor KPK, dr Zygmunt Krasiński, był częstym gościem posiedzeń Prezydium i Zgromadzenia Plenarnego KRASP, podczas których przekazywał interesujące rektorów informacje. Na posiedzeniu Prezydium w styczniu 2019 r., na

podstawie opinii Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej KRASP, przyjęliśmy stanowisko, w którym – pozytywnie oceniając wyniki dotychczasowych wspólnych działań – za celową uznaliśmy kontynuację tej współpracy. Mogłaby ona dotyczyć między innymi wdrażania wypracowanych przez KPK wskazówek i rekomendacji na uczelniach, w tym wykorzystania doświadczenia recenzentów wniosków do H2020, przekazywania do konsultacji KPK wniosków do H2020 przed ich wysłaniem do Komisji Europejskiej oraz aktywnego wspierania wypracowanego wspólnie stanowiska Polski dotyczącego programu Horyzont Europa. W tym kontekście ze zdziwieniem przyjęliśmy decyzję MNiSW o włączeniu KPK w strukturę NCBiR. Było to przedmiotem naszej dyskusji z wiceministrem Wojciechem Maksymowiczem podczas posiedzenia Zgromadzenia Plenarnego w grudniu 2019 r.

KRASP utrzymywało dobre relacje także z innymi instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze szkolnictwa wyższego, nauki i kultury. Wyrazem tego była obecność na posiedzeniach Zgromadzenia Plenarnego lub Prezydium KRASP, połączona często z przewidzianymi w porządku obrad wystąpieniami, zaproszonych przedstawicieli między innymi następujących niewymienionych wcześniej instytucji i organizacji:

- Narodowe Centrum Nauki
- Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
- Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów
- Polska Komisja Akredytacyjna
- Komisja Akredytacyjna Uczelni Technicznych
- Komitet Polityki Naukowej
- Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych
- Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich
- Krajowa Reprezentacja Doktorantów
- Rada Młodych Naukowców
- Ośrodek Przetwarzania Informacji
- Urząd Patentowy RP
- Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej
- Fundacja na rzecz Nauki Polskiej
- Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
- Fundacja na rzecz Jakości Kształcenia
- Fundacja Młodej Nauki
- Fundacja Edukacyjna „Perspektywy”
- Fundacja Uniwersytet Dzieci
- International Relations Offices Forum
- Rada Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP – KSN NSZZ „Solidarność”

Chęć współpracy z KRASP – w różnej formie – wykazuje wiele podmiotów działających w sferze szkolnictwa wyższego i nie tylko. W 2019 r. propozycje takie padły między innymi ze strony Stowarzyszenia Forum Dziekanatów, Polskiej Izby Książki oraz Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich. Ze względu na bliski koniec kadencji sprawę sformalizowania współpracy z tymi podmiotami postanowiliśmy przekazać „w spadku” władzom KRASP wybranym na kadencję 2020–2024.

Podobnie jak w poprzedniej kadencji, w ostatnich czterech latach KRASP współpracowała także z instytucjami działającymi w otoczeniu społeczno-gospodarczym uczelni, oferującymi swoje usługi uczelniom. Wypełniając postanowienia „Porozumienia o współpracy pomiędzy Konferencją Rektorów Akademickich Szkół Polskich a Związkiem Banków Polskich”, podpisanego w trakcie posiedzenia Zgromadzenia Plenarnego KRASP w październiku 2015 r., kontynuowaliśmy przez całą kadencję realizację programu Nowoczesne Zarządzanie Biznesem, którego celem jest między innymi wzbogacanie programów kształcenia na studiach wyższych o elementy praktyczne oraz podnoszenie świadomości ekonomicznej studentów. Widząc pozytywne efekty realizacji tego programu, w styczniu 2020 r. po zakończeniu obrad posiedzenia Prezydium KRASP, którego gościem był Prezes Związku Banków Polskich – Krzysztof Pietraszkiewicz, podpisaliśmy Dodatek do porozumienia rozszerzający zakres i czas trwania współpracy.

Dzięki nawiązanym kontaktom z partnerami biznesowymi, oferującymi swoje usługi także uczelniom, takimi jak Microsoft Polska czy Asseco Data Systems, udało się nam uzyskać finansowe wsparcie niektórych realizowanych przez KRASP przedsięwzięć. Pozyskaliśmy także od firmy Philip Morris Polska darowiznę w wysokości 100 000 zł na działalność statutową KRASP w roku 2018, w szczególności na realizację przedsięwzięć służących promocji polskich uczelni i systemu szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce na arenie międzynarodowej.

Dodatek nr 7. Działalność międzynarodowa KRASP – członkostwo w EUA oraz relacje z innymi narodowymi konferencjami rektorów

Z informatora KRASP na kadencję 2020–2024

Umocnieniu pozycji KRASP, a przez to uczelni członkowskich Konferencji, na forum międzynarodowym od lat dobrze służy zaangażowanie w różne formy działalności prowadzonej przez European University Association (EUA). Członkostwo KRASP w EUA oraz związana z tym obecność przedstawicieli Konferencji w organach tego Stowarzyszenia i udział w pracach jego ciał roboczych umożliwia wpływanie – pośrednio – na kształt europejskiej polityki w zakresie szkolnictwa wyższego i nauki. Udział KRASP i polskich uczelni w licznych prowadzonych przez EUA projektach badawczych dotyczących zagadnień istotnych dla rozwoju uczelni europejskich stwarza z kolei możliwości nabywania – poprzez działanie w gronie międzynarodowych ekspertów – nowych doświadczeń związanych z kierowaniem uczelniami.

Sprawozdanie z działalności KRASP z kadencji 2016–2020

KRASP ma silną pozycję na forum międzynarodowym. Jest reprezentowane w najważniejszych ciałach decyzyjnych i eksperckich European University Association. Stałymi partnerami KRASP, z którymi utrzymywane są regularne kontakty, między innymi w formie częstych trójstronnych spotkań, są konferencje rektorów Niemiec i Francji. Pozycja KRASP znajduje też odzwierciedlenie w stale zwiększającej się liczbie kierowanych do KRASP przez EUA i inne organizacje zaproszeń i zachęt do zaangażowania się w międzynarodowe projekty badawcze dotyczące szkolnictwa wyższego i nauki oraz inne przedsięwzięcia. Zaproszenia takie, które z braku „mocy przerobowych” nie zawsze może przyjąć, wydają się dostatecznie przekonującym dowodem tego, że polskie uczelnie akademickie i ich zinstytucjonalizowane przedstawicielstwo w postaci Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich są w stanie wnieść istotny wkład w proces zmian zachodzących w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego i Nauki, a nawet wykraczających poza ten obszar.

Międzynarodowa działalność KRASP ma wiele wymiarów. Obejmuje ona między innymi:

- współpracę z European University Association,
- współpracę z konferencjami rektorów innych krajów i innymi instytucjami międzynarodowymi oraz wspólnie podejmowane przedsięwzięcia,

- działania na rzecz rozwoju międzynarodowej wymiany akademickiej oraz promocji polskiego szkolnictwa wyższego, polskich uczelni i studiowania w Polsce.

Obecność KRASP na forum międzynarodowym wiąże się w znacznej mierze z członkostwem w Stowarzyszeniu Uniwersytetów Europejskich (European University Association – EUA). Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich jest członkiem zbiorowym EUA od 2001 r., to znaczy od chwili utworzenia tej organizacji. European University Association tworzą, oprócz członków zbiorowych, tzn. krajowych konferencji rektorów, członkowie indywidualni – uczelnie akademickie. Status członka indywidualnego EUA ma obecnie ok. 700 uczelni europejskich, w tym 35 uczelni członkowskich KRASP.

Dzięki przynależności KRASP do EUA informacje o pracach Stowarzyszenia docierają w różnej formie (informacje na posiedzeniach Prezydium i Zgromadzenia Plenarnego, wiadomości przesyłane pocztą elektroniczną, informacje umieszczone na witrynie www KRASP) nie tylko do uczelni członkowskich EUA, lecz także do pozostałych polskich uczelni akademickich, jak również do uczelni stowarzyszonych KRASP. Umożliwia to w szczególności uczelniom członkowskim KRASP, także niebędącym członkami EUA, aktywny udział w niektórych projektach koordynowanych przez EUA. Efektem prac EUA są między innymi dokumenty dotyczące kwestii mających istotny wpływ na funkcjonowanie uczelni w krajach europejskich, opracowane z naszym udziałem lub przyjęte z naszym poparciem. Mają one często formę przesłania adresowanego do instytucji Unii Europejskiej. Pośrednio więc skierowane są one także do reprezentantów państw członkowskich Unii w jej instytucjach (Komisji Europejskiej, Radzie Europejskiej, Radzie Unii Europejskiej, Parlamencie Europejskim i innych), od ich decyzji bowiem zależą rozstrzygnięcia istotne dla rozwoju szkolnictwa wyższego i nauki w Europie i – pośrednio – w poszczególnych krajach. Zadaniem krajowych konferencji rektorów jest więc w tego typu przypadkach dotarcie do osób decydujących o stanowisku kraju w negocjacjach wewnętrznych.

KRASP wielokrotnie przekazywała dokumenty EUA – opatrzone odpowiednimi wyjaśnieniami – właściwym organom władz centralnych w naszym kraju: Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a także naszym przedstawicielom w instytucjach europejskich, w szczególności posłom reprezentującym nasz kraj w Parlamencie Europejskim, apelując o wsparcie stanowiska EUA.

Jedną z form wspierania i upowszechniania w naszym kraju działań EUA związanych z kształtowaniem polityki europejskiej dotyczącej szkolnictwa wyższego i nauki jest przekazywanie rektorom uczelni członkowskich KRASP różnego rodzaju apeli EUA. Istotną formą aktywności EUA jest – poza działaniami na rzecz

kształtowania polityki europejskiej w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki – realizacja projektów badawczych dotyczących zagadnień istotnych dla rozwoju uczelni europejskich. Projekty te są realizowane najczęściej w partnerstwie z wybranymi krajowymi konferencjami rektorów, a niekiedy także z pojedynczymi uczelniami członkowskimi. KRASP od wielu lat, odpowiadając na zaproszenia kierowane przez EUA do wybranych krajowych konferencji rektorów, angażuje się w projekty koordynowane przez to Stowarzyszenie.

KRASP przekazuje także na prośbę EUA opinie służące opracowaniu przez EUA dokumentów określających oficjalne stanowisko Stowarzyszenia w ważnych kwestiach dotyczących polityki europejskiej w zakresie szkolnictwa wyższego i nauki.

W ostatnich latach coraz częściej przedmiotem zainteresowania europejskiego środowiska akademickiego i tematem dyskusji na spotkaniach organizowanych przez EUA jest kwestia wartości. W związku z tym EUA dokonało – na podstawie informacji z poszczególnych krajów – oceny stanu zagrożenia i analizy działań podejmowanych przez władze państwowe oraz społeczność akademicką w odpowiedzi na nasilające się w Europie i poza nią przejawy nacjonalizmu, populizmu i nietolerancji, szerzenie pseudonauki i pseudofaktów oraz inne zagrożenia dla kultury demokracji i nauki. Informacja o sytuacji w tym zakresie w naszym kraju, roli wartości w kształceniu i badaniach oraz ich znaczeniu dla polskich uczelni została przesłana do Biura EUA w Brukseli w październiku 2018 r.

Jedną z ważnych dla europejskiego środowiska akademickiego kwestii jest też przyszłość Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego (przyszłość Procesu Bolońskiego). W związku z toczącą się w Europie dyskusją na ten temat KRASP została poproszona – podobnie jak inne konferencje rektorów zrzeszone w EUA – o przedstawienie stanowiska w tej sprawie. Projekt stanowiska, odnoszącego się do odpowiedzi na pytania sformułowane przez EUA, opracował Zespół Boloński KRASP. To dość ogólne stanowisko, przedstawione na posiedzeniu Prezydium KRASP przez przewodniczącą Zespołu, prof. Ewę Chmielecką, zostało we wrześniu 2019 r. przesłane do Biura EUA w Brukseli wraz z propozycjami bardziej szczegółowych rozwiązań, opracowanymi przez Jolantę Urbanik (UW).

W związku z kończącą się w 2019 roku kadencją prof. Wiesława Banysia jako członka Zarządu EUA (EUA Board) na kandydata KRASP do Zarządu EUA w kolejnej kadencji (2019–2023) wybraliśmy w kwietniu 2018 r. rektora Marcina Pałysa. Po przeprowadzonych rozmowach z kandydatami zgłoszonymi przez krajowe konferencje rektorów prof. Marcin Pałys znalazł się na „krótkiej liście” kandydatów rekomendowanych przez Zarząd do zatwierdzenia Radzie EUA. W styczniu 2019 r. Rada zatwierdziła tę listę, a w wyniku wyborów, które miały miejsce podczas

posiedzenia Zgromadzenia Ogólnego EUA w Paryżu 11 kwietnia 2019 r., rektor Marcin Pałys został członkiem Zarządu EUA na kadencję 2019–2023, uzyskując drugą największą liczbę głosów spośród dziewięciu kandydatów. Ten sukces, liczny – w porównaniu z innymi krajami – udział przedstawicieli KRASP w różnych ciałach decyzyjnych i doradczych oraz zespołach eksperckich działających w ramach EUA, a także wspomniane wcześniej przyznanie Uniwersytetowi Warszawskiemu organizacji European Learning & Teaching Forum w lutym 2019 r. oraz przyznanie Politechnice Gdańskiej organizacji Zgromadzenia Ogólnego i dorocznej konferencji EUA w roku 2020 (2021) można traktować jako wyraz uznania i docenienia przez EUA wkładu polskich uczelni i KRASP w rozwój szkolnictwa wyższego i nauki w Europie oraz kształtowanie polityki europejskiej w tym obszarze.

W 2020 r. KRASP została partnerem w projekcie międzynarodowym EUA NEWLEAD: „Nowe modele innowacyjnego przywództwa i zarządzania zmianą w szkolnictwie wyższym”, realizowanym w latach 2020–2023 w ramach Erasmus+. Cel projektu to doskonalenie funkcjonowania i zarządzania uczelniami, ze szczególnym uwzględnieniem rektorów i liderów środowiska akademickiego – w poszczególnych krajach oraz na poziomie europejskim – w obszarze zarządzania zmianami oraz rozwiązywania trudnych i kompleksowych problemów transformacji instytucjonalnej. Koordynator Projektu: Ramon Llull University (Hiszpania), we współpracy z EUA. Partnerzy projektu: Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP), Konferencja Rektorów Uniwersytetów Hiszpanii CRUE, Flamandzka Rada Uniwersytetów VLIR, Uniwersytet Islandii, ESCP Business School. Partnerzy stowarzyszeni: Stowarzyszenie Uniwersytetów Irlandii IUA, Stowarzyszenie Uczelni Niderlandów VSNU, Konferencja Rektorów Uczelni Włoskich CRUI oraz Fundacja Rektorów Polskich (FRP). W terminie marzec–kwiecień 2021 r. w ramach projektu przeprowadzono ankietę dotyczącą rozwoju liderów i transformacji instytucjonalnej w szkolnictwie wyższym: poziom systemowy (KRASP-FRP) oraz poziom instytucjonalny (wypełnienie przez pracowników uczelni na stanowiskach kierowniczych (rektorów, prorektorów, dyrektorów/kierowników administracji centralnej, jak również dziekanów/dyrektorów instytutów itp.) kwestionariusza. Udział polskich uczelni w badaniu wyniósł ponad 40%. Raport z badań jest dostępny na stronie EUA: <https://eua.eu/resources/publications/985:institutional-transformation-and-leadership-development-at-universities-a-mapping-exercise.html>.

Przedstawiciele KRASP w EUA w kadencji 2020–2024

Organy statutowe

Zarząd EUA Board – członkowie (osiem osób) wybierani na czteroletnią kadencję
Prof. Marcin Pałys, Rektor Uniwersytetu Warszawskiego w latach 2012–2020 – członek EUA Board;

Rada EUA Council – członkowie delegowani przez konferencje rektorów działające w poszczególnych krajach

Prof. Jerzy Lis, Przewodniczący Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej KRASP, Rektor Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie – stały reprezentant w EUA Council;

Ciała doradcze i grupy robocze – tworzone spośród kandydatów proponowanych przez konferencje rektorów działających w poszczególnych krajach

Prof. Wiesław Banyś, Przewodniczący KRASP w latach 2012–2016, Rektor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w latach 2008–2016 – członek EUA Nominations Committee;

Prof. Elżbieta Żądzińska, Przewodnicząca Komisji ds. Nauki, Rektor Uniwersytetu Łódzkiego – członek EUA Research and Innovation Strategy Group;

Prof. Sławomir Wiak, Rektor Politechniki Łódzkiej w latach 2016–2020 – członek EUA Innovation Ecosystems Expert Group;

Prof. Marek Niezgodka – członek EUA Expert Group on Science 2.0. & Open Science (EGOS) oraz Group of Negotiators.

Współpraca z konferencjami rektorów innych krajów oraz innymi instytucjami zagranicznymi

Kształtowaniu pozytywnego obrazu polskich uczelni za granicą sprzyja utrzymywanie istniejących i nawiązywanie nowych partnerskich relacji z konferencjami rektorów innych krajów. Szczególnie bliskie relacje łączą KRASP od wielu lat z Konferencją Rektorów Uczelni Niemieckich – Hochschulrektorenkonferenz (HRK) oraz Konferencją Rektorów/Prezydentów Uniwersytetów Francuskich – Conférence des Présidents d’Université (CPU) czy Związkiem Rektorów Uczelni Ukrainy (URHEIU), zrzeszającymi uczelnie, z którymi współpraca akademicka z pewnością przynosi uczelniom członkowskim KRASP wiele korzyści.

Pozostałe Konferencje, z którymi KRASP utrzymuje relacje: Hiszpańska Konferencja Rektorów (CRUE), Austriacka Konferencja Rektorów (uniko, FHK), Argentyńska Konferencja Rektorów (CIN), Chilijska Konferencja Rektorów (CRUCH), Brazylijska Konferencja Rektorów (CRUB), Czeska Konferencja Rektorów (CRC).

Dodatek nr 8. Wykaz publikacji FRP-ISW

- [1] Barcz Jan, Wilkin Jerzy [red.]: *Wybrane zagadnienia dotyczące finansowania uczelni*. FRP, ALK, Warszawa 2011
- [2] Chmielecka Ewa, Trawińska-Konador Katarzyna [red.]: *Poziom 5 – brakujące ogniwo?* FRP, Warszawa 2014
- [3] Chmielecka Ewa, Matuszczak Katarzyna [red.]: *Poziom 5 – brakujące ogniwo? Przykłady programów kształcenia*. FRP, Warszawa 2015
- [4] Chmielecka Ewa, Kraśniewska Natalia [red.]: *Poziom 5 – brakujące ogniwo? Aspekty praktyczne*. FRP, Warszawa 2016
- [5] Chmielecka Ewa, Kraśniewska Natalia [red.]: *Poziom 5 – brakujące ogniwo? Podsumowanie*. FRP, Warszawa 2017
- [6] Chmielecka Ewa, Kraśniewska Natalia [red.]: *Edukacja dla przyszłości – jakość kształcenia*. FRP, Warszawa 2019
- [7] Chmielecka Ewa, Kraśniewska Natalia [red.]: *Poziom 5 – brakujące ogniwo? Propozycje zmian ustawowych*. FRP, Warszawa 2021
- [8] Chmielecka Ewa: *Współdziałanie uczelni publicznych i niepublicznych – opinie rektorów*. ISW, Warszawa 2004
- [9] Degtyarova I., Woźnicki J. [red. nauk.]: *Polsko-ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich reprezentujących rektorów, na rzecz doskonalenia działania uczelni. Raport końcowy realizacji Projektu MEIN-PW*. Oficyna Wydawnicza PW, Warszawa 2021
- [10] *Co nam przynosi Konstytucja Europejska?* FRP, PAN, Warszawa 2005
- [11] *Europejskie szanse polskiej młodzieży*. FRP, PAN, Warszawa 2006
- [12] Górniak Jarosław [red.]: *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. – Diagnoza szkolnictwa wyższego*. Wydawnictwo SGGW [FRP-KRASP], Warszawa 2015
- [13] *Kodeks Dobre praktyki w szkołach wyższych*. FRP, KRASP, Kraków 2007
- [14] Kozłowski Jan [red.]: *Budżetowe instrumenty finansowania B+R w Polsce. Propozycja na lata 2005–2015*. KIG, ISW, Warszawa 2005
- [15] Kraśniewski Andrzej, Próchnicka Maria: *Benchmarking procesu wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji w polskich uczelniach*. FRP, Warszawa 2013
- [16] Leja Krzysztof [red.]: *Spółeczna odpowiedzialność uczelni*. WZiE PG, ISW, Gdańsk 2008
- [17] Luterek Mariusz, Szczepańska Anna: *Podsumowanie debat nad projektem opracowania pt. Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego: 2010–2020. Projekt środowiskowy*. FRP, Warszawa 2010

- [18] Morawski Roman Z. [oprac.]: *Polskie szkolnictwo wyższe. Stan, uwarunkowania i perspektywy*. FRP, Warszawa 2009
- [19] *Nowe reguły finansowania szkół wyższych oparte na zasadzie współfinansowania studiów – doświadczenia międzynarodowe. Wstęp do operacjonalizacji strategii rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce 2010–2020*. ISW, Warszawa 2012
- [20] *Określenie istoty pojęć innowacji i innowacyjności, ze wskazaniem aktualnych uwarunkowań i odniesień do polityki proinnowacyjnej. Podejście interdyscyplinarne*. ISW, KIG, Warszawa 2006
- [21] Pacuska Maria, Wiśniewski Adam: *Zarządzanie prawami własności intelektualnej w świetle analizy regulaminów uczelnianych*. FRP, Warszawa 2015
- [22] *Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) w świetle doświadczeń międzynarodowych oraz strategii rozwoju szkolnictwa wyższego 2010–2020*. ISW, Warszawa 2012
- [23] *Polska w Zjednoczonej Europie: substrat ludzki i kapitał społeczny*. PAN, FRP, Warszawa 2006
- [24] *Przyszłość Unii Europejskiej a traktat ustanawiający konstytucję dla Europy*. FRP, PAN, Warszawa 2004
- [25] *Raport o zasadach poszanowania autorstwa w pracach dyplomowych oraz doktorskich w instytucjach akademickich i naukowych*. FRP, Warszawa 2005
- [26] *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego: 2010-2020. Projekt środowiskowy*. FRP, Warszawa 2009
- [27] Szostek Andrzej [red.]: *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. – Misja społeczna uniwersytetu w XXI wieku*. Wydawnictwo SGGW [FRP–KRASP], Warszawa 2015
- [28] Więckowski Tadeusz [red.]: *Memorandum dotyczące polityki kontroli antyplagiatowej prac dyplomowych na polskich uczelniach*. FRP-Plagiat.pl, Warszawa 2016
- [29] Wilkin Jerzy [red.]: *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. – Finansowanie szkół wyższych ze środków publicznych*. Wydawnictwo SGGW [FRP–KRASP], Warszawa 2015
- [30] Wilkin Jerzy [red.]: *Reformowanie systemu szkolnictwa wyższego w Polsce. Uwarunkowania ekonomiczno-finansowe i prawne*. OAESP WNE UW, FRP, Warszawa 2010
- [31] Woźnicki Jerzy [red.]: *Trendy, modele i perspektywy rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce 2021–2025 z projekcją do roku 2030*. Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2022
- [32] Woźnicki Jerzy [red.]: *Rady uczelni: regulacje i dobre praktyki*. FRP, KRASP, Warszawa–Toruń 2021

- [33] Woźnicki Jerzy [red.]: *Identyfikacja i uzasadnienie kierunków regulacji o kluczowym znaczeniu w ustawie „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Warszawa–Toruń 2020
- [34] Woźnicki Jerzy [red.]: *Analiza współpracy uczelni polskich i ukraińskich na tle porównania systemów szkolnictwa wyższego. Wnioski i rekomendacje*. FRP, Warszawa 2015
- [35] Woźnicki Jerzy [red.]: *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Cz. I: Opis prac nad Programem rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. i jego najważniejsze elementy*. Wydawnictwo SGGW [FRP–KRASP], Warszawa 2015
- [36] Woźnicki Jerzy [red.]: *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Cz. V: Deregulacja w systemie szkolnictwa wyższego*. Wydawnictwo SGGW [FRP–KRASP], Warszawa 2015
- [37] Woźnicki Jerzy [red.]: *Misja i służebność uniwersytetu w XXI wieku. Praca zbiorowa*. FRP, Warszawa 2013
- [38] Woźnicki Jerzy [red.]: *Financing and Deregulation in Higher Education*. [FRP], Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2013
- [39] Woźnicki Jerzy [red.]: *Benchmarking w systemie szkolnictwa wyższego. Wybrane problemy*. FRP, Warszawa 2012
- [40] Woźnicki Jerzy [red.]: *Benchmarking w systemie szkolnictwa wyższego*. FRP, Warszawa 2008
- [41] Woźnicki Jerzy [red.]: *Formuła studiów dwustopniowych i zaawansowanych*. FRP, KRASP, Warszawa 2008
- [42] Woźnicki Jerzy [red.]: *Model współdziałania uczelni publicznych i niepublicznych – stan obecny i perspektywy*. ISW, FPAKE, Warszawa 2004
- [43] Woźnicki Jerzy [red.]: *Nowe podejście do standardów kształcenia w szkolnictwie wyższym*. FRP, KRASP, Warszawa 2006
- [44] Woźnicki Jerzy [red.]: *Regulacje prawne, dobre wzorce i praktyki dotyczące korzystania przez podmioty gospodarcze z wyników prac badawczych i innych osiągnięć intelektualnych instytucji akademickich i naukowych*. ISW, KIG, PARP, Warszawa 2006
- [45] Woźnicki Jerzy [red.]: *Założenia dotyczące rozwoju systemu informacji zarządczej w szkołach wyższych w Polsce*. FRP, Warszawa 2008
- [46] Woźnicki Jerzy: *A Study on Current and Prospective Impact of Demography on Higher Education in Poland*. PRF, Warsaw 2007
- [47] Woźnicki Jerzy: *Uczelnie akademickie jako instytucje życia publicznego*. FRP, Warszawa 2007 [wersja anglojęzyczna – wydanie UNESCO-CEPES]

- [48] *Zadania polskich szkół wyższych w realizacji nowej Strategii Lizbońskiej*. FRP, Warszawa 2005
- [49] *Zadania polskich szkół wyższych w realizacji Strategii Lizbońskiej*. ISW, Warszawa 2004
- [50] Ziejka Franciszek [red.]: *Model awansu naukowego w Polsce*. FRP, KRASP, Warszawa 2006

Dodatek nr 9. Program FE „Perspektywy” i uczelnie członkowskie KRASP pod nazwą „Study in Poland”

Kiedy w maju 2005 roku Zgromadzenie Plenarne KRASP podjęło decyzję o uruchomieniu – wspólnie z Fundacją Edukacyjną „Perspektywy” – programu „Study in Poland” mającego na celu promocję polskich uczelni za granicą i zachęcanie obcokrajowców do studiowania w Polsce, w naszym kraju kształciło się 8829 studentów zagranicznych. W roku akademickim 2020/2021 było ich już **84 689**. Ten dziesięciokrotny wzrost odzwierciedla skalę wysiłku polskich uczelni, ich partnerów społecznych oraz służb dyplomatyczno-konsularnych w budowaniu marki polskiego szkolnictwa wyższego za granicą.

Podsumowując 17 lat realizacji programu, należy zauważyć, że jego inicjatorzy trafnie odczytali wyzwania internacjonalizacji stojące przed szkolnictwem wyższym i dalekowzrocznie sformułowali założenia programu. Mariaż KRASP i Fundacji Edukacyjnej „Perspektywy” był konsekwencją wejścia Polski do Unii Europejskiej. Pilna stała się wówczas potrzeba skoordynowania działań polskich uczelni za granicą, a ponieważ nie udało się uzyskać poparcia dla tej idei w ówczesnym Ministerstwie Edukacji Narodowej i Sportu, postanowiono działać wspólnie. Zwłaszcza że KRASP miał już swoje doświadczenia (wydał informator *How to Study in Poland in English Language*), a „Perspektywy” zorganizowały wcześniej kilka udanych prezentacji polskich uczelni za granicą.

Pierwszy rok prowadzenia programu (2005/2006) wykazał, że wprawdzie koordynacja działań sama w sobie daje efekty, ale jednocześnie uniemożliwia planowanie z niezbędnym kilkuletnim wyprzedzeniem. Dlatego w czerwcu 2007 r. pomiędzy KRASP a Fundacją Edukacyjną „Perspektywy” podpisano „Porozumienie o ustanowieniu partnerstwa strategicznego” w zakresie zagranicznej promocji polskich uczelni. Postawiono wyraźne cele, ustalono zasady (uczelnie mają autonomię w przystępowaniu do programu), a nadzór nad realizacją programu powierzono Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej KRASP.

Dla „Study in Poland” przyjęty został sprawdzony w innych krajach model tzw. *agency consortium*, w którym uczelnie powierzają część swoich działań niezależnej organizacji pozarządowej, działającej na zasadzie *non profit* i cieszącej się zaufaniem partnerów. Stabilna przez te wszystkie lata liczba uczestników programu (50–60 uczelni) potwierdza sens i celowość podjętych działań. Warto też zwrócić uwagę na dwa elementy:

- „Study in Poland” to pierwszy w historii polskiego szkolnictwa wyższego zorganizowany wysiłek mający na celu skoordynowanie działań uczelni oraz podmiotów państwowych, samorządowych i pozarządowych na rzecz

szerokiego umiędzynarodowienia studiów w Polsce i promocji polskich uczelni za granicą.

- Program „Study in Poland” to obecnie ceniona marka, znana w Polsce, ale zarazem rozpoznawana na świecie, między innymi poprzez mocną obecność w Internecie i wspólne uczestnictwo najlepszych polskich uczelni i Fundacji „Perspektywy” w kluczowych międzynarodowych wydarzeniach edukacyjnych.

Siłą programu jest jego integralny związek z KRASP i uczelniami akademickimi w Polsce. Do sukcesu wielki wkład wnieśli kolejni przewodniczący konferencji: Franciszek Ziejka, Tadeusz Luty, Katarzyna Chałasińska-Macukow, Wiesław Baniś, Jan Szmidt i Arkadiusz Mężyk oraz odpowiadający w kolejnych kadencjach KRASP za sprawy międzynarodowej: Karol Musioł, Włodzimierz Nykiel, Marek Tukiendorf i Jerzy Lis, dbający o to, aby kwestie umiędzynarodowienia i „Study in Poland” miały właściwe miejsce w działaniach KRASP. Wspólnie też lobbowaliśmy za powołaniem państwowej instytucji – ostatecznie otrzymała ona nazwę Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej – bez której środków nie byłoby możliwe umiędzynarodowienie polskiej nauki, bo tak widzieliśmy zawsze główne zadanie NAWA.

„Study in Poland” posiada stałe miejsce w polskim szkolnictwie wyższym. W ciągu 17 lat w kraju i za granicą zorganizowano w jego ramach ponad 420 wydarzeń mających na celu promocję polskiego szkolnictwa wyższego i zachęcanie obcokrajowców do studiowania w Polsce. Zidentyfikowano dziewięć krajów posiadających dla nas kluczowe znaczenie rekrutacyjne. Są to: Ukraina, Białoruś, Indie, Turcja, Kazachstan, Azerbejdżan, Uzbekistan, Gruzja i Armenia. Promocja skoncentrowana na tych krajach dała efekty: o ile w roku 2015/2016 z krajów tych pochodziło 60 procent ogółu obcokrajowców studiujących w Polsce, to cztery lata później odsetek ten wzrósł do ponad 70 procent!

Paleta działań przeprowadzonych w latach 2005–2022 w ramach „SiP” jest szeroka. Między innymi zorganizowano 15 dorocznych konferencji „Studenci zagraniczni w Polsce” z udziałem kluczowych partnerów umiędzynarodowienia polskiego szkolnictwa wyższego, połączonych każdorazowo z posiedzeniem Prezydium KRASP. Podczas tych konferencji pięciokrotnie już honorowano nagrodą Gwiazdy Umiędzynarodowienia / *Internationalization Stars* osoby najbardziej zasłużone dla internacjonalizacji. Przeprowadzono również – pod patronatem Przewodniczącego KRASP – finały 12. edycji konkursu INTERSTUDENT na najlepszego studenta zagranicznego w Polsce.

Corocznie organizowano narady konsultacyjne uczelni uczestniczących w programie „SiP” i szkolenia w ramach Akademii Internacjonalizacji. Wydano dwa

tomy z serii „Czas internacjonalizacji”, a także 15 edycji wysokonakładowego informatora o ofercie uczelni „Study in Poland” (po angielsku i po rosyjsku). Od 2011 roku publikowany jest corocznie raport statystyczno-informacyjny „Studenci zagraniczni w Polsce”, który stał się podstawowym źródłem wiedzy o umiędzynarodowieniu. Stale rozwijają się portal informacyjny studyinpoland.pl oraz profile w mediach społecznościowych. Między innymi dzięki skoordynowanym wysiłkom KRASP i „Perspektyw” współczynnik umiędzynarodowienia zwiększył się od 0,52 procent w roku 2005/2006 do 6,97 procent w roku 2020/2021 (sprzyjał temu również spadek ogólnej liczby studentów).

Pandemia postawiła przed „Study in Poland” nowe wyzwania. Nastąpiło przejście na działania promocyjne online połączone ze wsparciem analitycznym uczelni w obszarze umiędzynarodowienia. Dwa raporty „Internacjonalizacja w czasach pandemii”, webinaria na temat umiędzynarodowienia oraz budowa międzynarodowej reputacji uczelni w tych trudnych czasach to przykłady takich działań.

Co dalej? Z analiz przeprowadzonych przez „Perspektywy” i autoryzowanych przez MNiSW wynika, że dla prawidłowego rozwoju szkolnictwa wyższego potrzebnych jest w Polsce co najmniej 100 000 studentów obcokrajowców. Z powodu pandemii i wojny w Ukrainie osiągnięcie tego celu się wydłuży, ale nie stracił on aktualności. Osiągnięcie go wymaga udziału i skoncentrowanego wysiłku wszystkich partnerów umiędzynarodowienia: zainteresowanych resortów (szkolnictwa wyższego, spraw zagranicznych, spraw wewnętrznych i resortów gospodarczych), uczelni i konferencji rektorów oraz organizacji pozarządowych wspierających edukację. Pracy nikomu nie zabraknie!

Oprac. Waldemar Siwiński

Dodatek nr 10. „Nie tworzymy niczego nowego”. Rozmowa z prof. Jerzym Woźnickim, „Forum Akademickie” 1999, nr 12

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich powstała stosunkowo niedawno, bo w czerwcu 1997 roku. W tym krótkim jak na instytucje akademickie czasie stopniowo stała się najważniejszym, obok Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, ciałem opiniującym sprawy szkolnictwa wyższego i reprezentującym środowisko akademickie.

Nie wymyślamy niczego nowego. Polska osiąga standardy europejskie, których w tym obszarze przedtem nie reprezentowała. W zdecydowanej większości krajów działają nie rady główne, ale narodowe konferencje rektorów. Tak jest we wszystkich krajach Unii Europejskiej. Przewodniczący reprezentują je w Konfederacji Narodowych Konferencji Rektorów Unii Europejskiej (CEURC). To grono uzupełniają tzw. członkowie stowarzyszeni, do których należy także Polska, a obok niej Czechy, Islandia, Norwegia, Słowacja, Szwajcaria i Węgry. Jest to najpoważniejsze i najbardziej reprezentatywne zgromadzenie rektorów europejskich. Istnieje ponadto Stowarzyszenie Uniwersytetów Europejskich (CRE), w skład którego wchodzi około 600 różnych uczelni europejskich reprezentowanych przez rektorów. Zgromadzenie plenarne zbiera się dwa razy w roku. W interesie środowiska jest mówienie jednym głosem, stąd przygotowane jest połączenie CEURC i CRE w jedną organizację. Proces organizowania się rektorów w Europie jest, jak pan widzi, bardzo daleko posunięty. Polska była jednym z ostatnich krajów, który musiał pokonać opóźnienia w tym zakresie.

Europejskie konferencje rektorów są z reguły instytucjami umocowanymi ustawowo, posiadającymi rozbudowane biura i zaplecze, podczas gdy polska konferencja jest, jak dotąd, dobrowolnym stowarzyszeniem rektorów.

Z chwilą powstania KRASP – a przypomnijmy, że wcześniej przez kilka lat działały nieformalnie, i istnieją nadal, konferencje poszczególnych typów uczelni – ustanowione zostało zrzeczenie rektorów reprezentujących uczelnie spełniające określone kryteria. Nazwaliśmy je kryteriami akademickości. Przyjęliśmy regulamin konferencji i zgodnie z nim w KRASP – w formalny sposób – prowadzimy obrady, głosujemy, dokonujemy wyborów, zatwierdzamy sprawozdania finansowe. Tak zostały zrzeszone uczelnie reprezentowane przez swoich rektorów. Gdyby w przyszłej ustawie znalazł się jedynie zapis o prawie do istnienia różnych konferencji rektorów, przecież nie byłoby to formalne umocowanie nadające pożądaną rangę Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Dlatego w ustawie musi być umocowana KRASP, która realnie działa.

KRASP jest konferencją skupiającą uczelnie akademickie. Kryterium akademickości to kwestia umowna. Początkowo definiowano ją jako uprawnienia do nadawania stopnia doktora w dwu dziedzinach i habilitacji w jednej.

Ostatecznie przyjęliśmy, że konferencja powinna skupiać liczniejsze grono uczelni i obecnie członkami konferencji są szkoły wyższe, które mają prawo do doktoryzowania przynajmniej w jednej dziedzinie i kształcą magistrów przynajmniej na dwóch kierunkach studiów. Natomiast bierne prawo wyborcze, czyli możliwość kandydowania do władz, przysługuje rektorowi uczelni, jeśli ma ona prawo do habilitowania przynajmniej w jednej dyscyplinie.

Czy istotne jest tu rozróżnienie na szkoły publiczne i niepubliczne, czy konferencja jest otwarta dla wszystkich uczelni?

Tak. Naszą intencją jest, aby do KRASP należały uczelnie spełniające kryterium akademickości, o którym mówiliśmy, i nie czynimy tu rozróżnienia na uczelnie publiczne i niepubliczne. Sądzę, że wkrótce pierwsze uczelnie niepubliczne posiadające uprawnienia do doktoryzowania na nasze zaproszenie przystąpią do KRASP. Mamy zamiar poszukiwać jeszcze innych form udziału w pracach KRASP rektorów uczelni niepublicznych.

Czy w związku ze zwiększającą się ilością spraw, jakimi zajmuje się KRASP, istnieje potrzeba stworzenia silniejszego zaplecza konferencji?

Chcemy być głównym partnerem rządu i parlamentu w kreowaniu polityki edukacyjnej państwa, zwłaszcza w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki. Chcemy, działając w granicach misji akademickiej i społecznej roli naszych uczelni, wspierać związane z nauką, szkolnictwem wyższym oraz rozwojem technologii uzgodnione z nami działania także innych, poza Ministerstwem Edukacji Narodowej, resortów, na przykład Ministerstwa Nauki, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Gospodarki oraz tych resortów, którym dotąd podlegała część uczelni publicznych. Chcielibyśmy, żeby z przepisów ustawy wynikało, że rząd i parlament zasięgają opinii KRASP w zasadniczych sprawach dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki. W krajach europejskich jest to normą. Komisja Europejska nie robi nic w odniesieniu do nauki i szkolnictwa wyższego, nie zasięgając wcześniej opinii wspomnianej CEURC. Chcielibyśmy zająć podobną pozycję wobec naszego rządu. Powtórzę jeszcze raz: nie tworzymy niczego nowego. Polska w ten sposób tylko przyjmuje standardy Europy. W związku z tymi działaniami powstanie jednak nie tyle konieczność rozbudowy biura KRASP, ile raczej jego zaplecza merytorycznego. Działalność KRASP jest finansowana ze składek uczelni. Jak dotąd są one bardzo niskie – w granicach 1000–2000 zł rocznie. Być może

będziemy musieli je nieco podnieść w przyszłości. Za przynależność do organizacji europejskich, na przykład CRE, uczelnie płacą nieporównanie większe składki.

Ale w naszym kraju taką rolę pełni obecnie Rada Główna Szkolnictwa Wyższego. Pod nieobecność konferencji rektorów polskich rzeczywiście mieliśmy ciało w postaci Rady, która tę rolę spełniała. I chwala jej za to. Rada była w trudnych czasach PRL miejscem obrony autonomii i samorządności uczelni, ale tamten czas już minął. Po tym jak rektorzy utworzyli swoją ogólną konferencję, która ma konkretne osiągnięcia, sądzę, że najwyższe władze RP i zainteresowani ministrowie nie mają wątpliwości, kto powinien być ich głównym partnerem w sprawach opiniowania zasadniczych kierunków rozwoju szkolnictwa wyższego i nauki. Pozycja KRASP jest tu bezdyskusyjna.

Polemika na temat relacji Rada Główna – KRASP trwa, także na naszych łamach, już od dłuższego czasu. Dotychczasowe projekty nowej ustawy zakładały istnienie zarówno KRASP, jak i Rady Głównej, a ponadto powołanie Akademickiej Komisji Akredytacyjnej.

My, rektorzy, jesteśmy zwolennikami przekształcenia Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego w Akademicką Komisję Akredytacyjną. Myślę, że warto zastosować tu tzw. zasadę brzytwy Ockhama. Nie ma potrzeby mnożenia bytów ponad konieczność. Większość obecnych kompetencji Rady i tak przejmie AKA. Tu wszyscy są zgodni. Zatem jaki jest sens pozostawiania ciała prawie bez kompetencji lub dublującego kompetencje KRASP? Przeciwnie, w interesie szkolnictwa wyższego leży wykorzystanie doświadczeń RGSW w działaniach o charakterze akredytacyjnym. Stąd propozycja KRASP.

Czy nie ma miejsca zarówno dla KRASP, która także przecież jest reprezentacją środowiska, bo rektorzy pochodzą z wyborów, jak i dla Rady Głównej, która ma nieco inną optykę przez to, że wybierają ją przedstawiciele różnych grup, na przykład młodszych pracowników nauki czy studentów, którzy w przeciwnym razie nie mieliby takiej reprezentacji?

Studenci mają swój Parlament. Studenci i młodzi pracownicy nauki wybierają swoich rektorów. Nie można czynić cnoty z tego, że Rada jest inaczej wybierana, bo w ten sposób przeciwstawilibyśmy Radę konferencji rektorów. To dlatego KRASP a nie Rada będzie najważniejszym partnerem MEN, że to rektorzy, podobnie jak minister, realnie, bo jednoosobowo, odpowiadają za sprawy szkolnictwa wyższego w swoim zakresie działania. Powtarzam, w imieniu społeczności akademickiej trzeba mówić jednym głosem, leży to w jej interesie. Patrzymy przede wszystkim

na zadania. Najważniejsze kompetencje, jakie ma dziś Rada, to działania typu akredytacyjnego. Wynika to z obecnej ustawy i tak jest w praktyce. Rada Główna wypełniała te funkcje w sposób, na jaki jej pozwala prawo. Jak na istniejące możliwości prawne, czyni to bardzo dobrze. Rada przyczyniła się w dużym stopniu do kontroli jakości nauczania. Gdybym miał wskazać największe w ostatniej kadencji zasługi Rady, to uważam, że są one przede wszystkim związane z koncepcjonowaniem i akredytacją. Rektorzy postulują, żeby przekształcić Radę Główną w nowy organ o nazwie Akademicka Komisja Akredytacyjna, a może Rada Główna Akredytacyjna, jak proponują niektórzy, i przekazać mu pełnię kompetencji akredytacyjnych oraz wzmocnić jego pozycję wobec ministra. Ta formuła przekształcenia powinna być opisana w przepisach przejściowych ustawy i zakładać, że członkowie wybrani w ostatnich wyborach stają się z mocy ustawy członkami AKA (lub RGA) i służą nowej instytucji swoim doświadczeniem. Uważam, że dla szkolnictwa wyższego ta formuła będzie najlepsza.

Jeszcze w czerwcu proponowano, żeby AKA była dwuizbowa. Jedna z izb zajmowałaby się akredytacją, druga stopniami naukowymi i tytułem naukowym oraz uprawnieniami do doktoryzowania i habilitacji, czyli przejęłaby kompetencje obecnej Centralnej Komisji do spraw Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych. Teraz, w związku z trudnościami w uzyskaniu konsensusu co do stopni, CK pozostaje jako oddzielna instytucja. To nie jest najlepsze rozwiązanie. W tym przypadku chyba też należałoby zastosować zasadę brzytwy Ockhama?

CK i ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym pozostawiamy do osobnej nowelizacji, z wyjątkiem takiego jej artykułu, który wprowadzi doktorat sztuk, doktorat habilitowany sztuk i tytuł profesora sztuk. To na wniosek uczelni artystycznych. Nie możemy jednocześnie zmieniać wszystkiego i sprawę karier naukowych trzeba odłożyć na przyszłość. Swoją drogą, w propozycji opracowanej w marcu 1998 roku przez Komisję Legislacyjną KRASP – znanej jako „zielona książeczka” – proponowaliśmy, aby centralna instytucja regulacyjna w szkolnictwie wyższym obejmowała tzw. Radę Główną i miała dwie podkomisje: akredytacyjną i odpowiedzialną za kariery naukowe i uprawnienia jednostek, czyli *de facto*, aby ta instytucja była trzyizbowa, ale jedna.

Niedawno na konferencji prasowej Prezydium KRASP minister stwierdził, że KRASP staje się głównym partnerem w opracowywaniu ostatecznego projektu ustawy.

Tak. Powołany został zespół ekspertów KRASP, w skład którego wchodzić będą upoważnieni przedstawiciele konferencji, wybitni profesorowie prawa, który

przygotuje redakcję poprawek i uzupełnień do ustawy zgłoszonych przez KRASP. Mamy nadzieję, że w stosunkowo krótkim czasie zespół ten pomoże w opracowaniu przez MEN ostatecznej wersji ustawy. Zakładam, że tak uzgodniony projekt będzie się cieszył poparciem KRASP.

Jakie kwestie rektorzy uznają za konieczne do uwzględnienia w projekcie?

Sformułowaliśmy 22 szczegółowe postulaty. Jedną z kluczowych dla nas kwestii to sprawa odpłatności. Uczelnie nie mogą mieć zakazu pobierania opłat za studia. Rozwiązaniem może być formuła zaproponowana jako drugi wariant w projekcie ministerialnym, czyli limity, w ramach których studia są bezpłatne. To jest rozwiązanie podobne do zaproponowanego w opracowaniu komisji legislacyjnej KRASP. Odpłatne byłyby studia poza limitami, na które uczelnia ma zapewnione finansowanie budżetowe. Od dawna mówimy o potrzebie finansowania szkolnictwa wyższego ze względu na zadania. Nie może być tak, jak obecnie, że rektorzy osobno podejmują decyzje co do liczby studentów, a rząd osobno decyduje o wielkości środków finansowych. My nie wiemy, jakie będzie finansowanie, a rząd nie wie, jaka będzie rekrutacja. To jest zasadniczy błąd systemowy. Nowe rozwiązanie będzie wymagało określenia średniego kosztu studiowania na danym kierunku, ale to można zrobić. Minister, przyznając dotacje, po wejściu w życie nowej ustawy mógłby uznać, że punktem wyjścia są obecne proporcje wynikające z istniejącego algorytmu i stopniowo, w kolejnych latach, system finansowania uczelni publicznych byłby zmieniany przez MEN w porozumieniu z KRASP.

Ale kto będzie decydował o tych limitach – ministerstwo? To nie byłoby chyba najlepsze rozwiązanie?

To, co proponujemy, jest najlepszym rozwiązaniem w warunkach niefortunnego zapisu konstytucyjnego. Ma ono wadę – zagraża autonomii uczelni, a przecież uczyniliśmy z autonomii uczelni konstytucyjną zasadę, której rektorzy strzegą jak źrenicy oka. Mimo to, my się na takie rozwiązanie jesteśmy gotowi zgodzić po to, aby literalnie interpretowany przepis konstytucji zakazujący pobierania opłat za studia – gdyby miał być wprowadzony – nie prowadził do faktycznego zamknięcia uczelni dla wielu młodych ludzi. Wstępne symulacje pokazują, że oznaczałoby to odebranie szansy studiowania około jednej czwartej obecnej liczby studentów. Możemy przyjąć proponowane rozwiązanie dlatego, że naszą gwarancją autonomii uczelni stała się KRASP. Bez ustawowego umocowania KRASP nie przyjęlibyśmy tej propozycji.

To rozwiązanie jednak właściwie powieli dzisiejszy podział na lepsze studia dzienne i gorsze zaoczne.

Są tu elementy podobne, ale usuwamy główną wadę obecnego rozwiązania poprzez możliwość oferowania, za odpłatnością, także studiów dziennych, równie dobrych jak bezpłatne studia dzienne. Biorąc pod uwagę zapis konstytucyjny i wyniki dotychczasowej dyskusji, wydaje się, że to jest najlepsze rozwiązanie. Jesteśmy jednak przeciwni nakładaniu ograniczeń ustawowych na wysokość czesnego.

Jakie są inne postulaty?

Kolejny ważny postulat rektorów to uznanie, że autonomia instytucjonalna uczelni jest zasadą nadrzędną i powinna być rozumiana szeroko. Oczekujemy, że zasada autonomii zostanie objęty nie tylko obszar spraw akademickich, ale także obszar gospodarki i zarządzania uczelnią. To oznacza, że statut uczelni stałby się w większym stopniu źródłem prawa. Uczelnie powinny uzyskać większe prawa i możliwości do tworzenia uczelnianych systemów płacowych i własnej polityki kadrowej. Powinny być uprawnione także do tworzenia związków uczelni posiadających osobowość prawną, łącznie z możliwością ubiegania się takiego związku o przyznanie mu aktem ustawowym statusu uniwersytetu, jeśli związek ten spełni odpowiednie wymagania. Uruchomiłoby to nową ścieżkę konsolidowania się nadmiernie rozproszonych instytucjonalnie szkół wyższych. Do tej pory jest to możliwe tylko przez likwidację dotychczasowych uczelni, co bywa bardzo bolesne i czasem uniemożliwia cały proces. Osobiście jestem zwolennikiem utworzenia w przyszłości, przy wykorzystaniu formuły związku uczelni posiadającego osobowość prawną, Uniwersytetu Mazowieckiego, grupującego zainteresowane szkoły wyższe regionu mazowieckiego.

Wobec ustawy, która funkcjonuje obecnie, formułowany jest zarzut, że brakuje narzędzi, aby rozwiązać problem wieloletowości czy obniżenia jakości na studiach zaocznych. Czy przy tak skonstruowanej ustawie nie popełnimy tego samego błędu? W materiałach KRASP mówi się o usunięciu zbędnych uregulowań ustawy i nazywa to nadregulacjami. Czy ministrowi zostaną jeszcze narzędzia reagowania w sytuacjach ewidentnie złych? Dziś na przykład nie ma on prawa zlikwidować źle działającej uczelni niepaństwowej.

To jest w gruncie rzeczy pytanie o poziom regulacji i deregulacji systemu oraz zasady jego nadzorowania. Są kraje, gdzie minister mianuje rektorów. W Polsce pozytywne tradycje są zupełnie inne. Naszym założeniem jest deregulacja, czyli decentralizacja uprawnień. Ustawa deleguje wiele uprawnień na poziom szkół wyższych, ale jednocześnie pozostawia sporo uprawnień i narzędzi, o których pan

mówi, w rękach ministra. To pytanie dotyka kolejnego ważnego postulatu rektorów – usprawnienia narzędzi regulowania systemu. Chcielibyśmy, by minister, dysponujący większymi środkami, zyskał możliwość prowadzenia bardziej aktywnej polityki finansowania uczelni ze środków publicznych oraz uzyskał możliwość sterowania systemem poprzez mechanizm akredytacyjny. Będzie on miał także kompetencje nadzorcze, ale chcemy, aby były one jasno zdefiniowane w ustawie. Jeżeli chodzi o kwestie kadrowe, to chcemy, żeby układ stanowisk i poziom wynagrodzeń zależał od uczelni, działającej w granicach swojego budżetu, a nie, jak dotychczas, był etatystycznie wyznaczany przez narzuconą siatkę płac. Chcemy wprowadzać rozwiązania, które pozwoliłyby rektorom mieć pełną kontrolę nad administracją i gospodarką w uczelni oraz pozwalały, w rozsądnych granicach, na wykonywanie niektórych zadań w zakresie obsługi uczelni przez instytucje zewnętrzne.

Nowa ustawa zapewne na długie lata będzie rozstrzygała kwestie szkolnictwa wyższego. Już widać, że wielu rzeczy, na przykład sprawy uproszczenia ścieżki kariery naukowej, nie da się obecnie rozwiązać. Czy Pana zdaniem jej rozwiązania idą generalnie w dobrym kierunku?

W najbliższym czasie nasze uczelnie staną przed wieloma wyzwaniami, związanymi między innymi z niżem demograficznym, dekapitalizacją majątku oraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej i koniecznością konkurencyjności także na europejskim rynku akademickim w zakresie zadań edukacyjnych i badawczych. Szkoły wyższe muszą wzmocnić się instytucjonalnie, doskonalić się w swej samodzielności oraz praktykować metody dobrego zarządzania, tak by zbliżyć się do modelu działania, który na świecie nazywany jest uniwersytetem przedsiębiorczym. Dobra ustawa, a na jej stworzenie mamy obecnie szansę, musi dać takie możliwości, byśmy mogli kształcić młodzież zdolną sprostać wyzwaniom XXI wieku i konkurencji na międzynarodowym rynku pracy.

Rozmawiał Andrzej Świć

**Dodatek nr II. „Wolność i odpowiedzialność”. Rozmowa
z prof. Jerzym Woźnickim, „Forum Akademickie” 2020, nr 12**

Uniwersytet powinien pozostawać otwarty na debaty i spotkania, w tym nawet prezentacje treści o charakterze politycznym, ale nie przez każdego wykładowcę na zajęciach, tylko przez zaproszonych gości na spotkaniach organizowanych na przykład przez studentów. Uczelnia musi jednak pozostać bezstronna, nie powinna preferować żadnej opcji lub formacji politycznej. Jeżeli wynajmuje powierzchniowo jedną ze stron sceny politycznej, to musi być otwarta na obecność drugiej strony na takich samych warunkach.

Czym jest autonomia akademicka i na czym polega?

Autonomia uczelni to prawo do działania w sposób samodzielny, własną decyzją, bez ingerencji z zewnątrz w zakresie wynikającym z określonego kanonu: prawnego i kulturowego; może wynikać także z przesłanek historycznych, z tradycji. W uczelni trzeba rozróżnić autonomię instytucjonalną i autonomię społeczności akademickiej, a więc wspólnoty uczelni. To rozróżnienie potwierdza obecna ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Autonomia instytucjonalna to prawo organów uczelni do podejmowania decyzji bez ingerencji z zewnątrz, czyli swoboda w kierowaniu uczelnią. To coś, co dotyka sfery *governance* i wykracza poza zarząd zwykły w instytucji. Nie ogranicza autonomii uniwersytetu fakt obecności w jej organach osób spoza uczelni, bo nie oznacza to zewnętrznej ingerencji w jej sprawy, ponieważ osoby te są członkami jej wewnętrznego organu. Autonomia społeczności uczelni to między innymi prawo jej członków prowadzących działalność naukową do działania w zakresie swych prac twórczych bez obcej ingerencji, oczywiście przy poszanowaniu zobowiązań wynikających z zawartych umów. Chodzi o to, żeby wspólnocie twórców, która w istocie kreuje uniwersytet, zapewnić wolności twórcze, gwarantowane w określonym zakresie przez Konstytucję RP, a w tym wolność badań naukowych i publikowania ich wyników oraz wolność twórczości artystycznej. To jest podstawa postulatu samorządności akademickiej zapewniającej społeczności twórców, w tym profesorom prowadzącym badania naukowe i wszystkim nauczycielom akademickim, prawo do autonomii własnej w określonym zakresie – chodzi o to, aby realizatorowi projektu naukowego jako twórcy nie mówić, jak interpretować badania, co napisać w artykule, jak lub gdzie go publikować.

Czy zatem ministrowie, a w ślad za tym rektorzy, nie naruszają autonomii swoich badaczy, gdy „sugerują” publikowanie wyników w określonych dość precyzyjnie czasopismach?

Nie, jeśli działają w granicach prawa zgodnie ze swymi ustawowymi kompetencjami. W tzw. deklaracji erfurckiej czytamy między innymi: „Uczelnia ma stanowić odpowiedzialną wspólnotę, nie zaś anarchistyczne czy nieodpowiedzialne stowarzyszenie”. Ustawa, regulując zakres autonomii szkół wyższych, powinna zobowiązywać uczelnie do działania w granicach interesu publicznego i na jego rzecz, z czym wiążą się wymogi rozliczalności i transparentności.

Czy to znaczy, że profesor może za publiczne pieniądze prowadzić badania, których wyniki sprzedaje później za granicę na własne konto?

Może je prowadzić, jeśli zyska grant, i pod warunkiem, że spełnia rygory wynikające z przepisów wewnętrznych, ustawowych i statutowych, a w tym nie narusza przepisów o ochronie praw własności intelektualnej. Uczelnia musi chronić swoje prawa w tym zakresie.

Istnieją więc ograniczenia autonomii?

Tak. Źródłem ograniczenia autonomii twórców są chociażby prawa instytucji, która twórcę zatrudnia, w tym prawo pracy oraz wymogi ochrony własności intelektualnej, a źródłem ograniczenia autonomii instytucjonalnej jest ustawa. Konstytucja nakłada bowiem na ustawodawcę obowiązek zapewnienia realizacji konstytucyjnego prawa do autonomii szkół wyższych. Z art. 70 ust. 5 Konstytucji RP wynika, że szkołom wyższym zapewnia się autonomię w zakresie określonym przez ustawę. Zatem ustawa nie może odebrać autonomii uczelniom, ale musi określić jej zakres, a więc i granice. Autonomia uczelni na gruncie klasyfikacji Europejskiego Stowarzyszenia Uniwersytetów obejmuje organizację, finanse, politykę kadrową i misję edukacyjną.

Proszę się odnieść do autonomii finansowej w kontekście faktu, że uniwersytety bazują na środkach publicznych.

Nie byłoby trafne wnioskowanie, że skoro płatnik decyduje się na przeznaczenie określonych środków uczelniom, to może dowolnie narzucać im szczegółowe cele i warunki ich wykorzystania. Oczywiście, ogólne rygory dyscypliny finansowej muszą być określone i stosowane w naszym kraju; wynikają one z ustawy o finansach publicznych. Od 2005 r. uczelnie nie należą co prawda do państwowej sfery budżetowej, ale należą do sfery finansów publicznych i podlegają rygorom tej ustawy, w tym zasadom zapewniania dyscypliny wydatkowania środków publicznych. Między innymi dlatego ustanawiane są reguły zarządcze, w szczególności tzw. kontroli zarządczej, którym podlega uczelnia. Ktoś się może zdziwić, że tym rygorom podlegają także przychody uczelni ze źródeł innych niż publiczne, na

przykład pochodzące od darczyńcy, prywatnego sponsora. Otóż podlegają, bowiem każdy środek finansowy, z chwilą kiedy trafia do uczelni, zmienia swój status i staje się środkiem publicznym.

Skąd się wzięła idea autonomii uniwersytetów?

Tradycja sięga początków uniwersytetu w średniowieczu, gdy wspólnoty ówczesnych uczonych – wtedy byli oni stanu duchownego – pozostawały na skraju hierarchii kościelnej i episkopalnej, czerpiąc swoje źródła z tradycji świata zakonnego. Warto w tym miejscu zacytować słowa profesora Aleksandra Gieysztoro o tamtych czasach: „W uniwersytecie wyraziła się w okresie jego narodzin swoista cecha cywilizacji europejskiej. Było nią łączenie zmysłu przedsiębiorczości, inicjatywy i innowacji z potrzebą zrzeszania się ludzi poza związkami krewniczymi, poza więzami zwierzchności osobowej i poza hierarchią tych więzów”.

A w nowszych czasach, zwłaszcza w Polsce ostatnich stu lat?

W II RP w 1920 r. zyskujemy pierwszą ustawę o szkołach akademickich. W ramach zasad ustroju szkół akademickich każdej uczelni przyznano możliwość tworzenia własnego statutu, podlegającego jednak zatwierdzeniu przez ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego, który wykonywał zwierzchnią władzę nad szkołami akademickimi. Mogły one samodzielnie rozporządzać majątkiem, ale działając w ramach budżetu zatwierdzonego przez ministra. Ustawa gwarantowała wybieralność rektora, ale – co warto podkreślić – także regulacje zapewniające, że rektor może pozwolić na wkroczenie na teren uczelni organów bezpieczeństwa. Oznacza to, że może też nie pozwolić. Potem była tzw. ustawa Jędrzejewicza w 1933 r., która w znacznej części ograniczyła autonomię uczelni, bo taka była presja dużej polityki. W tym dokumencie stwierdzano, że minister jest władzą naczelną wszystkich uczelni i sprawuje nad nimi zwierzchni nadzór. Wybór rektora podlegał zatwierdzeniu przez prezydenta na wniosek ministra, ale zapewniono eksterytorialność kampusu, a rektor był władny wezwać pomoc organów bezpieczeństwa. To był zwrot w kierunku „dopaństwowienia” szkół akademickich.

W całym okresie międzywojennym o utworzeniu katedry i powołaniu profesora decydował minister.

Na podstawie ustawy z 1920 r. profesorów mianowała tzw. naczelną władzę państwową po zatwierdzeniu przez ministra wniosku rady wydziału. Od 1933 r. prezydent na wniosek ministra na podstawie uchwały rady wydziału mógł mianować tytularnymi profesorami docentów. Potem mamy ustawę z okresu stalinowskiego (1951 r.) i gomułkowską (1958 r.). Tam trudno mówić o autonomii uczelni. Natomiast

ustawa z 1982 r. była o tyle zaskakująca, że weszła w życie w stanie wojennym, a sankcjonowała dość duży zakres autonomii i samorządności uczelni. Stało się tak, gdyż był to projekt opracowany przez stronę społeczną pod szyldem „Solidarności” przed wprowadzeniem stanu wojennego, a potem wszedł w życie w drodze eksperymentu premiera Mieczysława Rakowskiego, który tą drogą chciał ograniczyć zakres protestów na uczelniach. Warto jednak zwrócić uwagę na to, że to w 1982 r. pojawiła się Rada Główna Szkolnictwa Wyższego, wybierana przez środowisko; rektor był wybierany, a minister sprawował tylko nadzór w zakresie zgodności z prawem; organy bezpieczeństwa mogły wkroczyć na teren uczelni tylko na wezwanie rektora. Była też reguła, że w razie zagrożenia życia ludzkiego lub katastrofy służby mogły wejść na teren uczelni, podobnie jak jest to zapisane obecnie, ale musiały go opuścić natychmiast po ustaniu przyczyn. Szkoły wyższe nazywano samorządnymi społecznościami nauczycieli akademickich i studentów, a prawa do uchwalania statutu szkoły i wyboru rektora zostały przyznane tą właśnie ustawą. Szybko się z tego wycofano. W 1985 r. pojawiła się nowela, która pozbawiła uczelnie autonomii.

Potem weszła w życie ustawa z 1990 r., która dokonała dużego zwrotu w kierunku autonomii i usamorządowania uczelni. Była tam nawet reguła, że organy uczelni zasięgają opinii poszczególnych grup społeczności akademickich we wszystkich sprawach, które ich dotyczą. Rektor był wybierany przez kolegium elektorów, a statuty były uchwalane przez uczelnie, choć z wyjątkiem tzw. uczelni autonomicznych, były one zatwierdzane przez ministra. Eksterytorialność kampusu też była zapewniona.

Ustawa z 2005 r., nazywana często rektorską, bo z inicjatywy rektorów z Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich została opracowana w znacznej mierze w Fundacji Rektorów Polskich, była zwrotem w kierunku autonomii instytucjonalnej. Próbowano też znaleźć nową równowagę pomiędzy rządnością instytucjonalną a samorządnością akademicką, ograniczając w pewnym stopniu nadkolegialność w uniwersytetach. To w tej ustawie status instytucji przedstawicielskich *de facto* zyskały KRASP i KRZaSP, a także przedstawicielstwa studentów (PSRP) i doktorantów (KRD). Możemy jeszcze dodać obowiązek zasięgania opinii u instytucji przedstawicielskich – to są elementy, które były silnym impulsem na rzecz autonomii w szkolnictwie wyższym.

Ustawa z 2018 r. wzmocniła organy uczelni, wprowadzając jedynie trzy z nich: rektora, senat i radę uczelni. Inne można wprowadzić w statucie. Statuty uczelni stały się jeszcze większym źródłem prawa w szkolnictwie wyższym niż w 2005 r. Przy czym ustawa z 2005 r. umożliwiła w ogólności uregulowanie w statutach kwestii, których nie regulowała sama ustawa. Takiej reguły nie przeniesiono do ustawy z 2018 r. Ograniczono to prawo do kwestii organizacji i funkcjonowania

uczelnia, a nie innych spraw. Za to uczelnie dostały większe prawo do autonomii instytucjonalnej, bo mogą tworzyć nie tylko własne struktury, ale i organy. We wszystkich tych ustawach podtrzymywana jest zasada eksterytorialności kampusu.

Jak by pan porównał autonomię uczelni polskich i w innych krajach europejskich?

Znamy takie porównania EUA sprzed kilku lat. Znaleźliśmy się w środku stawki, nie brylujemy, ale nie jesteśmy czerwoną latarnią. To porównanie zrobiono na podstawie analizy aktów prawnych, co nieco fałszuje rzeczywistość. Na przykład Ukraina znajduje się tam bardzo wysoko, a od partnerów ukraińskich słyszymy, że w praktyce powinna być niżej, gdyż prawo nie zawsze jest tam respektowane, a praktyka znacząco odbiega od tego, co znajduje się w dokumentach prawnych. Sądzę, że ustawa z 2018 r. nieco poprawia naszą pozycję.

Większość środków, którymi dysponuje uczelnia, to środki publiczne. Czy subwencja zwiększa autonomię finansową?

Tak. Pozwala bowiem samej uczelni decydować o tzw. podziale pierwotnym, czyli o tym, ile przeznaczy na które zadania. Poprzednio pierwotnego podziału środków dokonywano na poziomie ministra. Teraz senaty mają w ręku nowe narzędzie do realizacji strategii uczelni. Można w uczelni te kryteria, którymi kieruje się ministerstwo, przenosić na podział wewnętrzny, ale można próbować tworzyć własne reguły. Wcale nie jest łatwo ustalić uniwersalną regułę podziału środków między dwie główne aktywności, kształcenie i badania naukowe.

Jak radzimy sobie z autonomią kadrową?

Minister już od dawna nie mianuje profesorów. Natomiast do awansu na stanowisko profesora istnieje wymóg posiadania tytułu profesora, a o tym decyduje zewnętrzny organ. Za ograniczenie autonomii kadrowej uważa się ustawowy obowiązek zatrudniania profesorów tytularnych na stanowisku profesora bez względu na to, czy uczelni potrzebny jest profesor reprezentujący daną dyscyplinę naukową i czy taki awans pozostaje w zgodzie z jej misją i planami rozwoju. To jest naruszenie autonomii kadrowej.

Czy państwo, główny donator uczelni, ma prawo domagać się od finansowanych przez siebie uczelni prowadzenia badań nad określonymi problemami i prowadzenia wskazanych kierunków studiów?

Nie, z pewnością nie decyżją administracyjną i nie na podstawie subwencji. To jest domena autonomicznych decyzji uczelni. Może w części sfery polityki naukowej państwa...?

Której projekt dopiero trafia do konsultacji...

Ten dokument będzie nakładać zobowiązania przede wszystkim na rząd, a nie na uczelnie. Rada Ministrów uchwali, co sama zamierza czynić w dziedzinie polityki naukowej państwa. Oczywiście, pośrednio będzie to wpływać na uczelnie, ale zakładamy, że nie będzie to miało charakteru nakazowo-rozdzielczego. Nie przewiduje się – według nieoficjalnych zapowiedzi – wskazania priorytetowych kierunków badań. Ta kwestia zawsze budziła spory i wątpliwości. Polityka państwa jest najlepiej realizowana w formie konkursów przez niezależne agencje grantowe lub programy oferowane przez ministerstwo. Państwo nie jest bezradne wobec autonomii badawczej uczelni. Wprost przeciwnie, ma instrumenty, choćby programy europejskie, jak POWER czy Innowacyjna Gospodarka, dzięki którym można było zachęcić środowisko naukowe do realizacji określonej polityki naukowej. Natomiast państwo nie może nakazywać pewnych badań, chyba że minister zechce skorzystać z artykułu 404 ustawy PSWN i zleci zadania naukowe w celu uzyskania określonego rezultatu, pokrywając ich koszty z funduszy, którymi dysponuje. To dobra regulacja, bo pozwala ministrowi szybko, nawet w trybie pozakonkursowym, osiągnąć założony cel.

A dydaktyka? Były kierunki zamawiane...

To skompromitowana inicjatywa, a skompromitowały ją efekty. Z doniesień prasowych dowiedzieliśmy się, że jedno magisterium na tych kierunkach kosztowało nieproporcjonalnie dużo. Uczelnie kształciły magistrów poza tą pulą w cenie wielokrotnie niższej. To był zły pomysł i nie ma co do niego wracać.

Zatem dydaktyka dopasowana do możliwości kadrowych uczelni, a nie potrzeb studentów i absolwentów?

Nie, to akurat nie byłyby dobre praktyki, jeżeli takie gdzieś są. Istnieją tu ograniczenia z natury rzeczy, choćby wynikające z systemu akredytacji, polskiej ramy kwalifikacji, oceny jakości kształcenia. Są to niezbędne elementy kształtowania wiarygodności uczelni jako realizatora procesu dydaktycznego. Akredytacja, system kwalifikacji i zapewniania jakości kształcenia to procesy niezbędne dla porównywalności i uznawania dyplomów w skali Europy, niezbędne do kształtowania wiarygodności oferty uczelni wobec kandydatów na studia. Nie ogranicza to możliwości określania przez uczelnię organizacji studiów i programów kształcenia.

Ale są przecież standardy i ramy kształcenia...

Standardy kształcenia obowiązują tylko na kierunkach regulowanych. Są natomiast stosowane, określane na szczeblu europejskim i w Polsce, standardy

akredytacyjne, ewaluacji jakości studiów i zapewniania jakości kształcenia. Zdaniem niektórych, zaistniało natomiast ograniczenie rekrutacyjnej autonomii uczelni. Chodzi o mechanizm wpływania na limity przyjęć na studia za pomocą algorytmu przyznawania subwencji, ograniczającego *de facto* liczbę studentów. Jest to jednak uzasadniane dbałością o jakość kształcenia poprzez zapewnienie odpowiedniego wskaźnika liczby studentów na jednego nauczyciela akademickiego.

A czy ustalane przez ministra zdrowia limity przyjęć na medycynę są ograniczeniem autonomii?

Moim zdaniem tak, ale stanowi to uprawnione ograniczenie, bo w tym przypadku chodzi o kierunek, na którym kształcenie wymaga wyjątkowych zasobów i jest wysoce kosztochłonne.

Dochodzimy wreszcie do tego, o czym pan już wspominał – do kwestii eksterytorialności uczelni. Ostatnio doszło do co najmniej dwóch jej naruszeń. W październiku grupa demonstrantów weszła na teren KUL i urządziła tam nielegalną demonstrację polityczną. Drugi wypadek dotyczy Politechniki Warszawskiej, na której teren w końcu listopada weszli policjanci w pościgu za uczestnikami nielegalnej demonstracji.

Gdy przed wieloma laty byłem rektorem Politechniki Warszawskiej, miało miejsce następujące zdarzenie. Podczas obrad senatu dowiadujemy się, że uciekający przed policją demonstrujący stoczniowcy z Trójmiasta schronili się w Gmachu Głównym, a policja zatrzymała się przed budynkiem PW. Powodowany przywiązaniem do tradycji „Solidarności” i zarazem tradycji Politechniki Warszawskiej jako instytucji, która odgrywała w XX w. istotną rolę także w życiu publicznym – na przykład była miejscem wielu wydarzeń historycznych, dała schronienie demonstrantom w 1956 i 1957 roku, a także w 1968 r. – zwróciłem się do senatu o zgodę na to, żeby wyjść do stoczniowców i ogłosić, że Politechnika Warszawska zapewnia im bezpieczeństwo w swych murach tak długo, jak to będzie potrzebne. Wśród tych stoczniowców byli wtedy przyszli liderzy AWS M. Krzaklewski i J. Tomaszewski, którzy później ten akt ze strony PW wspominali bardzo pozytywnie. Pamiętam też inne wydarzenie. W 1968 r. byłem jednym z organizatorów wydarzeń marcowych na Politechnice Warszawskiej. Doszło wówczas do brutalnego naruszenia autonomii uczelni przez tzw. milicję z Golędzinowa (istniał tam w czasach komunistycznych ośrodek szkolenia MO – red.). Golędzinowcy wdarli się do Gmachu Elektroniki PW i doszło nawet do walki, w której zdobyliśmy tarczę milicyjną i hełm, a oni wybili szyby. W końcu odwołał ich dowódca, a my oddaliśmy milicji nasze trofea. Około dwa tygodnie później doszło jednak do wejścia milicji na teren

uczelnii w celu przerwania trwającego strajku okupacyjnego, zorganizowanego przez studentów politechniki.

Po 1990 r. nie dochodziło już do takich zdarzeń. Konferencja Rektorów Uczelni Warszawskich miała zawsze dobre relacje z policją, zarówno z Komendą Stołeczną, jak i Komendą Główną Policji. Ta tradycja dobrych kontaktów była bardzo cenna, bo mogliśmy liczyć na policję w sytuacjach trudnych, na przykład w okolicach domów studenckich czasem pojawiała się zagrożenie bezpieczeństwa, zwłaszcza wobec studentek wracających z wieczornych zajęć. W ogólności te dobre tradycje relacji uczelni z policją obecnie są kontynuowane w Warszawie i w innych ośrodkach akademickich. Potwierdza to na przykład spotkanie w ostatnich dniach rektora Politechniki Śląskiej, profesora Arkadiusza Mężyka, przewodniczącego KRASP, z komendantem głównym policji, które przebiegło w bardzo dobrej atmosferze i było połączone z przeprosinami za zdarzenia, o których pan wspominał. Okazało się, że nie były one intencjonalne, ale wynikały z nieznajomości terenu i błędów w przygotowaniu akcji policji. Nie ma zatem żadnych negatywnych relacji między policją a uczelniami. Wiele z nich ma specjalne umowy z lokalnymi komendami i znakomicie współpracują. Ustawa dopuszcza porozumienia między władzami uczelni a policją na okoliczność wkraczania funkcjonariuszy na teren kampusów w celu na przykład walki z dilerami narkotyków.

Ale sytuacja, która zaistniała na KUL, wskazuje, że istnieje też inne zagrożenie: naruszenie eksterytorialności uczelni przez demonstrantów i pozostawianie tam bez zgody rektora. W zwykłym czasie na kampus uczelni każdy może wejść, tereny uczelni są otwarte. Jednak muszą one być chronione przed tłumem, przed organizatorami zgromadzeń. Jest akceptowalne, aby osoby pokojowo demonstrujące znalazły chwilę schronienia na terenie uczelni za zgodą rektora, ale nie jest dopuszczalne, aby te osoby organizowały potem na terenie uczelni zgromadzenie publiczne, w szczególności o charakterze politycznym. Na tego typu zgromadzenie, nawet organizowane przez członków wspólnoty uczelni, wydaje zgodę rektor i są określone rygory, pod jakimi to się dzieje. To stanowi problem, bo policja zatrzymuje się na granicy kampusu, a odpowiedzialność za osoby przebywające na terenie uczelni przejmuje rektor, który nie dysponuje środkami i niezbędnymi uprawnieniami do zapewnienia bezpieczeństwa.

Czy nie reklamujemy teraz terenu uczelni jako azylu dla osób łamiących prawo? Właśnie wyjaśniam, że nie. Zdecydowanie nie chcemy tego robić. Teren uczelni nie jest miejscem azylu dla osób spoza wspólnoty uczelni. Zauważmy, że nawet jej członkowie nie mogą bez specjalnej, imiennej zgody przebywać na terenie i w murach uczelni w porze nocnej.

Jak się ma autonomia uczelni do jej apolityczności?

Pojawiają się w tej sprawie różne, w tym istotnie zróżnicowane, podejścia. Model uczelni bardziej otwartej albo bardziej zamkniętej. Można na przykład zakazać jakiegokolwiek działalności politycznej na uniwersytecie. Katolicki Uniwersytet Lubelski ma taki zapis w swoim statucie, ale nie wiem, jak jest on interpretowany. Uważam, że uniwersytet powinien być miejscem wymiany wolnej myśli, nie powinien zatem zupełnie się izolować, pozostając w politycznej próżni. Debata musi się dokonywać w warunkach poszanowania prawa. Uniwersytet nie może otwierać swoich zasobów do wykorzystywania w celu walki politycznej. Nie może kreować zabronionych ideologii, nienawiści, na przykład postaw rasistowskich, musi respektować zasady tolerancji. Przy tych zastrzeżeniach uniwersytet powinien pozostawać otwarty na debaty i spotkania, w tym nawet prezentacje treści o charakterze politycznym, ale nie przez każdego wykładowcę na zajęciach, tylko przez zaproszonych gości na spotkaniach organizowanych na przykład przez studentów. Uczelnia musi jednak pozostać bezstronna, nie powinna preferować żadnej opcji lub formacji politycznej. Jeżeli wynajmuje powierzchnie jednej ze stron sceny politycznej, to musi być otwarta na obecność drugiej strony na takich samych warunkach. Żeby uniknąć ewentualnych zarzutów, niektóre uczelnie w ogóle nie akceptują na swoim terenie debat z politykami, przedstawicielami działających legalnie partii. Należy to uszanować, ale to jednak jest rodzaj zamknięcia się na debatę. Oczywiście sądzę, że udostępnianie zasobów uczelni członkom jej wspólnoty – samorządowi studenckiemu, doktorantom, związkom zawodowym i innym uczelnianym organizacjom społecznym w celu organizowania spotkań z przedstawicielami świata polityki, samorządów, związków zawodowych itd. – może stanowić jedną z form realizacji misji uczelni. Kluczowe jest, żeby była spełniona zasada bezstronnego działania.

I na koniec kwestia najważniejsza: autonomia i odpowiedzialność.

Odpowiedzialność i autonomia to dwie strony tego samego medalu. Uczelnia ma prawo w ramach swej autonomii do podejmowania własnych decyzji i działań, ale powinna to czynić, nie gubiąc swojej służebności i działając na rzecz społeczeństwa. Mówimy dzisiaj o trzeciej misji uczelni, która oznacza, że uczelnia ma określone zobowiązania wobec swego otoczenia. Określając w ramach autonomii swoją własną misję, uczelnia nie może ignorować interesu społecznego i celu, w jakim uniwersytet powstał. Jego celem jest poszerzanie, odkrywanie i upowszechnianie prawdy. Można z tego wywieść zasadę społecznej odpowiedzialności uniwersytetu.

Rozmawiał Piotr Kieraciński

Dodatek nr 12. Rozmowa z prof. Jerzym Woźnickim o powstaniu KRASP – transkrypcja fragmentów podcastu *25-lecie KRASP z 2022 r.*

Burzliwe początki – podcast z prof. Jerzym Woźnickim na 25 lat KRASP²
Opracowanie: Mieszko Czerniawski³

W czerwcu uroczystie będziemy obchodzić 25. rocznicę powstania Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Jedną z form celebrowania jubileuszu konferencji są nasze podcasty, podczas których rozmawiamy z przewodniczącymi poprzednich kadencji KRASP. W naszej serii wspominamy zarówno początki tworzenia się KRASP, jak i kluczowe wydarzenia dla każdej z kadencji.

To nie tylko prezentacja rysu historycznego instytucji, którą przez lata tworzyły wybitne osobistości szkolnictwa wyższego, ale i krytyczne spojrzenie na dotychczasowy dorobek oraz wyzwania i zagrożenia stojące przed konferencją w nadchodzącej przyszłości. Naszym gościem jest prof. Jerzy Woźnicki, przewodniczący KRASP w kadencji 1999–2002, współzałożyciel Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, rektor Politechniki Warszawskiej w latach 1996–2002. Od 2002 roku prezes Fundacji Rektorów Polskich. W latach 2014–2017 przewodniczący Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a w trakcie siódmej i ósmej kadencji przewodniczący Komisji ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego KRASP. Dzień dobry, Panie Profesorze.

Dzień dobry, kłaniam się.

Śmiało można powiedzieć, że Pan Profesor współtworzył KRASP. Jakie były początki konferencji? Tak duża organizacja zrzeszająca dziś tak wiele osób nie powstaje przecież z dnia na dzień. Od czego to się wszystko zaczęło?

Ja bym powiedział nawet, że nie powstaje z roku na rok. Powstaniu KRASP towarzyszyły trudności, które z dzisiejszej perspektywy byłyby trudne do przewidzenia. Taka inicjatywa pojawiła się w gronie rektorów-członków Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich i w gronie Konferencji Rektorów Polskich Uczelni Technicznych już w 1995 roku. Wtedy to rektorzy podjęli dyskusję nad tą ideą, jednak nie zyskała ona poparcia. Sytuacja była zatem następująca: wchodzimy w nową kadencję od 1 września 1996 roku, kiedy KRASP nie istnieje, a jej rolę w Europie wypełnia KRUP, czyli Konferencja Rektorów Uniwersytetów Polskich. Choć angielskojęzyczna nazwa własna wydaje się doskonale pasować, KRUP zrzesza wyłącznie

² Wywiad został przeprowadzony 26 kwietnia 2022 r.

³ Wywiad autoryzowany po jego transkrypcji.

uczelnie, które używają słowa „uniwersytet” w nazwie (przypomnijmy, że wtedy nie było uniwersytetów przymiotnikowych, a dziś jest ich kilkanaście). A przecież jest drugie tyle dużych politechnik, niekiedy o większym potencjale niż większość uczelni członkowskich KRUP. Tym samym powstał problem reprezentatywności polskiego szkolnictwa wyższego w strukturach europejskich.

Ten problem obserwowałem jeszcze zanim zostałem rektorem, gdyż w moim przypadku było inaczej niż często ma to miejsce. Mianowicie, profesorowie zaczynają aktywnie zajmować się sprawami systemu szkolnictwa wyższego, bo zostali rektorami. Z kolei ja najpierw zajmowałem się przez wiele lat badaniami nad szkolnictwem wyższym, publikując książki, artykuły, referaty, a potem zostałem rektorem Politechniki Warszawskiej. Objąłem ten urząd z gotową koncepcją w głowie i dlatego udzieliłem poparcia rektorowi Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. Aleksandrowi Kojowi, który wtedy naprawdę chciał utworzenia konferencji rektorów reprezentujących różne typy uczelni w Polsce.

Co było dalej? Już we wrześniu 1996 roku, czyli w pierwszym miesiącu swoich działań rektorskich, wybrałem się z wizytą do Krakowa, aby spotkać się z rektorami krakowskimi. Tutaj ogromną rolę odegrał ówczesny rektor Akademii Górniczo-Hutniczej, prof. Mirosław Handke. Obaj odbyliśmy rozmowy z rektorem Kojem i w następstwie tego powstał zespół prof. Jerzego Osiewskiego do opracowania założeń ustawy o szkolnictwie wyższym. Ten zespół podjął działania, ale ciągle nie było wniosku w sprawie utworzenia Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich.

Jak substytuowaliśmy wtedy brak KRASP? Powołany został nieformalny klub, kolejny klub, bo taka wtedy była struktura ruchu rektorskiego, pn. Konferencja Rektorów Uczelni Autonomicznych. W rozumieniu ówczesnej Ustawy o szkolnictwie wyższym z 1990 roku istniała bowiem taka grupa uczelni. Jednak poza tą grupą działało wiele uczelni doktoryzujących, które nie miały uprawnień autonomicznych, czyli prawa do dysponowania własnym statutem. W konsekwencji inicjatywa, z którą często wiązany był rektor Koj, ugrzęzła, nie zyskując poparcia z powodu zbyt małej reprezentatywności. Wtedy doszło do kolejnej inicjatywy adresowanej do rektora Koj przez mnie i rektora Koj adresowanej do mnie, abyśmy wspólnie zajęli się utworzeniem KRASP, przy czym rola rektora Koj w tym przedsięwzięciu miała być inicjatywna, albowiem chodziło o to, żeby KRASP powstał w najstarszej polskiej uczelni, w Uniwersytecie Jagiellońskim, moją rolą była zaś praktyczna realizacja tego procesu, czyli określanie składu, napisanie regulaminu, przygotowanie całej koncepcji od strony wykonawczej.

Rektor Koj był bowiem z innego pokolenia. Był wtedy starszy ode mnie o wiele lat, rozpoczynał swoją trzecią kadencję. Ja byłem przed pięćdziesiątką, to była

moja pierwsza kadencja pełnienia funkcji rektora, co więcej – miałem za sobą niespełna rok urzędowania. I tak to się właśnie zaczęło, że rektor Koj wystosował pismo z zaproszeniem do uczelni na Uniwersytet Jagielloński, a wiedząc, że mogą być trudności, urządziliśmy to tak, żeby to spotkanie założycielskie KRASP poprzedzało spotkanie z Ojcem Świętym Janem Pawłem II w kolegiacie Świętej Anny, zaplanowane na kolejny dzień. Chodziło więc o to, abyśmy mogli powiedzieć zebranym rektorom, że poinformujemy Papieża, głosem rektora Koja jako gospodarza tego spotkania (i jak się potem okazało nie tylko, gdyż także jako nowo wybranego przewodniczącego), o utworzeniu Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich.

Jak się tego słucha, to mam wrażenie, że był to cały misterny plan, który wyszedł, który się udał. Pan Profesor wspominał na początku, że zręby kształtowały się w wąskim gronie, a poprzednia inicjatywa nie wyszła. Zatem jakie nastroje towarzyszyły całemu środowisku, nie tylko tym kilku uczelniom krakowskim czy też Politechnice Warszawskiej, po utworzeniu KRASP? Czy panowały optymizm i zrozumienie, że taka instytucja jest potrzebna do wykonywania działań i reprezentowania środowiska rektorów? A może były jakieś problemy natury instytucjonalnej między uczelniami?

Właściwie nie było wątpliwości, że musimy stworzyć instytucję, która będzie w pełni reprezentatywna na forum europejskim. Natomiast wątpliwości były, które uczelnie mają należeć do grona członków KRASP. Tu zarysowały się dwie zdecydowanie różne tendencje.

Kluczowym pytaniem było, która z dwóch wartości ma być dominująca – czy chodzi o to, żeby zapewnić elitarność tej organizacji? Wtedy trzeba przyjmować do niej i pozwolić stworzyć KRASP tylko tym uczelniom, które mają uprawnienia habilitacyjne. Czy też ważna jest reprezentatywność dla całego systemu szkolnictwa wyższego nowo tworzonej organizacji? Wtedy zgodnie ze zdefiniowaną nazwą własną należy wprowadzić do tego grona wszystkie uczelnie akademickie. Na gruncie statutu organizacji zrzeszających uczelnie na forum międzynarodowym „akademickość” oznaczała uprawnienie do doktoryzowania. A zatem czy członkami KRASP mają być tylko uczelnie habilitujące, czy także jedynie doktoryzujące?

W tej sprawie moje zdanie było pryncypialne. Reprezentatywność jest ważniejsza niż elitarność. Dlaczego? Bo chodziło o siłę wpływu na politykę, z którą ja wtedy jako ekspert już bywałem wiązany, z parlamentarzystami, z różnymi partiami politycznymi itd., opiniowałem różne programy, znałem polityków i wiedziałem, którądy można łatwiej do nich trafić. A przecież chodziło o ten wpływ. Chodziło też o to, żeby bronić konstytucyjnej zasady autonomii uczelni. Tu się starły te dwa

stanowiska. Przy czym rektor Koj i ja byliśmy zdania, że reprezentatywność jest ważniejsza, i na posiedzenie do Collegium Novum UJ zostały zaproszone uczelnie doktoryzujące i habilitujące, żebyśmy wspólnie założyli KRASP.

Podczas tego spotkania nastąpił kryzys, bo oto w imieniu dwóch konferencji rektorów typów szkół – KRUP i Konferencji Rektorów Uczelni Ekonomicznych – ówczesni ich przewodniczący wystąpili z wnioskiem, że jednak elitarność jest ważniejsza. To by oznaczało, że nie dopuścimy do członkostwa w tej grupie założycielskiej rektorów uczelni akademickich jedynie doktoryzujących, których zaprosiliśmy. Naprawdę powstała kryzysowa sytuacja. Przed salą były dość licznie zgromadzone media. Tymczasem na sali obrad pomimo tego, że rektor Handke, rektor Koj i ja byliśmy za tym, żeby wszyscy zakładali KRASP, to jednak stanowczy protest KRUP w tej sprawie miał swoją siłę i ciężar.

Rektorzy uczelni akademickich poczuli się obrażeni i zaczęli wstawać z miejsc. Wtedy, jak dziś to pamiętam, rektor Koj oddał mi głos i poprosił, abym przedstawił jakąś argumentację. Złożyłem wniosek kompromisowy: skoro mamy już naszych kolegów na miejscu, pozwólmy im być założycielami i członkami KRASP na czas do końca kadencji, a w międzyczasie wymyślimy rozwiązanie strukturalne, regulaminowe, które zadowoli wszystkie strony. W tej patowej sytuacji moja propozycja została przyjęta. W jej następstwie rektor Koj został przewodniczącym KRASP, ja wiceprzewodniczącym, a rektor Janina Józwiak drugą wiceprzewodniczącą. W ten sposób powstała pewna równowaga w Prezydium, gdyż rektor Józwiak była za przyznaniem członkostwa tylko uczelniom habilitującym, ja za nadaniem członkostwa także uczelniom doktoryzującym. Rektor Koj miał zatem dwoje zastępców, którzy w tej sprawie reprezentowali oba poglądy.

Zarówno Pan Profesor, jak i rektor Koj odegraliście ogromną rolę w powstawaniu i kształtowaniu KRASP. Zastanawia mnie, który moment w tych początkach, bo przeszliśmy bardzo szybko przez ten proces założenia KRASP, był tym najbardziej wymagającym? Czy to właśnie był ten moment kryzysowy, czy bardziej już czas pracy stricte organizacyjnej, kiedy już KRASP powstała. Rodzi się pytanie: co dalej?

Choć KRASP powstała i zaczęła działać, dobrej atmosfery nie doświadczyliśmy, ponieważ ciągle były żywe pragnienia rektorów uczelni akademickich, żeby stać się członkami Konferencji. Z drugiej strony mieliśmy nadzieje części środowiska, że jednak odzyskamy tę elitarność. Inaczej niż dzisiaj, rektorzy nie mieli dobrych relacji osobistych, nie mówili sobie po imieniu. Działalność KRASP polegała na tym, że rektor Koj zwoływał co parę miesięcy Prezydium, obrady trwały dwie godziny, potem przerwa na lunch i konferencja prasowa, a następnie wszyscy

rozjeżdżali się do swoich miast. Dodatkowo raz czy dwa razy w roku organizowano Zgromadzenie Plenarne grupujące w części zupełnie nieznaną się rektorów.

W ten sposób zaczęliśmy się zbliżać do końca tej pierwszej, tylko dwuletniej kadencji. I wtedy jeden z członków Prezydium KRASP, a mianowicie przewodniczący KRUP przypomniał, że przecież mija okres przejściowy członkostwa uczelni doktoryzujących, w którym miał powstać nowy regulamin, będący podstawą przyszłego statutu. Zwrócił się on do rektora Koja z pytaniem: „Panie Przewodniczący, co w tej sprawie czynimy”? Rektor Koj odpowiedział tak jak zwykł to czynić, gdy proponowano mu trudne działania: „To poprośmy prof. Jerzego Woźnickiego, który jest Przewodniczącym Komisji ds. Legislacyjnych KRASP, a która to komisja z natury rzeczy powinna opracowywać dokumenty o charakterze regulacyjnym, żeby zaproponował nam nowy regulamin, który będzie odpowiadał przyjętym ustaleniom”. Powiem szczerze, że na miękkich nogach opuściłem wtedy grono członków Prezydium i głęboko zastanawiałem się nad tym, jak rozwiązać ten problem.

Zadałem sobie pytanie, czego obawiają się rektorzy największych uniwersytetów, a na czym zależy rektorom mniejszych uczelni tylko doktoryzujących. Odpowiedź udzielona samemu sobie brzmiała następująco: rektorzy uczelni habilitujących obawiają się, że w sytuacji kiedy będzie stu rektorów-członków KRASP, to – jak to się mówi – zostaną nakryci czapkami, czyli uchwały będą podejmowane większością mimo ich protestu. To z kolei byłoby prostą drogą do tego, że KRASP niedługo po powstaniu mogłaby się rozpaść. O co chodziło drugim? Sądziłem, że o to, żeby mogli brać udział w głosowaniu i wybierać członków Prezydium KRASP, czyli mieć poczucie prawa do określonych istotnych czynności. Uczelnie te przecież nie chciały rywalizować z uczelniami wiodącymi jak UJ, UW czy PW.

W efekcie tego zaproponowałem regulamin, który został położony na stole kolejnego posiedzenia Prezydium KRASP i właściwie usunął w cień cały konflikt. Mianowicie ogłosiłem tzw. kompromis KRASP-owski, polegający na tym, że bierne prawo wyboru do Prezydium KRASP mają tylko rektorzy uczelni habilitujących, czynne prawo w głosowaniu w sprawie tego wyboru mają zaś wszystkie uczelnie. Był jeszcze drugi bezpiecznik. Aby uchwała została przyjęta, potrzeba kwalifikowanej większości 2/3 głosów, co dawało pakiet kontrolny uczelniom habilitującym. Jak wtedy argumentowałem, KRASP albo może przyjąć uchwałę, trzymając się tej większości, albo nie zająć stanowiska w rozpatrywanej sprawie. Po przedstawieniu tego kompromisu pojawiło się pewne zaskoczenie w gronie Prezydium, jednak ostatecznie nawet najbardziej zaciekli obrońcy elitarności powiedzieli – „nam to odpowiada”. Wszyscy pozostali uznali, że jest to doskonały pomysł. I tak został ogłoszony ów kompromis KRASP-owski, który został bardzo

dobrze przyjęty. Następnie Zgromadzenie Plenarne w krótkim czasie uchwaliło taki regulamin, a w czerwcu 1999 roku ja jako autor kompromisu zostałem w głosowaniu manifestacyjnie wybrany kolejnym Przewodniczącym KRASP. Pierwszym na pełną kadencję.

Pierwsza kadencja, te pierwsze dwa lata można określić jako etap tworzenia struktury i wypracowania tego kompromisu, co wydaje się istotne dla kolejnych lat istnienia konferencji i dla kadencji Pana Profesora. Dzięki ustabilizowaniu kwestii legislacyjnych i strukturalnych można było przystąpić do działania na innych polach. I tutaj, gdy przeanalizujemy kadencję Pana Profesora, to możemy wyróżnić nawiązanie przez KRASP pierwszych kontaktów międzynarodowych czy ustalenie formuły konsultacji z ministerstwem. Jakie cele i wyzwania towarzyszyły kadencji Pana Profesora?

Mit założycielski KRASP to dążenie do tego, aby powstała nowa ustawa. Choć co do zasady ustawa z 1990 roku nie była kontestowana, to jednak przez lata swojego istnienia wywoływała ona wiele problemów. Pojawiły się wnioski, żebyśmy opracowali założenia do nowej ustawy. Zespół prof. Osiewskiego, czyli autorski zespół tzw. żółtej książeczki, przedstawił propozycje, które nie zyskały uznania i poparcia. W związku z tym myśmy sami to zrobili jako KRASP i ogłosiliśmy tzw. zieloną książeczkę, która zyskała zdecydowane poparcie rektorów, w tym także członków Prezydium KRASP. Tym samym można powiedzieć, że w 1999 roku KRASP miała dokument programowy, odpowiadający na pytanie – co i w jaki sposób należy uregulować, żeby szkolnictwo wyższe działało lepiej? Z tym dokumentem KRASP wkroczyła w kadencję ze mną w roli przewodniczącego i rozpoczęliśmy normalną działalność. Tyle że nie było utrwalonych procedur, nie było też wymaganej dyscypliny obrad itd. Krótko mówiąc, akt stworzenia to jeszcze nie jest akt instytucjonalizacji podmiotu. Instytucjonalizacja polega na tym, że nadawane są reguły, formy, procedury, zasady, istnieje księgowość, zasady dysponowania mieniem itd. Zaistniała również potrzeba powołania Sekretarza Generalnego, bowiem funkcjonowało forum europejskie sekretarzy generalnych krajowych konferencji rektorów. Zaprosiłem prof. Andrzeja Kraśniewskiego, historyczną już dziś postać dla KRASP, który pełnił swoją funkcję tak długo, jak tylko był gotów to robić. Przez lata był akceptowany przez środowisko, a zakończył pracę dla KRASP z końcem minionej kadencji, choć dalej wspiera Konferencję.

Nastąpiła zatem wspomniana instytucjonalizacja, ale skoro tak, to też należało powiedzieć, po co ta instytucja miała działać. Postanowiliśmy, że programowo będziemy pracować na rzecz nowej ustawy i będziemy bronić autonomii uczelni, która wtedy już znalazła oparcie w Konstytucji z 1997 roku. Co warte podkreślenia,

reprezentując rektorów wspólnie z Przewodniczącym KRUP prof. Włodzimierzem Siwińskim w Sejmie, mieliśmy wpływ na treść artykułu 70., który dotyczył uczelni. Ja osobiście działałem w Parlamencie, prezentując propozycje poprawek wobec czterech przedstawicieli, przewodniczących partii kompromisu konstytucyjnego.

Po rozpoczęciu prac programowych szybko okazało się, że bardzo nam brakuje zaplecza projektowego, merytorycznego, badawczego, które by opracowywało analizy i raporty, zdolnego do realizacji projektów. Stąd dziełem kadencji (po raz pierwszy mogę użyć tego słowa, odtąd już każda kadencja ma swoje dzieło) było objęcie procesem instytucjonalizacji stworzenia nowych bytów, mianowicie Fundacji Rektorów Polskich i projektu Instytutu Społeczeństwa Wiedzy, które stały się think tankiem. FRP to organizacja pozarządowa założona przez 80 rektorów jako obywateli, z okazji 175-lecia tradycji Politechniki Warszawskiej. Nastąpiło to w murach tej uczelni, w Sali Senatu, gdzie patrzyli na nas z portretów byli rektorzy PW. Przewodniczył temu Zgromadzeniu Fundatorów rektor Franciszek Ziejka, mój późniejszy następca, a wtedy wiceprzewodniczący KRASP. W ten sposób założyliśmy Fundację Rektorów Polskich, która wkrótce zaproponowała najlepszym uczelniom niepublicznym, nieakademickim, żeby przyłączyły się do nas jako Konsorcjum i stworzyły wspólnie z FRP Instytut Społeczeństwa Wiedzy. Obie te instytucje połączono umowami o strategicznym charakterze w rodzaj think tanku, który odtąd wzięła na siebie projekty szkoleniowe, informacyjne i badawcze przygotowywane na rzecz KRASP. Jak coś trzeba było zrobić innego niż napisać projekt uchwały albo projekt stanowiska, to kierowano to do Fundacji Rektorów Polskich. I tak pierwszym wielkim zleceniem stało się w latach 2002–2005 opracowanie projektu nowej ustawy – pn. Prawo o szkolnictwie wyższym. A zatem nasz plan jeszcze z okresu mojej kadencji został wspaniale zrealizowany przez mojego następcę, rektora Franciszka Ziejkę, który podczas inauguracji roku akademickiego na Uniwersytecie Jagiellońskim, w sposób wiązany z jego wdziękiem osobistym, zaadresował inicjatywę uchwalenia nowej ustawy do Prezydenta RP, Aleksandra Kwaśniewskiego. Można powiedzieć, że w pewien sposób rektor Ziejka tak spolaryzował wystąpienie Prezydenta, że nie miał on innego wyjścia, jak z satysfakcją ogłosić, że podejmie się tej inicjatywy.

Potem wszystko już poszło gładko. Rektor Ziejka jako Prezesowi FRP powierzył mi rolę osoby odpowiedzialnej za opracowanie projektu ustawy. Pan Prezydent, formalnie decyzją Szefowej Kancelarii, umocował mnie wraz z zespołem ekspertów do przygotowania prezydenckiego projektu ustawy. I tak się potem stało, że rzeczywiście w ciągu roku powstał ten projekt.

Do wątku ustawy jeszcze wrócę. Chciałbym zapytać Pana Profesora o inną instytucję, która również miała ważny wpływ i do dzisiaj go ma na szkolnictwo wyższe. W tamtych czasach, kiedy Pan Profesor był przewodniczącym KRASP, nie do końca było wiadome, kto powinien reprezentować szkolnictwo wyższe. Czy to powinna być Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, która istniała już od kilku lat, czy Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Z tego, co wyczytałem, te stosunki między dwoma podmiotami z początku wcale nie były takie dobre, jak są dzisiaj. Jak Panu Profesorowi udało się wypracować te przyjazne kontakty, by móc współpracować i ustalić zakres zadań dla obu instytucji? Rada Główna wtedy ograniczała swoją działalność do szkolnictwa wyższego, choć powstała jako Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 1982 roku, będąc umocowana w ustawie, ale po nowelizacji stała się Radą Główną Szkolnictwa Wyższego i w moich czasach tak się właśnie nazywała. Rzeczywiście, powstał konflikt, bo na obszar dobrze identyfikowany z ówczesną Radą Główną weszła KRASP jako nowa instytucja i to ważna, wpływowa, z dużą siłą. To wywołało negatywną reakcję w Radzie Głównej, która poczuła się marginalizowana, dlatego walczyła o to, żeby KRASP nie znalazła umocowania ustawowego w ustawie, która powstawała. To z kolei musiało wywoływać reakcję negatywną z naszej strony wobec Rady Głównej.

Uratowała nas sytuacja, że Przewodniczącym Rady Głównej został prof. Andrzej Pelczar, były rektor UJ. A zatem mogliśmy ze sobą rozmawiać jak rektor z rektorem. Poszukiwaliśmy jakiegoś kompromisu i pomogła w tym pani minister Krystyna Łybacka, która chcąc wyjaśnić parlamentarzystom, dlaczego mocujemy w ustawie KRASP, znalazła takie wytłumaczenie: „potrzebny jest podmiot, który będzie organem opiniodawczo-doradczym, wspierającym proces zarządzania uczelniami”. Skład Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego zdominowany przez działaczy, którzy nigdy nie pełnili funkcji zarządzających, nie mógł aspirować do rywalizacji w tym zakresie z rektorami odpowiedzialnymi za procesy zarządcze w uczelniach. I tak oto powstało takie zdanie klucz. Oczywiście, my nigdy się nie ograniczaliśmy do tej sfery *governance*. Zajmowaliśmy się między innymi procesem kształcenia, a nie jedynie sprawami finansowymi, i oczywiście broniliśmy autonomii uczelni, bo to jest fundament założycielski KRASP. Bardzo rozwinęliśmy także działalność międzynarodową, której Rada Główna nie prowadziła wcale, co więcej, nie miała nawet do tego mandatu, a minister nie mógł tych zadań finansować, ponieważ nie było to w jej zadaniach. W ogólności KRASP znalazła dla siebie bardzo szerokie pole do działania.

Niebywały sukces, jakim było uchwalenie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, zwanej ustawą rektorską, niekiedy wiązanej z moim nazwiskiem (włożyłem

osobiście w jej powstawanie trzy lata ciężkiej pracy, pokonując przy tym wiele przeszkód), bardzo wzmocnił KRASP. Konferencja znalazła umocowanie w ustawie. Przestała być tylko wymysłem grupy rektorów, jak niektórzy wtedy mówili. Nowy akt prawny zdefiniował zadania instytucji oraz umocował ją w przestrzeni publicznej. To był duży sukces, ale okupiony ciężkimi bojami, gdyż to wszystko nie stało się samo i od razu.

Chciałbym też dopytać o sam proces powstawania ustawy i o to, co było najważniejsze z perspektywy tworzenia nowego prawa o szkolnictwie wyższym. Jak sam Pan Profesor powiedział, nie można zamknąć tych prac w ciągu jednej kadencji. Ponadto od 1990 roku nie było nowej ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym. Można łatwo policzyć, że minęło 15 lat – to bardzo dużo czasu, wiele zmian, jeśli chodzi o gospodarkę, o społeczeństwo, o sytuację polityczną w kraju. Co było zatem kluczowe dla KRASP w procesie uchwalania ustawy? Co KRASP chciała przeforsować w nowej ustawie o szkolnictwie wyższym? Dlaczego tak długo trwały prace nad nową ustawą? Przecież gdy spojrzymy na historię, wiemy, że te działania na rzecz ustawy miały miejsce na kilka lat przed wejściem jej w życie.

Zacznijmy od tego, że mandat osoby odpowiedzialnej za opracowanie projektu tej ustawy, która potem stała się Prawem o szkolnictwie wyższym z 2005 roku, uzyskałem z dniem 1 stycznia 2003 roku. A już rok później był gotowy projekt, konsolidujący cztery akty rangi ustawowej w jeden akt. Pracowaliśmy właściwie bez wsparcia ani finansowego, ani eksperckiego. Ja miałem bardzo niewielu partnerów jako ekspertów, dwóch adiunktów z Torunia i właściwie to byli moi jedyni konsultanci. Ustawa została napisana tu, przy tym stole, przy którym siedzimy, w Fundacji Rektorów Polskich. Natomiast była dyskutowana w reprezentatywnym zespole prezydenckim, z udziałem przedstawicieli wszystkich tych instytucji, które, powinny brać udział w procesie. Ale to była formalnie ustawa prezydencka. Oczywiście to się nie podobało w ówczesnym Ministerstwie, bo jego departamenty nie miały wpływu na te prace. Pani minister K. Łybacka nie była z nami wtedy w partnerskich relacjach, które jednak z czasem, dzięki sekretarzowi stanu prof. Tadeuszowi Szulcowi, zaistniały.

Choć mieliśmy problemy na tym polu, ustawę napisaliśmy szybko, bo w rok. Natomiast równoległe swoją ustawę tworzyła Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” i ona była kompletnie inna, albowiem uważana była za syndykalistyczną na tle ustawy rektorskiej. Tym samym oba projekty były ze sobą w poważnej kolizji. Nasza ustawa została skierowana w marcu do parlamentu przez Prezydenta RP, który skorzystał z prawa do inicjatywy legislacyjnej i... natychmiast trafiła

do zamrażarki, gdyż koledzy z Solidarności kończyli swój projekt i kończyli go jeszcze przez ileś miesięcy. W związku z tym pierwsze 4–5 miesięcy to był czas oczekiwania na wpłynięcie drugiego projektu ustawy, żeby dyskutować nad oboma dokumentami. Następnie komisja sejmowa musiała wybrać jeden z nich jako wiodący, co jest regułą prac parlamentarnych. Wybrała nasz i od tej pory prace powierzono podkomisji, która działając pod przewodnictwem późniejszego Premiera RP, posła Kazimierza Marcinkiewicza, czytała tę ustawę linijka po linijce. Postęp w tych pracach odbywał się w sytuacji wielkich konfliktów wokół treści ustawy, wywoływanych przez naszych przeciwników, w tym koła parlamentarne oraz części związkowców różnych organizacji, broniących swojej pozycji.

Ostatecznie udało się, projekt po prawie roku od jego założenia, z rekomendacją podkomisji posła K. Marcinkiewicza, trafił do uchwalenia. W tamtym czasie w kraju mieliśmy rząd mniejszościowy, nie było większości sejmowej. Co się dalej stało? Większość parlamentarna postanowiła, że zaczynamy prace w Komisji od nowa. Ponownie rozpoczęto czytanie całej ustawy, dlatego prace legislacyjne trwały łącznie 15–16 miesięcy, ponieważ musieliśmy jeszcze raz przechodzić przez całą procedurę. Rektorzy stracili wiarę i nadzieję. W międzyczasie, przy braku niektórych posłów, wprowadzony już do projektu ustawy zapis o umocowaniu w ustawie KRASP i KRZaSP, bo chcieliśmy, żeby uczelnie zawodowe analogicznie, też miały swoją reprezentację, usunięto z ustawy, co musiało spowodować zdecydowaną alergiczną reakcją z naszej strony.

Ja złożyłem rezygnację jako Pełnomocnik Prezydenta RP ds. tej ustawy – formalnie miałem taką pozycję. Ona jest usankcjonowana w pracach komisji sejmowej, na przykład pełnomocnik wnioskodawcy otrzymuje głos od przewodniczącego komisji poza kolejką, choć zapisanych może być kilkunastu mówców. Złożyłem zatem rezygnację i opuściłem salę wspólnie z przedstawicielem KRASP w tych pracach. Powstał wielki kryzys. Rektor Ziejka natychmiast interweniował. Na mnie były naciski, żebym wrócił. Jak argumentowała szefowa Kancelarii Prezydenta, ja nie jestem osobą prywatną, tylko przedstawicielem najwyższego urzędu w państwie. Mimo to odmówiłem kategorycznie. Sprawa trafiła do Marszałka Sejmu, wtedy był to marszałek Cimoszewicz, który podjął się mediacji. Znaleźliśmy powód do reasumpcji tej decyzji. Mianowicie argument tych, którzy głosowali, żeby usunąć z projektu ustawy, był taki, że rektorzy zapowiedzieli, że stworzą w ten sposób organizację reprezentującą pracodawców. Domyślnie mieliśmy być potem członkiem Stowarzyszenia Pracodawców RP. To było pomówienie. Taka propozycja padła, ale nie z naszej strony, a od jednego z ekspertów jednej z partii. Ja to ujawniłem, wy dobyłem na światło dzienne, pokazałem artykuł w Regulaminie Sejmu, w jakim przypadku może dojść do reasumpcji głosowania,

a Marszałek Sejmu zrobił nadzwyczajny krok, bowiem przyszedł na posiedzenie komisji i zwrócił się do jej członków o przyjęcie tej reasumpcji. Tak się też stało, ja wróciłem i dokończyliśmy obrady. Niestety w międzyczasie, bez naszej obecności, toczyła się dyskusja dotycząca spraw pracowniczych, podjęto pewne ustalenia, przez co potem mieliśmy pewne trudności.

Ostatecznie udało się sfinalizować proces, spotykaliśmy się z poszczególnymi klubami parlamentarnymi, oferowaliśmy masę różnych poprawek wprowadzanych podczas obrad i w efekcie przekroczyłem limit głosów za ustawą, który obiecałem rektorom. W takim podzielonym Sejmie 84 procent głosów było za uchwaleniem ustawy, co było niebywałym sukcesem, a co więcej uchwaloną ustawę poparły wszystkie instytucje przedstawicielskie w dzisiejszym rozumieniu. To naprawdę było coś. I to bardzo zbudowało autorytet rektorów i KRASP, bo pokazało, że nie tylko przedstawiają intencje roszczeniowe, na przykład wnoszą o podwyżkę wynagrodzeń, ale także potrafią reformować szkolnictwo wyższe, a nawet wprowadzać trudne reformy. Umieją się zorganizować, reprezentując ekspertryzę, mają zdolności do projektowania aktów prawnych i ich przedkładania oraz przeprowadzania przez skomplikowaną architekturę Parlamentu. Słowem, zyskaliśmy zupełnie nową pozycję i przestrzeń do działania. Co ja mogę powiedzieć w konkluzji? Z końcem drugiej kadencji zakończył się proces instytucjonalizacji KRASP (po uchwaleniu nowego statutu), który został formalnie potwierdzony decyzją Parlamentu, o umocowaniu konferencji rektorów w ustawie, w 2005 roku.

Mimo tych trudności i wielu zdarzeń, czasem niezwiązanych z samymi pracami merytorycznymi, które miały wpływ na kształtowanie tego dokumentu, udało się opracować ten akt. Tak jak Pan Profesor wspominał, tak duże poparcie polityczne i środowiskowe dla tego projektu to niewątpliwy sukces KRASP. Ale to był 2005 rok. Po kilku latach rektorzy wiedzieli, że jest potrzebna aktualizacja, nowy dokument, który będzie regulował szkolnictwo wyższe. Dziś jest on nazywany Konstytucją dla Nauki. Pan Profesor też miał swój czynny udział w tych pracach, zatem jak dziś ocenia Pan z perspektywy osoby, która tworzyła ustawę z 2005 roku i ustawę z 2018 roku obecne prawo o szkolnictwie wyższym i nauce? W kolejnych kadencjach, po tym jak jednym z dzieł mojej kadencji stało się utworzenie think tanku FRP-ISW, dziełem kadencji rektora Franciszka Ziejki stała się ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym, w kadencji rektora Tadeusza Lutego powstał kodeks *Dobre praktyki w szkołach wyższych* w wersji polskiej i anglojęzycznej, następnie *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego 2010–2020* w kadencji rektor Katarzyny Chałasińskiej-Macukow, a potem w kadencji rektora Wiesława Banysia „Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r.” jako *follow-up* strategii. Tym

samym prace nad ustawą z 2018 roku stanowiły logiczną kontynuację roli KRASP w pracach legislacyjnych. Jaka ona była tym razem? Zadania te powierzono Komisji ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego KRASP. Naszym dziełem stało się stworzenie propozycji alternatywnej redakcji wielu przepisów ustawy, opracowanej w formie projektu przez zespół ministerialny, któremu przewodniczył dzisiejszy rzecznik rządu, Piotr Müller, jako sekretarz stanu. Jak myśmy pracowali? Mieliśmy dostęp do dokumentu ministerialnego jako projektu i na nim w trybie śledzenia zmian wprowadzaliśmy własne regulacje, przesyłając je do kolegów z ministerstwa. Jednym kliknięciem moglibyśmy wydrukować własną ustawę na bazie projektu ministerialnego, ale nie zrobiliśmy tego, nie chcąc stworzyć konkurencyjnego tekstu.

Polityką Przewodniczącego KRASP rektora Jana Szmida było udzielenie poparcia ministrowi Jarosławowi Gowinowi w intencji zdynamizowania działań szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce, nawet jeśli te reformy okazałyby się trudne. Myśmy ogłaszali swoje propozycje zmian z uzasadnieniem w formie raportów. Pojawiło się kilkanaście takich dokumentów o łącznej objętości ponad 500 stron. Potem przeszliśmy na system kolejnych notatek przekazywanych ministrowi, bo projekt dojrzewał. Trzy takie notatki zostały przedstawione przez nas – przez prof. Jana Szmida i przede mną – oraz prof. Zbigniewa Marciniaka jako Przewodniczącego RGNiSW. Muszę powiedzieć, że wiele naszych propozycji w części lub całości uwzględniono w pracach nad projektem ustawy.

Na koniec przedstawiliśmy 50 naszych uwag, a w końcówce prac ministerialnych doliczyliśmy się 2/3 tej liczby uwag jako uwzględnionych przez Piotra Müllera i jego zespół. Tak dobrego wyniku nigdy nie mieliśmy, ale nasze uwagi dotyczyły głównie sfery *governance*, finansowania, ustroju, organów itd. Natomiast w znacznie mniejszym stopniu włączaliśmy się w zagadnienia ewaluacji, w tym ewaluacji jakości działalności naukowej. W nieco większym stopniu zaangażowaliśmy się w zapisy dotyczące ewaluacji jakości kształcenia, gdyż sprawy związane z ewaluacją jakości działalności naukowej zwykle były przedmiotem innej ustawy.

Jak dzisiaj na to patrzę po trzech latach, to muszę spojrzeć oczami rektorów, których jako Fundacja Rektorów Polskich poddaliśmy badaniu, jak oni dzisiaj oceniają ustawę. I ta ocena w obszarze *governance* jest na 4 lub 4+, autonomia na 4+, bo ta zasada została zachowana w regulacjach ustawowych. Natomiast poniżej 3 jest ewaluacja jakości działalności naukowej z powodu błędów, które się w tych regulacjach pojawiły między innymi z powodu nieprzewidywalności procesów, zbyt dużych możliwości ingerowania ministra w listę czasopism, listę wydawnictw itd., zbyt skomplikowany system, który wprowadza punktozę w miejsce walki o prawdę naukową. A zatem w ogniu krytyki tej ustawy znajduje się dzisiaj

ewaluacja jakości działalności naukowej. Obiecano nam, że za tak trudną reformą pójdą zwielokrotnione środki finansowe. Tak się jednak nie stało.

W jednej z publikacji autorstwa Pana Profesora natrafiłem na podział kadencji w odniesieniu do funkcji, jakie KRASP pełniła dla środowiska akademickiego, cytując prof. Koj – kreacja, prof. Woźnicki – instytucjonalizacja, prof. Ziejka – legislacja, prof. Luty – internacjonalizacja, prof. Chałasińska-Macukow – konsolidacja środowiskowa, prof. Banyś – partnersyzacja i prof. Szmidt – transformacja. Który z tych etapów rozwoju KRASP jako instytucji postrzega Pan Profesor dziś za najważniejszy dla jej tożsamości?

Powiedziałbym, że wszystkie są ważne. To były takie schody, po których KRASP wspinała się ku swojej dojrzałości. Trudno byłoby sobie wyobrazić sytuację, gdyby ta instytucja nie została utworzona przez rektora Koję. Nie przetrwałaby trudnych czasów drugiej kadencji, gdyby nie została silnie zinstytucjonalizowana, co się nie wszystkim podobało, bo ludzie nie lubią procedur, wymagań, więc musiałem to uczynić, nie oglądając się na to, czy niektórym rektorom się to bardzo podoba, a innym mniej. Była nawet próba buntu, zmierzającego do tego, aby KRASP wyzwolić od tych działań, a może nawet zlikwidować. Potem byli rektorzy Franciszek Ziejka – nowa ustawa, oraz Tadeusz Luty, który wszedł do zarządu EUA i wykazywał taki instynkt internacjonalizacji, więc zdecydowanie rozwinęliśmy swoje relacje międzynarodowe. Rektor Katarzyna Chałasińska-Macukow musiała skonfliktowane środowisko po poprzedniej kadencji skonsolidować na nowo i przywrócić w nim pewne wartości międzyludzkie. Rektor Wiesław Banyś poszerzył pole partnerskiej współpracy z podmiotami zagranicznymi, z podmiotami i osobami prawnymi w Polsce, z organizacjami takimi jak Pracodawcy RP. Wreszcie, transformacja systemu szkolnictwa wyższego i nauki w kadencji rektora Jana Szmida – to jest oczywiste.

Teraz weszliśmy w kadencję, której pierwszą połowę, poruszając się po tej samej ścieżce słów kluczowych, można określić jako depandemizację. To jest to, co się teraz ciągle dzieje, na szczęście w coraz mniejszym stopniu, ale pierwsze dwa lata, czyli połowa kadencji rektora Arkadiusza Mężyka, to z pewnością depandemizacja systemu szkolnictwa wyższego i nauki w działaniach uczelni. Rzeczywiście, to jest takie wchodzenie po schodach aż do osiągnięcia tego kolejnego schodka. Uważałem, że trzeba to pokazywać, bo ten skrót doskonale charakteryzuje drogę, którą przeszliśmy.

Czemu KRASP zawdzięcza ten niewątpliwy sukces, który osiągnęła konferencja, istniejąc od 25 lat i podejmując różnego rodzaju uchwały, działania

w szkolnictwie wyższym, w bardzo różnych warunkach i tak w bardzo różnorodnym środowisku?

Powiedziałabym, że na ten sukces miały wpływ dwa czynniki. Od strony wewnętrznej to zdolność rektorów do tego, żeby przyjazne relacje przeważały nad rywalizacją. I w wymiarze instytucjonalnym, i w wymiarze osobistym. Rektorzy potrafią zgodnie działać w imię tych relacji i osobistych przyjaźni. Nieprzypadkowo swoją książkę na dziesięciolecie KRASP dedykowałem, tu cytuję: „przyjaciołom w rektorstwie”. To było bardzo ważne. Chciałem wydobyć w 2007 roku ten element jako kluczowy. Trzymajmy się tego wymiaru zaufania. To kwestia etosu KRASP-owskiego. Nawet jeśli moja uczelnia może na danym rozwiązaniu stracić, to i tak jako rektor uczelni członkowskiej poprę całą ustawę, bo zyska na tym całe szkolnictwo wyższe. Odruch populistyczny zawsze był w mniejszości, był zdecydowanie dominowany przez odruch racjonalności systemowej.

Czynnikiem zewnętrznym jest zdolność do dojrzałego działania o charakterze programowym, w czym KRASP przewyższa wiele krajowych konferencji rektorów w Europie, które często nadmiernie przywiązują wagę do funkcji roszczeniowej, przypominając nieco związek zawodowy rektorów w obronie interesów pracowniczych albo instytucjonalnych. My nie, my zawsze byliśmy instytucją, która broni autonomii, aby potem wykorzystać ją dla jakiegoś celu systemowego. Czasem aby pójść dalej niż minister proponuje, albo pójść inaczej, ale zmieniać, poprawiać system. To wybór tożsamościowy. Dzięki temu, że te dwa elementy się spotkały, KRASP zawdzięcza swój niewątpliwy sukces i autorytet w życiu publicznym.

Stoimy w takim razie przed bardzo trudnym pytaniem i trudnym wyzwaniem, bo te 25 lat było niezwykle obfite, różnorodne i ciekawe z perspektywy historycznej. Czego może Pan Profesor jeszcze życzyć Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich na kolejne 25 lat? Słuchając Pana Profesora, mam wrażenie, że KRASP przebyła ogromną drogę, jeśli chodzi o zbudowanie funkcjonowania, i bardzo wiele zostało już osiągnięte. Pytanie, czy jesteśmy już w takim momencie schyłkowym, końcowym, kiedy to osiągnęliśmy pełny dobrobyt, czy jeszcze możemy coś zmieniać, poprawiać, ulepszać?

KRASP uczyniła dwie dobre rzeczy. Opracowała kodeks *Dobre praktyki w szkołach wyższych*, ten rozszerzony o nowe treści, i tam odwołała się do świata wartości oraz rozwiązań instytucjonalnie właściwych w trudnych sytuacjach, co z kolei stanowiło element budowania kultury instytucjonalnej. Jednocześnie KRASP w kolejnych kadencjach coraz mocniej nawiązywała do wartości etycznych, leżących u podstaw działalności uniwersytetów, tradycji i wartości, wolności akademickich. Wyrazem tego są między innymi przyjęte w tej kadencji propozycje do kodeksu

etyki nauczyciela akademickiego, nie tylko w procesie kształcenia, ale i w jego działalności publicznej, czyli w tzw. przekazie publicznym.

Co dalej? Osobiście powierzono mi prace, które już zakończyłem, zmierzające do uchwalenia dodatków do istniejącego kodeksu *Dobre praktyki w szkołach wyższych*. W czerwcu ogłosiliśmy jego rozszerzenie. A zatem KRASP pochyliła się nad sferą wartości, która jest dziś niezwykle istotna, kiedy to zmagamy się z serią kryzysowych zjawisk w nauce związanych z wiarygodnością, z naruszaniem zasady unikania działalności konkurencyjnej albo zasady poszanowania autorstwa w pracach naukowych. KRASP postawiła kropkę nad i w tych sprawach.

Życzyłbym zatem, żeby KRASP trzymała się tej swojej tożsamości, trwała przy niej, żeby odwoływała się do tych wartości, które historycznie ją ukształtowały przez 25 lat, żeby zachowywała pogodę ducha, optymizm i zdolność do wspólnego działania rektorów w warunkach poszanowania ich wspólnych wartości.

Pięknie powiedziane. Tego również życzymy KRASP. Bardzo dziękuję, Panie Profesorze, za inspirujące spotkanie, za lekcję historii konferencji oraz opowieść o tych burzliwych początkach, które musiały mieć miejsce, żeby dzisiaj Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich mogła tak prężnie funkcjonować. Raz jeszcze bardzo dziękuję.

Bibliografia

Akty prawne i inne dokumenty

- Deklaracja bolońska, 1999, http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/Ministerial_conferences/02/8/1999_Bologna_Declaration_English_553028.pdf (dostęp: 26.08.2022).
- Deklaracja erfurcka, 1996, <http://www.pef.uni-lj.si/ceps/knjiznica/doc/erfurt-declaration.pdf> (dostęp: 7.09.2022).
- Europejskie ramy kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2008.111.01.0001.01.POL&toc=OJ%3AC%3A2008%3A111%3AFULL (dostęp: 7.09.2022).
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. [uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r.] (t.j. Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, Dz.U. 2002 nr 100 poz. 908 (t.j. Dz.U. 2016 poz. 283).
- The Bologna Declaration of 19 June 1999*, http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/Ministerial_conferences/02/8/1999_Bologna_Declaration_English_553028.pdf (dostęp: 26.08.2022).
- Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022 poz. 583).
- Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 1990 nr 65 poz. 385).
- Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich (Dz.U. 1920 nr 72 poz. 494).

- Ustawa z dnia 15 grudnia 1951 r. o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki (Dz.U. 1952 nr 6 poz. 38).
- Ustawa z dnia 15 marca 1933 r. o szkołach akademickich (Dz.U. 1933 nr 29 poz. 247).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668, t.j. Dz.U. 2022 poz. 574).
- Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. 2016 poz. 64, t.j. Dz.U. 2020 poz. 226).
- Ustawa z dnia 23 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016 poz. 1311 ze zm.).
- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2005 nr 164 poz. 1365).
- Ustawa z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1669 ze zm.).
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 1994 nr 24 poz. 83, t.j. Dz.U. 2021 poz. 1062).
- Ustawa z dnia 4 maja 1982 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 1982 nr 14 poz. 113).
- Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz.U. 1997 nr 141 poz. 943, t.j. Dz.U. 2021 poz. 1893).
- Ustawa z dnia 5 listopada 1958 r. o szkołach wyższych (Dz.U. 1958 nr 68 poz. 336).
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 listopada 2000 r. sygn. akt SK. 18/99 (Dz.U. 2000 nr 101 poz. 1091).
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2008/C 111/01/WE); Europejskie Ramy Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2008.111.01.0001.01.POL&toc=OJ%3AC%3A2008%3A111%3A-FULL (dostęp: 7.09.2022).

Publikacje i inne opracowania

- „10 lat Fundacji Rektorów Polskich. Niezależne, ale kochane dziecko KRASP”. Rozmowa z prof. Jerzym Woźnickim, „Perspektywy” 2012, nr 7–9(130).
- Abramowicz Ł., Labenz P., Miąskiewicz M., *Czesne, reforma i liberalizacja rynku szkolnictwa wyższego*, „e-mentor” 2005, nr 4(11).
- Altbach P., McGill Peterson P. (red.), *Higher Education in the New Century: Global Challenges and Innovative Ideas*, Sense Publishers, Rotterdam 2007.
- Andrzejuk A., *Uniwersytet jako wspólnota nauczających i uczanych*, http://katedra.uksw.edu.pl/publikacje/artur_andrzejuk/uniwersytet_jako_wspolnota_nauczajacych_i_uczanych%20.pdf (dostęp: 22.06.2022).
- Anioł W., *Wielonurtowy i interdyscyplinarny charakter nauk o polityce publicznej* [w:] *Polityki publiczne. Wybrane zagadnienia teoretyczne i metodologiczne*, red. B. Szatur-Jaworska, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2018.

- Antonowicz D., Jongbloed B., *Jaki ustrój uniwersytetu? Reforma szkolnictwa wyższego w Holandii, Portugalii i Austrii. Wnioski dla Polski*, Ernst & Young Usługi Finansowe Audyt, Warszawa 2015.
- Brzeziński J., Nowak L. (red.), *The Idea of the University*, Editions Rodopi, Amsterdam–Atlanta, GA 1997.
- Chałupka M., *Metoda (de)regulacji [w:] Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Część V: Deregulacja w systemie szkolnictwa wyższego*, red. J. Woźnicki, Wydawnictwo SGGW [FRP–KRASP], Warszawa 2015, <http://docplayer.pl/9307657-Program-rozwoju-szkolnictwa-wyzszego-do-2020-r.html> (dostęp: 22.08.2022).
- Christensen T., *University Governance Reforms: Potential Problems of More Autonomy?* „Higher Education” 2011, nr 62, <https://doi.org/10.1007/s10734-010-9401-z> (dostęp: 19.08.2022).
- Code for Good Governance in Dutch Universities*, 22 listopada 2019 r., https://www.universiteitennederland.nl/en_GB/code-good-governance.html (dostęp: 1.06.2022).
- Curaj A., Scott P., Vlasceanu L., Wilson L. (red.), *European Higher Education at the Crossroads: Between the Bologna Process and National Reforms*, Springer, Dordrecht 2012.
- Daszkiewicz W., *Dziedzictwo uniwersytetu średniowiecznego*, „Cywilizacja” 2009, nr 30.
- Dąbrowski K., *Obszary regulacji systemu szkolnictwa wyższego w Polsce [w:] Deregulacja w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej*, red. K. Dąbrowski, D. Sypniewski, Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna w Warszawie, Warszawa 2012.
- Degtyarova I., *Ocena aktualnie obowiązujących regulacji ustawowych [w:] Trendy, modele i perspektywy rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce 2021–2025 z projekcją do roku 2030*, red. J. Woźnicki, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2022.
- Degtyarova I., *Sfera governance w szkolnictwie wyższym na Ukrainie i w Polsce w okresie transformacji* [rozprawa doktorska w dziedzinie nauk społecznych, nauki o polityce i administracji], Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, 2019.
- Degtyarova I., *Zarządzanie, governance i polityka publiczna w systemie szkolnictwa wyższego: Polska–Ukraina*, „Studia z Polityki Publicznej” 2016, nr 3(11).
- Degtyarova I., Woźnicki J. (red. nauk.), *Polsko-ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich reprezentujących rektorów, na rzecz doskonalenia działania uczelni. Raport końcowy realizacji Projektu MEIN–PW*, Oficyna Wydawnicza PW, Warszawa 2021, https://www.frp.org.pl/images/publikacje/publication/raport%20kocowy%20%20meinpw_pl%201.pdf (dostęp: 1.06.2022).
- Dobre praktyki w szkołach wyższych. Kodeks opracowany przez Fundację Rektorów Polskich, uchwalony przez Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich 26 kwietnia 2007*, Fundacja dla Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007.
- Dokumenty Konferencji ministrów od 1999 do 2012 r., <https://brjk.amu.edu.pl/akty-prawne,-wzory-dokumentow/europejskie/dokumenty-procesu-bolonskiego> (dostęp: 7.09.2022).
- Europejskie ramy kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2008.111.01.0001.01.POL&toc=OJ%3AC%3A2008%3A111%3AFULL (dostęp: 7.09.2022).

- Gałkowski A., *Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (1997–2007). Z dziejów autonomii uczelni i samorządności akademickiej w Polsce*, Fundacja dla Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007.
- Gieysztor A., *Misja uniwersytetu dawniej i dziś*, Wydawnictwa Instytutu Problemów Współczesnej Cywilizacji, t. VII: *Misja uczelni*, Instytut Problemów Współczesnej Cywilizacji im. Marka Dietricha, Warszawa 1998.
- Gieysztor A., *Systemy wartości w tradycji uniwersyteckiej* [w:] *Idea uniwersytetu u schyłku tysiąclecia*, red. H. Żytkowicz, Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej, Warszawa 1997.
- Górniak J., *Ustawa 2.0. Partycypacyjny model istotnej zmiany regulacyjnej*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2017, nr 2(50).
- Higher Education Governance between Democratic Culture, Academic Aspirations and Market Forces*, Council of Europe, Strasbourg 2005, <http://www.ehea.info/cid102313/higher-education-governance-2005.html> (dostęp: 22.06.2022).
- Horn H.-D., *Autonomie und Steuerung – Die Universitäten zwischen Deregulierung und Re-Regulierung*, „Forschung & Lehre” 2014, nr 9, <https://www.wissenschaftsmanagement-online.de/beitrag/autonomie-und-steuerung-die-universitaeten-zwischen-deregulierung-und-re-regulierung> (dostęp: 22.06.2022).
- Izdebski H. (red.), *Założenia do projektu ustawy „Ustawa 2.0. Założenia systemu szkolnictwa wyższego”*, Uniwersytet SWPS, Warszawa 2017.
- Izdebski H., *Doktryny polityczno-prawne. Fundamenty współczesnych państw*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2021.
- Izdebski H., *Problematyka deregulacji w szkolnictwie wyższym* [w:] *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Część V: Deregulacja w systemie szkolnictwa wyższego*, red. J. Woźnicki, Wydawnictwo SGGW [FRP–KRASP], Warszawa 2015, <http://docplayer.pl/9307657-Program-rozwoju-szkolnictwa-wyzszego-do-2020-r.html> (dostęp: 22.08.2022).
- Kita J., *Konferencja Rektorów Uniwersytetów Polskich. Trzydzieści lat działalności (1989–2019)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2020.
- Krajewski M., *Tradycje akademickie – ujęcie encyklopedyczne*, https://krajewskimiroslaw.pl/images/materialy/Dydaktyka/9._Tradycje_akademickie_PDF.pdf (dostęp: 22.06.2022).
- Kwiek M. z Zespołem, *Prawo o szkolnictwie wyższym. Projekt założeń do ustawy*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań 2016.
- Lambert R., Butler N., *The Future of European Universities: Renaissance or Decay?*, Centre for European Reform, London 2006.
- Lambert R., Butler N., *Przyszłość uniwersytetów europejskich. Renesans czy upadek?*, Fundacja Unia & Polska, Warszawa 2007.
- Leja K., *Uniwersytet: tradycyjny – przedsiębiorczy – oparty na wiedzy*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2006, nr 2(28).
- Maassen P., Moen E., Stensaker B., *Reforming Higher Education in the Netherlands and Norway: The Role of the State and National Modes of Governance*, „Policy Studies” 2011, nr 32(5).

- Magna Charta Universitatum, 1988, <http://www.magna-charta.org/resources/files/the-magna-charta/polish> (dostęp: 26.08.2020).
- McNay I., *Values, Principles and Integrity: Academic and Professional Standards in Higher Education*, Institutional Management in Higher Education, OECD; European Higher Education Area, Ministerial declaration and communiques 1998–2018, www.ehea.info (dostęp: 7.09.2022).
- Musselin C., Teixeira P.N. (red.), *Reforming Higher Education: Public Policy Design and Implementation*, Springer Science + Business Media, Dordrecht 2014, DOI 10.1007/978-94-007-7028-7_1.
- Narodowy Kongres Nauki, 19–20 września 2017 r., Centrum Kongresowe ICE Kraków, <http://arkadiuszradwan.pl/wp-content/uploads/2018/01/NKN-KR-broszura.pdf> (dostęp: 7.09.2022)
- Nyborg P., *The Roots of the European University Association*, April 2014, <https://eua.eu/component/attachments/attachments.html?task=attachment&id=853> (dostęp: 26.08.2022).
- Paris Communiqué*, EHEA Paris 2018, http://ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/EHEAParis2018_Communique_final_952771.pdf (dostęp: 29.04.2020).
- Piotrowska-Albin E., Sobczak K. (oprac.), *Uczelnie i sztuka rektorstwa. Doświadczenia i refleksje Jerzego Woźnickiego*. Z profesorem Jerzym Woźnickim rozmawiali Elżbieta Piotrowska-Albin, Krzysztof Sobczak [i in.], Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2017.
- Radwan A. (red.), *Plus ratio quam vis consuetudinis. Reforma nauki i akademii w Ustawie 2.0. Projekt założeń do ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym*, Oficyna Allerhand, Kraków 2017.
- Ranking Szkół Wyższych Perspektywy 2019, <http://perspektywy.pl/RSW2019/> (dostęp: 18.12.2020).
- Rumbley L.E., Altbach P.G., Stanfield D.A. [i in.], *Higher Education: A Worldwide Inventory of Research Centers, Academic Programs, and Journals and Publications*, The Boston College, Chestnut Hill, MA 2015.
- Sadlak J., Altbach P.G. (red.), *Higher Education Research at the Turn of the New Century: Structures, Issues, and Trends*, UNESCO Publishing, Garland Publishing, Paris–New York 1997.
- Santiago P., Tremblay K., Basri E., Arnal E., *Tertiary Education for the Knowledge Society*, t. 1: *Special Features: Governance, Funding, Quality*, OECD 2008.
- Słownik języka polskiego PWN*, red. L. Drabik [i in.], Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2021.
- Sowa K.Z., *Gdy myślę uniwersytet...*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2009.
- Sprawozdanie z działalności Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich w kadencji 2016–2020, https://www.krasp.org.pl/resources/upload/Inne_dokumenty_KRASP/publikacje_2016-2020/sprawozdanie_KRASP_2016-2020_z_zalacznikami.pdf (dostęp: 22.06.2022).

- Sprawozdanie z prac Komisji ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego KRASP w kadencji 2016–2020.
- Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)* [Standardy i wskazówki dotyczące zapewnienia jakości kształcenia w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego], Europejskie Stowarzyszenie na rzecz Zapewnienia Jakości w Szkolnictwie Wyższym, Helsinki 2005, https://enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf (dostęp: 7.09.2022).
- Stanowisko wspólne Prezydium KRASP, Prezydium PAN oraz Prezydium RGNiSW z dnia 5 lipca 2013 r. w sprawie zasad prowadzenia prac legislacyjnych dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki*, <http://www.krasp.org.pl/pliki/982d2fddbff52900b0425a8f5ca289dd.pdf> (dostęp: 1.10.2018).
- Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego 2010–2020. Projekt środowiskowy* [red. prowadzący A. Matysiak], Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego [FRP–KRASP], Warszawa 2009.
- Sypniewski D., *Regulacja i akredytacja jako instrumenty podnoszenia jakości w szkolnictwie wyższym w kontekście doświadczeń Stanów Zjednoczonych*, „Zarządzanie Innowacyjne w Gospodarce i Biznesie” 2012, t. 14, nr 1.
- System stanowienia prawa w Polsce. Zielona Księga*, Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, „Biuletyn Forum Debaty Publicznej” 2013, nr 30.
- Sztompka P., *Uniwersytet współczesny. Zderzenie dwóch kultur* [w:] *Idea uniwersytetu. Reaktywacja*, red. P. Sztompka, K. Matuszek, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014.
- The European Code of Conduct for Research Integrity Revised Edition, ALLEA – ALL European Academies, Berlin 2017.
- Waltoś S., *Korzenie współczesnego szkolnictwa wyższego – ścieżki tradycji* [w:] *Szkolnictwo wyższe w Polsce. Ustrój, prawo, organizacja*, red. S. Waltoś, A. Rozmus, Konsorcjum Akademickie – Wydawnictwo WSE w Krakowie, WSiZ w Rzeszowie i WSZiA w Zamościu, Kraków–Rzeszów–Zamość 2012.
- Wielka encyklopedia PWN*, red. J. Wojnowski, t. 28, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- „Wolność i odpowiedzialność”. Rozmowa z prof. Jerzym Woźnickim, prezesem Fundacji Rektorów Polskich, byłym rektorem Politechniki Warszawskiej, przewodniczącym Rady Patronackiej „Forum Akademickiego” [rozmawiał Piotr Kierasieński], „Forum Akademickie” 2020, nr 12.
- Woźnicki J., *Dedykowane normy konstytucyjne i dobre praktyki w realizacji polityki publicznej wobec sektora wiedzy*, „Studia z Polityki Publicznej” 2014, nr 1(1).
- Woźnicki J., *Deregulacja i jej rozumienie właściwe ze względu na wymogi rozwojowe szkolnictwa wyższego* [w:] *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Część V: Deregulacja w systemie szkolnictwa wyższego*, red. J. Woźnicki, Wydawnictwo SGGW [FRP–KRASP], Warszawa 2015, <http://docplayer.pl/9307657-Program-rozwoju-szkolnictwa-wyzszego-do-2020-r.html> (dostęp: 22.08.2022).

- Woźnicki J., *Dialog społeczny w szkolnictwie wyższym*, wykład inauguracyjny wygłoszony w Górnośląskiej Szkole Wyższej im. Wojciecha Korfantego w Katowicach, Katowice 2015 [materiał niepublikowany].
- Woźnicki J., *Komentarz do art. 337 [w:] Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. J. Woźnicki, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Woźnicki J., *Komentarz do preambuły [w:] Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. J. Woźnicki, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Woźnicki J., *Koncepcja pod nazwą uniwersytet-idea z perspektywy wartości, tradycji i teraźniejszości uczelni*, „Kultura i Rozwój” 2019, nr 7.
- Woźnicki J., *Nie tworzymy nic nowego*, „Forum Akademickie” 1999, nr 12.
- Woźnicki J., *Postulat selektywnego charakteru deregulacji w szkolnictwie wyższym*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2017, nr 2.
- Woźnicki J., *Przywilej i zobowiązanie rektora. Zasada good governance i dobre praktyki*, wykład wygłoszony podczas XXIII Szkoły Fundacji Rektorów Polskich. Szkoła Zarządzania Strategicznego w Szkolnictwie Wyższym dla Rektorów i Prorektorów w kadencji 2020–2024, Łochów, 20–23 września 2020 r. [materiał niepublikowany].
- Woźnicki J., *Rada uczelni i inne regulacje fundamentalne Ustawy 2.0 dotyczące sfery governance. Modele i rozwiązania praktyczne*, wykład wygłoszony podczas XXI Szkoły Fundacji Rektorów Polskich. Szkoła Zarządzania Strategicznego w Szkolnictwie Wyższym dla Rektorów i Prorektorów oraz innych osób zainteresowanych wdrażaniem Ustawy 2.0 w uczelniach (kadencja 2016–2020), Pabianice, 8–11 lipca 2018 r. [materiał niepublikowany].
- Woźnicki J., *Regulacje prawne i reguły kulturowe określające zasadę partycypacji i dialogu na gruncie uniwersytetu [w:] Odpowiedzialność, zaangażowanie i bezstronność uniwersytetu. Uwarunkowania kulturowe i prawne*, red. J. Woźnicki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2019.
- Woźnicki J., *Sto lat działalności ustawodawczej w szkolnictwie wyższym w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem okresu trzydziestolecia transformacji [w:] Transformacja akademickiego szkolnictwa wyższego w Polsce w okresie 30-lecia 1989–2019*, red. J. Woźnicki, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej [KRASP], Warszawa 2019.
- Woźnicki J., *Szkolnictwo wyższe w procesie przemian – zmiany systemowe. 2007–2012*, „Studia BAS” 2013, nr 3(35).
- Woźnicki J., *Szkolnictwo wyższe. Zarządzanie, governance i polityka publiczna*, wykład wygłoszony podczas konferencji „Liderzy Zarządzania Uczelniami LUMEN 2015”, Warszawa, listopad 2015 [materiał niepublikowany].
- Woźnicki J., *The University as an Institution of Public Domain: The Polish Perspective*, European Center of Higher Education UNESCO-CEPES, Bucharest 2009.
- Woźnicki J., *Uczelnie akademickie jako instytucje życia publicznego*, Fundacja Rektorów Polskich, Warszawa 2007.

- Woźnicki J., *Wolności akademickie oraz zasady fundamentalne w szkołach wyższych*, Warszawa, 26 lutego 2021. Referat wprowadzający na Seminarium Komisji ds. Komunikacji i Odpowiedzialności Społecznej KRASP „Wolność i odpowiedzialność akademicka: doświadczenia i dobre praktyki”.
- Woźnicki J. (red.), *Deregulacja w systemie szkolnictwa wyższego* [w:] *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r.*, red. J. Woźnicki, Wydawnictwo SGGW [FRP–KRASP], Warszawa 2015, <http://docplayer.pl/9307657-Program-rozwoju-szkolnictwa-wyzszego-do-2020-r.html> (dostęp: 22.08.2022).
- Woźnicki J. (red.), *Identyfikacja i uzasadnienie kierunków regulacji o kluczowym znaczeniu w ustawie „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2020.
- Woźnicki J. (red.), *Instytut Badawczy – Fundacja Rektorów Polskich. Zadania merytoryczne na tle problemów polityki edukacyjnej w Polsce oraz projekt statutu i aktu notarialnego ustanowienia fundacji*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2000.
- Woźnicki J. (red.), *Misja i służebność uniwersytetu w XXI wieku. Praca zbiorowa*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 1997.
- Woźnicki J. (red.), *Model publicznej szkoły wyższej i jej otoczenia systemowego. Zasadnicze kierunki nowelizacji prawa o szkolnictwie wyższym*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej [KRASP], Warszawa 1998.
- Woźnicki J. (red.), *Model zarządzania publiczną instytucją akademicką*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 1999.
- Woźnicki J. (red.), *Odpowiedzialność, zaangażowanie i bezstronność uniwersytetu. Uwarunkowania kulturowe i prawne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2019.
- Woźnicki J. (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Woźnicki J. (red.), *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Części I–V*, Wydawnictwo SGGW [FRP–KRASP], Warszawa 2015.
- Woźnicki J. (red.), *Rady uczelni. Regulacje i dobre praktyki*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu [FRP–KRASP], Warszawa–Toruń 2021.
- Woźnicki J. (red.), *Transformacja akademickiego szkolnictwa wyższego w Polsce w okresie 30-lecia 1989–2019*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej [KRASP], Warszawa 2019.
- Woźnicki J. (red.), *Trendy, modele i perspektywy rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce 2021–2025 z projekcją do roku 2030*, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2022.
- Ziejka F., *Rektorskie gronostaje. Tradycje akademickie i dziedzictwo uniwersytetu w Polsce*, wykład wygłoszony podczas XVIII Szkoły Fundacji Rektorów Polskich. Szkoła Zarządzania Strategicznego w szkolnictwie wyższym dla Rektorów kończących misję i Rektorów, Prorektorów–elektów w kadencji 2016–2020, Giżycko, 10–14 lipca 2016 r. [materiał niepublikowany].

- Zybała A., *Państwo i społeczeństwo w działaniu. Polityki publiczne wobec potrzeb modernizacji państwa i społeczeństwa*, Difin, Warszawa 2013.
- Żak M., *O możliwych zastosowaniach idei good governance w naukach prawnych i praktyce prawniczej*, „Państwo i Prawo” 2019, nr 9.

Indeks nazwisk

- Abramowicz Łukasz 47
Adamowicz Paweł 227
Aleksander, książę mazowiecki 60
Altbach Philip G. 24, 26, 188
Anioł Włodzimierz 146
Antonowicz Dominik 48
Arnal Elena 57
- Bałanda Andrzej 151
Banyś Wiesław 78, 170, 172, 177, 209, 247, 248,
255, 257, 263, 291, 293
Bartynowski Piotr 60
Basri Ester 57
Błazejowski Jerzy 151, 239, 241
Bobko Aleksander 159, 197
Borecki Tomasz 239
Brdulak Jacek 48
Brzeziński Jerzy 24
Butler Nick 27
- Chałasińska-Macukow Katarzyna 78, 170, 171,
208, 263, 291, 293
Chałupka Marcin 51
Chmielecka Ewa 255
- Christensen Tom 46
Cimoszewicz Włodzimierz 290
Curaj Adrian 24
Czerniawski Mieszko 281
- Daszkiewicz Wojciech 30
Dąbrowski Karol 47
Degtyarova Iryna 47, 57, 59, 72, 162, 166, 193, 197
Dokowicz Marcin 162, 193
Duda Andrzej 196
Dutkiewicz Aldona 215
Dzienis Lech 229
Dziubalska-Kołaczyk Katarzyna 215
- Eliasz Andrzej 228
- Gałkowski Adam 17, 78, 79, 125, 149, 154, 155
Gembara Marzena 197
Gieysztor Aleksander 29, 30, 274
Goban-Klas Tomasz 151
Gowin Jarosław 159, 161, 196, 197, 292
Górniak Jarosław 34, 51, 159, 194
Gruchała Marcin 212

- Handke Mirosław 13, 80, 282, 284
Hayn Ryszard 153
Horn Hans-Detlef 46
Hrynewycz Lilija 197
Hulicka Maria 48, 162, 193

Izdebski Hubert 37, 49, 51

Jagiello Władysław 60
Jamiołkowski Andrzej 151
Jan Paweł II 14, 283
Janowski Andrzej 150
Jędrzejewski Tomasz 48, 162, 193
Jodłowski Wojciech J. 60
Jongbloed Ben 48
Jóźwiak Janina 14, 170, 177, 284

Kaniewska Bogumiła 215
Kantor Piotr 29
Karbowiak Antoni 61
Kieraciński Piotr 280
Kita Jarosław 16
Koj Aleksander 13, 14, 80, 170, 204, 282–285, 293
Kolarska-Bobińska Lena 244
Kołłataj Hugo 60
Konarski Jan 61
Kopacz Ewa 244
Kopcewicz Jan 151
Kowalski Przemysław 151
Kowalski Robert 48
Kozmiński Andrzej K. 150, 177
Krajewski Mirosław 29
Kraśński Zygmunt 250
Kraśniewska Natalia 20
Kraśniewski Andrzej 177, 286
Krawczyk Marek 248
Krzaklewski Marian 278
Kudrycka Barbara 232, 233
Kulczycki Emanuel 48
Kulikow Petro 198
Kwaśniewski Aleksander 79, 150, 156, 163, 192, 287
Kwiek Marek 48

Labenz Piotr 47
Labuda Barbara 150, 156

Lambert Richard 27
Leja Krzysztof 29
Leżański Dominik 250
Lis Jerzy 216, 217, 257, 263
Lubacz Józef 241, 243
Luty Tadeusz 77, 163, 170, 171, 177, 187, 207, 263, 291, 293

Łybacka Krystyna 79, 150, 163, 288, 289

Maasen Peter 45
Maciej z Kobylina 60
Maciej z Szydłowa 60
Maksymowicz Wojciech 251
Marciniak Bronisław 248
Marciniak Zbigniew 239, 247, 248, 292
Marcinkiewicz Kazimierz 153, 290
Matuszek Krzysztof 27
Matysiak Anna 52
McGill Peterson Patti 24
McNay Ian 45
Mężyk Arkadiusz 136, 170, 173, 198, 211, 263, 279, 293
Miąskiewicz Michał 47
Michałowski Stanisław 247
Miczka Tomasz 248
Moen Eli 45
Morawiecki Mateusz 213, 248
Mrozowska Anna 162, 193
Müller Piotr 159, 161, 196, 292
Musioł Karol 177, 235, 263
Musselin Christine 45

Nalaskowski Aleksander 227
Nieżgódka Marek 257
Nowak Leszek 24
Nowak Maria 153
Nowak Wojciech 212
Nowosilcow Mikołaj 60
Nyborg Per 81
Nykiel Włodzimierz 263

Osiewski Jerzy 282, 286

Pałys Marcin 120, 255–257
Paradowski Leszek 151

- Pelczar Andrzej 288
Pietraszkiewicz Krzysztof 252
Pietrzykowski Tomasz 213, 217
Piotrowska-Albin Elżbieta 63, 69
- Radwan Arkadiusz 49
Rakowski Mieczysław 275
Rozmus Andrzej 30
Rumbley Laura E. 188
- Sadlak Jan 24, 26
Santiago Paulo 57
Sienkiewicz Piotr 151
Siwiński Waldemar 264
Siwiński Włodzimierz 13, 80, 177, 287
Sobczak Krzysztof 63, 69
Sowa Kazimierz Z. 25
Stanfield David A. 188
Stanisław ze Skarbimierza 61
Stensaker Bjørn 45
Sypniewski Dominik 47
Szablowski Józef 150
Szadkowski Krystian 48
Szambelańczyk Jan 248
Szapiro Tomasz 229, 248
Szatur-Jaworska Barbara 146
Szcurek Mateusz 244
Szmidt Jan 78, 161, 170, 172, 210, 263, 292, 293
Szostek Andrzej 194
Szot Adam 48
Sztompka Piotr 27
Szulc Tadeusz 151, 153, 163, 241, 289
Szulczewski Michał 241
Szymanek-Deresz Jolanta 150
- Świć Andrzej 271
- Teixeira Pedro N. 45
Tomaszewski Jan 278
Tremblay Karine 57
Tukiendorf Marek 263
Tusk Donald 230, 244
- Urbanik Jolanta 255
- Wajdut Jan 60
Waltoś Stanisław 30
Węgleński Piotr 151, 177
Wiak Sławomir 257
Wilkin Jerzy 194
Winczorek Piotr 240
Wojciechowski Paweł 162, 193
Wojtyła Jan 151
Wolszczak-Derlacz Joanna 48
Woźnicki Jerzy 13, 14, 17, 24–28, 30–34, 36, 40, 41, 44, 50–53, 57, 59, 63, 71, 73, 77–81, 120, 122–124, 128, 130, 144–152, 155–157, 160–164, 166, 170, 177, 182, 185–187, 192–198, 205, 243, 247, 248, 265, 272, 281, 285, 293
- Załuski Józef 60
Zdanowski Mirosław 151
Ziejka Franciszek 59, 77, 150, 156, 163, 170, 171, 184, 192, 206, 240, 261, 263, 287, 290, 291, 293
Zioło Henryk 217
Zybała Andrzej 146
- Żak Mariola 59
Żądzińska Elżbieta 257
Żmija Janusz 248
Żytkowicz Helena 30

Redaktor prowadzący
Mirosław Ruszkiewicz

Redakcja językowo-stylistyczna
Barbara Górka

Korekta
Klaudia Król

Skład
Hanna Wiechecka

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
Redakcja: ul. Michałowskiego 9/2, 31-126 Kraków
tel. 12 663 23 80

